

Információs
Infrastruktúra
Fejlesztési Program

Információs Füzetek 1.

ADAM GAFFIN

NAGY INTERNET KALAUZ MINDENKINEK

Budapest
1994

ADAM GAFFIN

**NAGY INTERNET
KALAUZ
MINDENKINEK**

v. 2.31

EFF's Guide to the Internet, v. 2.31
(Formerly The Big Dummy's Guide to the Internet)
Hungarian Edition v. 2.31

LLF

Budapest, 1994

ADAM GAFFIN

NAGY INTERNET KALAUZ MINDENKINEK

v. 2.31

EFF's Guide to the Internet, v. 2.3
(formerly The Big Dummy's Guide to the Internet)
Hungarian Edition v. 2.31

I.I.F.

Budapest, 1994

DISTRIBUTION:

This guide is available free of charge from the EFF online archives at [ftp.eff.org](ftp://ftp.eff.org), [gopher.eff.org](gopher://gopher.eff.org), <http://www.eff.org>, EFF BBS (+1 202 638 6120), AOL keyword EFF, CIS EFFSIG forum, and elsewhere.

This guide may be freely reproduced & distributed electronically or in hardcopy, provided the following conditions are met:

1) Please do not qualitatively modify the guide, and leave all copyright, distribution, attribution, and EFF information intact. Permission expressly granted for translation to other languages and conversion to other formats.

2) EFF has signed a contract with MIT Press to publish a hardcopy book version of the guide, entitled *Everybody's Guide to the Internet*. All other for-profit distribution of printed versions of the guide is forbidden, unless permitted in writing. Non-English hardcopy editions may appear in the future. However, you may print out copies and recoup the cost of printing and distribution by charging a nominal fee.

3) Any for-profit non-paper distribution (such as shareware vendor diskettes, CD-ROM collections, etc.) must be approved by the Electronic Frontier Foundation (the time- and usage-based access fees of online services, bulletin boards, and network access providers are specifically exempted). Donations appreciated.

4) You may not charge a for-profit fee specifically for this guide, only for a collection containing the guide, with the exception of a nominal copying charge (online usage fees exempted, as above).

The Electronic Frontier Foundation 1001 G Street NW, Suite 950 E Washington DC 20001 USA
+1 202 347 5400 (voice) +1 202 393 5509 (fax) +1 202 638 6120 (BBS) FidoNet: 1:109/1108
Internet: ask@eff.org Internet fax gate: remote-printer.EFF@9.0.5.5.3.9.3.2.0.2.1.tpc.int

A fordítás az "EFF's Guide to the Internet 2.3 verziója (1994. szeptember) alapján készült.

Copyright Electronic Frontier Foundation 1993, 1994

A magyar nyelvű változat tulajdonosa az Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program

Fordítás és az elektronikus változat szerkesztése:

Drótos László (h1192dro@ella.hu) – 1994. október

Lektorálta: Tóth Beatrix

ISBN 963 7843 24 8

Kiadja az Információs Infrastruktúra Fejlesztési Program Koordinációs Iroda

IIFKI vezetője: Nagy Miklós

A kiadásban közreműködött: Kornétás Kiadó

Ügyvezető igazgató: Pusztay Sándor

Műszaki szerkesztő: Gáspár Imre

Nyomta: Repográf Kft.

Ügyvezető igazgató: Nyitrai Zoltán

Üdvözöllek az Internet világában!

Az Electronic Frontier Foundation (EFF) büszke rá, hogy támogathatta az "EFF's Guide to the Internet" c. könyv elkészítését. Az EFF egy washingtoni székhelyű nonprofit szervezet és azzal a céllal jött létre, hogy mindenki számára biztosítsa a hozzáférési jogot ahhoz az újonnan kialakuló kommunikációs technikához, amely egyre fontosabbá válik a világ eseményeiben való aktív részvételhez. Ahogy egyre több és több információ érhető el online, új kapuk nyílnak meg azok számára, akik hozzá tudnak férni ezekhez az információkhoz. Sajnos, ha nem hirdetjük széles körben a hozzáférés jogát, akkor egyes embereket megfoszthatnak tőle és a kapuk is bezárulhatnak. Ez a könyv azért íródott, hogy segítsen néhány kaput kitérni arra a hatalmas információs térre, amely a világ legnagyobb hálózatán, az Interneten létezik.

Az "EFF's Guide to the Internet" (és az MIT Press által a későbbiekben kiadott nyomtatott változat, az "Everybody's Guide to the Internet") ötletének szikrája 1991 júniusában kapott lángra néhány nem-hivatalos beszélgetésnek köszönhetően köztem és Steve Cisler (Apple Computer, Inc.) között. Az Apple Computer cég támogatásával az EFF felkérte Adam Gaffint a könyv megírására és a projekt 1991 szeptemberében ténylegesen megkezdődhetett. A kalauz elektronikus változata először 1993 júliusában lett publikálva, akkor még "Big Dummy's Guide to the Internet" címmel.

Az alapötlet az volt, hogy egy olyan kézikönyvet csináljunk az Internetről, ami a hálózati kommunikáció terén nagyon kevés vagy szinte semmi tapasztalattal sem rendelkező embereknek szól. Elhatároztuk, hogy ezt a kalauzt ASCII és HyperCard formátumban rátesszük a "Hálózatra", továbbá mágneslemezen is terjesztjük, s egy nyomtatott kiadást is készítünk belőle. Ezeket a célokat azóta túl is teljesítettük. Különböző emberektől kaptunk elektronikus leveleket – olyan, földrajzilag távol eső helyekről, mint Németország, Olaszország, Kanada, Dél-Afrika, Japán, Skócia, Norvégia és az Antarktisz –, akik megírták, hogy letöltötték ezt a kalauzt. Az "EFF's Guide to the Internet" most már egy sor különböző formátumban hozzáférhető, többek közt egyszerű ASCII szöveg, HyperCard, World Wide Web, PostScript és AmigaGuide formában. És a könyv nyomtatott változata is megjelent már.

Az "Everybody's Guide to the Internet" elektronikus változatát az Internetről anonyous ftp-vel az [ftp.eff.org](ftp://ftp.eff.org/pub/Net_info/Guidebooks/EFF_Net_Guide/netguide.eff) címen tudod letölteni a /pub/Net_info/Guidebooks/EFF_Net_Guide/netguide.eff útvonalon. Vagy küldj egy elektronikus levelet az info@eff.org postafiókba. Az elektronikus verziót rendszeresen aktualizáljuk egy hírlevél formájában (/pub/Net_info/Guidebooks/EFF_Net_Guide/Updates/), és időnként megjelennek új kiadások magából a teljes kalauzból is.

Az EFF szeretné megköszönni Adam Gaffin remek munkáját; azt, hogy ilyen nem-elijesztő módon tudta elmagyarázni a Hálózatot. Szeretnénk továbbá köszönetet mondani az Apple embereinek, elsősorban Steve Cislernek az Apple Library-tól, azért a támogatásért, amivel segítettek a munkánkat; azt, hogy ez a könyv eljuthasson hozzád. S végül köszönjük az MIT Press kiadónak, különösen Bob Priornak, hogy sikerült egy olyan megállapodást kötnünk egymással, mely szerint folytathatjuk a kalauz elektronikus úton való terjesztését és lemondunk a jogdíjunktól azért, hogy a nyomtatott könyv ára alacsony maradjon.

Javasoljuk, hogy te is csatlakozz az EFF szervezettel együtt ahhoz a harchoz, ami a hálózati hozzáférés egyenlő jogáért, az újonnan kialakuló technikákon való szólásszabadság védelméért folyik. Mi egy egyesület vagyunk, s az olyan adományoknak köszönhetően, mint amikkel te is támogathatsz bennünket, folytatni tudjuk egyes fontos projektek finanszírozását; azért, hogy a kommunikáció könnyebbé válhasson. Az Electronic Frontier Foundationnal és néhány általunk végzett munkával kapcsolatban további információk találhatóak ennek a könyvnek a végén.

Reméljük, az "EFF's Guide to the Internet" segít majd abban, hogy egészen új világokat ismerj meg, ahol biztosan új barátok és tapasztalatok várnak rád. Jó szórakozást!

Mitch Kapor
Chairman of the Board
Electronic Frontier Foundation
mkapor@eff.org

Információk: Az EFF szervezettel, a kalauz elérési és terjesztési módjával kapcsolatos kérdéseket az ask@eff.org vagy az EFF itt szereplő egyéb postafiókjaiba kérjük. Az aktualizálendő információkat, a javítandó hibákat és a kalauz tartalmára vonatkozó kérdéseket a szerzőnek, Adam Gaffinnak küldd, az adamg@world.std.com címre.

Az "Everybody's Guide to the Internet" elektronikus változatát az Internetű anony-mous ftp-vel az ftp://ftp.cimnet.tudor.toronto.ca/pub/Net/Info/Guidebooks/ EFF_Net_Guide/Netguide.eff útvonalon. Vagy küldj egy elektronikus levelet az info@eff.org postafiókra. Az elektronikus verziót rendszeresen aktualizáljuk egy hírelvél formájában (pub/Net/Info/Guidebooks/ EFF_Net_Guide/Updates), és időnként megjelennek új kiadások magától a teljes kalauzról is.

Az EFF szeretné megköszönni Adam Gaffin remek munkáját; azt, hogy ilyen nem-eljizszo módon tudta elmagyarázni a Hálózatot. Szeretnénk továbbá köszönetet mondani az Apple emberinek, elsősorban Steve Czapnek az Apple Library-től, azért a támogatásért, amivel segítettek a munkánkban; azt, hogy ez a könyv elhunytan józabab 2 végül köszönjük az MIT Press kiadónak, különösen Bob Froomak, hogy sikerült egy olyan megállapodást kötnünk egymással, mely szerint folytatjuk a kalauz elektronikus úton való terjesztését és lemondunk a jogainkról azért, hogy a nyomtatott könyv ára alacsony maradjon.

Írta: Adam Gaffin
Nyomta: Reproprint, KL
Működés: Nyílt Társaság

Tartalom

Előszó a 2.0 verzióhoz (Mitchell Kapor, az Electronic Frontier Foundation egyik alapítója) /9

Bevezetés (Adam Gaffin, vezető szerző, Network World) /15

1. fejezet: Felszerelés és rácsatlakozás /17

1.1 Vigyázz! Kész! ... /17

1.2 Rajt! /19

1.3 Nyilvános Internet ellátók /20

1.4 Ha a városodban nincs közvetlen hozzáférési lehetőség /27

1.5 Hálózati kezdetek /28

1.6 Hogyan működik? /30

1.7 Amikor valami elromlik /31

1.8 SZT (Szíves tájékoztatásul) /32

2. fejezet: Elektronikus levelezés /33

2.1 Az alapok /33

2.2 Az Elm – egy jobb eszköz /39

2.3 A Pine – ez még jobb, mint az Elm /40

2.4 Smileys (mosolygók) /41

2.5 Elektronikus levelek küldése más hálózatokra /42

2.6 Hét Unix parancs, ami nélkül nem lehet megélni /44

2.7 Amikor valami elromlik /46

3. fejezet: Usenet I. rész /48

3.1 A világméretű "ítatóhely" /48

3.2 Navigálás a Usenetben az nn programmal /49

3.3 Az nn parancsai /53

3.4 Az rn program használata /55

3.5 Az rn parancsai /57

3.6 A legfontosabb hírcsoportok /60

3.7 Hozzászólás /61

3.8 Keresztpostázás /64

4. fejezet: Usenet II. rész /65

4.1 Szenvedély, fecsegés és cikizés /65

4.2 A killfile, az orvosság a bajodra /67

4.3 Néhány Usenet tipp /69

4.4 Az agydaganatos kifizű, a modem adóztatás és a pilótajáték /70

4.5 Az óriás szignó /71

4.6 Az Alkotmány Első Kiegészítése csak egy házi szabályzat /72

4.7 A Usenet története /73

4.8 Amikor valami elromlik /73

4.9 SZT /74

5. fejezet: Levelezőcsoportok és a Bitnet /75

5.1 Internet levelező listák /75

5.2 Bitnet /75

6. fejezet: A Telnet /78

6.1 Bányászkodás a Hálózatban /78

6.2 Könyvtári katalógusok /80

6.3 Néhány érdekes telnet helyszín /84

6.4 Telnettel elérhető falújság rendszerek /92

6.5 Rámutatni valakire a fingerrel /95

6.6 Megtalálni valakit a Hálózaton /95

6.7 Amikor valami elromlik /96

6.8 SZT /97

7. fejezet: Az FTP /98

7.1 Több tonnányi file /98

7.2 A barátod: archie /98

7.3 A file-ok letöltése /100

- 7.4 Fura betűk – a file-végződések megfejtése /103
- 7.5 A file-név összeesküvés /105
- 7.6 Néhány érdekes ftp helyszín /106
- 7.7 Az ncftp – ehhez mit szólni! /113
- 7.8 A Project Gutenberg – elektronikus könyvek /114
- 7.9 Amikor valami elromlik /114
- 7.10 SZT /114

8. fejezet: Gopher, WAIS és World-Wide Web /115

- 8.1 A gopherek /115
- 8.2 Mélyebbre ásva /117
- 8.3 Gopher parancsok /119
- 8.4 Néhány érdekes Gopher /120
- 8.5 A Wide-Area Information Server /123
- 8.6 A World-Wide Web /125
- 8.7 Kliensek, avagy hogyan fogj még többet a Webbel /126
- 8.8 Amikor valami elromlik /126
- 8.9 SZT /127

9. fejezet: Elektronikus levelezés haladóknak /128

- 9.1 File küldés levélben /128
- 9.2 File-ok fogadása /129
- 9.3 File küldése nem-Internet helyszínekre /129
- 9.4 FTP-s állományok lekérése elektronikus levélben /130
- 9.5 A mindentudó Oracle /133

10. fejezet: A világ hírei /134

- 10.1 Clarinet: UPI, Dave Barry és Dilbert /134
- 10.2 Reuters /134
- 10.3 USA Today /135
- 10.4 A világ ma: Belorussziától Brazíliáig /135
- 10.5 Levélküldés hírközlő szervezeteknek /136
- 10.6 SZT /136

11. fejezet: IRC, MUD és egyéb, a nevüknél sokkal érdekesebb dolgok /137

- 11.1 Talk /137
- 11.2 Internet Relay Chat /137
- 11.3 Az IRC parancsai /140
- 11.4 Az IRC szerepe válságos időkben /142
- 11.5 MUD-ok /142
- 11.6 Go (és sakk is!) /145
- 11.7 Az érem másik oldala /146
- 11.8 SZT /147

12. fejezet: Az oktatás és a Hálózat /148

- 12.1 A hálózat az osztályteremben /148
- 12.2 Néhány speciális információforrás diákoknak és tanároknak /148
- 12.3 Usenet és Bitnet az iskolában /150

13. fejezet: Üzleti tevékenység a Hálózaton /152

- 13.1 Boltnyitás /152
- 13.2 SZT /154

14. fejezet: Befejezés — Itt a vége? /155

A függelék: Szakzsargon /158

B függelék: Információk az Electronic Frontier Foundationról /167

BIG DUMMY AKTUALIZÁLÁS 1. rész /169

BIG DUMMY AKTUALIZÁLÁS 2. rész /179

BIG DUMMY AKTUALIZÁLÁS 3. rész /190

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS 4. rész /208

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS 5. rész /219

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS 6. rész /226

Előszó a 2.0 verzióhoz

Írta: Mitchell Kapor, az Electronic Frontier Foundation egyik alapítója

Ahogy a háló csomók sorozatából áll, úgy ezen a világon is mindent kötések sorozata tart össze. Ha bárki azt hiszi, hogy egy hálózsem valami független, elszigetelt dolog, akkor téved. Azért nevezik hálónak, mert összekapcsolt hálózsemek sorozatából áll össze, és minden csomónak megvan a saját helye és feladata a többi hálózsemhez viszonyítva.”

Buddha

Teljesen új társadalmak épülnek manapság. Nem láthatod őket, csak a számítógéped képernyőjén. Nem látogathatsz el közéjük, csupán a billenyűzeteden keresztül. Az úthálózatuk drótokból és fénykábelekből áll, a nyelvük egyesek és nullák sorozata.

Mégis, a kibervilágnak ezek a közösségei ugyanolyan valóságosak és ugyanúgy vibrálnak, mint azok, amelyeket a földgömbön vagy a térképen lehet találni. Valódi emberek vannak a túloldalon, a monitorok mögött. És felszabadulván a fizikai korlátoktól, ezek az emberek összetartó és hatékony közösségek új típusait fejlesztgetik – olyanokat, amiket sokkal inkább a közös érdeklődés és cél határoz meg, mint a véletlen földrajzi közelség; olyanokat, amelyekben igazából csak az számít, hogy mit mondasz, hogyan gondolkodol és érzel, s nem az, hogy hogyan nézel ki, hogy beszélsz, vagy hány éves vagy.

Ezek közül a közösségek közül a legrégebb a tudósoké, mely valójában már a számítógépek megjelenése előtt is létezett. A tudósok már régóta egy nemzetközi közösség részének tekintik magukat, ahol az ötletek sokkal fontosabbak, mint a nemzeti hovatartozás. Nem meglepő hát, hogy a tudósok voltak az elsők, akik az új elektronikus médiát elfogadták fontos és mindennapi kommunikációs eszközként.

Nagyon várom azt a napot, amikor nemcsak a tudósok, hanem mindenki más is hasonló módon élvezheti majd a globális közösség előnyeit.

De valójában miért is nőttek ki közösségek a számítógépes hálózatból? Nos, ez azért volt lehetséges, mert a hálózat a kommunikáció új formáit teszi lehetővé.

A legnyilvánvalóbb példa az új digitális kommunikációs csatornákra az elektronikus levelezés, de vannak mások is. A levelező listákat, a hírcsoportokat, a file és dokumentum archívumokat stb., csak a leendő új információs és kommunikációs média-formák első generációjának kell tekintenünk. A számítógépes hálózatok digitális csatornáit – felépítésüknek és az őket hordozó rugalmas technológiának köszönhetően – alapvetően különböznek a jelenleg uralkodó televíziós, rádiós, napi- és hetilapokból álló tömegkommunikációs médiától. A digitális kommunikációs média kezdettől fogva jóval interaktívabb, nagyobb részvételre ösztönző, egyenlőségre törekvőbb, sokkal decentralizáltabb és kevésbé hierarchikus.

Azok a szociális kapcsolatok és közösségek, melyek erre a médiára épülnek rá, szintén ezeket a jellegzetességeket viselik magukon. A számítógépes hálózatok az egyéneket sokkal inkább az aktív részvételre bátorítják, nem úgy, mint a televíziós narkózis által okozott passzivitás.

A tömegkommunikációban a résztvevők túlnyomó része tétlen befogadja az információknak. A digitális kommunikációs média esetében a résztvevők túlnyomó része egyszerre befogadja és aktív előállítója is az információknak. Ez a fajta szimmetria korábban csak olyan eszközöknél volt jellemző, mint a telefon. Ám, amíg a telefon szinte mindig csak egy zárt, személy-személy közötti kommunikáció hordozója, az olyan számítógépes hálózati szolgáltatások, mint az elektronikus levelezőcsoportok, a konferenciarendszerek, vagy a hirdetőtáblák, a több oldalú vagy a csoport-csoport jellegű kapcsolatokat kiszolgáló eszközök.

A számítógépes hálózatok új fórumai az egyenlőség megteremtésének ideális eszközei és a szervezeti hierarchia gyengítői. Minden egyes felhasználó (legalábbis elméletben) elér minden más felhasználót, s egyenlő esélye van arra, hogy meghallgassák. Egyes csúcstechnikával foglalkozó amerikai vállalatoknál, mint például a Microsoft és a Borland, már ki is használják ennek az előnyét: a legfelső vezetők – Bill Gates és Philippe Kahn – közvetlenül elérhetők az alkalmazottak számára elektronikus postán keresztül. Ez azt az érzést kelti az egyes alkalmazottakban, hogy a szavaik tényleg számítanak. Általánosságban is elmondható, hogy amikor a vállalatban belüli kommunikációt az elektronikus levelezéssel is segítik, akkor a döntési folyamatokba sokkal többen bevonhatók és sokkal többen hozzájárulhatnak azokhoz.

A számítógépes hálózatok nem igényelnek erősen központosított adminisztrációs irányítást. Sőt, valójában a decentralizálás nélkülözhetetlen feltétel a hálózat gyors növekedéséhez. A szoros felügyelet ugyanis megfojtja a növekedést. A decentralizáltság elősegíti a széleskörű részvételt, mivel csökkenti azokat az akadályokat, amikkel a hálózathoz csatlakozni kívánó új csoportoknak meg kell küzdeniük.

Ezen jellegzetességek miatt a hálózatokban hatalmas lehetőségek vannak arra, hogy gazdagítsák a kollektív kulturális, politikai és szociális életünket, s terjesszék a demokratikus értékeket mindenfelé.

Az Internet – a UUCP-vel és más, hozzá kapcsolódó hálózatokkal együtt – kiváló példáját nyújtja egy, a fenti értékeket hordozó számítógépes hálózatnak. Ez a hálózatok nyitott hálózata, nem egyetlen hálózat, hanem egymással összekapcsolt rendszerek együttese, mely mindenki által elfogadott, nem-kizárólagos tulajdonú protokollok, szabványok és felületek sokszorosán megvalósított rendszerén alapszik és működik.

Az egyik legfontosabb jellemzője, hogy újabb hálózatok, kiszolgáló gépek és felhasználók korlátozás nélkül csatlakozhatnak hozzá – ez a hálózat mindenki számára nyitva áll.

Az Internetnek ez a nyitottsága (a szó minden értelmében), úgy hiszem, építőinek okosságát és értékrendjét tükrözi. Ha az Internet valami okból a tudományos kutatás és az oktatás szféráján kívül fejlődött volna ki, akkor kevésbé valószínű, hogy ilyen nyitott felépítésű lenne. A jövő generációk hálával tartoznak majd ennek a közösségnek azért a bölcsességért, amivel ezeket a nyílt típusú rendszereket megépítették.

Ugyanakkor a Hálózatnak ezen alapvető értékei, mint amilyen a decentralizáció, problémákat is okoznak. Például, hogyan lehet a gépek teljes összekötöttségének állapotát a bekapcsolt hálózatok számának egyre növekvő üteme mellett is fenntartani? És mi van a számítógépeket használhatatlanná tevő programhibákkal, vagy a számítógépes rendszerek betörőivel, akik ugyancsak ezt akarják elérni? De ezek a problémák megoldhatók és meg is fognak oldódni.

A digitális média a politikai viták olyan új formáinak is megteremti az alapjait, melyekben a polgárok kialakíthatják és kifejezhetik a véleményüket a nap fontosabb politikai

eseményeivel kapcsolatban. Nem is egy megvalósítható elképzelés van már az ilyen elektronikus demokráciáról. Nézzünk néhány példát arra, hogy milyen lehetőségeket és problémákat rejt ez az új digitális kommunikációs csatorna.

1992-ben Ross Perot elnöki kampánya alatt nagy figyelmet keltett egyfajta “elektronikus falugyűlés” ötlete (legalábbis annak első megvalósítása). Perot eredeti (mintegy 20 évvel korábbi) elképzelése szerint, miközben a nézők figyelik a politikai vitát a televízióban, lyukkártyákat tölthetnének ki, amiket azután postáznának és valakik összegyűjtenék azokat. Ma már ezt meg is tudnánk csinálni néhány ingyen hívható 800-as telefonszámmal.

A kiábrándulás, az elidegenedés és a cinizmus által jellemzett jelenlegi légkörben minden olyan dolog, ami elősegíti a polgárok közügyekbe való bevonását, jó ötletnek tűnik. Az emberek általában elfordultak a politikusoktól – lásd a Perot irányában kezdetben megélt lelkesedést: egy olyan kívülálló támogatását, aki majd bejut és rendet csinál – és az az ötlet, hogy közvetlenül az emberekhez kell fordulni, nagyon csábító.

Mi a hiba ebben az elképzelésben? Az egyes néző továbbra is csak passzív befogadója a szakértők által hangoztatott nézeteknek. Az illető polgár egyetlen cselekvési lehetősége, hogy kifejezi három előregyártott alternatíva egyike iránt a szimpátiáját. Bár néha ez is hasznos lehet, de ez eléggé szimpla dolog és nagyon kevésbé használja ki az elektronikus demokrácia valódi lehetőségeit. Arra kényszerülünk, hogy a véleményünket egy olyan kép alapján alakítsuk ki, amit a tömegkommunikáció fest az egyes jelöltek személyiségéről és jelleméről.

Ez meglehetősen ellentétben áll azokkal az erőteljes politikai vitákkal, melyek már most is folynak a különböző online számítógépes rendszerekben, a CompuServe-től a Usenetig. Ezen az új médián vadul vitatják a legkülönbözőbb faliújságokon, elektronikus konferenciákon és hírcsoportokban a napi ügyeket, a hidegháború utáni korszakban szükséges nemzetbiztonsági politikától az arányos teherviselésen alapuló állami egészségügyi szisztémáig.

Én ezekben a – hosszabb idő alatt kibontakozó – hálózati vitákban sokféle aktív résztvevőt látok, nem csak szakértőket, akik mindenféle nézőpontokat képviselnek. Ez az egész azt mutatja, hogy az emberek nemcsak hogy nem idegenedtek el a politikai folyamatoktól, hanem igenis szeretnek beszélgetni, vitatkozni róluk – és cselekedni is, ha megvan rá a lehetőségük. A tömegkommunikáció ezt nem engedi meg. Ám ez az új kommunikációs csatorna sokkal jobban hasonlít egy kávéautomatához, ami körül összegyűlnek az emberek – csak éppen sok száz, sok ezer kilométerre terjed ki a kibervilágba, s nem egyetlen fizikai helyhez kötődik.

Az elmúlt évek megmutatták ennek az új médiának a hatalmas lehetőségeit, s arra is több példát láthattunk, amikor a beszédet felváltották a tettek.

1987-ben a Federal Communications Commission változtatásokat javasolt azokban a tarifákban, amelyek alapján az egyes hálózati szolgáltatók fizetnek a helyi telefon-társaságnak. Az online világban ez rövidesen mint a “modemadó” vált ismertté, és tiltakozási hullámokat váltott ki. Az FCC visszavonta az ötletet, de nem elég gyorsan: a “modemadó” olyan mélyen beleívódott a Hálózat egyes zugaiba, hogy ott lappang állandóan és kísértetiesen, mint egy virtuális vagy kognitív vírus, ami azután időről-időre újra megfertőzi a rendszereket és a felhasználókat. Az FCC megbízottak még most is komoly mennyiségű levelet kapnak ebben az ügyben, annak ellenére, hogy az eredeti terv már rég kimúlt; sőt, ez a dolog nagyobb postai forgalmat okozott, mint bármilyen más ügy az FCC történetében.

Még frissebb eset az, amelyben Jim Manzi, a Lotus Development Corp. elnöke, több mint 30,000 e-mail üzenetet kapott, amikor a cég forgalomba akart hozni egy adatbázist több tízmillió amerikai lakos adataival. Az elektronikus panaszáradat – a magánélethez való jog veszélyeztetése miatt – segített rákényszeríteni a vállalatot arra, hogy feladja ezt a projektet.

Ilyen, szűkebb körű, de az online közösség számára létfontosságú ügyek is jelzik a Hálózat szervező erejét.

1991 augusztusában a szovjet számítógépes hálózat, a Relcom üzemeltetői online kapcsolatban maradtak a végül sikertelen puccskísérlet ideje alatt is, és szemtanúként adtak beszámolókat és híreket az eseményekről a Nyugatnak és Oroszország többi részének.

És sok nyilvános nonprofit szervezet vagy közös érdeklődési kör alapján szerveződő csoport is használja már a faliújság rendszereket arra, hogy a tagjaik közötti kommunikációt és tevékenységük koordinálását elősegítsék.

De nem minden tökéletes az online világban. A viták minősége gyakran nagyon alacsony szintű. A hozzászólások sokszor semmitmondóak, unalmasak és hiányzik belőlük a meggyőző erő. A vita időnként a "flaming" szintjére süllyed, vagyis személyes támadás lesz belőle, s nem érdemi témákról folyik. Akiknek a legtöbb idejük van erre a célra, gyakran túlzottan dominálni kezdenek a vitában – a sok szabadidő mennyiségi győzelmet arat a tartalom minősége felett.

Olyan a kép néha, mintha itt nem lenne helye a komoly vitáknak. Az információs túlterhelés szintén probléma. Egyszerűen túl sok elolvasandó van ahhoz, hogy az ember lépést tudjon tartani. És az egész eléggé rendezetlen. Mit lehet itt tenni?

Az embereket a Hálózathoz kapcsoló szoftverek terén mostanában történt fejlesztések és maga az online beszélgetések jellegének alakulása is azt jelzi, hogy van valami remény.

A "flaming" általános tünet, de a különböző rendszerek különböző módon próbálják kezelni. A technikai és a kulturális szabályok is számítanak itt.

A Usenet esetében például, a legtöbb hírolvasó program támogatja a "killfile" nevű funkciót, amivel az ember az üzenetek közül kiszűrhet bizonyos személyek által küldött, vagy bizonyos témájú leveleket. Néha úgy is emlegetik, mint a "hülyeség szűrő" ("bozo filter"). Ez ugyan megkíméli a finomabb lelkű felhasználót a további támadó stílusú levelektől, de nem szünteti meg gyökeresen a problémát.

Az egyik lehetőség a cenzúra lenne. De, hogyan lehetne ezt megoldani anélkül, hogy a teljességgel elfogadhatatlan keménykező cenzúra eszközéhez folyamodnánk? A szólásszabadság tiszteletének nagy hagyománya van ezekben a rendszerekben, és az, hogy cenzúrázzák a nyilvános levélküldést, vagy esetleg le is tiltsanak valakit azért, mert bosszantó vagy támadó tartalmú leveleket küld, teljesen elképzelhetetlen az én véleményem szerint.

Egyes rendszerek kulturális normákat használnak a szoftveres megoldások helyett, hogy kezelni tudják az ilyen, indulatból kitoró háborúkat. Ezek az online közösségek olyan gyakorlatot alakítottak ki, amely sokkal inkább az illendő viselkedésnek valamiféle közös, mindenki által elsajátított felfogásán alapszik, semmint mondjuk valamilyen cenzúrán. A WELL (Whole Earth 'Lectronic Link) például egy viszonylag kis hálózati konferencia-rendszer a San Francisco Bay terület környékén. A WELL-nél azokat, akik veszekedésbe keveredtek egymással, arra bátorítják, hogy a további vitát tegyék át a nyilvános

konferenciák területéről a személyes elektronikus levelezés szintjére. Ez a bátorítás nemcsak a konferencia gazdájától érkezik, hanem a többi felhasználótól is. Ez a kultúra egyik eleme és nem a technikáé.

A WELL konferenciák gazdái olyan önkéntesek, akik megpróbálják elősegíteni a beszélgetést egy adott témában. Bár megvan a hatalmuk ahhoz, hogy kiszűrjenek bizonyos leveleket, de ezt a kiváltságot csak igen ritkán használják, s akkor is csak végső lehetőségként, mivel bebizonyosodott, hogy hosszú távon a viták kibeszélése az érintettek között jobb módszer a problémák megoldására.

Nem véletlen, hogy a WELL kitűnik a magas színvonalú konferenciáival. Az sem pusztán egybeesés, hogy ez eredetileg egy kicsi és zárt közösségként indult (most már rajta van a Hálózaton is), ami lehetővé tette, hogy saját normákat alakítson ki; és az sem, hogy a rendszer kulcsfigurái a "The Farm" volt tagjaiból kerültek ki, mely egy nagy és sikeres kommuna volt a hatvanas-hetvenes években, Stephen Gaskin vezetésével.

Még mindig nagyon keveset tudunk arról, hogy az online társalgás színvonala hogyan emelhető. Ez a téma további alapos tanulmányozást és kísérletezést érdemel.

Vannak megoldásra váró kérdések magának a kommunikációs csatornának a nem valami kifinomult és kiértelt formájával, és a felépítésével kapcsolatban is. A beérkező új e-mail üzenetek jellegtelen sorozata, ahogy 80 karakteres, egyszerű ASCII szöveg formájában felfelé sorjázik a képernyőn, egyfajta hipnotikus révületet okoz. Hasonlítsuk csak ezt össze a nyomtatott papír jellemzően változatos betűformáival, sokszínű tipográfiájával, képeivel és rajzaival.

Az új médiának időre van szüksége ahhoz, hogy kifejlődjön és megtalálja a saját formáját. Egy terminálon megjelenő szöveg olvasása engem a Gutenberg-féle bibliára emlékeztet. A mai könyveknek a Gutenberg-nyomda feltalálása és az első nyugati nyomtatott könyvek megjelenése után még egy évszázad kellett arra, hogy teljesen kifejlődjön. Sokkal később jött csak Aldus Manutius, s a modern betűformák, a lappoztatás, a tartalomjegyzék és a tárgymutató, és minden egyéb olyan jellemző feltalálója, amelyek a könyveknek mai, korszerű formát kölcsönöznek. Ezeket különböző emberek, különböző időrendben találták ki; másként, mint ahogy magának a nyomtatásnak a feltalálása történt. Az új elektronikus média hasonló evolúción megy át.

A kulcsfontosságú felfedezések lassan történnek meg, mint például azoknak a szoftvereszközöknek a kifejlesztése, amelyekkel az audio és a video anyagok is terjeszthetőkké válnak a Hálózaton. Az ilyen programokat eddig rendszerint önkéntesek fejlesztették, akik az eredményeket azután közzétették. Ez nagyszerű dolog, de nem mindig kielégítő, figyelembe véve azt, hogy milyen nehéz igazán nagy tudású szoftvereket készíteni. A felhasználói programoknál az innovációs folyamatba magánvállalkozók és független szoftverkereskedők is bekapcsolódhatnak majd, amint felismerik az ilyen termékekben rejlő üzleti lehetőségeket (persze az lenne a szép, ha ezek a fejlesztők is önzetlenül dolgoznának, de ez valószínűtlennek látszik).

Szükség van bizonyos ösztönzésekre, hogy további szoftverfejlesztőket lehessen bevonni erre a területre. Szabadverseny szükséges a hálózati szolgáltatások minden szintjén, hogy a felhasználók egyre növekvő igényei kielégíthetők legyenek. Ehhez egy technológiailag érett hálózat kell, mely ezeket a szolgáltatásokat támogatni tudja.

És persze szükség van vagy lesz egy olyan felhasználói körre, amely hajlandó fizetni a jobb minőségű alkalmazásokért — és ezek nemcsak a jelenlegi, technikailag képzett felhasználók, egyetemi hallgatók lehetnek, bár ebből ők is hasznot húzhatnak.

Több területen van lehetőség új hálózati alkalmazások kifejlesztésére. Az e-mail rendszerek túlterheltek, mert jelenleg nincsenek megfelelő alternatívák. A közös munkához, az együttműködéshez új és másfajta eszközök kellenek. A számítógépes konferencia műfaja, ha kifejlődik majd, valószínűleg megfelelő lesz a megbeszélésekhez és a vitákhoz, de önmagában nem tudja igazán támogatni a közösen végzett munkát, vagyis nem lehet vele hatékonyan segíteni egy csoportban a döntéshozatalt, ábrázolni és nyomon követni az éppen folyó munka állapotát. Egy elektronikus levelezőcsoporton keresztül szervezői tevékenységet folytatni egészen más, mint egy "élő" megbeszélést tartani.

A számítógépes hálózatokban, mint új kommunikációs eszközökben rejlő lehetőségek csak akkor tudnak igazán megvalósulni, ha olyan környezetet teremtünk, amely bátorítja a szabad és nyílt önkifejezést.

Egyes országokban a szólásszabadságra vonatkozó jogi garanciák védik a megnyilvánulások szabadságát az olyan hagyományos médiában, mint a nyomtatott sajtó. De, amikor a kommunikáció áttevődik az új digitális csatornára és átlépi az országhatárokat, akkor az ilyen jogi védelem elveszti az érvényét. Ahogyan John Perry Barlow, az EFF egyik alapítója megfogalmazta: "A kibervilágban az Alkotmány első kiegészítése csak egy házi szabályzat". Nincs egy nemzetközi jogi hatóság, amely védené a szabad véleménynyilvánítás lehetőségét az országhatárokat átszelő hálózatokon. Az Emberi Jogok Nyilatkozatának 19. pontja ugyan felhív a szólásszabadság védelmére minden médiában, de ez a dokumentum még messze nem kötelező érvényű.

Ha igazán komolyan akarjuk venni az elektronikus fórumokat, akkor foglalkoznunk kell a hozzáférés kérdésével is. Ha csak egy megfelelően iskolázott, jómódú, technikailag képzett elit használhatja ezt a csatornát, az így nem válhat eléggé széleskörűvé ahhoz, hogy minden nézőpont megjelenjen rajta.

Továbbá nagyon szükséges egy jobb infrastruktúra (egy információs autópálya). Ahogyan áttérünk a nagysebességű Internetről a még erőteljesebb "National Research and Education Network" (NREN) hálózatra, meg kell vizsgálnunk, hogy hogyan lehetne ennek az új csatornának a teljesítményét mindenkire eljuttatni, aki igényli. Ez az ún. "utolsó kilométer" probléma kiemelt figyelmet érdemel (a telefonhálózatok már nagyrészt digitális, üvegszálalás vonalakat használnak, kivéve azt a néhány kilométert a lakásod és a legközelebbi alközpont között).

A számítógépes hálózatok végül általánossá válnak az egész világon. Ezért majd foglalkoznunk kell a társadalomra gyakorolt hatásukkal is, azokkal a lehetőségekkel, melyeket a társadalom fejlődése terén jelenthetnek, és azokkal a veszélyekkel, amelyeket magukban hordoznak. Mi alapvetően optimisták vagyunk, hiszünk abban, hogy a hálózatok képesek az olyan demokratikus értékeket erősíteni, mint a nyitottság, a változatosság és a kreativitás.

Mivel ez az eszköz még annyira új, fontos lenne, hogy nemzeti és nemzetközi szinten is olyan politikát alakítsunk ki, ami segít a számítógépes hálózatokban rejlő lehetőségeket az egész társadalom számára hasznosítani. Mire a televízióról kiderült, hogy milyen hatalmas "játékteret" kínálna, már túl késő volt ahhoz, hogy meg lehessen változtatni. Most azonban itt van egy ritka lehetőség, hogy egy technikailag és üzletileg érett rendszer kialakulása előtt olyan politikát és gyakorlatot fejlesszünk ki, amit azután már nehéz lesz megváltoztatni.

Bevezetés

Írta: Adam Gaffin vezető szerző, Network World, Framingham, Mass.

Isten hozott az Interneten! Egy olyan utazás elején állsz, amely egy határok nélküli világba visz; egy olyan helyre, ami egyszerre van mindenütt – annak ellenére, hogy a valóságban csak mint elektromos impulzusok sorozata létezik. Egy több millió emberből álló, egyre növekvő, világméretű közösséghez fogsz csatlakozni, melynek tagjai naponta használják ezt a globális információforrást.

Ennek a könyvnek a segítségével te is képes leszel majd használni az Internetet. Például arra, hogy:

- = kapcsolatot tarts a barátaiddal, a rokonaiddal és a kollégáiddal a világ minden részén, a telefon vagy a légiposta díjának töredékéért;
- = társalogjál az emberekkel különböző nyelveken különböző témákról, az archeológiától a zoológiáig;
- = kikeress információkat adatbázisok és könyvtárak ezreiből, szerte a világon;
- = letölts bármit a sokezer dokumentum, újság, könyv és számítógépes program közül;
- = tájékozódj a hírügynökségek által kiadott hírekből, a sporteseményekről és az időjárásjelentésekből;
- = játssz különböző élő, "valós időben" zajló játékokat, akár több tucat emberrel is egyszerre.

A Hálózathoz való kapcsolódásban most még van valami a kaland ízéből, szükséges hozzá valamennyi tanulási hajlam és az a képesség, hogy időnként egy nagy levegőt vegyél. Ellátogatni a Hálózatra ma még egy kicsit olyan, mintha egy idegen országba mennénk. Annnyiféle látni- és csinálnivaló van, de első látásra minden – nos igen – elég idegennek tűnik.

Amikor először megérkezel, még az utcai feliratokat sem érted majd. El fogsz tévedni. Ha peches vagy, akkor még esetleg össze is akadsz valami helybélivel, aki szerint jobb, ha visszamegy oda, ahonnan jöttél. És, ha még ez sem elég, ráadásul az egész ország állandóan átépítés alatt van; úgy tűnik, hogy minden nap megjelenik valami új, amin törheted a fejed, hogy mit csinálj vele.

Szerencsére a legtöbb őslakos valójában barátságos. Sőt, a Hálózaton régi és gazdag hagyománya van a látogatók és az új lakosok segítségének. Egészen a legutóbbi időkgig nagyon kevés írott útmutató volt a hétköznapi emberek számára és a Hálózat nagyrészt "szájhagyomány" útján fejlődött, ahogy az öreg rókák tanígtatták az újonnan jötteket.

Szóval, amikor rákapcsolódsz a Hálózatra, bátran kérj segítséget. Meg fogsz lepődni, hogy milyen sok ember nyújtja majd a kezét.

Az ilyen emberek nélkül ez az útmutató sem készülhetett volna el. Köszönetem küldöm mindenkinek, aki javaslatokat, kiegészítéseket és javításokat küldött azóta, mióta a Big Dummy's Guide először megjelent az Interneten, 1993-ban.

Külön köszönet szerető feleségemnek, Nancy-nek. Szeretném még megköszönni a következő embereknek, akik különösen sokat segítettek, akár tudtak róla, akár nem:

Rhonda Chapman, Jim Cocks, Tom Czarnik, Christopher Davis, David DeSimone, Jeanne deVoto, Phil Eschallier, Nico Garcia, Joe Granrose, Joerg Heitkoetter, Joe Ilacqua, Jonathan Kamens, Peter Kaminski, Thomas A. Kreeger, Stanton McCandlish, Leanne Phillips, Nancy Reynolds, Helen Trillian Rose, Barry Shein, Jennifer "Moir" Smith, Gerard van der Leun és Scott Yanoff.

Ha bármilyen ötleted vagy megjegyzésed van, amivel ez a kézikönyv még jobbá tehető, örömmel venném. Az adamg@world.std.com e-mail címen vagyok elérhető.

Boston (Mass.), 1994. február

1. fejezet: Felszerelkezés és rácsatlakozás

1.1 Vigyázz! Kész! ...

A világ csak egy telefonhívásra van. Egy számítógéppel és egy modemmel hozzá tudsz kapcsolódni az Internethez, a világ legnagyobb számítógépes hálózatához (sőt, ha szerencséd van, akkor még modem sem kell; sok egyetemen és vállalatnál már közvetlen hozzáférést biztosítanak az Internethez a hallgatók, ill. a dolgozók számára).

A vonal lehet egy már létező távbeszélő vonal – csak arra kell ügyelni, hogy ha mellékállomás is van rajta, akkor azt sem te, sem bárki más a házban vagy az irodában nem tudja addig használni beszélgetésre, amíg te a Hálózathoz kapcsolódsz vele.

A modem egyfajta közvetítő a számítógépek és a telefonrendszer között. Erre azért van szükség, mert a számítógép és a telefon két különböző és össze nem egyeztethető módon kezeli és továbbítja az adatokat, ill. az információt. A számítógépek digitálisan "beszélgetnek"; vagyis az adatokat mint különálló számok sorozatát tárolják és dolgozzák fel. A távbeszélő hálózat analóg jelek átvitelén alapszik, melyek egy oszcilloszkópon hullámok sorozataként jelennek meg. Amikor a számítógéped kész adatokat küldeni egy másik gépnek a telefonvonalon keresztül, akkor a modemed átalakítja a számítógép számait ezekre a hullámokra (ami furcsa, sivító hangok sorozatának hallatszik), vagyis "modulálja" őket. Ezzel szemben, amikor ilyen adathullámok érkeznek a modemedbe kívülről, akkor az konvertálja ezeket a géped számára érthető számokká, úgy, hogy "demodulálja" őket.

Egyre több olyan számítógép jelenik meg, amelybe már beépítették a modemet. Ha a tiédben még nincs, akkor el kell majd döntened, hogy milyen sebességű modemet akarsz venni. A modemek sebességét "bps" egységben mérik, vagyis a másodpercenként átmenő bitek számával. Egy bps azt jelenti, hogy a modem durván egy bit információt tud átvinni egy másodperc alatt; minél nagyobb a bps értéke, a modem annál gyorsabban tudja küldeni és fogadni az adatokat. Egy betűhöz vagy írásjelhez nyolc bit kell.

Mostanában már jóval 60 dollár alatt is vehetsz egy 2400 bps sebességű modemet — és ezek már azzal a képességgel is rendelkeznek, hogy a fax üzeneteket kezeljék. Kb. 150 dollár körül kezdődő árért kaphatsz már 14,400 bps-es (vagy a speciális tömörítő technikáknak köszönhetően gyakran még ennél is gyorsabb) modemet is. Ha úgy gondolsz, hogy a Hálózatot nagy méretű állományok átvitelére fogod használni, akkor egy gyorsabb modem mindig behozza az árát. Drámaian csökkenti azt az időt, amíg a modemed, illetve a számítógéped az állományok átküldésével foglalkozik, és amennyiben időarányosan kell fizetned a Hálózathoz való hozzáférésért, akkor egészen nagy online költséget takarít meg neked.

Akárcsak az a számítógép, amihez a modemed hozzákötöd, maga a modem is használhatatlan egy olyan szoftver nélkül, amely megmondja neki, hogy hogyan dolgozzon. A legtöbb modemmel ma már adnak egy könnyen beüzemeltető programot is. Ezt próbáld ki! Ha nehezen használhatónak vagy nehezen érthetőnek találod, akkor fontold meg, hogy lemégy a helyi szoftver-üzletbe és keresel egy jobbat. Több száz dollárt el lehet költeni kommunikációs szoftverre, de hacsak nincs valami nagyon speciális igényed, akkor ez csak pénzpocsékolás, mert egy sor kiváló program érhető el 100 dollár körül vagy az alatt. A választáskor érdemes megvizsgálni a legfontosabb jellemzőket: például a különböző "protokollokat" (ezekről részletesen majd egy kicsit

később), amikkel küldeni és fogadni lehet az állományokat; és az a lehetőséget, hogy lehet-e írni ún. "script" vagy "command" állományokat, melyekkel automatizálni tudsz egyes lépéseket, mint például a bejelentkezést egy szolgáltató gépébe.

Ha modemet és szoftvert veszel, kérdezd meg az eladót, hogy hogyan kell beüzemelni és használni őket. Próbáld ki a kapott programot, ha tudod. Ha az eladó nem tud segíteni, keress egy másik forgalmazót. Ezzel nemcsak egy csomó bosszúságot spórolsz meg magadnak, de már alkalmaztad is a legfontosabb Internet iránymutatást: "Kérdezz! Valaki tudja."

Ahhoz, hogy a Hálózat minden előnyét ki tudd használni, néhány percet rá kell szánni a programhoz adott kézikönyv vagy egyéb dokumentáció átnézésére. Van néhány téma, amire különösen érdemes odafigyelni: feltöltés és letöltés ("uploading" és "downloading"); a képernyő elmentése (így is hívják: "screen dumping"); a bejövő adatok naplózása, lemezre írása ("logging"); a protokollok átállítása; és a terminál emuláció. Az is alapvetően fontos, hogy kiderítsd, hogyan tudod a szövegszerkesztőddel írt anyagot "ASCII" vagy "text" formátumra konvertálni, mert ebben a formában tudod a gondolataidat a Hálózaton át megosztani másokkal.

A feltöltés az a folyamat, amikor egy állományt a saját gépedről átküldesz a Hálózat valamelyik rendszerére. A letöltés pedig azt jelenti, hogy áthozol egy file-t a Hálózat valamelyik pontjáról a saját számítógépedre. A kibervilágban a dolgok általában "felmennek" a Hálózatra, ill. "lejönnek" hozzád.

Valószínű, hogy a kommunikációs programokban az állományok átviteléhez több "protokoll" közül lehet is választani. A protokollok szabványos megoldások; azért tervezték őket, hogy kivédjék a vonal zajai és zavarai okozta hibákat, amelyek tönkretennék az átküldeni kívánt információs anyagot.

A dolognak az a lényege, hogy amikor egy ilyen protokollt használsz, az állományt csomagok sorozataként viszed át. Minden átküldött vagy fogadott csomag után a géped és a Hálózat összehasonlítja azt az eredetivel. Ha a két csomag nem teljesen azonos, akkor újra elküldésre kerül, mindaddig, amíg az adatsor mindkét oldalon pontosan meg nem egyezik. Ha – többszöri próbálkozás után – a csomag sehogyan sem tud átmenni, akkor vagy egy hibaüzenetet kapsz, vagy lefagy a képernyőd. Ebben az esetben próbáld meg újra. Ha az ötödik próbálkozás után is még mindig zátonyra futsz, akkor valahogy hibás a) a file; b) a telefonvonal; c) az a rendszer, amihez kapcsolódtál; vagy d) a saját géped.

Időnként valószínűleg látsz majd olyan szövegeket a Hálózaton, amiket szeretnél eltárolni későbbi tanulmányozás céljára – egy receptet, egy különösen szellemes megjegyzést, valamit, amiről írni akarsz a parlamenti képviselőnek, bármit. Itt jön a képernyő elmentés és a naplózás ügye.

Amikor utasítod a kommunikációs programodat, hogy mentsen el egy képernyőt ("screen capture"), akkor az megnyit egy állományt a számítógépeden (rendszerint ugyanabban a könyvtárban vagy iratgyűjtőben, amit a szoftver is használ) és "beleborítja" annak a másolatát, ami éppen a képernyődön van abban a pillanatban.

A naplózás egy kicsit másként működik. Amikor kiadod a "logging" parancsot, akkor arra utasítod a programot, hogy nyisson meg egy file-t (ismét, rendszerint abban a könyvtárban vagy iratgyűjtőben, amit a szoftver is használ) és adhatsz neki egy nevet. Ezután, amíg ki nem kapcsolod a naplózási üzemmódot, minden, ami a képernyődre íródik, bemásolódik ebbe az állományba, kicsit hasonlóan, mint egy felvétel egy

videokazettára. Ez nagyon hasznos olyan nagyobb szövegek eltárolására, amelyek több képernyőoldal hosszúságban futnak végig a monitoron – a “screen capture” funkciónál minden egyes új képernyőnél újra ki kellene adni ugyanazt a parancsot.

A terminál emuláció egy olyan módszer, amivel a géped utánozza vagy szimulálja azt, ahogyan más számítógépek a képernyőre küldik az információkat és fogadják a parancsokat a billentyűzetről. Általában elmondható, hogy a Hálózaton a legtöbb gép a VT100 nevű rendszert használja. Szerencsére csaknem minden, a piacon kapható szoftver ma már ezt a szabványt is támogatja – győződj meg róla, hogy a tiéd is ismeri-e?

Valamennyit tudnod kell a protokollokról is. Több, különböző mód van arra, ahogyan a számítógépek a karaktereket továbbítják. Szerencsére csak két olyan protokoll van, amivel valószínűleg találkozni fogsz: a 8-1-N (ami ezt jelenti: “8 bits, 1 stop bit, no parity” – hűha!) és a 7-1-E (“7 bits, 1 stop bit, even parity”).

Általában igaz az, hogy a Unix-alapú rendszerek a 7-1-E, míg az MS-DOS-alapú gépek a 8-1-N beállítást használják. Mi van akkor, ha nem tudod, hogy milyen fajta rendszerhez kapcsolódtál? Próbáld ki valamelyik beállítást! Ha a kapcsolódás után teljes halandzsát látsz a képernyőn, akkor valószínűleg a másik protokollt kell használnod. Ha ez a helyzet, akkor a protokollt átállíthatod úgy is, hogy közben él a kapcsolat és utána nyomd meg az Enter-t, vagy megszakíthatod a hívást és próbálkozz újra a másik beállítással. Az is előfordulhat, hogy a saját modemed és a túloldalon levő modem nem tud megegyezni a helyes bps sebességben. Ha a protokoll megváltoztatása nem segít, akkor próbáld meg más bps sebességet használni (de nem gyorsabbat, mint amire a modemed képes). Nem kell izgulni, emlékezz, nem tudsz tönkretenni semmit! Ha valami rossznak tűnik, akkor az valószínűleg valóban rossz. Változtasd meg a beállításokat és próbáld újra! Semmit nem lehet megtanulni próbálkozás, hibázás és fáradság nélkül.

Ezek voltak az alapok. És most gyerünk a Hálózatra!

1.2 Rajt!

Korábban csak azok az emberek tudtak kapcsolatba lépni a világgal, akik a Hálózatba közvetlenül bekötött intézményekben tanultak vagy dolgoztak. Ma már azonban egyre nő a mindenkinek nyilvános hozzáférést (“public-access”) kínáló szolgáltatók száma. Ilyen rendszerek több államban találhatóak már, s van néhány olyan is, ami az egész országban szolgált.

Alapvetően két típusa van ezeknek a szolgáltatásoknak. A gyakoribb változatot UUCP rendszernek nevezik (a UUCP egy elterjedt mód az adatok átvitelére a Unix operációs rendszert használó számítógépek közt), s nemzetközi elektronikus levelező- és konferenciarendszerekhez biztosít hozzáférést.

Azonban az elmúlt néhány évben megfigyelhető, hogy egyre nő azoknak a nagyobb teljesítményű rendszereknek a száma, melyekről a Hálózat összes lehetősége kihasználható. Ezek az Internet ellátók nemcsak e-mail és konferencia lehetőséget nyújtanak, de olyan szolgáltatások is elérhetők a gépeikről mint a világ különböző pontjain levő adatbázisok, online könyvtári katalógusok és hatalmas file- és programgyűjtemények. Ezek a hálózati kapcsolódást kínáló rendszerek ráadásul nagyon gyorsak – ahogy befejezed egy üzenet írását, az már el is száguld a címzetthez.

Egyes hálózati ellátó rendszereket üzleti jellegű vállalkozások üzemeltetnek, másokat viszont nonprofit szervezetek. Vannak közöttük teljesen nyilvánosak, vagyis ahol a gépek

és a rendszerek ingyenesen használhatók. Mások egy havi vagy éves díjat számítanak fel, s ezért korlátlan hozzáférést adnak. És néhányan óradíj szerint számláznak. A hálózati hozzáférést nyújtó rendszerek általában megengedik a hitelkártyával történő online előfizetést is. Egyeseknél pedig még folyószámlát is tudsz nyitni.

De a költségek csak az egyik megfontolandó szempontot jelentik, amikor kiválasztod a szolgáltató rendszert, különösen, ha olyan területen laksz, ahol több ellátó is van. A legtöbb rendszernél lehetőség van egy kicsit "körülnézni", mielőtt előfizetnél rá. Mire terjednek ki a szolgáltatások? Mennyire könnyen használhatók? Milyen támogatást vagy segítséget lehet kapni a rendszergazdától?

Az utóbbi két kérdés különösen fontos, mert sok rendszernél egyáltalán nem nyújtanak semmilyen felhasználói felületet; amikor rákapcsolódsz, egyenesen a Unix operációs rendszerbe kerülsz. Ha már járatos vagy a Unixban, vagy meg akarod tanulni a használatát, akkor az ilyen rendszerek nagyszerű lehetőséget kínálnak – a hálózati hozzáférés mellett a legtöbbnél megengedik a Unix összes többi lehetőségének használatát is, saját programokat tudsz lefordítani és futtatni, vagy akár online játékokat játszani.

De, ha nem akarod megtanulni a Unixot, akkor vannak más nyilvános hálózati ellátók, melyek rendszerei menükkel működnek (úgy, mint az éttermi menük; kapsz egy listát a választékról és azután megmondod, hogy mit kérsz), vagy amelyek valamilyen más "felhasználói felületet" kínálnak, amiben könnyebb eligazodni, mint a mindig rejtélyes Unixban.

Ha nincs szükséged az Internet szolgáltatások teljes skálájára, vagy ha nem akarod mindet használni, akkor a UUCP-s megoldással jobban jársz anyagilag. Ezek rendszerint alacsonyabb díjat kérnek, mint a kereskedelmi Internet ellátók, bár esetleg nem olyan gyorsan továbbítják az üzeneteket.

Egyes rendszerek saját, helyi információs szolgáltatásokat is nyújtanak, melyek a kiterjedt konferencia fórumoktól a nagyméretű file archívumokig terjedhetnek.

1.3 Nyilvános Internet ellátók

Ha a kommunikációs programoddal felhívod valamelyiket az alább felsorolt rendszerek közül, akkor a kapcsolat létrejötte után két eset lehetséges: vagy egy csomó értelmetlen jelet látsz a képernyődön, vagy egy felszólítást, hogy jelentkez be. Ha zagyvaságot látsz, akkor meg kell változtatnod a szoftver paramétereit (vagy 7-1-E, vagy 8-1-N beállításra, amire éppen átváltható). Bontsd le a vonalat, csináld meg az átállítást, és hívd újra!

Amikor a kapcsolat felépül, nagy valószínűséggel valami ilyesmit látsz majd:

```
Welcome to THE WORLD
Public Access UNIX for the '90s
Login as 'new' if you do not have an account
login:
```

Az utolsó sor egy "prompt", mely arra szólít fel, hogy csinálj valamit. Mivel ez az első hívásod, írd be, hogy:

```
new
```

és nyomd meg az Enter-t. A továbbiakban, ha valami beírást vár tőled a rendszer, akkor a begépelendő szöveget valamilyen idézőjelekkel fogjuk jelezni (pl. "new"). Az

idézőjeleket nem kell beírnod. Ismétlem: Ne írd be az idézőjeleket!

Az, hogy mit látsz ezután, függ az illető rendszertől, de általában valamilyen információ jelenik a használati díjakról és a kínált szolgáltatásokról (esetleg érdemes bekapcsolnod a kommunikációs szoftvered naplózó funkcióját, hogy elmentsd ezeket az információkat). Valószínűleg rákérdez a rendszer, hogy akarsz-e egy saját azonosítóra előfizetni, vagy csak körül szeretnél nézni.

Szintén várható, hogy megkérdezik az ún. "user name" azonosítódát. Ez nem a saját, teljes neved, hanem egy egyszavas név, amit az online kapcsolat idején használni szeretnél. Ez az azonosító betűk és számok tetszőleges kombinációja lehet, de lehetőleg mindent kisbetűvel írd! Sok ember az első keresztnéve kezdőbetűjét és a vezetéknévét használja (pl. "jdoe"); vagy a keresztnévét és a vezetéknéve első betűjét (pl. "johnd"); vagy a monogramját (pl. "jxd"). Mások valami becenevet használnak inkább. Érdemes ezen egy kicsit elgondolkodnod, mert a felhasználói név az elektronikus postacíméd része lesz (lásd erről még a 2. fejezetet). Az egyik kivételt a különféle Free-Net rendszerek jelentik, mert ezeknél a felhasználói nevek betűk és számok önkényesen összeállított sorozatából állnak.

Most már rajta is vagy a Hálózaton. Nézz körül a rendszerben! Nézd meg, hogy van-e valami ismertető anyag (help), amit el lehet olvasni. Ha a rendszer menükkel vezérelhető, akkor válassz ki néhány különböző funkciót, hogy lásd, mi is történik. Ne felejtse el: "Nem tudsz tönkretenni semmit!" Ahogy egyre többet szórakozol vele, egyre otthonosabban fogod magad érezni.

Az alábbiakban egy listát látsz a nyilvános Internet ellátókról; ezek olyan számítógépes rendszerek, melyek hozzáférést kínálnak a Hálózathoz. Mindegyikük biztosít nemzetközi e-mail és Usenet (nemzetközi konferencia) szolgáltatást. Ezen felül a kínálatukban szerepel:

FTP: File-transfer protocol – file-archívumok százaihoz való hozzáférés (ezekben minden van, a számítógépes szoftverektől, a történelmi dokumentumokon át, a dalszövegekig). Ezeket az állományokat át tudod tölteni a Hálózatról a saját gépedre.

Telnet: Adatbázisokhoz, számítógépesített könyvtári katalógusokhoz, időjárás-jelentésekhez és egyéb információs szolgáltatásokhoz való hozzáférés, valamint "élő", online játékokban való részvétel, ahol a világ különböző részein levő játékosokkal versenyezhetesz.

További szolgáltatások, melyeket esetleg szintén nyújtanak:

WAIS: Wide-area Information Server – egy olyan program, amivel egyszerre adatbázisok tucatjaiban lehet keresni.

Gopher: Egy olyan program, amivel nagyon könnyű tucatnyi fajta online szolgáltatáshoz és adatbázishoz hozzáférni; egyszerűen csak egy menüből kell választani. Arra is használhatod, hogy szöveges állományokat és bizonyos programokat küldj át vele az elektronikus postafiókodba.

IRC: Internet Relay Chat – egy CB rádióhoz hasonló rendszer, amivel "élőben beszélgethatsz" a billentyűzeted segítségével a világ minden részén levő emberekkel.

De még az olyan rendszereknél is, amelyek nem nyújtják ezeket a szolgáltatásokat, jó néhányat mégis el tudsz érni közülük a telnet paranccsal (lásd a 6. fejezetet). Az alábbi listában külön megjelöltük azokat az ellátókat, melyeknél menüket lehet használni; a többinél arra kell számítanod, hogy egyenesen a Unix rendszerbe esel be (ez olyasmi,

mint az MS-DOS, csak egyetemi szinten). Ezen szolgáltatók közül több az egész országban elérhető, olyan országos adathálózatokon át, mint a CompuServe Packet Network és a SprintNet.

Vedd figyelembe, hogy az itt szereplő díjak bármikor változhatnak. Sok rendszernél megkívánják, hogy az új vagy a leendő felhasználók egy speciális azonosítóval jelentkezzenek be az első hívás alkalmával; a listában ilyen esetekben megadtuk a használandó azonosítót.

ALABAMA

Huntsville. Nuance. Telefonon kell megkérdezni a hívószámot. Belépés: \$35; havi díj: \$25. Tel.: (205) 533-4296.

ALASKA

Anchorage. University of Alaska Southeast, Tundra Services, (907) 789-1314; helyi hívószáma van több más városban. Havi díj: \$20. Tel.: (907) 465-6453.

ALBERTA

Edmonton. PUCNet Computer Connections, (403) 484-5640. Belépéshez használható azonosító: guest. Belépés: \$10; havi díj: \$25, ez max. 20 órányi használatot jelent havonta, plusz \$6.25 óránként az ftp és a telnét használatáért. Tel.: (403) 448-1901.

ARIZONA

Tucson. Data Basics, (602) 721-5887. Havi díj: \$25 vagy \$180 egy évre. Tel.: (602) 721-1988.

Phoenix/Tucson. Internet Direct, (602) 274-9600 (Phoenix); (602) 321-9600 (Tucson). Belépéshez használható azonosító: guest. Havi díj: \$20. Tel.: (602) 274-0100 (Phoenix); (602) 324-0100 (Tucson).

BRITISH COLUMBIA

Victoria. Victoria Free-Net, (604) 595-2300. Menük. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez egy űrlap kitöltése szükséges. A felhasználók más kanadai és amerikai Free-Net rendszerekhez is hozzá tudnak kapcsolódni. Belépéshez használható azonosító: guest. Tel.: (604) 389-6026.

CALIFORNIA

Berkeley. Holonet. Menük. Az ingyenes kipróbáláshoz használható hívószám: (510) 704-1058. Információ és a helyi hívószámok ügyében telefonon kell érdeklődni. Éves díj helyi hívás esetén: \$60, óradíj: \$2 a csúcsidőn kívül. Tel.: (510) 704-0160.

Cupertino. Portal. Unix és menük is. (408) 725-0561 (2400 bps); (408) 973-8091 (9600/14,400 bps). Belépés: \$19.95, havi díj: \$19.95. Tel.: (408) 973-9111.

Irvine. Dial N' CERF. Lásd San Diego alatt.

Los Angeles/Orange County. Kaiwan Public Access Internet, (714) 539-5726; (310) 527-7358. Belépés: \$15; havi díj: \$11 (hitelkártya). Tel.: (714) 638-2139.

Los Angeles. Dial N' CERF. Lásd San Diego alatt.

Oakland. Dial N' CERF. Lásd San Diego alatt.

Pasadena. Dial N' CERF. Lásd San Diego alatt.

Palo Alto. Institute for Global Communications., (415) 322-0284. Unix. Helyi konferenciacsoporthoz és környezetvédelmi/világbéke ügyek. Belépéshez használható azonosító: new. Havi díj: \$10 és \$3 az első óra után. Tel.: (415) 442-0220.

San Diego. Dial N' CERF USA, üzemeltető: a California Education and Research Federation. Helyi hívás lehetősége San Diego, Los Angeles, Oakland, Pasadena és Irvine területén. További információ telefonon kérhető: (800) 876-CERF vagy (619) 534-5087. Belépés: \$50; havi díj: \$20 plusz \$5 egy óra (\$3 hétvégeken). Tel.: (800) 876-2373.

San Diego. CTS Network Services, (619) 637-3660. Belépéshez használható azonosító: help. Belépés: \$15, havi díj: \$10-tól \$23-ig, a használni kívánt szolgáltatásoktól függően. Tel.: (619) 637-3637.

San Diego. Cyberspace Station, (619) 634-1376. Unix. Belépéshez használható azonosító: guest. Belépés: \$10; havi díj: \$15 vagy \$60 hat hónapra.

San Francisco. Pathways, a hívószámot telefonon kell megkérdezni. Menük. Belépés: \$25; havi díj: \$8 és \$3 egy óra. Tel.: (415) 346-4188.

San Jose. Netcom, (510) 865-9004 vagy 426-6610; (408) 241-9760; (415) 424-0131, max. 9600 bps. Unix. Usenet levelek archívumait tartják fenn. Belépéshez használható azonosító: guest. Belépés: \$15 és utána \$17.50 havonta, ha beleegyezel, hogy automatikusan számlázzanak a hitelkártyádra (egyébként \$19.50 egy hónap és havonta küldik a számlát). Tel.: (408) 554-UNIX.

San Jose. A2i, (408) 293-9010. Belépéshez használható azonosító: guest. Havi díj: \$20; \$45 három hónapra; \$72 hat hónapra.

Sausalito. The Whole Earth 'Lectronic Link (WELL), (415) 332-6106. A kissé bonyolult Picospan szoftvert használják, ami a Unix és egy menürendszer keveréke. Az új felhasználók írott kézikönyvet kapnak. Több, mint 200 saját WELL-konferenciacsoporthoz használható azonosító: newuser. Havi díj: \$15 plusz \$2 egy óra. Elérhető az országos CompuServe Packet Network vonalakon további \$4.50 óradíjjal. Tel.: (415) 332-4335. Automatikus tájékoztató szolgálat a rendszer legfrissebb híreiről: (800) 326-8354 (csak az USA területéről).

COLORADO

Colorado Springs/Denver. CNS, (719) 570-1700 (Colorado Springs); (303) 758-2656 (Denver). Helyi eseménynaptár, valamint sí és tőzsdei hírek. A felhasználók választhatnak a menük és a Unix között. Belépéshez használható azonosító: new. Belépés: \$35; \$2.75 egy óra (minimális havi díj: \$10). Tel.: (719) 592-1240.

Colorado Springs. Old Colorado City Communications, (719) 632-4111. Belépéshez használható azonosító: newuser. Havi díj: \$25. Tel.: (719) 632-4848.

Denver. Denver Free-Net, (303) 270-4865. Menük. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez egy űrlap kitöltése szükséges. A felhasználók más Free-Net rendszerekhez is hozzá tudnak kapcsolódni az országban. Ingyenes. Belépéshez használható azonosító: guest.

Golden. Colorado SuperNet. E-mail és fax átjáró. Csak a Coloradoban lakók számára elérhető. Helyi hívás lehetősége több városban. A hívószámok az alábbi telefonszámon kérdezhetők meg. \$3 egy óra (\$1 egy óra éjjel és reggel 6 óra között); egyszerű belépési díj: \$20. Tel.: (303) 273-3471.

DELAWARE

Middletown. Systems Solutions, (302) 378-1881. Belépés: \$20; \$25 egy hónapnyi teljes Internet elérés. Tel.: (800) 331-1386

FLORIDA

Tallahassee. Talahassee Free-Net, (904) 488-5056. Menük. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez egy űrlap kitöltése szükséges. A felhasználók más Free-Net rendszerekhez is hozzá tudnak kapcsolódni az országban. Tel.: (904) 488-5056.

GEORGIA

Atlanta. Netcom, (303) 758-0101. Lásd Los Angeles (California) alatt a díjszabással kapcsolatos információkat.

ILLINOIS

Champaign. Prarienet Free-Net, (217) 255-9000. Menük. Belépéshez használható azonosító: visitor. Az Illinoisban lakók számára ingyenes; másoknak \$25 egy év. Tel.: (217) 244-1962.

Chicago. MCSNet, (312) 248-0900. Havi díj: \$25, vagy \$65 három hónapnyi korlátlan hozzáférés, \$30 három hónapnyi használat havi max. 15 óráig. Tel.: (312) 248-UNIX.

Peoria. Peoria Free-Net, (309) 674-1100. Hasonló a Cleveland Free-Nethez (lásd Ohionál lejjebb). Használói hozzákapcsolódhatnak a nagyobb clevelandi rendszerhez a Usenet és egyéb szolgáltatások eléréséhez. Vannak továbbá Peoria Free-Net nyilvános terminálok egy sor helyi könyvtárban, kormányzati intézményekben és nyugdíjas klubokban. A helyszínek iránt az alábbi telefonszámon lehet érdeklődni. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes. Tel.: (309) 677-2544.

MARYLAND

Baltimore. Express Access, (410) 766-1855; (301) 220-0462; (714) 377-9784. Belépéshez használható azonosító: new. Belépés: \$20; havi díj: \$25 vagy \$250 egy év. Tel.: (800) 969-9090.

Baltimore. Clarknet, (410) 730-9786; (410) 995-0271; (301) 596-1626; (301) 854-0446. Belépéshez használható azonosító: guest. Belépés: \$23, vagy \$126 hat hónapra, vagy \$228 egy év. Tel.: (410) 730-9765.

MASSACHUSETTS

Bedford. The Internet Access Company, (617) 275-0331. A belépéshez követni kell az utasításokat. Belépés: \$20; havi díj: \$19.50. Tel.: (617) 275-2221.

Brookline. The World, (617) 739-9753. "Online Book Initiative" — elektronikus könyvek, versek és egyéb szöveges állományok gyűjteménye. Belépéshez használható azonosító: new. Havi díj: \$5 plusz \$2 egy óra vagy \$20 havi 20 óra használat. Elérhető az egész országból a CompuServe Packet Network vonalain további \$5.60 óradíjjal. Tel.: (617) 739-0202.

Lynn. North Shore Access, (617) 593-4557. Belépéshez használható azonosító: new. Havi díj: \$10, 10 órai használat; ezután további \$1 óránként. Tel.: (617) 593-3110.

Worcester. NovaLink, (508) 754-4009. Belépéshez használható azonosító: info. Belépés: \$12.95 (beleértve az első két órai használatot); havi díj: \$9.95 (beleértve öt órai használatot napközben), ezután további \$1.80 óránként. Tel.: (800) 274-2814.

MICHIGAN

Ann Arbor. MSEN. A hívószámot telefonon kell megkérdezni. Unix. Belépés: \$20; havi díj: \$20. Tel.: (313) 998-4562.

Ann Arbor. Michnet. Helyi hívószáma van több más városban. A hívószámokat telefonon kell megkérdezni. Havi díj: \$35 plusz \$40 egyszeri belépési díj. A nem-Michnet számokról való hívás esetén további távközlési költségek vannak. Tel.: (313) 764-9430.

NEW HAMPSHIRE

Manchester. MV Communications, Inc. A helyi hívószámokat az alábbi telefonon kell megkérdezni. Havi díj: \$5 plusz változó óradíjak, a használt szolgáltatásoktól függően. Tel.: (603) 429-2223.

NEW JERSEY

New Brunswick. Digital Express, (908) 937-9481. Belépéshez használható azonosító: new. Belépés: \$20; havi díj: \$25 vagy \$250 egy évre. Tel.: (800) 969-9090.

NEW YORK

New York. Panix, (212) 787-3100. Unix vagy menük. Belépéshez használható azonosító: newuser. Belépés: \$40; havi díj: \$19 vagy \$208 egy évre. Tel.: (212) 877-4854.

New York. Echo, (212) 989-8411. Unix, de helyi konferencia szoftverrel. Belépéshez használható azonosító: newuser. Havi díj: \$19.95 (\$13.75 diákoknak és nyugdíjasoknak). Tel.: (212) 255-3839.

New York. MindVox, (212) 989-4141. Helyi konferenciacsoportok. Belépéshez használható azonosító: guest. Belépés: \$10 a nem hitelkártya fizetésnél; havi díj: \$15. Tel.: (212) 989-2418.

New York. Pipeline, (212) 267-8606 (9600 bps vagy nagyobb); (212) 267-7341 (2400 bps). Grafikus felület Windowshoz: \$90. Belépéshez használható azonosító: guest. Havi díj: \$20 és \$2 egy óra az első 20 óra után, vagy havi \$35 korlátlan idejű használatért. Tel.: (212) 267-3636.

New York. Maestro, (212) 240-9700. Belépéshez használható azonosító: newuser. Havi díj: \$12 vagy \$140 egy évre. Tel.: (212) 240-9600.

NORTH CAROLINA

Charlotte. Vnet Internet Access, (704) 347-8839; (919) 406-1544. Belépéshez használható azonosító: new. Havi díj: \$25. Tel.: (704) 374-0779.

Triangle Research Park. Rock Concert Net. A különböző North Carolina állambeli városokban elérhető helyi hívószámokról az alábbi telefonszámon lehet érdeklődni. Havi díj: \$30; \$50 egyszeri belépési díj. Tel.: (919) 248-1999.

OHIO

Cleveland. Cleveland Free-Net, (216) 368-3888. Az ohioi és az amerikai Legfelsőbb Bíróság határozatai, történelmi dokumentumok, sok helyi konferenciacsoport. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes. Tel.: (216) 368-8737.

Cincinnati. Tri-State Free-Net, (513) 579-1990. Hasonló, mint a Cleveland Free-Net. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes.

Cleveland. Wariat, (216) 481-9436. Unix vagy menük. Belépés: \$20; havi díj: \$35. Tel.: (216) 481-9428.

Dayton. Freelance Systems Programming, (513) 258-7745. Belépés: \$202; \$1 egy óra. Tel.: (513) 254-7246.

Lorain. Lorain County Free-Net, (216) 277-2359 vagy 366-9753. Hasonló a Cleveland Free-Net rendszerhez (lásd Ohionál lejjebb). Használói hozzákapcsolódhatnak a nagyobb clevelandi rendszerhez további szolgáltatások eléréséhez. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes. Tel.: (216) 366-4200.

Medina. Medina Free-Net, (216) 723-6732, 225-6732 vagy 335-6732. Használói hozzákapcsolódhatnak a nagyobb clevelandi rendszerhez további szolgáltatások eléréséhez. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes.

Youngstown. Youngstown Free-Net, (216) 742-3072. Használói hozzákapcsolódhatnak a clevelandi rendszerhez a helyi rendszerben nem található szolgáltatások eléréséhez. Az összes lehetőséghez való hozzáféréshez (beleértve az e-mail használatot) egy írásbeli kérelem beadása szükséges. Ingyenes.

ONTARIO

Ottawa. National Capital FreeNet, (613) 780-3733 vagy (613) 564-3600. Ingyenes, de az összes lehetőséghez való hozzáféréshez egy írásbeli kérelem beadása szükséges.

Toronto. UUNorth. A helyi hívószámokat az alábbi telefonon kell megkérdezni. Belépés: \$20; továbbá \$25 havi 20 órányi, csúcsidőn kívüli használat. Tel.: (416) 225-8649.

Toronto. Internex Online, (416) 363-3783. Unix és menük. \$40 egy évre, napi egy órányi használat. Tel.: (416) 363-8676.

OREGON

Portland. Agora, (503) 293-1772 (2400 bps), (503) 293-2059 (9600 bps vagy nagyobb). Belépéshez használható azonosító: apply. Havi díj: \$6 napi egy órányi használatért.

Portland. Teleport, (503) 220-0636 (2400 bps); (503) 220-1016 (9600 bps vagy nagyobb). Belépéshez használható azonosító: new. Havi díj: \$10 napi egy órányi használatért. Tel.: (503) 223-4245.

PENNSYLVANIA

Pittsburgh. Telerama, (412) 481-5302. \$6 havi 10 óra, 60 cent minden további óra. Tel.: (412) 481-3505.

QUEBEC

Montreal. Communications Accessibles Montreal, (514) 931-7178 (9600 bps); (514) 931-2333 (2400 bps). Havi díj: \$25. Tel.: (514) 931-0749.

RHODE ISLAND

East Greenwich. IDS World Network, (401) 884-9002. A Usenet mellett a Fidonet és a RIME hálózatok konferenciacsoportjai is elérhetők. Havi díj: \$10; \$50 hat hónapra; \$100 egy évre.

Providence/Seekonk. Anomaly, (401) 331-3706. \$125 hat hónapra, vagy \$200 egy évre. Iskolai kedvezmény: \$75 hat hónapra, vagy \$125 egy évre. Tel.: (401) 273-4669.

TEXAS

Austin. RealTime Communications, (512) 459-4391. Belépéshez használható azonosító: new. \$75 egy év. Tel.: (512) 451-0046.

Dallas. Texas Metronet, (214) 705-2901; (817) 261-1127. Belépéshez használható azonosító: info vagy signup. Belépés: \$10-tól \$35-ig, a szolgáltatástól függően; havi díj: \$10-tól \$45-ig a szolgáltatástól függően. Tel.: (214) 705-2900 vagy (817) 543-8756.

Houston. The Black Box, (713) 480-2686. Havi díj: \$21.65. Tel.: (713) 480-2684.

VIRGINIA

Norfolk/Peninsula. Wyvern Technologies, (804) 627-1828 (Norfolk); (804) 886-0662 (Peninsula). Belépés: \$10; havi díj: \$15, vagy \$144 egy évre. Tel.: (804) 622-4289.

WASHINGTON, DC

The Meta Network. A helyi hívószámokat az alábbi telefonon kell megkérdezni. Caucus konferenciarendszer, menük. Belépés: \$15; havi díj: \$20. Tel.: (703) 243-6622.

CapAccess, (202), 785-1523. Belépéshez használható azonosító: guest; a jelszó: visitor. Egy Free-Net rendszer (a további információkat lásd a Cleveland (Ohio) címszó alatt). Ingyenes. Tel.: (202) 994-4245.

Lásd még a Baltimore (MD) alatt az Express Access és a Clarknet címszót.

WASHINGTON STATE

Seattle. Halcyon, (206) 382-6245. A felhasználók választhatnak a menük és a Unix között. Belépéshez használható azonosító: new. Belépés: \$10; \$60 egy negyedév, vagy \$200 egy év. Tel.: (206) 955-1050.

Seattle. Eskimo North, (206) 367-3837 (mindféle sebességhez), (206) 362-6731 (9600/14.4K bps). Havi díj: \$10, vagy \$96 egy évre. Tel.: (206) 367-7457.

UNITED KINGDOM

London. Demon Internet Systems, 44 (0)81-343-4848. Belépés: 12.50 angol font; havi díj: 10 font, vagy 132.50 font egy évre. Tel.: 44 (0)81 349 0063

1.4 Ha a városodban nincs közvetlen hozzáférési lehetőség

Ha olyan területen élsz, ahol nincs nyilvános hálózati ellátó hely, akkor is tudsz kapcsolódni a Hálózathoz. Különböző szolgáltatók kínálnak hozzáférést az olyan országos adathálózatokon keresztül, mint amilyen a CompuServe Packet Network és a SprintNet, melyeknek tucatszámra, sőt százsámra vannak helyi hívással elérhető számai az egész országban. Ezek közé tartozik a Holonet (Berkeley, Calif.), a Portal (Cupertino, Calif.), a WELL (Sausalito, Calif.), a Dial 'N CERF (San Diego, Calif.), a World (Brookline, Mass.) és a Michnet (Ann Arbor, Mich). A Dial 'N CERF díjmentesen hívható, 800-as számot biztosít az eléréshez. Ezeknél a hálózatoknál arra lehet számítani, hogy az óránkénti használati díj valahol 2 és 12 dollár között van, az illető szolgáltatónál érvényes alapdíjon felül. A pontos összeg függ a hálózattól, a napszaktól, és attól, hogy milyen

modemet használsz. Részletes információkért vedd fel a kapcsolatot a fenti szolgáltatókkal.

Négy további hálózati ellátó, mely országos szinten kínál hozzáférést a felhasználóknak:

Delphi (Cambridge, Mass.): egy felhasználó-orientált hálózat, nagyon hasonló, mint a CompuServe vagy az America Online — csak ez most már Internet szolgáltatások elérését is kínálja az előfizetőinek. A Delphi árai: az Internet használat havi díja \$3, a szokásos költségeken felül, melyek havonta 10 dollárt jelentenek négy órai (csúcsidőn kívüli) használatért és még \$4 minden további óra, vagy \$20 havi 20 óra használat és még \$1.80 minden további óra. További információk a (800) 695-4005 telefonszámon kérhetők.

BIX (Byte Information Exchange): FTP, Telnet és e-mail használatot kínál az Interneten az alapszolgáltatásai részeként. Ugyanaz a cég a tulajdonosa, mint a Delphineknak, és itt is van havi 20 óra használat \$20-ért. További információk a (800) 695-4775 telefonszámon kérhetők.

PSI (Reston, Va.): több tucat, helyi hívással elérhető számon kínál Internet szolgáltatásokhoz való hozzáférést az egész országban az IBM vagy azzal kompatibilis számítógépek tulajdonosainak. A PSILink, mely magában foglalja az e-mail, Usenet és ftp használatot, havi díja \$29, plusz egy egyszeri, \$19 összegű regisztrációs díj. Speciális kommunikációs program szükséges, de ez ingyenesen megkapható a PSI-től. A PSI's Global Dialup Service telnet szolgáltatást nyújt, melynek havi díja \$39, plusz egy egyszeri, \$39 összegű belépési költség. További információk a (800) 82PSI82 vagy (703) 620-6651 telefonszámokon kérhetők.

NovX Systems Integration (Seattle, Washington): teljeskörű Internet hozzáférést biztosít, ami az USA egész területéről egy 800-as számon hívható. A belépési költség \$24.95, ehhez jön havonta \$19.95 alapidj és óránként \$10.5. További információk a (206) 447-0800 telefonszámon kérhetők.

1.5 Hálózati kezdetek

Az 1960-as években a kutatók elkezdtek kísérletezni a számítógépeknek egymáshoz és az emberekhez való kapcsolásával a telefonhálózaton keresztül, a U.S. Defense Department's Advanced Research Projects Agency (ARPA) anyagi támogatásával.

Az ARPA szerette volna tudni, hogy vajon a különböző helyeken levő számítógépek összekapcsolhatók-e a csomagkapcsolásnak nevezett új technológia segítségével. Ettől a technológiától — melynél az adatsorozatot kis csomagokra bontják és ezek mindegyike kap egy "rendeltetési címet" — azt remélték, hogy egyszerre több felhasználó is tudja majd ugyanazt a kommunikációs vonalat használni. Az is fontos volt, legalábbis az ARPA szempontjából, hogy így egy olyan hálózatot lehetett létrehozni, melyben az adatfolyamat automatikusan tudják átirányítani, ha egyes vonalszakaszok vagy számítógépek megszűnnek működni. Az ARPA célja nem a mai, nemzetközi számítógéphasználó közösség létrehozása volt, hanem egy olyan adathálózat kilépítése, ami túléli az atomtámadást is.

A korábbi számítógépes hálózati kísérletek mindegyikénél egy külön vonalra volt szükség a hálózatban levő minden gép között, hasonlóan egy egyvágányú vasúthálózathoz. A csomagkapcsolt rendszerrel egy olyan adat-országutat lehetett kiépíteni, amelyen nagyszámú jármű tud gyakorlatilag ugyanabban a sávban közlekedni. Minden

adatcsomag megkapja egy térkép és egy postabélyegző számítógépes megfelelőjét, s így útjára indítható a célállomása felé, ahol azután ezek a csomagok összerakhatók az eredeti, a számítógép vagy az ember számára használható üzenetté.

A rendszer lehetővé tette a számítógépeknek, hogy adatokat cseréljenek, a kutatóknak pedig, hogy elektronikus levelezést folytassanak. Az e-mail önmagában is forradalmi jelentőségű dolog volt: részletes leveleket lehetett küldeni a telefonhívás sebességével.

Ahogy ez az ARPANet néven ismertté vált rendszer növekedett, néhány vállalkozó szellemű egyetemi hallgató (és egy főiskolás) kifejlesztett egy módszert online konferenciák tartására. Ezek kezdetben tudományos témájú megbeszélések voltak, de rövidesen elágaztak szinte minden más témakör irányába is, ahogy az emberek felfedezték azt a hatalmas lehetőséget, hogy emberek százaival vagy akár ezreivel lehet így "beszélgetni" szerte az országban.

A hetvenes években az ARPA segített a különböző szabályok, vagyis protokollok kifejlesztésében, melyek a különböző típusú számítógépes hálózatok között is megoldják az adatok átvitelét. Ezek az "internet" (a név az "internetworking" rövidítése) protokollok lehetővé tették a ma ismert világméretű Hálózat létrehozását, ami már mindenféle számítógépet összeköt az országhatárokon keresztül. A hetvenes évek végére kiépültek a kapcsolatok az ARPANet és többi országban neki megfelelő más hálózatok között. A világot ettől kezdve egy globális számítógépes háló fonja be.

Az 1980-as évtizedben a hálózatoknak ez a hálózata, melyet időközben összefoglaló néven Internetnek kezdtek nevezni, elképesztő ütemben növekedett. Százasaival, majd ezresével kezdték csatlakoztatni a számítógépeiket ehhez a világméretű Hálózathoz az egyetemek, a kutatóintézetek és az állami hivatalok. Néhány vállalkozó szellemű számítógépes amatőr és vállalat, nem akarván fizetni az Internet csatlakozás magas költségeit (vagy mert nem felelt meg a hozzáférésre vonatkozó szigorú kormányzati szabályoknak), megtanulta, hogy hogyan kapcsolja a rendszerét az Internethez, még ha így "csak" az e-mailt és az elektronikus konferenciákat tudta is használni. Közülük egyesek elkezdték a kapcsolat lehetőségét felkínálni a nagyközönségnek is. Most már bárki, egy számítógéppel és egy modemmel — meg kellő kintartással — hozzákötheti magát a világhoz.

A kilencvenes években a Hálózat továbbra is exponenciális ütemben növekszik. Egyes becslések szerint a Hálózaton átküldött üzenetek mennyisége havonta 20 százalékkal nő. Válaszként a kormányzat, más szervekkel együtt, az elmúlt években megpróbálta felerősíteni magát a Hálózatot. Régebben az USA-ban a Hálózat "gerincvezetéke" másodpercenként 56,000 bitnyi sebességgel mozgatta az adatokat. Ez túl lassúnak bizonyult ahhoz az egyre növekvő adatmennyiséghez képest, amit át kellett küldeni rajta, és ezért az elmúlt években a maximális sebességet felemelték 1.5 millióra, majd pedig 45 millió bitre másodpercenként. De még mielőtt a Hálózat képessé vált arra, hogy elérje ezt az utóbbi sebességet, a hálózati szakemberek már elkezdtek azon gondolkodni, hogy hogyan lehetne akár 2 milliárd bitnyi sebességgel átpumpálni az adatokat ezen a csatornán — ez elég gyors ahhoz, hogy a teljes Encyclopedia Britannica egy-két másodperc alatt átküldhető vele az ország másik végébe. Egy másik jelentős változás a kereskedelmi szolgáltatások kifejlesztése volt, melyek a kormányzati rendszerhez hasonló sebességgel képesek már hálózatok közötti adatátviteli szolgáltatásokat nyújtani. Sőt, 1994 közepére az amerikai kormányzat gyakorlatilag kivonja magát a Hálózat napi üzemeltetésének felügyeletéből, mivel a helyi és az országos hálózati ellátók szerepe egyre növekszik.

1.6 Hogyan működik?

A világméretű Hálózat valójában sok kisebb, helyi hálózat bonyolult rendszere. Hogy könnyebben megértsük, képzeljük el egy modern, az egész kontinensre kiterjedő úthálózatot, melyben autópályák kötik össze a nagyvárosokat. Ezekből a városokból kisebb gyorsforgalmi utak és autóutak indulnak ki, hogy a kisebb helységeket is összekössék, melyek lakosai lassabb és szűkebb helyi utakon közlekednek.

A Hálózat autópályája rendszere a nagysebességű Internet. Ehhez olyan számítógépek kapcsolódnak, melyek egy speciális rendszert használnak a nagy sebességen történő adatátvitelhez. Az USA-ban a fő Internet "gerincvezeték" elméletileg 45 millió bit/másodperc sebességgel tudja mozgatni az adatokat (hasonlítsd össze ezt az átlagos otthoni modemekkel, melyeknek a csúcssebessége nagyjából 9,600-tól 14,400 bps-ig terjed).

A gerincvezetéken levő számítógépekhez kisebb hálózatok csatlakoznak, melyek egy bizonyos földrajzi körzetet szolgálnak ki. Ezek általában kb. 1.5 millió bit/másodperc sebességgel továbbítják az adatokat. Rajtuk pedig további, még kisebb hálózatok vagy egyes számítógépek "lógnak".

Szemben az olyan kereskedelmi hálózatokkal, mint a CompuServe vagy a Prodigy, az Internetnél nincs központi üzemeltető számítógép vagy számítógépek — ezek erőforrásait elosztották az ezernyi, önálló számítógép között. Ez a megoldás adja az Internet legnagyobb erejét, de ez jelenti a leggyengébb pontját is. Ebből a megközelítésből az következik, hogy szinte lehetetlen, hogy az egész Hálózat egyszerre összeomoljon — ha valamelyik gép le is áll, a többiek átveszik a munkát. Ez a szervezési elv továbbá csökkenti az egyének vagy az intézmények számára a hálózatba való bekapcsolás költségeit is. De az összekapcsolt számítógépek ezrei megnehezítik a navigálást a Hálózaton, és azt is, hogy megtaláld, amit keresel — különösen, hogy a különböző gépeken esetleg különböző parancsokat kell használni az információforrások megcsapolásához. Csak a legutóbbi időben kezdtek a Hálózat használói olyan navigációs eszközöket és "térképeket" kifejleszteni, amikkel az újoncok el tudnak jutni az úticéljukhoz, anélkül, hogy eltévednének.

Senki sem tudja, hogy pontosan mennyi számítógép és hálózat alkotja a Hálózatot. Egyes becslések szerint jelenleg nem kevesebb, mint 5,000 hálózat kapcsol össze csaknem 2 millió számítógépet, s több mint 15 millió embert az egész világon. Bármekkorák is a pontos számok, az biztos, hogy ezek állandóan növekednek.

A Hálózat több, mint csak egy technikai csoda. Valójában itt emberi kommunikációról van szó. A sebesség ugyan valamivel nagyobb, ahogyan az üzenetek néhány másodperc alatt végigszáguldanak a földgolyón, de az egész nem sokban különbözik egy nagy és érdekes társasági összejöveteltől. A kibervilágban találkozol majd olyan dolgokkal, amelyek megnevettek és olyanokkal is, amiktől dühös leszel. Olvasol majd hülye kis semmiségeket és olyan új ötleteket, amelyek elgondolkodtatnak. Szeret teszel majd új barátokra és találkozol olyan emberekkel is, akiről úgy érzed, hogy jobb lenne, ha nem lennének ott.

A nagy hálózati szolgáltatók tovább dolgoznak olyan módszereken, melyekkel meg lehet könnyíteni az egyik hálózat felhasználói számára, hogy kommunikáljanak egy másikkal. Dolgoznak egy olyan rendszer kifejlesztésén is, amit egyfajta globális "telefonkönyvként" lehet majd használni, melyben az ember például megnézheti majd bárkinek az elektronikus postacímét. A különböző rendszerek összekapcsolására irányuló törekvések várhatóan tovább erősödnek az elkövetkező években, mert a felhasználók

egyre inkább követelik a zökkenőmentes hálózati kapcsolatokat, ugyanúgy, ahogy a telefonhálózat használója ma már szinte a világ bármely részét felhívhatja anélkül, hogy törődnie kellene azzal, ténylegesen hány telefontársaságnak kellett ehhez a híváshoz összekapcsolódnia.

És újabban a kapcsolatok egyre szorosabbá válnak az Internet és az olyan kereskedelmi hálózatok között, mint a CompuServe és a Prodigy, melyek felhasználói ma már képesek elektronikus leveleket váltani az Interneten levő barátaikkal. Néhány kereskedelmi rendszer, mint a Delphi és az America Online, már azon dolgozik, hogy az ügyfeleknek közvetlen hozzáférést nyújthassanak az Internet szolgáltatásokhoz.

Ahogy egyre könnyebbé válik a használata, egyre több és több ember csatlakozik ahhoz a világméretű közösséghez, amit Hálózatnak hívunk.

A Hálózathoz való kapcsolódás többet jelent, mint csupán az elektronikus konferenciák üzeneteinek olvasását és elmentését a saját gépedre; ez azt is jelenti, hogy kérdéseket teszel föl és kérdésekre válaszolsz, véleményeket cserélsz — vagyis belemerülsz ebbe a világba.

Ha a belemerülést választod, ha felhasználsz és hozzáteszel, akkor a kibervilág ("cyberspace") polgára leszel belőled. Amikor először olvasod ezeket a szavakat, akkor ez esetleg csak egy szórakoztató, de valószínűtlen jóslatnak tűnik — hogy tudna valaki "lakni" egy olyan helyen, aminek nincs is fizikai tere? De tegyél csak egy jelet ezek mellé a szavak mellé. Csatlakozz a Hálózathoz és vegyél aktívan részt a dolgokban mondjuk egy évig. Azután újra olvasd el ezt a bekezdést. Többé már nem is fog olyan különösnek hangzani a "kibervilág polgára" kifejezés. Inkább a világ legtermészetesebb dolgának tűnik majd.

És ezzel eljutottunk egy másik alapvető dologig, amit nem szabad elfelejteni:

Nem tudod tönkretenni a Hálózatot!

Miközben utazgatsz a Hálózaton, a géped esetleg lefagy, a képernyődön egy csomó zagyvaság jelenhet meg. Ilyenkor esetleg azt hiszed, hogy épp most tettél tönkre egy millió-dolláros számítógépet valahol —vagy esetleg a saját gépedet. Előbb vagy utóbb ez az érzés mindenkit elkap. De a Hálózat és a te számítógéped is sokkal szívósabb, mint gondolnád, szóval nyugi. Nem tudod könnyebben tönkretenni a Hálózatot, mint ahogyan a telefonrendszert. Ha valami rosszul működik, próbáld meg újra. Ha semmi sem történik, akkor is még mindig le tudsz kapcsolódni. Ha végképp minden rosszul megy, akkor legvégső esetben kikapcsolhatod a géped is. Ezután vegyél egy nagy levegőt. És hívd azonnal újra! Küldj egy üzenetet annak az embernek, aki azt a gépet üzemelteti, amihez kapcsolódnod próbáltál, és kérd a tanácsát. Azután próbáld meg újra. A türelem rózsát terem.

Tarts ki és vegyél részt a dolgokban. A Hálózat gazdagabb lesz ettől — és te is.

1.7 Amikor valami elromlik

* A számítógéped hozzákapcsolódott egy nyilvános szolgáltatóhoz és zagyvaság jelenik meg a képernyődön.

Ha a 8-1-N beállítást használod, próbáld meg a 7-1-E variációt (vagy fordítva). Ha ez nem segít, próbáld egy másik sebességet a modemen.

* A számítógépeddel felhívta egy nyilvános szolgáltatót, de semmi nem történik.

Ellenőrizd a hívott számot. Ha helyes, akkor kapcsold be a modem hangszóróját (egy Hayes-kompatibilis modemnél ez rendszerint az ATM1 parancs begépelésével történik a kommunikációs szoftver "terminál üzemmódjában"). Ha a telefon csak cseng és cseng, akkor a nyilvános szolgáltató gépe feltehetően nem üzemel karbantartás, vagy rendszerösszeomlás, vagy valami hasonló ok miatt. Ha megkapod a "connect" üzenetet, de utána semmi más nem jön, akkor próbáld meg párszor megnyomni az Enter vagy az Esc gombot.

* Megpróbálsz bejelentkezni, de miután beírtad a jelszót, semmi nem történik, vagy kapsz egy "timed out" üzenetet és utána bont a vonal.

Hívd újra a számot és próbáld meg ismét.

* Mindig emlékezz rá: Ha valami baj van, ne hagyd abba, hanem kérdezz! Kérdezd meg a rendszergazdádat, a barátodat, de mindenképpen kérdezz. Valaki tudni fogja, hogy mit kell csinálni.

1.8 SZT (Szíves tájékoztatásul)

A Hálózat olyan gyorsan nő, hogy még az erőforrásairól szóló legjobb kézikönyv is valamennyire elavul, mire kinyomtatják. Ezért minden fejezet végén találsz majd egy SZT részt, melyben utalások vannak olyan helyekre a Hálózaton, ahol további információkat tudsz találni, vagy ahol az új információforrásokról és szolgáltatásokról értesülhetsz.

Peter Kaminski egy listát tart fenn azokról az ellátókról, melyek nyilvános Internet hozzáférést nyújtanak. Ez letölthető magáról a hálózatról is, aminek nyilván kevés haszna van, ha még nincs kapcsolatod az Internethez, de ami nagyon értékes lehet, ha máshová akarsz költözni, vagy egy új szolgáltatót keresel. Keresd meg ezt a "PDIAL" nevű file-t az alt.bbs.lists vagy a news.answers hírcsoportok anyagában a Useneten (a Usenet eléréséről lásd a 3. fejezetet).

Steven Levy a "Hackers: Heroes of the Computer Revolution," (Anchor Press/Doubleday, 1984) c. könyvében leírja azt a korai szubkultúrát és világméretűt, amely végül az Internet és a Usenet létrejöttéhez vezetett.

John Quarterman könyve, a "The Matrix: Computer Networks and Conferencing Systems Worldwide" (Digital Press, 1990) egy átfogó képet ad a számítógépes hálózatokról és arról, hogy hogyan is kapcsolódnak ezek egymáshoz.

Sok dokumentumot találsz az Internetről, annak történetéről és információforrásairól a pub/Net_info directory alatt az Electronic Frontier Foundation ftp archívumában (az "ftp" jelentéséről lásd a 7. fejezetet).

2. fejezet: Elektronikus levelezés

2.1 Az alapok

Az elektronikus posta vagy "e-mail", a te személyes kommunikációs csatornád a Hálózat világához.

Annak a több millió embernek szerte a világon, aki a Hálózatot használja, mind megvan a saját e-mail címe. Az egyre növekvő számú ún. "kapcsológép" ("gateway") napról napra mind több és több embert köt be a Hálózatba. Amikor bejelentkezel arra a kiszolgáló nagygépre, amit használsz, az automatikusan készít neked egy postafiók címet is.

Az elektronikus posta alapelve hasonló a hagyományos postához. Leveleket tudsz küldeni az embereknek az e-mail címükre. Másrészt, ők meg tudnak írni neked a te elektronikus postafiókodbba. Elő tudsz fizetni magazinok és újságok elektronikus megfelelőire. Még elektronikus szemetet is kaphatsz postán ("junk mail").

Az elektronikus levelezésnek két határozott előnye van a hagyományossal szemben. A legnyilvánvalóbb a sebessége. Az üzeneted napok helyett órákon, perceken vagy akár másodperceken belül eljut a világ másik végébe (attól függően, hogy hol "dobtad be" a leveled és milyen a kapcsolat minősége az illető hely és a címzett között). A másik előny, hogy ha már elsajátítottad az alapokat, akkor képes leszel adatbázisokat és file archívumokat is használni e-mail útján. Erről majd később olvashatsz, annál a résznél, ami a programok és az adatállományok levélben való letöltését ismerteti.

Az elektronikus levelezésnek a telefonnal szemben is vannak előnyei. Akkor küldheted el az üzenetedet, amikor az neked a legmegfelelőbb. A partnereid pedig akkor válaszolnak, amikor nekik a legjobb. Nincs többé telefonos üldözés. És, míg egy telefonhívás az ország vagy a világ másik végére pillanatok alatt óriási telefonszámlát eredményez, addig az elektronikus postával hatalmas tömegű levelezést lehet lebonyolítani néhány fillérért — még akkor is, ha a címzett éppen új-zélandi.

Az e-mail a segélyszolgálatod is egyben — a hálózati életmentő vonalad. A Hálózat időnként nagyon kiábrándító helynek tűnik! Bármilyen kitartóan próbálsz, bármerre keresgélsz, egyszerűen nem vagy képes magtálalni a választ a problémádra. De, ha tudod, hogy hogyan használd az elektronikus levelezést, akkor a segítség gyakran csak néhány billentyű-leütésnyi távolságban van; egy e-mail üzenetben megkérheted a rendszerfelügyelőt vagy egy barátodat, hogy segítsen.

A leggyorsabb módja az elektronikus levelezéssel való ismerkedés megkezdésének az, hogy küldesz magadnak egy levelet. A legtöbb nyilvános hálózati ellátó rendszerében valójában több, különböző típusú elektronikus posta is van, s bármelyikkel tudsz küldeni és fogadni is leveleket. Mi ezek közül a legegyszerűbbel fogjuk kezdeni, amit — találoán — úgy hívnak, hogy "mail", és azután majd megnézünk néhány más felületet kínáló levelezőprogramot is. A szolgáltató géped parancs üzemmódjában írd be, hogy:

mail username

ahol a "username" az a név, amit az első bejelentkezésakor kaptál. Most üsd le az Entert. A számítógép ezzel válaszol:

subject:

Ezt írd be:

proba

vagy bármi mást (de mielőtt eléred a képernyő szélét, be kell fejezned). Ismét üsd le az Entert.

A kurzor egy sorral lejjebb megy. Most elkezdheted beírni a tényleges üzenetet. Gépelj be egy mondatot, ez ismét csak bármi lehet. És ez az a pont, amikor az első Unix csapdába botlasz, ami időről-időre bosszantani fog később is; le kell nyomnod az Entert, mielőtt a sor legvégére érnél. Akárcsak az frógépeknél, sok Unix programban sincs automatikus sortördelés funkció (bár egyes Unix szövegszerkesztőknél, mint például az emacs, van azért rá valami mód).

Ha készen vagy az üzenettel, nyomd meg az Entert. Most pedig üsd le a Ctrl/D billentyűt (a Control és a D gombot egyszerre). Ez az a Unix parancs, amivel megmondod a gépnek, hogy végeztél az írással és bezárhatja a "borítékot", majd elküldheti a levelet. (Azt is csinálhatod ehelyett, hogy egy üres sorban párszor leütöd az Entert, beírsz egy pontot a sor elejére és ismét megnyomod az Entert).

Ezzel már el is küldted az első e-mail üzenetedet. Mivel most magadnak írtál levelet és nem valaki másnak a Hálózaton, ezért a leveled már meg is érkezett, ahogy ezt egy pillanat múlva láthatod is.

Ha akarsz, megírhattad volna az üzenetet a saját számítógépeden is és azután feltölthetted volna ebbe az elektronikus "borítékba". Van néhány jó ok erre a megoldásra, különösen hosszabb vagy bonyolult leveleknél. Az egyik az, hogy miután megnyomod az Entert a mail programban a sorok végén, nem nagyon tudod többé javítani az esetleges hibákat abban a sorban (hacsak valami speciális paranccsal elő nem hívsz egy Unix szövegszerkesztőt). Továbbá, ha óradíj szerint kell fizetned a használatért, akkor egy előre elkészített levél felküldése esetén pénzt tudsz megtakarítani. Fontos, hogy a levelet ASCII vagy text formátumban mentsd el. Ha olyan dokumentumot töltesz fel, amit egy speciális formázó parancsokat használó szövegszerkesztővel írtál (ma már nagyon sok ilyen program van), akkor ennek érdekes eredménye lehet.

Amikor megkapod az első üres sort a "subject:" sor után, akkor töltsd fel a szöveget ASCII protokollt használva. Vagy kivághatod és be is másolhatod a szöveget, ha a kommunikációs programod ezt lehetővé teszi. Ha készen vagy, nyomd meg a Ctrl/D-t, mint az előbb.

Most már van egy leveled, ami elolvasásra vár. Rendszerint, amikor bejelentkezel, a hálózati ellátó gépe közli veled, hogy van-e várakozó, új postád. A beérkezett levelek megnézéséhez egyszerűen írd be:

mail

és nyomd le az Entert.

Ha a szolgáltató gép egy "mail" parancsot kap, ami után nincsen felhasználói név, akkor tudja, hogy te most a postafiókodat szeretnéd megnézni és nem levelet akarsz küldeni. A képernyődön, egy szimpla Unix rendszer esetén, a következő jelenik meg:

```
Mail version SMI 4.0 Mon Apr 24 18:34:15 PDT 1989 Type ? for help.  
"/usr/spool/mail/adamg": 1 message 1 new 1 unread
```

Az első sort nyugodtan figyelmen kívül hagyhatjuk; ez számítógépül van és csak a rendszert üzemeltetőknek érdekes. Beüthetsz egy kérdőjelet és egy Entert, de amennyiben nem vagy járatos a Unixban, a megjelenő segítő szöveg nagy részének nem sok értelme lesz ezen a szinten még.

A második sor annak a directory-nak a neve, amelybe a szolgáltató gép a leveleidet teszi; ez szintén nem olyan dolog, ami egyelőre fontos lenne a számodra. A második sorból az is kiderül, hogy hány üzenet várakozik a postafiókodbán, mennyi érkezett azóta, amióta utoljára belenéztél, és hányat nem olvastál még el.

A harmadik sor az, ami igazán érdekes — ez megmondja, hogy kitől jött a levél, mikor érkezett meg, hány sorból és betűből áll, és mi a témája. Az "N" azt jelenti, hogy ez egy új levél — azután érkezett, miután utoljára belenéztél a postafiókodbá. Nyomd meg az Entert. És íme: itt a saját leveled — csak éppen ez sokkal hosszabb, mint amit te írtál!

Message 1:

From adamg Jan 15 20:04:55 1994

Received: by eff.org id AA28949

(5.65c/IDA-1.4.4/pen-ident for adamg); Sat 15 Jan 1994 20:04:55 -0400
(ident-sender: adamg@eff.org)

Date: Sat, 15 Jan 1994 21:34:55 -0400

From: Adam Gaffin <adamg>

Message-Id: <199204270134.AA28949@eff.org>

To: adamg

Subject: proba

Status: R

Ez csak egy proba!

Húha! Mi ez a sok szemét? Ez a te leveled, csak egy kicsit fura postabélyegző van rajta. Ahogyan a postahivatalok ráteszik a jelüket minden átmenő küldeményre, úgy működik a Hálózat postai szolgáltatása is. Csak ezt "fejréssznek" ("header") hívják és nem bélyegzőnek. Minden számítógép, ami kezeli vagy továbbítja a postát, ráteszi a jelét. Mivel sok üzenet egy sor rendszeren is átmegey, amíg megérkezik hozzád, gyakran fogsz olyan levelet kapni, aminek szinte végtelen hosszúságú fejrésze van. A header, egyebek mellett, pontosan megmondja, hogy az egyes gépek mikor fogadták és küldték tovább az üzenetet (sőt, még a helyi idő és a greenwich-i idő közti különbséget is — ahogy ez a fenti 4. sor végéből kiderül.)

Ha ez egy hosszú levél lenne, akkor csak sorjázna végig a képernyődön — hacsak a nyilvános szolgáltató gépedet üzemeltető emberek be nem állították úgy, hogy megálljon minden 24. sor után. Az ilyen, megállni nem akaró levelek kezelésének egyik módja az lehet, hogy kihasználod a kommunikációs programod naplózó vagy szöveg-pufferelő funkcióját. Kapcsold ezt be, mielőtt beírnád annak a levélnek a sorszámát, amit látni szeretnél. Ilyenkor a számítógéped megkérdezi, hogy hogyan akarsz nevezni azt a file-t, amit létre fog hozni. Miután megadtad a nevet, üsd le az Entert. Amikor a levél kiírása véget ért, kapcsold ki a szöveget eltároló funkciót. A levél másolata így már a saját gépeden van. Ezzel a módszerrel azután is elolvashatod az üzeneteket, miután

lekapcsolódtál a Hálózatról (amivel pénzt lehet megspórolni, ha óradíj szerint kell fizetned) és megírhatod a választ offline.

De térjünk vissza. Most mi legyen? Válaszolhatsz a levélre, vagy törölheted, vagy elmentheted. A válaszoláshoz írd be egy kisbetűs "r"-t és üsd le az Entert. Valami ilyesmit fogsz látni:

To: adamg
Subject: Re: proba

Figyeld meg, hogy ezúttal nem kell beírnod a felhasználó nevét. A számítógép kivészi ezt abból a levélből, amire válaszolsz és automatikusan megcímezi a leveled annak, aki azt küldte. A gép szintén magától beilleszt egy "subject" sort úgy, hogy egy "Re:" szócskát ad az eredeti levél témájához. Innentől kezdve a dolog ugyanolyan, mint amikor egy új levelet írsz. De, tegyük fel, hogy meggondoltad magad és nem akarsz mégsem válaszolni. Hogyan tudsz kikeveredni ebből a levélből? Nyomd be a Ctrl/C gombot egyszer. Ezt kapod:

(Interrupt — one more to kill letter)

Ha még egyszer kiadod a Ctrl/C parancsot, ez a felirat eltűnik és visszajutsz a levelezőprogramod parancssorához.

Most, ha beírsz egy kis "d" betűt és lenyomod az Entert, akkor ezzel törlöd az eredeti levelet. Egy kis "q" beírásával kiléphetsz a mail programból és a postafiókból.

Ha úgy írod be a "q"-t, hogy előtte nem ütös "d"-t, akkor a leveled átkerül egy "mbox" nevű file-ba. Ez az a file, ahová minden elolvasott de nem törölt levél jut. Ha a levelet továbbra is a postafiókodból szeretnéd hagyni, akkor egy kis "x"-et üss be és utána az Entert. Ezzel is ki tudsz lépni a mailből, de anélkül, hogy bármit változtatnál.

Az mbox file nagyon hasonlóan néz ki, mint a postafiókod. Ha hozzá akarsz férni, írd ezt be:

```
mail -f mbox
```

a szolgáltató géped parancssoránál és üsd le az Entert.

Kapsz egy ugyanolyan menüt, mint amit a postafiókoddal láttál, ahol újraolvashatod a régi leveleket, törölheted őket, vagy válaszolhatsz rájuk. Ajánlatos időről-időre kiüríteni a postafiókodat és az mbox file-t is, például azért, hogy ne legyen bennük rendetlenség.

Van valami hátránya is az e-mailnek? Van néhány. Az egyik, hogy az emberek — úgy tűnik — könnyebben felkapják a vizet elektronikusan, mint személyesen vagy akár telefonon. Talán azért, mert olyan könnyű leütni az "r" gombot és válaszolni egy üzenetre, mielőtt megállnánk és elgondolkodnánk egy percig. Ezért vannak a "smiley"-k (lásd a 2.4 fejezetet)! Továbbá: még nincs online megfelelője az átvételi elismervénynek; nagy az esélye, hogy az üzeneted eljut oda, ahová küldted, de nincs abszolút módszer rá, hogy ebben biztos legyél, hacsak nem kapsz egy választ az illető személytől.

Na, most már készen állsz, hogy más embereknek elektronikus leveleket küldjél a Hálózaton. Persze kellene valakinek a címe, ahová írni tudnál! Hogyan lehet ezt megoldani?

Sajnos, a legegyszerűbb módszert nem lehet valami elegánsnak nevezni: felhívod az illetőt telefonon, vagy írsz neki papíron egy levelet, és megkérdezed tőle. Az elektronikus határszélek úttörői csak mostanában kezdik a telefonkönyvek megfelelőit létrehozni, és

a jelenleg már létezők még messze vannak attól, hogy teljesnek lehessen őket tekinteni. (Azért később, a 6. fejezetben megmutatjuk, hogy hogyan kell ezen címtárak közül néhányat használni.)

Előbb-utóbb elkezdted a levelezést az emberekkel, ami azt jelenti, hogy meg kell tanulnod, hogy hogyan címezz nekik leveleket. Nagyon fontos ezt megismerni, mert a legkisebb hiba — például vesszőt írsz oda, ahová egy pontot kellett volna — azt eredményezi, hogy kézbesítés nélkül visszakapod a leveled. Ebben az értelemben a Hálózati címek olyanok, mint a telefonszámok: egyetlen rossz számjegy és rossz helyre kapcsolnak. Szerencsére a legtöbb hálózati cím most már egy viszonylag könnyen megérthető logikát követ.

Az előbb magadnak küldtél egy üzenetet a saját felhasználói azonosítót használva. Ez olyasmi volt, mint egy helyi hívás —nem kellett a 06-ot vagy egy körzetszámot tárcsáznod. Ez a módszer minden olyan felhasználónál működik, akinek ugyanazon a gépen van azonosítója, mint neked.

Ha azonban ezen a rendszeren kívülre akarsz levelet küldeni, akkor a körzetszámok hálózati megfelelőjét kell használnod, amiket így hívnak: "domain". Egy tipikus hálózati cím valahogy így néz ki:

tomg@world.std.com

A "tomg" valakinek a felhasználói azonosítója, aki egy std.com nevű rendszeren (vagy internetül: domainban) van (a "@" jel utal a helyre). A nagy intézményekben gyakran egynél több számítógépet is rákötnek az Internetre; ebben az esetben ennek a bizonyos gépnek "world" a neve (hamarosan észreveszed majd, hogy az Internet gépek tulajdonosai, a hajósokhoz hasonlóan, mindig valamilyen nevet adnak a gépüknek).

A domain megadja az illető e-mail rendszert üzemeltető intézmény nevét és azt is, hogy ez milyen jellegű szervezet, vagy ha nem USA-beli, akkor azt, hogy melyik országban van. A nagyobb helyeken több gépet vagy levelezési átjárót is hozzákapcsolnak az Internethez, így gyakran látsz majd két részből álló domain nevet; és néha három vagy négy darabból álló területi neveket is.

Az amerikai címek általában az intézmény jellegére utaló toldalékkal fejeződnek be, mint amilyen az ".edu", ami azt jelenti, hogy ez a gép egy egyetemen vagy főiskolán van. A többi amerikai címvégződés többek közt:

.com	üzleti jellegű vállalkozások
.org	nonprofit szervezetek
.gov és .mil	kormányzati és katonai hivatalok
.net	nagy hálózati cégek és szervezetek

A világ többi részén levő gépek rendszerint egy kétbetűs kódot használnak, ami az országukra utal. A legtöbbnek a jelentése kitalálható, mint például a ".ca" a kanadai rendszereknél, de van néhány, első ránézésre furcsa is köztük. A svájci gépek neve ".ch"-val, a dél-afrikaiaké ".za"-val végződik. Egyes helyek az USA-ban is ezt a nemzetközi szokást követik (ilyen például a well.sf.ca.us).

Figyeld meg, hogy a fenti címek mind kisbetűsek. Ellentétben szinte minden más dologgal, aminek valami köze van a Unixhoz, a legtöbb hálózati levelező rendszer nem törődik a nagy- és kisbetűkkel, így általában nem kell aggódnia az e-mail címek írásmódja miatt. Sajnos azért van néhány kivétel — egyes nyilvános hálózati ellátók megengedik a nagybetűket a felhasználói neveken. Ha bizonytalan vagy, kérdezd meg azt, akinek

írni akarsz, vagy kérd meg, hogy előbb ő küldjön neked levelet (emlékezz, hogy a feladó e-mail címe rendszerint megtalálható a levél fejlécében). A domain nevet, a “@” utáni részt a címzésben, soha nem kell nagybetűvel írni.

Ez az egész egy elég egyszerű rendszer, ami nagyon jól működik, kivéve, ahogy már mondtam, ha nem egészen pontosan adod meg a címet — ez ugyanolyan, mint a telefon, ott is pontosan kell tárcsázni. Csak küldj egy levelet a tomg@unm.edu címre (ami a University of New Mexico gépét jelenti), amikor valójában a tomg@umn.edu (ez a University of Minnesota) címre akartál írni, és a leveled vagy visszajön kézbesítetlenül, vagy nem a megfelelő személyhez kerül.

Ha az üzenetedet visszadobja a rendszer, mert a címzett ismeretlen, akkor egy bizonyos MAILER-DAEMON nevű feladótól (ez valójában egy jóindulatú Unix program, ami azért van, hogy kezelje a levelezést) kapsz egy baljóslatú kinézetű levelet, egy rosszat sejtető fejléccel, ami után jön a saját leveled szövege. Néha a visszakapott levél fejlécének első néhány sorából ki tudod deríteni, hogy hol történt a baj. Azonkívül, hogy rosszul adtad meg a címet, az is lehet, hogy a te szolgáltatód rendszerében nincs rajta a címzett gép azon a térképen, amit az a többi szolgáltatóról fenntart. Vagy egy olyan másik hálózatra akartál levelet küldeni, mint például a Bitnet vagy a CompuServe, ahol speciális címzési szabályokat kell követni.

Néha a hiba okát kideríteni eléggé fárasztó lehet. De emlékezz a Hálózat első parancsolatára: Kérdezz! Küldj egy levelet a rendszergazdádnak. Talán ő tud segíteni a probléma kibogozásában.

Van egy bizonyos fajta címzés, ami esetleg különösen nagy gondot okoz a kiszolgáltató gépednek. A Unix rendszereknél két módszer terjedt el a levelezés kezelésére. Az egyik ezek közül UUCP néven ismert, és kezdetől fogva egy másfajta címzési rendszert használ, mint a Hálózat többi része. A legtöbb UUCP rendszer már áttért a szabványos hálózati címzési formára, de néhány tradicionális helyen még mindig az eredeti típusú címhez ragaszkodnak, amiben egy csomó felkiáltójel szokott lenni, mint például:

```
uunet!somesite!othersite!mybuddy
```

A gond az, hogy a legtöbb hálózati szolgáltatónál a felkiáltójel (más néven “bangs”) ma már valami más jelentést hordoznak azokban az elterjedt programokban vagy “shell”-ekben, amik a Unix gépek nagy részén futnak. Ez azt jelenti, hogy ha egy ilyen helyre címezel egy levelet (vagy akár csak válaszolsz egy olyanra, amit egy ilyen helyről kaptál) ez teljesen összezavarhatja szegény számítógépet és a leveledet egyáltalán nem kézbesíti. Ha ez történne, próbáld meg “backslash” jeleket tenni minden egyes felkiáltójel elé, így egy ilyen címet kapsz:

```
uunet\!somesite!\!othersite!\!mybuddy
```

Vegyük észre, hogy egy ilyen levélre a kis “r” beütésével nem lehet válaszolni — ilyenkor egy hibaüzenet jöhet és kénytelen leszel egy teljesen új levelet készíteni.

Ha szeretnél ízelítőt kapni abból, hogy mi mindent lehet csinálni e-mail útján, küldj egy elektronikus levelet erre a címre:

```
almanac@oes.orst.edu
```

A “subject:” sort hagyd üresen. A levélbe pedig ezt írd:

```
send quote
```

Vagy, ha kicsit magad alatt vagy éppen, ezt írd inkább:

send moral-support

Mindkét esetben néhány percen vagy órán belül választ kapsz (függően a szolgáltató géped Internet kapcsolatának minőségétől). Ha csak egy idézetet kértél, akkor egy falvédőszöveg stílusú bölcshatározást kapsz. Ha lelki támogatást rendeltél, akkor is egy falvédőszöveg stílusú határozást kapsz, de olyat, aminek feltételezhetően nagyobb a lelkesítő hatása.

Ez a különös "mail server" az Oregon State University gépén fut. A fő feladata valójában az, hogy mezőgazdasági témájú információkat terjesszen e-mail útján. Ha kíváncsi vagy rá, hogy hogyan tudnád ennek a szolgáltatásnak minden funkcióját kihasználni, küldj egy üzenetet a fenti címre, melybe ezt az egy sort írd:

send help

Rövidesen visszakapsz egy hosszú dokumentumot, ami részletezi, hogy mi az ami elérhető és hogyan lehet hozzájutni.

Megvan a véleményed a dolgokról? Szeretnél odamondogatni az Egyesült Államok elnökének? Küldj egy levelet a president@whitehouse.gov címre. Vagy, ha az alelnök is megteszi, akkor a vice-president@whitehouse.gov postafiókba írd.

A "mail" program valójában egy nagyon sokat tudó szoftver és hálózati szabvány, legalábbis a Unix gépeken. De elég nehéz kiigazodni rajta — beütheted ugyan a kérdőjelet, hogy kapj egy listát a parancsokról, de ez elég keveset segít, hacsak nem vagy már járatos a Unixban. Szerencsére van egy pár könnyebben használható levelezőprogram is.

2.2 Az Elm — egy jobb eszköz

Az elm egy postafiók-kezelő és egy levélíró rendszer kombinációja, ami menüket használ arra, hogy segítsen eligazodni a postádban. A legtöbb Unix-alapú szolgáltató gépen elérhető már online. A használatához géped be, hogy:

elm

és nyomd le az Entert. Kapsz egy listát a várakozó levelekről és egy menüt a kiadható parancsokról. Az egész valahogy így néz ki:

```
1 Sep 1 Christopher Davis (13) here's another message.
2 Sep 1 Christopher Davis (91) This is a message from Eudora
3 Aug 31 Rita Marie Rouvali (161) First Internet Hunt !!! (fwd)
4 Aug 31 Peter Scott/Manage (69) New File <UK077> University of
5 Aug 30 Peter Scott/Manage (64) New File <DIR020> X.500 service
6 Aug 30 Peter Scott/Manage (39) New File <NET016> DATAPAC Infor
7 Aug 28 Peter Scott/Manage (67) Proposed Usenet group for HYTEL
8 Aug 28 Peter Scott/Manage (56) New File <DIR019> JANET Public
9 Aug 26 Helen Trillian Ros (15) Tuesday
10 Aug 26 Peter Scott/Manage (151) Update <CWK004> Oxford Univers
```

You can use any of the following commands by pressing the first character; d)elete or u)ndelete mail, m)ail a message, r)eply or f)orward mail, q)uit To read a message, press <return>. j = move down, k = move up, ? = help

Minden sor egy-egy levél beérkezésének dátumát, a küldőjének nevét, az üzenet sorainak számát és a levél témáját mutatja.

Ha VT100-as emulációt használsz, akkor felfelé és lefelé tudsz mozogni ebben a listában a kurzormozgató gombokkal. Egyébként csak írd be annak a levélnek a számát, amit olvasni vagy törölni szeretnél és nyomd meg az Entert.

Amikor elolvasol egy levelet, az megáll minden 24. sor után, ahelyett, hogy végigszaladna a képernyőn. Üsd le a szóköz billentyűt a következő oldal olvasásához. Beírhatod egy kisbetűs "r" parancsot, hogy válaszolj, ill. egy "q" vagy "i" betűt, hogy visszajuss a menühez (az "i" az "index" rövidítése).

A főmenünél egy kis "m" beírásával lehet egy új levelet kezdeni. Egy üzenet törlése a kis "d" betűvel történik. Ezt akkor is megteheted, amikor éppen olvasod azt. Ha pedig a menüben vagy, akkor vidd a kurzort az illető sorra és utána üsd le a "d"-t.

Ha készen vagy és ki akarsz lépni az elm-ből, akkor írd egy "q" betűt. A program megkérdezi, hogy tényleg törölni akard-e az így megjelölt leveleket. Ezután rákérdez, hogy át akard-e tenni egy "received" file-ba azokat a leveleket, amiket elolvastál, de nem jelöltél be törlésre. Egyelőre itt az "n" gombot nyomd meg.

Az elm-nek van egy jelentős hátránya a kezdők számára: az "r" vagy az "m" parancs kiadásakor alapértelmezésként rendszerint egy "emacs" nevű programot hív elő. A unixosok esküsznek az emacs-ra, de mindenki más szinte lehetetlennek találja a kezelését. Sajnos, nem mindig tudod megúszni a használatát (vagy a "vi"-ét, a Unix rendszerekben található másik gyakori editorét), így a későbbiekben majd ismertetünk néhányat az alapvető parancsai közül, s ez talán elég lesz arra, hogy megvédjen a teljes megbolondulástól.

Ha el akarsz menteni egy levelet a saját gépedre, akkor először üsd le az "s" gombot, akár a levél olvasása közben, akár pedig úgy, hogy ráviszed a kurzort az illető üzenetre az elm menüjének listájában. Egy file-név fog megjelenni. Ha ez nem tetszik, akkor írd be egy új nevet (nem kell visszatörölnöd). Üsd le az Entert és a levél elmentésre kerül a megadott néven a saját ("home") alkönyvtárban a szolgáltató gépen. Miután kiléptél az elm-ből, már le is töltheted azt (kérdezd meg részleteket a rendszered üzemeltetőjétől, hogy hogyan kell letölteni — és feltölteni — ilyen állományokat).

2.3 A Pine — ez még jobb, mint az Elm

A pine az elm programon alapszik, de egy sor fejlesztést végeztek rajta, ami ideális levelező rendszerré teszi kezdők számára. Akárcsak az elm, a pine is egy menüvel indul. Ennek van egy "címtár" ("address book") funkciója is, ami különösen hasznos olyan emberek esetében, akiknek hosszú vagy bonyolult e-mail címük van. Az "A" betű beütése után a főmenüből a címtárba kerülsz, ahol beírhatod az illető vezetéknevét (vagy becenevét), majd a címét. Ezután már, ha ennek az embernek akarsz üzenetet küldeni, egyszerűen csak a nevét vagy a becenevét kell beírnod, és a pine automatikusan kicseréli ezt a tényleges címére. A címtár segítségével egy levelezési listát is felállíthatsz. Ezzel a funkcióval ugyanazt a levelet egyszerre egy csomó embernek el tudod küldeni.

Ami azonban igazából megkülönbözteti a pine-t a többiektől, az a beépített szövegszerkesztő, mely már sokkal jobban hasonlít azokhoz a szerkesztőprogramokhoz, amik az MS-DOS és a Macintosh használóknak rendelkezésre állnak. Ennek nemcsak beépített sortördelő funkciója van (ez már önmagában egy forradalmi ötlet volt), hanem helyesírás

ellenőrző és kereső parancs is létezik. A legjobb pedig, hogy az összes szükséges parancs megjelenik egy kétsoros mini-menüben minden képernyő alján. A parancsok így néznek ki:

`^W Where is`

A kis "háztető" jel a "Control" vagy "Ctrl" feliratú gombot jelöli a billentyűzeteden. Ha meg akarod keresni, hogy hol fordul elő egy bizonyos szó a dokumentumban, akkor lenyomod a Control és a W gombot egyszerre, mire megjelenik egy felszólítás, hogy írd be a keresett szót.

Némelyik pine parancs egy picit furá (Ctrl/V a "page down" funkcióhoz, például), aminek az az oka, hogy a program az emacs egyik változatán alapszik (az viszont egy teljesen elvárásolt rendszer). De ismétlem, minden szükséges parancsot feltüntettek a kétsoros kis menüben, így néhány másodpercnél nem tarthat tovább megtalálni a helyes billentyűparancsot.

A pine használatához írd be, hogy:

`pine`

a parancssornál és nyomd le az Entert. Ez egy viszonylag új program, ezért egyes rendszereken még esetleg nem érhető el közvetlenül. De annyira könnyű használni, hogy valószínűleg érdemes egy levelet küldeni a rendszergazdának és noszogatni, hogy szerezze meg.

2.4 Smileys (mosolygók)

Amikor belemerülsz egy online beszélgetésbe, nem látod azokat a mosolyokat vagy vállrándításokat, amikkel a másik ember egy élő társalgás során esetleg jelezné, hogy most csak viccelt. Online nincsen testnyelv, metakommunikáció. Emiatt, amit te esetleg humorosnak gondolsz, más sértésnek veheti. Hogy megpróbálják megakadályozni, hogy a félreértések még vadabb vitákba torkolljanak, kitalálták a mosolygókat. Dönts a bal oldalra a fejed és nézd meg ezt oldalról:

`:-)`

Ez az alap "smiley". Jelezheted vele a többieknek, hogy nem kell ezt a megjegyzést olyan komolyan venni, mint ahogy esetleg tennék. Egy smiley úgy készíthető, hogy beírsz egy kettőspontot, egy elválasztójelet és egy jobboldali zárójelet. Egyes emberek jobban szeretik a "grin" (vígyor) szót használni, rendszerint ebben a formában:

`<grin>`

Néha azonban *grin* alakban is találkozhatasz vele, vagy csak röviden így: `<g>`.

Néhány további smiley ízelítőnek:

`;-)` kacsintás;
`:-)` helytelenítés;
`:-O` meglepődés;
`8-)` szemüveg viselés;
`=!:-)=` Lincoln Ábrahám

Jó rendben, az utolsó már egy kicsit erős volt. :-)

2.5 Elektronikus levelek küldése más hálózatokra

Van még egynéhány számítógépes hálózat, ami nem része közvetlenül a nagy Hálózatnak, de azért már az e-mail továbbítását lehetővé tevő "átjárókon" ("gateways") kapcsolódik hozzá. Itt van egy lista néhány ilyen nagyobb rendszerről és arról, hogy hogyan kell oda levelet címezni, ill. a felhasználóik hogyan tudnak levelet küldeni neked:

America Online

Távolíts el minden szóközt a felhasználó nevéből és írd utána, hogy "aol.com", vagyis ilyenkor ezt kapod:

user@aol.com

Ha az America Online felhasználói neked akarnak írni, egyszerűen begépelhetik a Hálózatban használt címedet a "to:" mezőbe, mielőtt elkészítik a levelet.

ATTMail

A leveledet így címezd: user@attmail.com

Az ATTMail rendszerből egy felhasználó így tud neked levelet küldeni:

internet!domain!user

Vagyis, ha a te címed mondjuk nancyr@world.std.com, akkor a levelezőpartnered a következő címre fog írni:

internet!world.std.com!nancyr

Bitnet

A Bitnet (és a kanadai NetNorth, valamint az európai EARN) felhasználóinak többnyire ilyen alakú a címe: IZZY@INDVMS. Ha szerencséd van, akkor csak annyit kell tenned, hogy egy ".bitnet" szót raksz a cím végére, hogy ez legyen belőle: izzy@indvms.bitnet. Időnként azonban az így megcímezett levelek visszajönnek hozzád, mert a Bitnet címek nem mindig jól fordítódnak le Internet címekre. Ha ez történne, akkor átküldheted a leveled a két Internet/Bitnet átjáró egyikén is. Először is cseréld ki a címben levő "@" jelet egy "%" -ra, ekkor egy username%site.bitnet formát kapsz. Majd tedd a végére vagy a @vm.marist.edu vagy a @cunyvm.cuny.edu címet; így a fenti példát használva vagy izzy%indvms.bitnet@vm.marist.edu vagy pedig izzy%indvms.bitnet@cunyvm.cuny.edu lesz belőle.

A Bitnet felhasználóknak egy kicsit könnyebb a dolguk, ők rendszerint közvetlenül tudnak az e-mail címedre levelet küldeni, és semmit sem kell vele vacakolniuk. Szóval, csak add meg nekik az Internet címedet és meg lesznek elégedve.

CompuServe

A CompuServe rendszer felhasználóinak számokból álló címeik vannak, ilyesmi formában: 73727,545. Ha egy CompuServe felhasználónak akarsz írni, akkor cseréld ki a vesszőt egy pontra és a végére írd oda, hogy "@compuserve.com". Például: 73727.545@compuserve.com.

Jó tudni, hogy egyes CompuServe felhasználóknak külön díjat kell fizetniük, ha az Internetről kapnak levelet.

Ha ismersz olyan CompuServe használókat, akik levelet szeretnének neked küldeni, akkor mondd meg nekik, hogy gépeljék be ezt: GO MAIL és fogalmazzák meg a levelet. A címzési területre, egy CompuServe azonosítószám megadása helyett, írd be a címedet ebben a formában:

>INTERNET:YourID@YourAddress.

Például: >INTERNET:adamg@world.std.com. Figyelem: mind a ">", mind pedig a ":", szükséges.

Delphi

Egy Delphi felhasználó a username@delphi.com formájú címen érhető el.

Fidonet

A Fidonet BBS-eket használó emberekkel való levelezéshez meg kell tudnod annak a rendszernek a nevét, amibe be szoktak jelentkezni és az ún. "node number" kódot is. A Fidonet "node number" számok vagy címek három számjegyből állnak, ebben a formában: 1:322/190. Az első szám megmondja, hogy melyik nagy földrajzi zónában van a BBS (az 1 jelenti az USA-t és Kanadát, a 2 Európa és Izrael, a 3 az ázsiai és csendes-óceáni térség, a 4 Dél-Amerika). A második szám reprezentálja a BBS hálózatát, míg az utolsó az illető BBS "FidoNode száma" az adott hálózaton belül. Ha a levelezőpartnered csak két számot ad meg (például: 322/190), ez azt jelenti, hogy a rendszere az 1 zónában van.

Most jön a trükkös része a dolognak. Meg kell cserélned a számok sorrendjét és az "f", "n" és "z" betűket kell hozzájuk tenned (amik a "FidoNode", a "network" és a "zone" rövidítései). Például a fenti címből ez lesz:

f190.n322.z1.

Most ehhez tedd hozzá a "fidonet.org" végződést, s így megkapod az f190.n322.z1.fidonet.org címet. Ezután még a "Vezetéknév.Keresztnév@" előtagot kell hozzárakni, s így előáll a teljes cím:

FirstName.LastName@f190.n322.z1.fidonet.org

Fontos a pont a vezeté- és keresztnév között. Továbbá egyes országoknak most már saját Fidonet "gerincvonaluk" van, ami befolyásolhatja a címezést. Például, ha a fenti cím Németországban van, akkor a vége "fido.de" lesz, a "fidonet.org" helyett.

Húha!

Az ellenirányú címezési folyamat teljesen más. Először is az illetőnek hozzá kell tudni férnie a BBS rendszere "net mail" területéhez és tudnia kell a saját Fidonet/UUCP átjárójának Fidonet címét (többnyire a rendszergazda meg tudja ezt mondani). A Fidonet partnerednek a net-mail levélét a UUCP-nek (és nem a te nevedre) kell címeznie a "to:" mezőben. A "node-number" mezőbe a Fidonet/UUCP gateway kódszámát kell begépelnie (ha ez az átjáró ugyanazon a regionális hálózaton van, mint az ő rendszere, akkor csak az utolsó számot kell megadnia, például 390-et, a 322/390 helyett). Ezután a levél első sorának kell tartalmaznia a te Internet címedet, s ezt egy üres sor követi. Minezek után az illető beírhatja a levelet és elküldheti.

A Fidonet hálózat levélküldési módszere miatt egy vagy két napba is beletelik amíg a levél megérkezik (mindkét irányban). Továbbá, mivel sok Fidonet rendszer hobbi szinten üzemel, illik engedélyt kérni a gateway rendszergazdától ("sysop"), ha nagyobb mennyiségű postát akarsz át küldeni ide vagy oda. Üzleti jellegű üzenetek küldése szigorúan tilos (még akkor is, ha ezt a másik személy kérte). Ezenkívül nagyon valószínű, hogy a címzetten kívül valaki más is elolvashatja a leveled.

GENIE

Egy GENIE felhasználónak úgy lehet levelet küldeni, hogy a "@genie.com" címet

tesszük a GENie felhasználói azonosító után. Például: walt@genie.com.

MCIMail

Egy MCIMail postafiókkal rendelkező embernek küldendő levélnél a "@mcimail.com" végződést kell hozzátenni az illető nevéhez vagy számához. Például:

555-1212@mcimail.com vagy jsmith@mcimail.com

Tudnod kell, hogy ha több MCIMail felhasználó is van ezzel a névvel, akkor az MCI-től visszakapsz egy levelet, amelyben megadják a neveiket és numerikus címüket. Ezután ki kell találnod, hogy melyiküknek akarsz írni és újra el kell küldeni a levelet a megfelelő számra.

Az MCI-ről levelezve a felhasználónak a "To:" mezőnél ezt kell beírnia:

a címzett neve (EMS)

Az EMS mezőben az

internet

szót kell megadnia, s ezt követi a címzett hálózati címe az "Mbx:" mezőben.

Peacenet

Egy Peacenet felhasználónak így kell levelet címezni:

username@igc.org

A Peacenet előfizetők használhatják a te szokásos Internet címedet, ha írni akarnak neked.

Prodigy

A címzés: UserID@prodigy.com. Jó tudni, hogy a Prodigy felhasználóknak külön fizetni kell az Internet levelezésért.

2.6 Hét Unix parancs, ami nélkül nem lehet megélni

Ha egy Unix rendszeren keresztül kapcsolódsz a Hálózathoz, akkor előbb-utóbb meg kell barátkoznod a Unix rendszerrel. Akár jó ez, akár nem, a legtöbb Unix NEM REJTI EL előled a rendszer belső működését. Ha mondjuk egy Usenet közleményt egy file-ba akarsz elmenteni, akkor kénytelen vagy néhány Unix parancsot kiadni, ha valaha is szeretnél még valamit csinálni azzal a szöveggel.

Akárcsak az MS-DOS, a Unix is egy operációs rendszer — előírja a számítógépnek, hogy hogyan kell bizonyos dolgokat csinálni. Bár a Unixnak olyan híre van, hogy még sokkal bonyolultabb, mint a DOS, de az esetek többségében egy pár alapvető — és egyszerű — parancs ismerete elegendő a számodra.

Ha a saját géped MS-DOS vagy PC-DOS rendszert használ, akkor az alapelvek nagyon ismerősnek fognak tűnni — de vigyázz a cd utasítással, mert eléggé eltérően viselkedik a hasonló nevű DOS parancshoz képest ahhoz, hogy az őrlületbe kergessen. Továbbá: a Unix — az MS-DOS-tól eltérően — érzékeny a kis- és nagybetűkre. Ha nem megfelelő betűkkel írod be a parancsokat vagy a directory neveket, akkor egy hibaüzenetet kapsz.

Amennyiben Macintosh gépen szoktál dolgozni, akkor emlékezz rá, hogy a Unix az állományokat "directory" struktúrában tárolja és nem "folder" gyűjtőkben. A Unix directory-k úgy szerveződnek, mint a fa ágai. A legalsó szinten van a "root" directory,

amiből alkönyvtárak ágaznak el (és az alkönyvtáraknak is lehetnek további alkönyvtárai). A Unix alldirectory megfelelője a Mac világában egy olyan iratgyűjtő, amiben további iratgyűjtők vannak.

Parancsok:

cat

Az MS-DOS type parancsának megfelelője. Ha meg akarod állítani a file listázását minden képernyő után, akkor ezt írd be:

```
cat file lmore
```

ahol a "file" annak az állománynak a neve, amit látni szeretnél. A Ctrl/C lenyomása megszakítja a kiírást. A másik lehetőség a

```
more file
```

parancs, ami ugyanazt az eredményt adja. A cat arra is használható, hogy beírj vagy felküldj szövegeket a saját alkönyvtáradba (hasonló, mint az MS-DOS "copy con" parancsa). Ha begépeled, hogy

```
cat>proba
```

akkor ezzel elkezdtél egy "proba" nevű állományt. Vagy beírsz valami egyszerű szöveget (ilyenkor nem lehet szerkeszteni a már befejezett sort és mindegyik sor végén meg kell nyomni az Entert), vagy feltöltesz valamit ebbe a file-ba a kommunikációs programod ASCII protokollját használva. A file lezárásához nyomd le a Ctrl/D gombot.

cd

A "change directory" parancs. Ezzel lehet az aktuális könyvtárból egy másikba átváltani. Gépeled be, hogy

```
cd directory
```

és nyomd meg az Entert. Ellentétben az MS-DOS rendszerrel, mely a "\" karakterrel jelzi az alkönyvtárakat (pl. \stuff\text), a Unix a "/" karaktert használja (pl. /stuff/text). Szóval, hogyha a jelenlegi directory-ból a stuff/text alkönyvtárba akarsz átmenni, akkor írd be

```
cd stuff/text
```

és nyomd meg az Entert. Akárcsak az MS-DOS esetében, itt sem kell beírni az első perjelet, ha az alkönyvtár abból a directory-ból nyílik, amiben éppen vagy. Ha felfelé akarsz mozdulni a directory fán, akkor ezt írd:

```
cd ..
```

és utána egy Enter. Fontos a szóköz a cd és a két pont között — ez az, amitől az MS-DOS felhasználók teljesen be tudnak dilizni.

cp

Lemásol egy állományt. A szintaxis a következő:

```
cp file1 file2
```

ami a file1 állományt lemásolja file2 néven (vagy felülírja a file2-t a file1 állománnyal).

ls

Ez a parancs, az Enter megnyomása után, megmondja, hogy mi van egy directory-ban — hasonlóan a DOS dir parancsához, kivéve, hogy ez ábécé sorrendben listáz. Az

ls | more

minden 24. sor után megállítja a listát — ez hasznos, ha nagyon sok minden van egy könyvtárban. A parancs alapesetben nem írja ki a rejtett (“hidden”) állományokat, mint amilyen a .login file, ami azt szabályozza, hogy a te rendszered hogyan használja a Unixot. Ha ezeket az állományokat is látni szeretnéd, akkor írd be ezt:

ls -a vagy ls -a | more

Az ls -l parancs kilistázza minden egyes file méretét byte-ban és megadja, hogy melyiket mikor hozták létre vagy módosították.

mv

Hasonló az MS-DOS rename parancsához. A

mv file1 file2

parancs átnevezi a file1 állományt file2 névre. Ez a parancs arra is használható, hogy állományokat mozgassunk vele az alkönyvtárak között. A

mv file1 News

utasítás a file1 állományt a News directory-ba viszi.

rm

Töröl egy állományt. Be kell írni, hogy

rm file-név

és megnyomni az Entert. (De vigyázat! Amikor leütöd az Entert, a file örökre eltűnik).

“JOKER” karakterek

Amikor keresel, másolsz vagy törölsz állományokat, akkor lehet ún. “joker” karaktereket is használni, ha nem akarsz a pontos file-nevet beírni. Az

ls man*

parancs meg fogja találni a következő állományokat:

manual, manual.txt, man-o-man.

Használj a kérdőjelet, ha csak egy vagy két karakterben nem vagy biztos. Például az

ls man?

utasítás kiírja a “mane” nevű file-t, de a “manual”-t már nem.

2.7 Amikor valami elromlik

* Elküldtél egy levelet és egy gyanús kinézetű üzenetet kapsz vissza a MAILER-DAEMON-tól, amiben több tucat sor van számítógépül és ezt követi az eredeti leveled.

Valahol ezek között a sorok között gyakran található valamiféle utalás arra, hogy mi nem sikerült. Elkövethetél például egy gépelési hibát az e-mail címzésben. Vagy

az a gép, ahová a levelet küldted, éppen nem üzemel karbantartási vagy egyéb problémák miatt. Vagy rosszul "fordítottál le" egy nem Internet hálózatra vonatkozó címet.

* Előhívtad a szolgáltató gépen a szövegszerkesztőt, hogy írj egy levelet vagy válaszolj egy másikra, és nem tudsz kikeveredni belőle.

Ha a szerkesztő az emacs, akkor próbáld meg a Ctrl/X és Ctrl/C gombokat (vagyis üsd le a Control és az X billentyűt egyszerre, majd a Control és C gombokat). Ha minden kötél szakad, akkor szakítsd meg a kapcsolatot.

* Az elm-ben véletlenül megnyomtad a "D" gombot egy olyan levélnél, amit el akartál menteni.

Gépeled be a levél sorszámát, üsd le az Entert és utána az "U"-t, ami visszahozza ("un-delete") a levelet. Ez csak addig működik, amíg ki nem lépsz az elm-ből; ha már kiléptél, a levél elveszett.

* Megpróbáltál feltölteni egy, a saját gépeden előre megírt ASCII szöveget, abba a levélbe, amin éppen az elm vagy a pine programmal dolgozol, és egy csomó baloldali zárójelet, vagy M, K és L betűket, valamint néhány egyéb furcsa kinézetű karaktert látsz.

Akár hiszed, akár nem, a leveled végül egészen jól fog kinézni; ez a sok személt csak átmeneti és azt mutatja, hogy egyes unixos szövegszerkesztőknek problémái vannak az ASCII feltöltéssel. Az egyik lehetőség ennek a dolognak a kezelésére, hogy a sima mail programot indítod el, ami nem csinál semmilyen ijesztő karaktereket, amikor felküldesz egy szöveget egy levélbe. Egy másik módszer (ami jobb akkor, ha az előre elkészített szöveged válasz valaki más levelére), hogy csinálsz egy szöveges állományt a szolgáltató gépen a cat paranccsal, így:

```
cat>file
```

és utána ebbe töltöd fel a szöveged. Ezután az elm vagy a pine programban bezúráhatod ezt a levélbe egy egyszerű paranccsal (például a Ctrl/R gombbal a pine esetében); de ezúttal már nem látszanak azok a fölösleges jelek.

* Nem takarítottad ki az elm postafiókodat már egy ideje és kilépéskor véletlenül az "y"-t ütöd le, amikor valójában az "n" gombot akartad (vagy fordítva), s most az összes leveled eltűnt.

Nézz be a News directory-ba; a parancssornál írd be, hogy:

```
cd News
```

és ott találsz egy "recieved" nevű file-t. Ebben van az összes leveled. Sajnos, nincs rá mód, hogy ezeket visszatedd az elm postafiókodbá — le kell töltened az állományt vagy online kell olvasgatni.

3. fejezet: Usenet I. rész

3.1 A világméretű "ítatóhely"

Képzeld el egy olyan beszélgetést, ami órákig, sőt napokig folyik, hasonlóan ahhoz, mintha emberek üzeneteket és válaszokat hagynának egy falújságon. Vagy képzelj el az elektronikus megfelelőjét egy rádiós vitafórumnak, ahol mindenki hozzászólhat és senkinek sem kell várakoznia közben.

Az e-mail útján való kommunikációval szemben, ami rendszerint "személy-személy" közötti, a Usenet "több személy-több személy" közötti kapcsolatot jelent. A Usenet egy nemzetközi találkozóhely, ahol az emberek azért gyűlnek össze, hogy találkozzanak a barátaikkal, megbeszéljék a napi eseményeket, lépést tartsanak a számítógépes fejlesztésekkel, vagy csak beszélgessenek arról, ami éppen az eszükbe jut. Egy Usenet beszélgetésbe belevetni magad igazán felszabadító érzés tud lenni. Senki sem tudja, hogy hogyan nézel ki és milyen a hangod, hány éves vagy és milyen háttér van mögötted. Kizárólag csak a szavaid alapján ítélnek meg; az a képességed érdekes csupán, hogy milyen jól érvelsz.

Sok embernek a Usenet maga a Hálózat. Ténylegesen összekeverik néha az Internettel. De ez egy teljesen önálló rendszer. Ugyan minden Internet gép TUDJA kezelni és továbbítani a Usenet üzeneteket, de erre sok nem-Internet rendszer is képes, a kifinomult Unix gépektől kezdve az öreg XT másolatokig és az Apple II-ig.

Technikai szempontból a Usenet üzenetek a világ körül utaznak, az egyik szolgáltató rendszertől a másikig, valamelyik speciális hálózati protokollt használva. A te szolgáltató géped az összes Usenet levelet egy helyen tárolja, amihez mindenki hozzá tud férni, akinek van azonosítója az illető gépen. Ez a megoldás azt jelenti, hogy akármennyi ember olvas el egy bizonyos üzenetet, minden szolgáltatónak csak egyetlen példányt kell belőle tárolni. Sok kiszolgáló gép rendszeresen "tárgyal" más gépekkel, abban az esetben, ha egyik-másik Usenet kapcsolatuk valamilyen ok miatt éppen nem üzemel. Amikor két ilyen szolgáltató számítógép összekapcsolódik, tulajdonképpen összehasonlítják a nyilvántartásaikat a birtokukban lévő Usenet üzenetekről. Ha az egyiknél hiányzik valamelyik levél, akkor azt a másik átküldi neki (és fordítva). Mivel ezek számítógépek, ezért nem számít nekik, hogy minden nap több ezer, sőt több millió ilyen összehasonlítást kell elvégezniük.

Igen, több millió. Mert a Usenet hatalmas. A Usenet felhasználók minden nap 40 millió karaktert pumpálnak be a rendszerbe — ez durván az Encyclopedia Britannica A-tól G-ig terjedő kötetének felel meg. Természetesen senki nem képes lépést tartani ezzel az elképesztő levélözönnel. Nézzük meg, hogy hogyan tudsz az érdeklődésednek megfelelő konferenciákat és beszélgetéseket találni:

A Usenet alapvető építőköve a "hírcsoport" ("newsgroup"), ami az összetartozó témájú levelek gyűjtőhelye (más hálózatokon ezeket konferenciáknak, fórumoknak, hírdetőtábláknak, vagy speciális érdeklődésű csoportoknak hívják). Most már több mint 5,000 Usenet hírcsoport van, különböző nyelveken, mindenféle témát lefedve: az archeológiától a zoológiáig, a sci-fi irodalomtól Dél-Afrikáig.

Egyes nyilvános hálózati ellátók, jellemzően azok, amelyek menükkel dolgoznak, megpróbálják megkönnyíteni az eligazodást úgy, hogy a Usenet forgalmat több nagy

csoportba sorolják. Ha kiválasztottál egy ilyet, akkor kapsz egy listát az abba a kategóriába eső hírcsoportokról. Ezután válaszd ki a téged érdeklő newsgroup nevét és már kezdheted is az olvasást.

Más rendszerek lehetővé teszik, hogy saját magad állítsd össze az "olvasnivalók listáját", így csak azokat a leveleket látod a hírcsoportokból, amelyeket akarsz.

A newsgroupokat mindkét esetben egy különös hierarchia szerint rendezik el, amit még a nyolcvanas évek elején alakítottak ki. A hírcsoportok nevei egy-egy széles témakör jelzőjével kezdődnek. Például egy "comp." kezdetű newsgroup valamilyen számítógépes témával foglalkozik. Ezt a széles témakört követi egy sor, szűkebb terület neve (így például a "comp.unix" kezdetű csoportok a Unix témájára korlátozzák a levelezést). A legfelső szintű felosztás a következő:

bionet	Biológiai tudományok
bit.listserv	Bitnet eredetű levelezőcsoportok
biz	Üzleti témák
comp	Számítástechnika és kapcsolódó témák
misc	Máshová be nem sorolható hírcsoportok
news	Hírek magáról a Usenetről
rec	Hobbi, játék és szórakozás
sci	Tudományok, kivéve a biológiát
soc	Szociális témák, gyakran népcsoportokról
talk	Politika és kapcsolódó témák
alt	Vitatható vagy szokatlan témák; nem minden szolgáltatónál található meg.

Ezeket túl, sok szolgáltató gépen vannak még olyan hírcsoportok, melyek egy bizonyos városhoz, államhoz, vagy régióhoz kötődnek. Például az ne.housing egy olyan newsgroup, ahol a New England környékiek keresnek lakásokat. Egyre több helyen működnek K12 hírcsoportok, melyek az általános- és középiskolai tanároknak és diákoknak szólnak. És néhány rendszerben clari nevű csoportokat is találunk; ezek valószínűleg egy kereskedelmi szolgáltatáshoz tartoznak, ami hírügynökségi jelentéseket és egy különleges, online számítógépes hírszolgáltatást nyújt (erről részletesebben lásd a 10. fejezetet).

3.2 Navigálás a Usenetben az nn programmal

És hogyan tudod belevetni magad a Usenetbe? Ahogyan már említettük, egyes rendszerekben ez teljesen menüvel történik — csak válogatnod kell a lehetőségek közül, míg el nem érsz a téged érdeklő hírcsoporthoz, majd ki kell adni az "olvas" utasítást. A sima Unix rendszerekben azonban választanod kell egy "hírolvasó" programot. A két leggyakoribb ilyen szoftver az rn (vagyis "read news") és az nn (ami a "no news" rövidítése — mert ezt állítólag könnyebb használni).

A kezdők számára az nn jobb választás lehet, mert ez menüvel dolgozik — kapsz egy listát az adott newsgroup üzeneteiről és utána kiválasztod, hogy melyiket akard megnézni. Próbáld ki! Kapcsolódj rá a szolgáltató gépedre és a parancssornál írd be:

```
nn news.announce.newusers
```

majd üsd le az Entert. Pár másodperc múlva valami ilyesmit kell látnod:

Newsgroup: news.announce.newusers

Articles: 22 of

22/1 NEW

a	Gene Spafford	776	Answers to Frequently Asked Questions
b	Gene Spafford	362	A Primer on How to Work With the Usenet Community
c	Gene Spafford	387	Emily Postnews Answers Your Questions on Netiquette
d	Gene Spafford	101	Hints on writing style for Usenet
e	Gene Spafford	74	Introduction to news.announce
f	Gene Spafford	367	USENET Software: History and Sources
g	Gene Spafford	353	What is Usenet?
h	taylor	241	A Guide to Social Newsgroups and Mailing Lists
i	Gene Spafford	585	Alternative Newsgroup Hierarchies, Part I
j	Gene Spafford	455	>Alternative Newsgroup Hierarchies, Part II
k	David C Lawrenc	151	How to Create a New Newsgroup
l	Gene Spafford	106	How to Get Information about Networks
m	Gene Spafford	888	List of Active Newsgroups
n	Gene Spafford	504	List of Moderators
o	Gene Spafford	1051	Publicly Accessible Mailing Lists, Part I
p	Gene Spafford	1123	Publicly Accessible Mailing Lists, Part II
q	Gene Spafford	1193	>Publicly Accessible Mailing Lists, Part III
r	Jonathan Kamens	644	How to become a USENET site
s	Jonathan Kamen	1344	List of Periodic Informational Postings, Part I

--15:52 - SELECT - help:? --Top 85%--

Explanatory postings for new users. (Moderated)

Nyilvánvaló, hogy ez egy kiváló newsgroup ahhoz, hogy elkezd felfedezni a Usenetet! Nézzük meg, hogy mi mit jelent: A sorok elején szereplő első betűt kell beütönni, ha az illető "cikket" el akarsz olvasni (stílusosnak tűnik, ha a hírcsoportok üzeneteit "cikkeknek" nevezzük). Ezután jön a cikk írójának neve, majd a szöveg hossza (sorokban) és az, hogy miről szól a cikk. Alul látható a szolgáltató gép helyi ideje; az, hogy mit csinálsz éppen (vagyis most válogatsz (SELECT) a cikkek közt); hogy melyik gombot kell megnyomni egy kis segítségért (a ? jel); és, hogy a newsgroup üzeneteinek hány százalékát látod most a képernyőn. A "(moderated)" azt jelenti, hogy ennek a hírcsoportnak van egy szerkesztője és csak neki van joga ide üzeneteket küldeni. Ez a megoldás általában csak az ilyen jellegű csoportokra jellemző, mint amilyen ez is, amik alapvető információkat tartalmaznak, illetve a "kivonatoló" (digest) típusúak, melyek valójában online magazinok (róluk majd még egy kicsit később szó lesz).

Mondjuk, hogy téged különösen az érdekel, hogy mit mond "Emily Postnews" a Useneten való helyes viselkedésről. Üsd le a "c" gombot (kisbetűvel!) és a sor kivilágosodik. Ha valami mást szeretnél olvasni, akkor annak a betűjelét írd be. Ha pedig azt akarsz látni, hogy mi van a cikkek listájának következő oldalán, akkor az Enter vagy a szökő gombot nyomd le.

De te türelmetlen vagy és tovább szeretnél haladni, el akarsz olvasni most mindjárt az illető cikket. Erre a célra az nn-ben a nagy "Z" szolgál. Nyomd meg ezt és ilyesmit fogsz látni:

Gene Spafford: Emily Postnews Answers Your Questions on Netiquette

Sep 92 04:17

Original-author: brad@looking.on.ca (Brad Templeton)

****NOTE:** this is intended to be satirical. If you do not recognize it as such, consult a doctor or professional comedian. The recommendations in this article should be recognized for what they are - admonitions about what NOT to do.

"Dear Emily Postnews"

Emily Postnews, foremost authority on proper net behaviour, gives her advice on how to act on the net.

Dear Miss Postnews: How long should my signature be? - verbose@noisy
A: Dear Verbose: Please try and make your signature as long as you
- 09:57 -.announce.newusers- LAST -help:?-Top 4%-

Az első néhány sor az üzenet fejrésze, hasonló ahhoz, amit az e-mail levelekben látni. Ezután jön a cikk eleje. Az utolsó sorból ismét megtudható az idő, a newsgroup neve (vagy annak egy részlete), az illető cikknek az üzenetsomagban elfoglalt helye, a segítségkérés módja, és az, hogy a cikk hány százaléka van a képernyőn. Ha tovább akarod olvasni a szöveget, akkor a további képernyőkhöz a szóközt kell nyomogatni (és nem az Entert!) amíg csak a végére nem érsz. Ekkor visszatérsz a newsgroup menüjéhez. Most csak üsd le a "Q" gombot (ezúttal nagybetűvel), ami kivisz az nn-ből és visszajuttat a szolgáltató parancssorához.

Egy másik érdekes csoportba is nézzünk bele! Gépeled be, hogy:

nn comp.risks

és nyomd meg az Entert. Ez a newsgroup egy másik szerkesztett csoport. Ezúttal egy kivonatoló hírcsoportról van szó, melyben olyan mulatságos és ijesztő dolgokról írnak, hogy hogyan tudnak a számítógépek és az őket működtető és használó emberek hibázni. Ismét csak úgy tudod elolvasni a cikkeket, hogy beírod a betűjelüket. Ha benne vagy egy cikkben és át akarsz menni a következőre, akkor az "n" gombot nyomd meg.

Itt az ideje, hogy néhány olyan hírcsoportot is keressünk, ami téged érdekel. Azokon a Unix gépeken, ahol az nn megvan, erre egy nngrep nevű programot szoktak használni (feltűnt már, hogy a Unix nem teljesen angolul íródott?), amivel át lehet nézni a hírcsoportokat. Lép ki az nn-ből és a szolgáltató gép parancssoránál írd be:

nngrep szó

ahol a "szó" az a témakör, ami iránt érdeklődsz. Ha Macintosh használó vagy például, akkor megpróbálhatod ezt:

nngrep mac

Valami ilyesmit fogsz kapni:

```
alt.music.machines.of.loving.grace
alt.religion.emacs
comp.binaries.mac
comp.emacs
comp.lang.forth.mac
```

```
comp.os.mach
comp.sources.mac
comp.sys.mac.announce
comp.sys.mac.apps
comp.sys.mac.comm
comp.sys.mac.databases
comp.sys.mac.digest
comp.sys.mac.games
comp.sys.mac.hardware
comp.sys.mac.hypercard
comp.sys.mac.misc
comp.sys.mac.programmer
comp.sys.mac.system
comp.sys.mac.wanted
gnu.emacs.announce
gnu.emacs.bug
gnu.emacs.announce
gnu.emacs.gnews
gnu.emacs.gnus
gnu.emacs.help
gnu.emacs.lisp.manual
gnu.emacs.sources
gnu.emacs.vm.bug
gnu.emacs.vm.info
gnu.emacs.vms
```

Látható, hogy ezek közül egyeseknek nyilvánvalóan van valami közük a Macintosh gépekhez, másoknak viszont biztosan nem; az nngrep nem egy tökéletes program. Ha akarsz egy listát az ÖSSZES hírcsoportról, ami elérhető a szolgáltatód gépén, akkor ezt írd be:

```
nngrep -a lmore vagy nngrep -a lpg
```

és nyomd meg az Entert. (Hogy melyiket kell a kettő közül használni, az a kiszolgáló gépeden levő Unix rendszertől függ; ha nem csinál semmit, akkor próbáld meg a másikat). Igazából nem feltétlenül fontos a "lmore" vagy a "lpg", de ha ezt nem teszed hozzá, akkor a lista végigszalad a képernyőn és nem áll meg minden 24. sornál. Ha bent vagy az nn-ben, akkor a nagy "Y" megnyomásával egy hasonló lista jön elő.

Minden egyes hírcsoporthoz beírni az "nn newsgroup" parancsot szörnyen fárasztó tud lenni egy idő után. Amikor az nn programot elindítod, a rendszer megnézi egy .newsrsc nevű file tartalmát. Ez alapvetően egy lista az adott szolgáltatónál elérhető összes hírcsoportról, s mellettük különböző bejegyzések vannak arról, hogy mely csoportokat és cikkeket olvastad már el (az egész nyilvántartást a számítógép maga csinálja). Te arra használhatod ezt az állományt, hogy elkészítsd az "olvasnivalók listáját", mely már csak azokat a newsgroupokat jeleníti meg, amikre "elő akarsz fizetni". Próbáld meg azt, hogy beírod az

```
nn
```

parancsot newsgroup-név nélkül és lenyomod az Entert.

Ezzel sajnos most azt a .newsrsc file-t indítottad el, amivel feliratkoztál a szolgáltatónál levő minden egyes hírcsoportra! A listából egy adott newsgroup a nagy "U" megnyomásával törölhető, amikor éppen annak a menüje van a képernyőn. A gép megkérdezi, hogy biztosan le akarsz-e iratkozni. Ha megnyomod az "y"-t, akkor az "előfizetés" törlődik és átkerülsz a következő hírcsoporthoz.

Mivel sok szolgáltatónál több ezer newsgroup van, ezzel a módszerrel beláthatatlan ideig eltarthat, amíg a lista végére érsz.

Szerencsére van két könnyebb módja is a feladat megoldásának. Mindkét esetben be kell tölteni a .newsrc nevű állományt egy editorba vagy szövegszerkesztőbe. A .newsrc file minden sorában egy-egy newsgroup definíciója van, ami a csoport nevéből, egy felkiáltójelből vagy egy kettőspontból és egy sor számból áll. A kettősponttal jelzett hírcsoportok azok, amelyekre feliratkoztál; a felkiáltójellel megjelöltek pedig azok, amikre nem "fizetted elő". Hogy tiszta lappal indulhass, át kell cserélned az összes kettőspontot felkiáltójelre.

Ha tudod kezelni az emacs vagy a vi editorokat, akkor hívd be velük a .newsrc állományt (esetleg a biztonság kedvéért csinálj róla előbb egy másolatot), s használd a keres-és-cserél funkciót a változtatáshoz.

Ha nem vagy járatos ezekben a programokban, akkor le is töltheted a .newsrc file-t, megcsinálhatod a változtatásokat a saját gépeden és utána a módosított állományt visszatöltheted. Mielőtt letöltenéd ezt az állományt, azért néhány dolgot még meg kell csinálnod. Az egyik az, hogy írd be a

```
cp .newsrc temprc
```

parancsot és üsd le az Entert. Valójában ez a temprc file lesz az, amit majd letöltesz. (Fontos, hogy ennek a neve már nem ponttal kezdődik, mert bizonyos számítógépek — például az MS-DOS rendszert futtatók — nem engedik meg ponttal kezdődő file-nevek használatát.) Miután lehoztad az állományt, hívd be a kedvenc szövegszerkesztőbe és utána a keres-és-cserél funkcióval alakítsd át a kettőspontokat felkiáltójelekké. Vigyázz, nehogy mást is megváltoztass! Mentsd el az állományt ASCII vagy text formátumban. Lépj be újra a szolgáltatóhoz. A parancssorban írd be:

```
cp temprc temprc 1
```

és nyomd le az Entert. Ez az új file lesz a .newsrc biztonsági tartaléka arra az esetre, ha valami nem működne. Töltsd fel a temprc állományt a saját számítógépedről. Ez felülírja a Unix rendszerben a régi temprc file-t. Ezután gépeld be, hogy:

```
cp temprc .newsrc
```

és üsd le az Entert. Most már tiszta lappal indulva megcsinálhatod a saját listádat az olvasnivalókról.

3.3 Az nn parancsai

Ha be akarsz jelölni elolvasásra egy bizonyos cikket, akkor írd be a mellette szereplő betűt (kisbetűvel). Ha egy adott cikket és a hozzá tartozó összes választ is el akarsz olvasni, akkor a betű után egy csillagot is tegyél, például:

```
a*
```

Ha mégsem akarsz megjelölni a cikket, akkor ismét írd be a betűjét (szintén kisbetűvel).

C

Érvénytelenít (cancel) egy olyan levelet (az egész világon), amit te írtál. Minden cikknek, ami a Usenetre kerül, van egy egyedi azonosítója. A nagy C lenyomásakor

egy új üzenet megy ki a Hálózatra, ami minden szolgáltató géppel — ha az megkapja — közli, hogy keresse elő a korábbi cikket és törölje azt.

F

Egy nyilvános válasz (follow-up) készítése és elküldése. Ha akkor nyomod meg, amikor egy newsgroup “kezdőlapján” vagy, akkor a rendszer megkérdezi, hogy melyik cikkre akarsz reagálni. Ha éppen benne vagy egy cikkben, akkor a válasz erre fog vonatkozni. Mindkét esetben eldöntheted, hogy a program beillesse-e az eredeti cikket a tiédbe. Vigyázat: a válasz megírásához az alapértelmezés szerinti szövegszerkesztő jön elő!

N

A következő (next) “előfizetett” hírcsoportra ugrik, amiben még vannak el nem olvasott cikkek.

P

Az előző (previous) “előfizetett” hírcsoportra ugrik, amiben még vannak el nem olvasott cikkek.

G newsgroup

A megadott newsgroupra megy (go). Arra is használható, hogy új hírcsoportokra iratkozz fel vele. A G lenyomása után egy almenü jelenik meg:

- u Elugrik az illető newsgroupra és csak az olvasatlan (un-read) cikkeket mutatja.
- a Elugrik az illető csoportra és az összes (all) cikket megmutatja, azokat is, amiket már olvastál.
- s Csak az adott témájú (subject) cikkeket mutatja meg.
- n Csak az adott nevű (name) személy által írt leveleket mutatja.

M

Felad (mail) egy másolatot az aktuális cikkből valakinek. A program megkérdezi a címzett e-mail postafiókját és azt, hogy akarsz-e valami megjegyzést még hozzáírni a cikkhez, mielőtt elküldöd. Akárcsak az “F” esetében, itt is az alapértelmezett szerkesztő indul el.

:post

Egy cikk postázása (post). A program megkérdezi annak a hírcsoportnak a nevét, amire írni akarsz.

Q

Kilépés (quit) az nn programból.

U

Leiratkozás (un-subscribe) az aktuális newsgroupról.

R

Válasz (respond) egy cikkre személyes e-mail levélben.

szóköz

A szóköz billentyű megnyomása a következő oldalra lapoz.

X

Ha kiválasztottál cikkeket, akkor ez a parancs megmutatja azokat, majd átvisz a

következő előfizetett hírcsoportba, amiben még vannak olvasatlan cikkek. Ha nincs egyetlen kiválasztott cikk sem, akkor mindegyiket elolvasottnak jelöli be és átugrik a következő olvasatlan newsgroupra.

=szó

Megkeresi és kiválasztja az összes cikket az aktuális hírcsoportban, aminek a "subject:" sorában előfordul a keresett szó. Például:

=modem

Z

Azonnal megmutatja a kiválasztott cikkeket, majd visszavisz az aktuális newsgroupba.

?

Kírja a program segítő szövegét.

<

Egy newsgroup cikkeiben visszafelé lapoz.

>

Egy newsgroup cikkeiben előre lapoz.

\$

Egy cikk utolsó oldalára ugrik.

^

Egy cikk első oldalára ugrik.

3.4 Az rn program használata

Egyesek jobban szeretik ezt a régebbi hírolvasó programot. Ha beírod, a szolgáltató géped parancssoránál, hogy:

```
rn news.announce.newusers
```

akkor valami ilyesmit látsz:

```
*** 21 unread articles in news.announce.newusers—read now? [ynq]
```

Ha most leütöd az "y" gombot, akkor az első cikk megjelenik a képernyődön. Ha először inkább azt szeretnéd látni, hogy milyen cikkek vannak egyáltalán, akkor üsd le a "=" gombot és egy ehhez hasonló képernyő jelenik meg:

```
152 Introduction to news.announce
153 A Primer on How to Work With the Usenet Community
154 What is Usenet?
155 Answers to Frequently Asked Questions
156 Hints on writing style for Usenet
158 Alternative Newsgroup Hierarchies, Part I
159 Alternative Newsgroup Hierarchies, Part II
160 Emily Postnews Answers Your Questions on Netiquette
161 USENET Software: History and Sources
162 A Guide to Social Newsgroups and Mailing Lists
163 How to Get Information about Networks
164 How to Create a New Newsgroup
```

169 List of Active Newsgroups
170 List of Moderators
171 Publicly Accessible Mailing Lists, Part I
172 Publicly Accessible Mailing Lists, Part II
173 Publicly Accessible Mailing Lists, Part III
174 How to become a USENET site
175 List of Periodic Informational Postings, Part I
176 List of Periodic Informational Postings, Part II
177 List of Periodic Informational Postings, Part III
End of article 158 (of 178)-what next? [npq]

Figyeld meg, hogy az üzenetek számsorrendben vannak ezúttal és nem látszik, hogy ki küldte őket. A 154. cikk érdekesnek tűnik. Ha el akarod olvasni, írd be, hogy 154 és nyomd meg az Entert. Ezt látod:

Article 154 (20 more) in news.announce.newusers (moderated):
From: spaf@cs.purdue.EDU (Gene Spafford)
Newsgroups: news.announce.newusers,news.admin,news.answers
Subject: What is Usenet?
Date: 20 Sep 92 04:17:26 GMT
Followup-To: news.newusers.questions
Organization: Dept. of Computer Sciences, Purdue Univ.
Lines: 353
Supersedes: <spaf-what-is_715578719@cs.purdue.edu>

Archive-name: what-is-usenet/part1
Original from: chip@tct.com (Chip Salzenberg)
Last-change: 19 July 1992 by spaf@cs.purdue.edu (Gene Spafford)

The first thing to understand about Usenet is that it is widely misunderstood. Every day on Usenet, the "blind men and the elephant" phenomenon is evident, in spades. In my opinion, more flame wars arise because of a lack of understanding of the nature of Usenet than from any other source. And consider that such flame wars arise, of necessity, among people who are on Usenet. Imagine, then, how poorly understood Usenet must be by those outside!
-MORE-(7%)

Ezúttal a fejrész sokkal inkább hasonlít az e-mail levelek elején található halandzsához. Ha folyamatosan akarsz olvasni, akkor csak nyomogasd a szóköz gombot. Ha a (kis) "n" billentyűt ütöd le, akkor a számsorrendben következő üzenet jelenik meg.

Az rn-ből való kilépéshez a "q" betűt kell párszor beírni (kisbetűvel), amíg csak vissza nem kerülsz a parancssorba. Most próbáljuk meg összeállítani az olvasnivalók listáját! Mivel az rn ugyanazt a .newsrc file-t használja, amit az nn, ezért a fent leírt kicserélési módszereket itt is tudod alkalmazni. Vagy ezt is megteheted: írd be, hogy

rn

majd nyomd meg az Entert. Amikor az első newsgroup megjelenik a képernyőn, üsd le

az "u" gombot (kisbetűvel). Üsd le újra, és újra, és újra. Vagy csak tartsd lenyomva folyamatosan (ha a géped elkezd dudálni, akkor egy pár másodpercre engedd fel). Egy idő után a program közli, hogy a hírcsoportok listájának végére értél és megkérdezi, hogy mit akarsz most csinálni.

Itt már elkezdhetsz válogatni a newsgroupok közül. Gépeld be a

g newsgroup

parancsot (pl. g comp.sys.mac.announce) és nyomd meg az Entert. Ekkor a gép megkérdezi, hogy fel akarsz-e iratkozni. Üsd be az "y"-t. Most írd be:

g következő.newsgroup

(pl. g comp.announce.newusers) és nyomd meg az Entert. Ezt ismételd addig, amíg készen nem vagy. Ezzel a módszerrel az nn programhoz is létre tudod hozni az előfizetési listát, ha azt a hírolvasót jobban szereted. De honnan fogod megtudni, hogy mely hírcsoportokra lehet előfizetni? Egy kisbetűs "l" és az Enter megnyomása után látni fogsz egy listát az összes rendelkezésre álló newsgroupról.

Ismét csak az a helyzet, hogy akár 2000-nél is több newsgroup lehet egy szolgáltató gépen, ezért nem biztos, hogy ezt érdemes csinálni. Szerencsére a csoportok neveiben lehet keresni szavakat és betűcsoportokat az "l" paranccsal. Beírva, hogy

l mac

és megnyomva az Entert, kapsz egy listát azokról a hírcsoportokról, amiknek a nevében a fenti betűk előfordulnak. (Akárcsak az nn esetében, itt is lesznek emacs és más, hasonlónevű témával foglalkozók is a listában, a Macintosh számítógépekkel kapcsolatosak mellett).

Mivel olyan hatalmas mennyiségű üzenetet küldenek a Useneten keresztül, ezért a legtöbb szolgáltató csak néhány napig vagy hétig őrzi ezeket. Ezért, ha van olyan levél, amit szeretnél megőrizni, akkor vagy kapcsold be a számítógéped képernyő lementő funkcióját, vagy mentsd el a nagygépen egy file-ba, amit később le tudsz tölteni. Az nn esetében egy levelet a következő paranccsal lehet egy file-ba elmenteni:

s file-név

ahol a "file-név" a létrehozandó állomány neve. Miután megnyomtad az Entert, a gép megkérdezi, hogy "mailbox" formátumban kéred-e az elmentést. Erre többnyire egy "n"-nel érdemes válaszolni (ekkor az üzenet fejrészét a program eltávolítja). A levél ilyenkor a News nevű directory-ba kerül elmentésre (ezt a cd News paranccsal tudod elérni).

Továbbá, egyes newsgroupok különösen gyorsan telnek meg üzenetekkel — elég, ha néhány napig távol vagy és mire visszajössz, cikkek százait találsz! Az egyik lehetőség, hogy elbájn velük az, ha "elolvasva" ("read") állapotba váltod őket, így többet nem jelennek meg a képernyődön. Az nn esetében ehhez egy nagy "J", az rn-nél egy kis "c" betűt kell beírni.

3.5 Az rn parancsai

Az rn programnál különböző parancsok használhatók, attól függően, hogy már beléptél-e egy newsgroupba, vagy éppen egy adott cikket olvasol. Bárhol is vagy, egy kis "h"

beírásával kapsz egy listát a lehetséges parancsokról és valami tömör ismertetőt a használatukról. Itt van közülük néhány:

Miután elindítottad az rn-t vagy éppen bent vagy egy newsgroupban:

c

Bejelöli az adott newsgroup minden üzenetét egy "elolvasva" ("caught up") jellel, így ezeket már nem kell újra átnézned többet. A rendszer megkérdezi, hogy biztos vagy-e benne. Használható akár akkor, amikor választanod kell, hogy el akarsz-e olvasni egy adott hírcsoportot, de akkor is, amikor már benne vagy egyben.

g

Egy adott newsgroup-ra lép (go). Ebben a formában kell beírni: g newsgroup

Használható egy már előfizetett hírcsoportra való átlépésre vagy új hírcsoportokra való feliratkozáshoz.

h

Egy listát ad a használható parancsokról, rövid magyarázatokkal együtt (help).

l

Ad egy listát (list) az összes rendelkezésre álló newsgroupról.

p

Az előző (previous) olyan newsgroup-ra ugrik, amelyre előfizetél és vannak benne még elolvasatlan cikkek.

q

Kilép (quit) az rn-ből, amennyiben még nem léptél be egy newsgroupba. Ha már benne vagy, akkor kilép onnan és a következő előfizetett hírcsoportba visz.

Csak akkor, ha már benne vagy egy newsgroupban:

=

Az adott newsgroup összes elérhető cikkéről ad egy listát.

m

Bejelöl (mark) egy bizonyos cikket vagy cikkek sorozatát újra egy "olvasatlan" jellel, így később vissza tudsz térni ezekre. Ha csak ennyit írsz be:

1700m

és megnyomod az Entert, akkor csak ezt az egy cikket teszed el nem olvasottá. A

1700-1800m

parancs az összes cikket bejelöli az adott intervallumban.

szóköz

A cikkek listájának következő oldalát jeleníti meg. Ha már az utolsó oldalon vagy, akkor a newsgroup első cikkét mutatja meg.

u

Ezzel lehet leiratkozni (un-subscribe) egy hírcsoportról.

/szöveg/

Az aktuális cikktől kezdve végignézi a newsgroup cikkeit a megadott szöveget keresve a "subject:" sorban. Például az:

/EFF/

parancs előhossa az első olyan cikket, aminek a témájában az "EFF" betűcsoport előfordul.

?szöveg?

Ugyanaz, mint a /szöveg/ parancs, csak ez visszafelé keres az aktuális cikktől kezdve.

Csak akkor, ha már benne vagy egy adott cikkben:

e
Egyes newsgroupok olyan leveleket tartalmaznak, amelyek valójában bináris állományok, jellemzően programok vagy képek. Az "e" lenyomásával egy ilyen cikkben talált ASCII-kódolt karaktersorozat (encode) az eredeti bináris file-ba konvertálható vissza, ami azután már letölthető és futtatható vagy megnézhető (amennyiben megvan hozzá a szükséges hardver és szoftver). Sok esetben ezek az állományok méretük miatt több darabban vannak a levelekben; ilyenkor csak hívd elő sorra ezeket és mindegyiknél nyomd meg az "e"-t. Az eredményként létrejött file a News nevű alkönyvtárban lesz.

C
Ha elküldtél egy cikket és később úgy döntesz, hogy ez hiba volt, akkor hívd elő a szolgáltató gépeden és üsd le ezt a parancsot (cancel). Az eredeti leveled rövidesen eltűnik az egész világon a Usenet gépekről.

F
Egy nyilvános válasz (follow-up) küldése az aktuális üzenetre az illető newsgroupnak. A program beilleszti az eredeti cikk másolatát a leveledbe, amit azután tovább tudsz szerkeszteni a szolgáltató gép editorjával.

f
Ugyanaz, mint az előző, csak ez nem illeszti be az eredeti üzenetet a tiédbe.

m
"Olvasatlan" jellel jelöli meg (mark) az adott cikket, így erre később is vissza tudsz térni még. Nem kell beütnöd a cikk sorszámát.

Ctrl/N
Az adott cikkhez tartozó első válaszlevelet hozza elő. Ha nincs ilyen, akkor az első olvasatlan cikket jeleníti meg az adott hírcsoportban.

Ctrl/P
Arra a cikkre ugrik, amire az éppen olvasott válasz vonatkozik.

n
A következő (next) olvasatlan cikkre ugrik az adott hírcsoportban.

N
A következő cikkre megy az adott hírcsoportban, akkor is, ha azt már olvastad.

q

Kilép (quit) az aktuális cikkből, de benne marad az illető newsgroupban.

R

E-mail levélben való válasz (reply) írása és küldése az aktuális cikk szerzőjének. Beilleszt egy másolatot az eredetiből a te leveledbe.

r

Ugyanaz, mint az előző, csak ez nem illeszti be az eredeti üzenetet a tiédbe.

s file

Elmenti (save) az aktuális cikket egy file-ba a News directory alá. A "file" annak az állománynak a neve, amibe a cikket be akarod másolni. A program megkérdezi, hogy "mailbox" formátumban kéred-e a mentést. Ha az "n" gomb lenyomásával válaszolsz, akkor a fejrész nagy részét nem tárolja el.

s / mail user

Elküldi a cikk másolatát valakinek. A "user" helyére egy e-mail címet kell írni. De ezzel a módszerrel nem tudsz saját megjegyzéseket fűzni a levélhez.

szóköz

A szóköz billentyű megnyomása a cikk következő oldalát jeleníti meg, ill. ha már a végén vagy, akkor a következő olvasatlan cikket.

3.6 A legfontosabb hírcsoportok

Mivel olyan nagy a választék, valószínűleg mindenkinek saját, egyedi listája van az olvasni kívánt Usenet hírcsoportról. De van néhány newsgroup, ami különösen érdekes a kezdők számára. Többek között:

news.announce.newusers

Ez a csoport egy sor olyan cikket tartalmaz, melyek a Usenet különböző oldalait mutatják be.

news.newusers.questions

Ez az a hely, ahol felteheted a kérdéseid (mindjárt meglátjuk, hogy hogyan) arról, hogy miként működik a Usenet.

news.announce.newsgroups

Itt találsz információkat az új vagy a létrehozni javasolt hírcsoportokról.

news.answers

Ez itt a "gyakran ismételt kérdések" ("Frequently Asked Questions" = FAQs) és a rájuk adott válaszok gyűjtőhelye a legkülönbözőbb newsgroupokból. Például a rec.travel.air GYIK-ból megtudhatod, hogy miként birkózz meg a nagysebességű repülés okozta időeltolódás következményeivel; a comp.os.ms-windows GYIK-ban megtalálod a Microsoft Windows programmal kapcsolatos leggyakoribb kérdésekre a válaszokat.

alt.internet.services

Valami speciális dolgot keresel az Interneten? Kérdezd meg itt!

alt.infosystems.announce

Ha valaki új információs szolgáltatást indít az Interneten, az itt szokta közzétenni a részleteket.

3.7 Hozzászólás

A "gondolatmenetek" ("threads") lényeges elemei a Usenetnek. Valaki felad egy levelet és többnyire valaki válaszol rá. Rövidesen egy hozzászólás sorozat alakul ki. Ezeknek a gondolatmeneteknek a követése viszonylag egyszerű. Az nn-ben az összetartozó üzenetek egy csoportban vannak. Az rn-ban pedig, amikor végeztél egy üzenet elolvasásával, akkor a Ctrl/N leütésével megnézheted a következő rá vonatkozó levelet (follow-up). Amíg csak felfedező utakat teszel a Useneten, addig ajánlatos egy ideig csupán olvasgatni a vitákat, mielőtt magad is bekapcsolódnál. Ezzel a módszerrel lesz egy általános benyomásod az illető newsgroupról — mindegyiknek megvan a saját stílusa és ritmusa.

Előbb-utóbb azért hozzá is szeretnél szólni. Alapvetően két lehetőség van erre. Beléphetsz egy már folyó beszélgetésbe vagy elindíthatsz egy teljesen új gondolatmenetet.

Ha egy folyó vitába akarsz bekapcsolódni, akkor el kell döntened, hogy be akarsz-e illeszteni annak az üzenetnek a szövegét a sajátodba, amire válaszolsz. Ennek az lehet az értelme, hogy az emberek így látják, hogy pontosan mire is reagálsz, még akkor is, ha az eredeti üzenet már eltűnt az ő rendszerükről (emlékezz, hogy a legtöbb Usenet üzenetnek rövid élettartama van egy átlagos szolgáltató gépen!), vagy ha éppen nem találják azt.

Ha egy Unix szolgáltatót használsz, akkor a már zajló beszélgetéshez való csatlakozás azonos módon történik az nn és az rn programnál is: nyomd le az F gombot, amikor végeztél egy cikkel az adott témában. Az rn-nél egy kis "f" parancs is kiadható, ha nem akarsz beilleszteni annak az üzenetnek a részleteit, amire válaszolsz; és egy nagy "F", ha igen. Az nn esetében üsd le a nagy "F" gombot és a program megkérdezi, hogy be akarsz-e másoltatni az eredeti üzenetet.

És itt ütközől rendszerint egy újabb falba a Unixban. Amikor lenyomod az "F" gombot, akkor a szolgáltató gép előhívja az alapértelmezésként beállított Unix szövegszerkesztőt. Ha szerencséd van, akkor ez a pico lesz, egy nagyon könnyen használható program. Sokkal valószínűbb azonban, hogy az emacs (vagy esetleg a vi) programban találod magad, amivel már találkozhattál az elektronikus levelezésről szóló fejezetben.

A legfontosabb emacs parancs:

Ctrl/x Ctrl/c

Ez azt jelenti, hogy lenyomod a Control gombot és leütöd az "x"-et. Majd lenyomod a Control gombot és mellé leütöd a "c"-t is. Próbáld ezt megjegyezni! Sőt, ez olyan fontos, hogy érdemes megismételni:

Ctrl/x Ctrl/c

Ezek azok a billentyűparancsok, amivel ki lehet jönni az emacs-ból. Ha minden jól megy, akkor a program megkérdezi, hogy el akarsz-e küldeni (send), tovább akarsz-e szerkeszteni (edit), abba akarsz-e hagyni (abort), vagy ki akarsz-e listázni (list) azt a levelet, amin éppen dolgoztál. Ha nem megy minden jól (mondjuk véletlenül leütöttél néhány más furcsa billentyűparancsot, ami valami mást jelent az emacs programban) és látszólag

semmi sem történik, vagy éppen újabb, ijesztő kinézetű emacs üzeneteket kapsz a képernyőd alján, akkor próbáld meg a Ctrl/g parancsot kiadni. Ennek elvileg meg kell szakítania azt, amit az emacs éppen csinálni próbált (a "quit" szónak kell megjelennie a képernyőd alján), és ezután már beírható a Ctrl/x és Ctrl/c. Ha még ez sem működik, akkor ne feledd, hogy bármikor lebonthatod a vonalat és újra visszakapcsolódhatsz!

Ha azt mondtad a hírolvasó programodnak, hogy be akarsz illeszteni az eredeti üzenet szövegét a tiédbe, akkor az automatikusan beleteszi az egészet a leveled elejére. A nyílombokkal rá tudsz menni azokra a sorokra, amiket törölni akarsz és megnyomhatod a Ctrl/K gombot, ami egyszerre egy teljes sort kitöröl.

Most már megírhatod a saját szöveged. Emlékezz rá, hogy mindig meg kell nyomnod az Entert, mielőtt a kurzor elérné a sor végét, mert az emacs nem csinál automatikus sortördelést.

Amikor készen vagy, add ki a Ctrl/x és Ctrl/c parancsot. Választanod kell a küldés, szerkesztés, abbahagyás stb. között. Válassz egyet! Ha az "Y" gombot nyomtad le, akkor a rendszer elkezd elküldeni az üzeneted a Hálózaton keresztül.

Ha teljesen új levelet akarsz készíteni, akkor az nn és az rn eltérő módon dolgozik. Az nn esetében bármelyik newsgroupnál ezt írd be:

:post

majd nyomd meg az Entert. Ekkor a program megkérdezi, hogy melyik hírcsoportnak küldje el az üzenetet. Gépeld be a nevet és üsd le az Entert. Ezután a program kéri a "kulcsszavakat" ("keywords"). Ezekkel a szavakkal felhívhatod azoknak a figyelmét, akik csak keresgélnek egy newsgroupban. Mondjuk, hogy a kocsidat akarsz eladni. Akkor esetleg a kocsi márkáját írd ide. Ezután jön egy "összefoglaló" ("summary") sor, aminek valami hasonló a funkciója. Végül válaszolnod kell az üzenet "terjesztésére" ("distribution") vonatkozó kérdésre is. Ez azt jelenti, hogy milyen széles körben szeretnéd elterjeszteni a leveledet. Ezen gondolkodj el egy pillanatra. Ha a kocsidat árulod, akkor nem sok értelme van az üzenetet az egész világon szétküldeni. De, ha a környezetvédelemről akarsz beszélni, akkor viszont igenis van. Mindegyik szolgáltató gépnek saját osztályozási rendszere van a terjesztési zónákra, de általában van egy helyi kör (csak az adott rendszer használóinak), egy városi, állami, vagy regionális (ahol éppen az illető gép van), egy országos (pl.: usa), egy kontinentális (pl. az Egyesült Államok és Kanada területe: na), és végül egy az egész világra (rendszerint: world).

Melyiket használjam? Rendszerint pár másodperces gondolkodás segít eldönteni a kérdést. Ha a kocsidat akarsz eladni, akkor használd a városi vagy regionális terjesztési kört — az Ausztáliában élő emberek nem nagyon fognak érdeklődni, s esetleg bosszantaná is őket. Ha az elnöki politikát akarsz megvitatni, akkor az USA területére való üzenetküldésnek van leginkább értelme. Ha a Közel-Kelet eseményeiről szeretnél beszélgetni, akkor teljesen elfogadható, ha az egész világon szétküldöd a leveled.

Most már beírhatod a szövegedet. Ha offline, előre megírtad a levelet, akkor azt is feltöltheted ilyenkor (ez általában jó módszer abban az esetben, ha nem tudnál összebarátkozni az emacs editorral). Egy csomó fura karaktert fogsz látni, amikor felküldesz valamit az emacs-ba, de ezek el fognak tűnni, miután a Ctrl/x és Ctrl/c parancsot kiadtad. A másik lehetőség, hogy "megőrzöd" olvasatlannak az illető cikket (pl. az "m" gomb megnyomásával a rn-ben), kilépsz a szolgáltatótól, offline megírod a választ, visszajelentkezel és feltöltöd a leveled a szolgáltató gépére egy file-ba. Ezután ismét előhívod a Usenet hírcsoportokat, megkeresed a "megmentett" cikket. Kéred a

“válaszol” (“reply”) funkciót és a program megkérdezi, hogy be akarsz-e illeszteni egy előre elkészített szöveget. Gépeld be az előbb létrehozott file nevét és nyomd meg az Entert.

Az rn-ben meg kell várnod, amíg elérsz az illető newsgroup leveleinek a végére és csak ezután adhatod ki az “F” parancsot, amivel az üzenetszerkesztő funkció előhívható. A másik variáció, hogy a szolgáltató rendszer parancssorában beírod, hogy

Pnews

és megnyomod az Entert. Ekkor hasonló kérdéseket látsz, mint amit az nn programban, kivéve, hogy itt kapsz egy listát a lehetséges terjesztési zónákról. Ha a “world” opciót választod, akkor ezt az üzenetet kapod:

This program posts news to thousands of machines throughout the entire civilized world. Your message will cost the net hundreds if not thousands of dollars to send everywhere. Please be sure you know what you are doing. Are you absolutely sure that you want to do this? [ny]”

(Ez a program gépek ezreihez küldi el a híreket szerte az egész civilizált világon. Az ön üzenete a hálózatnak több száz, ha nem több ezer dollárjába fog kerülni, amennyiben mindenhova elküldi. Kérem győződjön meg róla, hogy biztosan ezt szeretné.

Egészen biztos benne, hogy ezt akarja csinálni? [ny]”)

Ne aggódj, az üzeneted valójában nem kerül a Hálózatnak ilyen tömérdek pénzbe, de — ismét csak — ajánlatos elgondolkodni egy percre azon, hogy vajon az üzenetednek valóban el kell-e jutnia mindenhová.

Ha egy cikkre e-mail levélben szeretnél válaszolni és nem nyilvánosan, akkor üsd az “R” gombot az nn-ben, vagy az “r” vagy “R” billentyűt az rn programnál. Az rn esetében, akárcsak a “follow-up” üzenetknél, a nagybetűs parancs beilleszti az eredeti üzenetet a tiédbe.

A legtöbb newsgroup nem szerkesztett (“unmoderated”), ami azt jelenti, hogy minden elküldött üzenet előbb-utóbb feltűnik a megadott földrajzi zónán belül az összes olyan kiszolgáló gépen, ami az adott hírcsoportot szolgáltatja.

Egyes hírcsoportok azonban szerkesztettek, ahogy azt már korábban a comp.risks esetében láttuk. Ezeknél a csoportoknál az üzenetek mind egy bizonyos helyre kerülnek először, ahol a moderátor — hasonlóan mondjuk egy magazin szerkesztőjéhez — eldönti, hogy ténylegesen melyek kerülhetnek postázásra. Egyes esetekben a hírcsoportokat ugyanúgy szerkesztik, mint a tudományos folyóiratokat. Más csoportoknál erre azért van szükség, hogy valahogy csökkenteni próbálják azt a hatalmas tömegű levelet, ami egyébként szétküldésre kerülne.

Észre fogod venni, hogy a Useneten sok cikknek a végén egy különleges “aláírás” (“signature”) van, ami gyakran még valami jópofa mondást vagy ügyes rajtot is tartalmaz, s mintegy mellékesen a feladó nevét és elektronikus postacímét. Te is automatikusan hozzá tudod illeszteni az “aláírássodat” minden levélhez, amit elküldesz. A saját gépeden csinálj egy ilyen szignó állományt. Próbáld négy vagy annál is kevesebb sorra korlátozni, nehogy

valakit felbosszants vele a Hálózaton. Azután, amikor hozzákapcsolódtál a szolgáltatóhoz, írd be:

```
cat>.signature
```

és nyomd meg az Entert (a pont fontos az "s" előtt). Töltsd fel ebbe a file-ba a szignódat, a kommunikációs programod ASCII-file küldő protokollját használva. Amikor készen vagy, nyomd meg a Ctrl/D-t, ez a Unix parancsa a file lezárására. Most már minden alkalommal, amikor postázol egy üzenetet, ez a szöveg odaíródik a végére.

Néhány figyelmeztetés a postázás előtt: A Usenet nem különbözik egy népgyűléstől vagy az újságban való publikálástól: nem teheted meg, hogy megszeged a törvényeket, akár azzal, hogy szerzői joggal védett anyagot teszel közzé, akár azzal, hogy illegális tevékenységeket művelsz. Továbbá, ez nem az a hely, ahol üzleti dolgokat lehetne bonyolítani (kivéve bizonyos "biz." és "for-sale" nevű hírcsoportokat).

3.8 Keresztpostázás

Néha találkozol olyan témákkal, amikről azt gondold, hogy jó lenne nem csak egy newsgroupban megvitatni őket. Ahelyett, hogy külön üzeneteket küldenél mindegyik hírcsoportba, megteheted, hogy ugyanazt a levelet postázod több csoportnak egyszerre, egy "keresztpostázás" nevű funkció segítségével.

Mondjuk, hogy szeretnél egy vitát nyitni a ritka trópusi halak Brazíliából való importálásának politikai következményeiről. Azok, akik a rec.aquaria csoport leveleit olvassák, valószínűleg hozzá tudnak szólni a dologhoz. Akárcsak az alt.politics.animals és a talk.politics.misc olvasói.

A keresztpostázás egyszerű. Ez azt is jelenti, hogy a többi gépen azok az emberek, akik több newsgroupra is előfizetnek, a leveledet csak egyszer fogják látni és nem több példányban — a hírolvasó programok automatikusan törlik a többi másolatot, ha az illető egyszer már elolvasta az üzenetet. Amikor készen állsz egy üzenet elküldésére (akár a Pnews segítségével az rn esetében, akár a :post paranccsal az nn-ben), a program megkérdezi, hogy mely hírcsoportokba akarsz postázni. Csak írd be a különböző csoportok neveit egymás után, egy vesszővel elválasztva, de szóközök nélkül. Például:

```
rec.aquaria,alt.politics.animals,talk.politics.misc
```

és nyomd meg az Entert. Miután válaszoltál a többi kérdésre is (terjesztési kör, stb.), az üzenet elmegy a megadott hírcsoportoknak (kivéve, ha valamelyik csoport szerkesztett, mert ebben az esetben előbb a moderátorhoz kerül, aki eldönti, hogy közzétehető-e).

Illetlenségnek számít nagy számú newsgroupnak vagy nem megfelelő hírcsoportoknak küldeni üzenetet. Valószínűleg soha nincs igazából szükséged arra, hogy hús különböző csoportba küldj el valamit. És, bár te esetleg meg vagy győződve róla, hogy egy bizonyos politikai ügy életbevágóan fontos a világ jövője szempontjából, van rá esély, hogy a rec.arts.comics képregényeket kedvelő olvasóinak nem ez a véleménye, vagy legalábbis nem igazán fontos, hogy ezt rájuk erőltessed. Egy halom csúnya e-mail üzenetet fogsz kapni, amiben azt követelik, hogy a leveleidet korlátozd a "megfelelő" hírcsoportokra.

4. fejezet: Usenet II. rész

4.1 Szenvedély, fecsegés és cikizés

Az online kommunikációban úgy látszik van valami, ami különösen ingerlékennyé teszi az embereket. Talán az azonnalísága és a félig névtelensége felelős ezért. Bármilyen okozza is, rövidesen azt fogod érezni, hogy egy egész sor ember csak azért létezik, hogy megkeserítse az életedet.

Ahelyett, hogy megállnál és gondolkodnál egy kicsit az üzenet felett, mint ahogy tennéd ezt egy papíron érkezett levél esetén, túl könnyű lenyomni az R gombot és megmondani valakinek, akit igazából nem is ismersz, hogy mit gondolsz róla. Még egyébként higgadt emberek is néha azon vesznek észre magukat, hogy dühöngő örültekké váltak. Ha ez megtörténik, akkor felcsapnak a szenvedély lángjai ("flaming").

A "flaming" egy különösen csúnya, személyes támadás valaki ellen azért, amit írt. Időről-időre a szenvedélyes hangú levelek küldése valódi háborúba torkollik ("flame war"), ami elkezd az összes helyet elfoglalni az illető newsgroupban (és esetleg többben is; a "flamer"-ek szeretik a keresztpostázást, hogy tudassák az egész világgal, hogyan éreznek). Ez hetekig is eltarthat (néha pedig akár évekig is, mely esetben "szent háborúról" beszélünk); rendszerint olyan témákról szólnak ezek, mint a Macintosh és az IBM gépek egymáshoz viszonyított előnyei. Gyakran, épp amikor már kezdenének a dolgok elcsendesedni, valaki, akinek új a "flame war" jelensége, elolvassa az összes üzenetet, felháborodik és elküld egy sürgős felszólítást, hogy a vitás ügyek megbeszélését tegyék át a privát e-mail szintjére és így a többiek visszatérhessenek a newsgroup eredeti témájához. Ennek azonban rendszerint az az eredménye, hogy egy vadonatúj háború tör ki, melyben a szerencsétlenre többen rátámadnak, mert meg merete kérdőjelezni az Alkotmány Első Kiegészítését a szólásszabadságról, ami aztán arra ösztökél másokat, hogy nekiugorjanak a támadóknak, amiért bántani kezdték szegény embert... Látod már a lényegét.

Hébe-hóba egy-egy vita annyira elszabadul, hogy valaki megjósolja, hogy vagy a kormányzat fog beavatkozni és lezárja az egész dolgot, vagy valaki beadványt ír, amiben követeli a hálózat leállítását, vagy esetleg a Jóisten haragja fog lesújtani mindenkire, aki benne van az ügyben. Erre jön az alábbi, elkerülhetetlen válasz azoktól, akik már felismerték, hogy a Hálózat valójában egy nagyon szívós és rugalmas valami, ami nem fog könnyen meghalni: "Az előrejelzések szerint a Usenetnek rövidesen vége. A film 11-kor kezdődik."

Ezek a szenvedélyes háborúk első ránézésre rettentően mulatságosak tudnak lenni, de gyorsan unalmassá válnak. És várj csak, amikor majd téged támadnak meg egyszer!

A "flamer" nem az egyetlen hálózati embertípus, akivel vigyázni kell. A "dumások" ("spewers") azt hiszik, hogy minden, ami őket személy szerint foglalkoztatja vagy egyetemes érdeklődést vált ki, vagy pedig le kell azt gyömöszölni mindenkinek a torkán, aki nem érdeklődik iránta eléggé — lehetőleg olyan gyakran, amilyen gyakran csak lehetséges. Egy ilyen dumás felismerhető a naponta ugyanarról a témáról közzétett levelei mennyiségéből, ill. azoknak a newsgroupoknak a számáról, ahová elküldi ezeket — mindkettő jócskán elérheti a kétjegyű számok szintjét. Ezek az üzenetek gyakran a világban zajló különböző nemzetiségi konfliktusokhoz kapcsolódnak. Sokszor nincs semmi észrevehető kapcsolat az adott ügy és azok között a hírcsoportok között, ahová

az illető az üzeneteit küldözgeti. Nem számít. Ha válaszként valamelyik levelére megpróbálsz erre felhívni a figyelmét, akkor eláraszt dühös üzenetekkel, melyekben vagy azzal vádol, hogy egy érzéketlen fajgyűlölő/amerikai/bármilyen más vagy, vagy pedig teljesen figyelmen kívül hagyva a megjegyzésedet további néhány száz sornyi elemzés jön azok álnokságáról, akikről a "spewer" úgy gondolja, hogy ki akarják pusztítani a népet.

A fenti típusú embereknek közeli rokona a Holocaust revizionista, aki rendszeresen eláraszt egyes hírcsoportokat (mint a soc.history például) hosszas értekezésekkel arról, hogy a zsidók irtása valójában nem is történt meg. Néhányan megpróbálják megcáfolni ezeket az embereket a tényekkel, de mások már felismerték, hogy ez csak felbátorítja őket.

A "szószátyárok" ("blatherers") rendszerint jóakaratóbb emberek. Az ő fő problémájuk az, hogy egyszerűen nem tudnak a tárgyra térni — három vagy négy oldalnyi szöveget is ki tudnak facsarni egyetlen gondolatból, amit mások egy-két mondatban meg tudnának fogalmazni. Egy másik járulékos jelenség ilyenkor a túlzott idézés. Az ebben a korban szenvedők a válaszukba a teljes eredeti levelet beillesztik, ahelyett, hogy kivágnák belőle azokat a részeket, amik nem érdekesek a hozzászólásuk szempontjából. A legrosszabbak ebből a fajtából idéznek egy hosszú üzenetet, majd hozzátesznek egyetlen sort:

"Egyetértek!"

vagy valami ilyesmit, amit többnyire még egy szignó-szörnyeteg is követ (lásd a 4.5 fejezetet).

Van még egy pár tipikus Usenet-lakó, akiket rövidesen megismeresz te is. Néhány közülük:

hálózati.mutogatós.bácsi: Vannak olyan emberek, akik élvezik, ha inzultálhatnak másokat; ők azok, akik mocskos leveleket küldenek egy varrással foglalkozó hírcsoportba, csupán a hecc kedvéért.

hálózati.spíler: Ezeknek a Hálózat jelenti az életet; ők azok, akik attól rettegnek, hogy mi történik velük, ha elvégzik az egyetemet és elvesztik az ingyenes, napi 24 órás hozzáférési lehetőségüket.

hálózati.istenek: Az öreg rókák; ők az igazi óriásai a Hálózatnak és a közös történelem őrzői. Már akkor is ott voltak, amikor a Hálózat még csak egy pár számítógépből állt, amiket szögesdróttal kötöztek össze.

hálózati.óládkodók: Valójában bebizonyíthatatlan, hogy ezek az emberek jelen vannak, de jelen vannak; ők azok, akik csak olvassák a newsgroup üzeneteit, de sohasem válaszolnak vagy írnak bele levelet.

hálózati.varázslók: Olyanok, akik töviről-hegyire ismernek egy bizonyos hálózati témát. A Unix varázslók például bámulatos trükköket képesek produkálni ezzel az operációs rendszerrel.

hálózati.szentek: Ezek mindig hajlandók segíteni az újoncokat, imádják megosztani a tudásukat olyanokkal, akik nem születtek azzal a belső képességgel, hogy navigáljanak a Hálózaton. Nem is olyan ritkák, mint ahogy gondolnád. Küldj el egy kérdést valamiről és gyakran meg fogsz lepődni, hogy mennyi válasz érkezik rá.

Ezzel az utolsó csoporttal visszajutottunk a Hálózati szájhagyomány kérdéséhez. Mivel kevés írott útmutató volt, az emberek hagyományosan úgy tanultak meg kiigazodni a Hálózaton, hogy megkérdeztek valakit, akár a mellettük levő terminálnál, akár magán a

Hálózaton. Ez a hagyomány ma is létezik: ha van valami kérdésed, tedd fel!

Ma az egyik olyan fontos fórum, ahol segítség után lehet nézni, a news.newusers.questions nevű newsgroup, ahol — miként a neve is utal rá — sok mindent meg lehet tudni a Usenetről. De vigyázz, hogy mit kérdezel! Néhány Usenet varázsló arrafelé időnként bedühödik, mikor ugyanarra a kérdésre kell felelnie újra és újra. Persze, azért végül megválaszolják a kérdésedet, de előbb közlik veled, hogy a saját rendszergazdát kellett volna először megkérdezned, vagy el kellett volna olvasnod a news.announce.newusers csoport cikkeit.

4.2 A killfile, az orvosság a bajodra

Ahogy egyre többet olvasod a Usenetet, előbb-utóbb találkozol rajta olyan dolgokkal vagy emberekkel, amiktől/akiktől tényleg felmegy benned a pumpa — vagy csak fáraszt már a látásuk is.

A "killfile" az, amire ilyenkor szükséged van! Amikor elindítod a hírolvasó programodat, az megnézi, hogy van-e valami listád azokról a szavakról, kifejezésekről, vagy nevekről, amiket nem szeretnél látni. Ha csináltál ilyet, akkor a program kiszűr minden olyan levelet, amiben ezek a szavak előfordulnak.

Akárcsak a "zuhatagokat".

Ahogy már korábban láttuk, amikor válaszolsz egy üzenetre és annak egy részletét beilleszted a sajátodba, akkor az eredeti sorok elején egy > jel utal erre. Nos, és mi van, ha egy válaszra válaszolsz? Akkor egy >> tűnik fel a sor elején. És, ha erre a válaszra írsz választ? Akkor ezt kapod: >>>. Ha ezt tovább folytatod, akkor rövidesen egy egyre növekvő, ">" jelekből álló háromszög jelenik meg a leveleidben.

Vannak emberek, akik szeretnek ilyen háromszögeket vagy "zuhatagokat" ("cascades") építtetni. Ezek az emberek "válaszolnak" a leveledre, de úgy, hogy törölnek mindent, amit mondtál és csak az "In message 123435, you said:" részt és a szöveged utolsó sorát hagyják meg, amihez hozzáfűznek egy abszurd visszavágást. Ezt addig folytatják, amíg a háromszög eléri a képernyő jobb szélét. Ezután megpróbálják tovább növelni a háromszöget úgy, hogy minden újabb sornál törölnek egy ">" karaktert. Akinek sikerül befejeznie ezt a mega-háromszöget, az nyer.

Még egy külön newsgroup is van ezeknek az alakoknak: az alt.cascade. Sajnos a zuhatagépítők szívesebben játszanak zuhatagosdit a többi hírcsoportban. Mivel jó sok levél kell, hogy egy teljes háromszög felépíthető legyen, a kiszemelt newsgroup gyorsan megtelik ezekkel az üzenetekkel. Természetesen, ha panaszkodni próbálsz, akkor elkezdenek bombázni a szólásszabadsághoz és a művészi önkifejezéshez való jogokról szóló levelekkel; vagy ami még rosszabb, egy újabb zuhataggal. Egyetlen dolgot tehetsz csak: figyelmen kívül hagyod őket úgy, hogy csinálsz egy "killfile"-t.

Vannak továbbá más hírcsoportok is, ahol a killfile nagyon hasznos lehet annak köszönhetően, ahogyan a newsgroupot szervezik. Például a rec.arts.tv.soaps "szappanoperákat" kedvelő olvasói mindig használnak valami rövidítést a leveleik "subject:" sorában, utalva arra a tévéjátékra, amiről éppen írnak (pl. az AMC az "All My Children" rövidítése). Ezzel a módszerrel azok az emberek, akik csak a "One Life to Live" című sorozatról akarnak olvasni, kiszűrhetnek minden hírt a "The Young and the Restless" és az összes többi műsorról (a "General Hospital" nézői mindig a "gh:" jelölést használják a "subject:" mezőben, hogy az emberek ne hogy kiszűrjenek olyan üzeneteket is,

amikben a "gh" betűcsoport előfordul).

Az nn és az rn is lehetővé teszi a killfile készítését, de különböző módon:

Ha egy killfile-t akarsz csinálni az nn programmal, akkor menj rá a bántó leveleket tartalmazó newsgroup-ra és nyomj egy nagy "K" betűt. Ezt fogod látni a képernyőd alján:

```
AUTO (k)ill or (s)elect (CR => Kill subject 30 days)
```

Ha most megnyomod az Entert, akkor az nn megkérdezi, hogy melyik cikk témáját unod. Válassz ki egyet és a cikk — az összes rá érkezett válasszal együtt — eltűnik, s nem is látod őket a következő 30 napban.

Ha viszont egy kis "k" betűt írsz, akkor ezt kapod:

```
AUTO KILL on (s)subject or (n)ame (s)
```

Ha most az "s" vagy csak az Enter gombot ütöd le, akkor ezt fogod látni:

```
KILL Subject: (=)
```

Itt írd be a bosszantó szót vagy kifejezést és nyomd meg az Entert. Ezután ez a kérdés jelenik meg:

```
KILL in (g)roup 'eff.test' or in (a)ll groups (g)
```

kivéve, hogy az "eff.test" helyett annak a hírcsoportnak a neve áll, amiben az adott pillanatban éppen vagy. Mivel a zuhatagosok és más bosszantó emberek gyakran keresztpostázzák az üzeneteiket egy sor newsgroup-nak, ezért esetleg érdemes az "a" gombot megnyomni, a "g" helyett, ami csak az aktuális csoportra vonatkozik. Ezután ez jön:

```
Lifetime of entry in days (p)ermanent (30)
```

A "p" betű a bosszantó cikkeket örökre kiszűri, míg az Enter megnyomása csak 30 napig teszi ezt. De be is írhatasz egy számot, amivel megadhatod, hogy hány napig tartson a vesztegzár.

Az rn programban a killfile készítése másként zajlik — a beépített killfile előállító csak egyes hírcsoportokra vonatkozóan működik, nem használhatod a teljes newsgroup listára. Ha egy globális killfile-t akarsz csinálni, akkor meg kell írnod magadnak.

Az rn-ben egy killfile úgy hozható létre, hogy belépsz abba a hírcsoportba, ahol a zavaró üzenetek vannak és beírod az egyik számát, vagyis behívod a képernyődre. Most üss egy nagy "K" betűt. Ettől kezdve minden üzenet, aminek a "subject" sora megegyezik ezzel, eltűnik, mielőtt olvasni kezdenéd az illető hírcsoportot. Lehetőleg egy választ használj ilyenkor és nem az eredeti levelet, mert így el tudod kapni az összes reagálást (az eredeti levélnek ugyanis nincs a "Re: " szócska a subject sorában). Amikor legközelebb előhívod ezt a hírcsoportot, az rn közli veled, hogy kiirtja az üzenetek egy részét. Amikor készen vagy ezzel, akkor nyomd le a szóköz billentyűt, hogy visszakerülj az olvasó üzemmódba.

Ha egy "globális" killfile-t akarsz készíteni, ami automatikusan kitöröl minden cikket az adott témában az összes általad olvasott newsgroupból, akkor indítsd el az rn-t és üsd le a Ctrl/K gombot. Ez előhívja a szolgáltató gépeden az alapértelmezés szerinti szöveg-szerkesztőt, és készít egy KILL nevű állományt a News alkönyvtárban.

Az első sorba írd be azt a szót, kifejezést, vagy nevet, amit nem akarsz látni, majd utána azokat a parancsokat, amelyekkel megmondod az rn programnak, hogy vajon az egész

megnézze-e a megadott szót vagy nevet, és hogy mit csináljon, ha esetleg megtalálja azt.

Minden sornak ilyen formájúnak kell lennie:

```
/minta/módosító:j
```

A "minta" az a szó vagy kifejezés, amit szeretnél az rn-nel kerestetni. Ez mindegy, hogy kis- vagy nagybetűs: a "teszt" és a "Teszt" szó egyaránt ki lesz szűrve. A "módosító" azt írja elő az rn programnak, hogy a keresést csak az üzenet fejrészére kell-e korlátoznia (ez akkor hasznos, ha az a cél, hogy egy adott személytől ne láss többet egyetlen levelet sem). Az értéke a következő lehet:

a: az egész üzenetet végignézi

h: csak a fejrészben keres

A "módosító" opciót ki is hagyhatod, de ebben az esetben az rn csak az üzenetek témáját jelző "subject:" sort nézi meg. A "j" a sor végén azt írja elő, hogy az rn szűrjön ki minden olyan cikket, ami a megadott szót tartalmazza.

Szóval, ha többé nem akard a "foo" szót látni egyetlen levél fejrészében sem, akkor írd be ezt:

```
/foo/h:j
```

Ez különösen hasznos módszer arra, hogy olyan emberektől is megszabadulj, akik egyszerre több newsgroupba is leveleznek, mint amilyenek a "cascade" játékosok. Ha csak azokat az üzeneteket akard kizárni, melyeknek a "subject" sorában van a "foo", akkor ezt próbáld megadni:

```
/foo:j
```

Ha minden választ ki akarsz szűrni, ami bármelyik levélre érkezett, akkor ezt a mintát használd:

```
/Subject:*Re/:j
```

Amikor befejezted a kiszűrendő szavakhoz tartozó parancssorok beírását, akkor lépj ki az editorból, ahogy egyébként is tennéd, s visszakérsz az rn programba.

Egy jó tanács: óvatosan bánj a globális killfile használatával. Egy kiterjedt globális killfile, vagy egy olyan, amiben gyakori az "a:" módosító, drámaian le tudja lassítani az rn-t, mivel a rendszernek minden egyes üzenetben meg kell néznie minden egyes szót az összes olyan hírcsoportban, amit olvasni szoktál.

Ha van valaki, akinek a leveleit soha többé nem szeretnéd látni, akkor először keresd meg a címét (ez a levelei "from:" sorából kiderül) és utána írd be ezt a sort a killfile-ba:

```
/From:*name@address\\.all/h:j
```

4.3 Néhány Usenet tipp

A kis- és nagybetű nem mindegy a Unixban — az esetek többségében. Sok Unix parancs, köztük egy sor olyan, amit a Usenet cikkek olvasásához kell használni, érzékeny a betűméretre. Üss le egy "d" betűt, amikor valójában egy "D"-t kellett volna, és vagy

semmi nem történik, vagy valami egészen más, mint amire számítottál. Szóval vigyázz a kis- és nagybetűkkel!

Az nn programnál a legtöbb helyzetben lehet segítséget kérni a kérdőjel beírásával (kivéve, amikor éppen írsz egy saját üzenetet, mert ilyenkor a szövegszerkesztő programban vagy). Az rn esetében egy kis "h" beírásával bármelyik menüben kapsz valami kis segítséget.

Amikor egy bizonyos newsgroupra akarsz rákeresni, akár az "l" paranccsal az rn-ben, akár az nngrep programmal az nn-nél, időnként kénytelen vagy több kulcsszót is megpróbálni. Például, van egy newsgroup, ami a Grateful Dead zenekarral foglalkozik, de soha nem találsz meg, ha mondjuk az "l grateful dead" paranccsal próbálkozol, mert a csoport neve rec.music.gdead. Többnyire ajánlatos a keresett szó vagy csoportnév legkisebb lehetséges darabját beírni; például a "trek" szót írd be, ha a "Star Trek" filmsorozatról akarsz hírcsoportokat találni. Ha az egyik szóval nem találsz semmit, akkor próbáld meg a másikat.

4.4 Az agydaganatos kisfiú, a modem adóztatás és a pilótájáték

Akárcsak a valódi világ egyes területeinek, a Usenetnek is megvannak a saját városi legendái és megkérdőjelezhető ügyei. Különösen három érdekes ezek közül, melyek állandóan kísértenek a Hálózaton. Töltsél el, hmm mondjuk 15 percet a Usenetben és biztosan összetalálkozol az Agydaganatos Fiúval, a gonosz FCC tervvel, mellyel meg akarják adóztatni a modemed, és Dave Rhode csodálatos módszerével a szegénység gyógyítására. A történeti hűség kedvéért itt van mindegyik sztori:

Volt egyszer egy hétéves kisfiú Angliában, egy bizonyos Craig Shergold, akiről megállapították, hogy látszólag gyógyíthatatlan agydaganata van. Ahogy feküdt haldokolva, csak egyetlen kívánsága volt: hogy legyenek barátai, akik képeslapot küldenek neki. A helyi lapok felkapták a könnyfacsaró történetet. A fiú kívánsága rövidesen módosult: most már azt szerette volna, ha bekerül a Guinness Book of World Records nyilvántartásába, mint akinek a legnagyobb képeslap gyűjteménye van. A hír gyorsan szétterjedt az egész világon. Az emberek milliószámra küldtek neki képeslapokat.

Csodálatos módon a fiú életben maradt. Egy amerikai milliárdos még át is repítette őt az USA-ba, hogy a sebészek eltávolíthassák, ami még maradt a daganatból. És a kívánsága a legmerészebb álmait is túlszárnyalva teljesült — bekerült a Guinness Bookba.

De most már Craig javában tinédzser korban van és az álma rémálommá vált annak a London melletti kisvárosnak a postahivatala számára, ahol él. Akárcsak Craig, a képeslapokra vonatkozó kérése sem hajlandó jobblétre szenderülni; minden évben lapok milliói árasztják el a postát. Amikor már úgy tűnik, hogy az áradat csökken, megint jön valaki, aki elindít egy újabb mozgalmat és felszólítja az embereket, hogy küldjenek szegény Craignak képeslapokat (vagy üdvözlő lapokat, vagy névjegyeket — a Craig-levelek kezdenek önálló életre kelni és mutációkon mennek át). Még Dear Abby is képtelen volt megállítani a dolgot!

Mi köze van ennek a Hálózathoz? A Craig-féle levél, úgy tűnik, ugyanolyan gyakran bukkan fel a Usenetben, mint ahogy a vállalati faliújságokon. Nem érdekes, hogy valaki, például Gene Spafford, rendszeresen közzétesz üzeneteket arról, hogy ezeket a felhívásokat hagyd figyelmen kívül vagy költsd a pénzed valami értelmesebb dologra (mondjuk add oda a Vörös Keresztnek), valakinek mindig sikerül postázni egy körlevelet,

amiben kéri az olvasókat, hogy küldjenek képeslapokat szegény, kicsi Craignek.

De ne küldj lapokat a Federal Communications Commission címére sem!

1987-ben az FCC fontolóra vette, hogy megszünteti azt az adókedvezményt, amit az országos telefonhálózat használatához a CompuServe-nek és más, nagy, kereskedelmi számítógépes hálózatoknak adott. Az FCC gyorsan meggondolta magát, miután a BBS-ek riadóztatott felhasználói elkezdtek felháborodott levelekkel bombázni őket a "modemadó" miatt.

Még mostanában is, néhány havonta, valaki közzétesz egy "sürgős" üzenetet, amiben figyelmezteti a Hálózat használóit, hogy az FCC meg akarja adóztatni a modemeiket. Ez így NEM igaz. Az, hogy egy kacsról van szó, abból is megállapítható, hogy a levél MINDIG megemlíti egy esetet, mely szerint San Franciscóban a KGO rádió egyik talk-show műsorvezetője élő adásban háborodott fel, amikor elolvasta az adóról szóló hírt a New York Timesban.

Egy másik jel, amiből eldönthető, hogy a sztori nem igaz, hogy soha nem említenek benne egy konkrét FCC ügyirat számot vagy valami dátumot, ameddig a tiltakozásokat be lehet küldeni.

Ez ügyben tehát ne küldj levelet az országgyűlési képviselőnek.

Előbb vagy utóbb össze fogsz találkozni egy ilyen című levéllel is: "Make Money Fast" ("Gazdagodj meg gyorsan"). Ez a legegyszerűbb pilótajáték levél. A lánc-levelek Usenet változatai szinte mindig egy Dave Rhodes nevű fickóról szólnak, aki már majdnem meghalt vagy valami ilyesmi, amikor felfedezett egy tökéletesen legális módszert, amivel több tonnányi pénz lehet keresni — úgy, hogy egy levelet küldsz a számítógépes rendszereken át az egész világra... Na, igen.

4.5 Az óriás szignó

Vannak ilyen szignók és vannak olyan szignók. Sok ember csak a minimális információt teszi a .sig file-ba — a nevét és az e-mail címét, esetleg még a telefonszámát. Mások hozzátesznek valami humorosnak vagy mélyértelműnek gondolt idézetet, s egy megjegyzést ("disclaimer") is, mely szerint az ő véleményük nem azonos a munkáltatójukéval. Mások még egy kis ASCII grafikát is hozzáraknak. És vannak, akik teljesen bevadulnak és hatalmas műalkotásokat küldözgetnek a leveleikkel; sokszoros idézetekkel, ijesztő ASCII "karikertúrákkal" és több e-mail címmel, mint amire egy halandó embernek valaha is szüksége lehet. A Hálózatra rászabaduló elsőéves egyetemisták különösen kitűnnek ezen a téren. A legrosszabb szignók közül a legjobbak az alt.fan.warlord newsgroupban láthatók, mely kizárólag azért jött létre, hogy az ilyen, eltúlzott .sig blokkokat kritizálják, mint amilyen például ez:

4.6 Az Alkotmány Első Kiegészítése csak egy házi szabályzat

A Usenet nemzetközi elterjedése érdekes jogi kérdéseket vet fel, melyeket még nem sikerült teljesen megoldani. Egy vita vagy egy levél, aminek a témája teljesen törvényes egy országban, átküldhető-e egy olyan országba, ahol azt tiltják a törvények? Egy levél illegális lesz attól, hogy átlépi a határt? És mi van, ha az illető ország csak egy átjárót jelent egy harmadik országba, ahol az üzenet ismét a jogi normákon belül van? Több külföldi egyetemen és egyéb intézményben megszüntették bizonyos hírcsoportok szolgáltatását, amikor az amerikaiak olyan — az USA-ban egyáltalán nem tiltott — témákban kezdtek vitákat indítani, mint a kábítószeres és az alternatív szexuális magatartásformák. Még az USA-ban is voltak egyetemek, ahol leállítottak egyes newsgroupokat (szintén az "alt." kategóriából), mert a rendszergazdák visszataszítónak találták őket.

Egy érdekes példa ezzel a kérdéssel kapcsolatban az az 1993-ban történt eset, amikor egy kanadai bíróság hírzárlatot rendelt el a kanadai újságírók számára, egy bizonyos, sokat vitatott gyilkossági ügyben. Az amerikaiak, akikre a hírzárlat nem vonatkozott, elkezdtek beszámolókat küldeni a tárgyalásról — s ezeket bármelyik hálózati hozzáféréssel rendelkező kanadai azonnal elolvashatta.

4.7 A Usenet története

Az 1970-es évek vége felé a Unix fejlesztői egy új funkcióval álltak elő; egy olyan programmal, amivel a Unix számítógépek adatokat tudtak cserélni telefonvonalakon keresztül.

1979-ben a Duke University (North Carolina) két egyetemi hallgatója, Tom Truscott és Jim Ellis, azt az ötletet vetette fel, hogy ezt a UUCP (Unix-to-Unix CoPy) nevű rendszert közérdekű információk terjesztésére is lehetne használni a Unix közösséget alkotó emberek között. Steve Bellovin, a University of North Carolina hallgatója és Steve Daniel segítségével írtak egy konferencia programot, s összekötötték a Duke és a UNC számítógépeit.

A hír gyorsan terjedt és 1981-ben a Berkeley egyik egyetemistája, Mark Horton és egy közeli főiskola tanulója, Matt Glickman közzétett egy új verziót a szoftverből, ami további funkciókat is tartalmazott és nagyobb mennyiségű levelezést is képes volt kezelni — az első, North Carolina eredetű program csak arra volt felkészítve, hogy napi néhány cikket továbbítson egy newsgroupban.

Ma a Usenet több tízezer rendszert kapcsol össze az egész világon, nagygépektől kezdve egészen az Amiga gépekig. A 3,000-nél is több hírcsoportjával és a pontosan nem tudni hány ezer olvasójával talán ez a világ legnagyobb számítógépes hálózati rendszere.

4.8 Amikor valami elromlik

* Amikor elindítod az rn-t, kapsz egy figyelmeztetést, hogy "bogus newsgroup"-ok vannak a rendszerben.

Egy pár percen belül a program meg fogja kérdezni, hogy megőrizze vagy törölje ezeket? Töröltesd őket. A "hamis" newsgroup egy olyan hírcsoport, amiről a rendszergazda vagy valaki más úgy határozott, hogy többé nincs rá szüksége.

* Amikor az rn-nél benne vagy egy newsgroupban, megjelenik egy ilyen üzenet: "skip-ping unavailable article".

Ez rendszerint egy olyan cikket jelent, amit valaki közzétett, de később úgy határozott, hogy visszavonja.

* Feltöltesz egy szövegfájl-t a Unix szolgáltató gépedre, hogy egy Usenet üzenetbe vagy egy e-mail levélbe beilleszd, és amikor te vagy a címzett elolvassátok azt, akkor minden sor végén egy "^M" jelenik meg.

Ez azért van, mert a Unix másként kezeli a sorok végét, mint az MS-DOS vagy a Macintosh számítógépek. A legtöbb Unix gépen vannak programok, amik átkonvertálják a másfajta számítógépekről kapott állományokat. Ezeket úgy kell használni, hogy feltöltöd a fájl-t, majd a parancssorban beírod, hogy:

```
dos2unix file-név file-név
```

vagy

```
mac2unix file-név file-név
```

attól függően, hogy milyen számítógépet használsz, és ahol a "file-név" annak az állománynak a neve, amit az előbb felküldtél. Egy-egy hasonló program áll rendelkezésre azokhoz a szöveges állományokhoz, amiket le akarsz tölteni a saját gépedre. Például:

```
unix2dos file-név file-név
```

vagy

```
unix2mac file-név file-név
```

Ezzel a megoldással biztos lehetsz benne, hogy az a szövegfájl, amit le akarsz tölteni, helyesen fog megjelenni a gépeden.

4.9 SZT

Leanne Phillips rendszeresen közzétesz a Usenet news.newusers.questions és news.answers hírcsoportokban egy listát azokról a gyakran feltett kérdésekről (és a rájuk adott válaszokról), melyek az rn killfile funkciójának használatára vonatkoznak. Bill Wohler az nn hírolvasó programról szokott egy útmutatót postázni a news.answers és a news.software newsgroupoknak. Érdemes megkeresni a news.groups és a news.announce.newusers csoportok anyagában az "A Guide to Social Newsgroups and Mailing Lists" című cikket, ami röviden összefoglalja a különböző "soc." kategóriájú hírcsoportok jellemzőit.

Tim O'Reilly és Grace Todino "Managing UUCP and Usenet" (O'Reilly & Associates, 1992) c. könyve egy remek útmutató azoknak, akik saját Usenet rendszert akarnak felállítani.

5. fejezet: Levelezőcsoportok és a Bitnet

5.1 Internet levelező listák

A Usenet nem az egyetlen fórum a Hálózaton. Levelezőcsoportok (mailing lists) tucatjai jelentik azt a másik fontos csatornát, amin a Hálózat használói kommunikálnak egymással. Szemben a Usenet üzenetekkel, melyeket a szolgáltató gépeden egy központi helyen tárolnak, a levelező listák levelei közvetlenül az elektronikus postafiókodba érkeznek.

Előfordulhat, hogy engedélyt kell kérned, ha egy levelezőcsoporthoz csatlakozni szeretnél. Szemben a Usenettel, melynél az üzeneted automatikusan szétküldésre kerül az egész világon, egy levelező listán a leveleidet gyakran egy moderátorhoz kell eljuttatnod, aki vagy továbbküldi azokat a listán levő többi embernek, vagy készít belőlük egy összeállítást ("digest"), s ezt postázza rendszeres időközönként az előfizetőknek.

Ha olyan sok newsgroup van, mi szükség van a levelező listákra is?

Még a Useneten is vannak olyan témák, melyek nem elég széles körben érdekesek ahhoz, hogy érdemes legyen egy newsgroupot létrehozni miattuk; ilyen például a Queen lista, ami kizárólag a néhai Freddie Mercury zenekarával foglalkozik.

Továbbá, mivel a moderátor dönti el, hogy ki vehet részt egy levelező listán, itt bizonyos értelemben szabadabban fejezheti ki magát az ember, mint a Useneten (s nem kell aggódnia a hálózati mutogatós bácsik miatt sem). Több ilyen csoportban lehetőség van névtelen levélküldésre is — csak a moderátor tudja a résztvevők valódi nevét. Jellemző példa erre a "12Step" csoport, ahol a "névtelen alkoholista" programokban résztvevő emberek cserélik ki a tapasztalataikat, vagy a homo- és biszexuális nőknek szóló "Sappho" lista.

Ezeknek a levelező listáknak a címét és leírását például a news.announce.newusers newsgroup anyagai között lehet megtalálni, egy "Publicly Accessible Mailing Lists" című összeállításban. A levelezőcsoportok száma már több száz, így ez a címlista három részre van darabolva.

Ha találsz egy listát, amire szeretnél feliratkozni, küldj egy e-mail üzenetet a

`list-request@address`

címre, ahol a "list" az adott levelezőcsoport neve és az "address" a moderátor gépének e-mail címe, s kérd meg, hogy vegyen fel a listára. A levélbe írd bele a teljes e-mail címedet is, arra az esetre, ha az hibásan jelenne meg a leveled fejrészában, és amennyiben felvettek, kérdezd meg, hogy milyen címen tudsz leveleket küldeni a csoportnak.

5.2 Bitnet

Ha a Usenet hírcsoportok és az Internet levelező listák sem lennének elegendőek, akkor ott vannak a Bitnet vitafórumai (discussion groups) vagy listái.

A Bitnet egy egyetemeket és kutatóintézeteket összekötő nemzetközi hálózat, de más technikai szabványokat használ az információk szétosztására, mint az Internet vagy a

Usetet. Több száz vitafórumot kínál, melyek témájuk változatosságát tekintve összemérhetők a Usetet hírcsoportokkal.

Az egyik fő különbség abban van, ahogyan az üzenetek szétosztása zajlik. A Bitnet levelek közvetlenül a postafiókomba kerülnek, mint ahogy ez az Internet listák esetében is történik. Azonban, míg az Internet listákat gyakran egy személy működteti, addig a Bitnet vitafórumok automatizáltak — egy "listserver" nevű számítógépes programnak küldött parancs segítségével tudsz rájuk feliratkozni. Ez egyfajta "moderátor robot", ami vezérli a lista üzeneteinek szétküldését. Sok esetben nyilvántartást vezet az adott vitafórumra beérkezett korábbi levelekről és archiválja is őket, ami nagyon hasznos lehet, ha felkészülten szeretnél bekapcsolódni egy már folyó vitába, vagy csak valami, korábban már postázott információt keresel a témával kapcsolatban.

Sok Bitnet vitafórumot manapság már "átfordítanak" a Usetetre is és így is terjesztik őket, a "bit.listserv" kategória alatt. Általában elmondható, hogy valószínűleg jobb, ha ezeket a leveleket a Useteten olvasod, ha van rá lehetőséged. Ezzel meg lehet takarítani némi tárolóhelyet a szolgáltató géped háttértárának mágneslemezein.

Ha valahol 50 ember iratkozik fel ugyanarra a Bitnet listára, akkor ez azt jelenti, hogy 50 példányban kell az illető rendszerben tárolni minden egyes levelet; míg, ha 50 ember olvas egy Usetet üzenetet, az akkor is csak egyetlen másolatban szerepel az illető gépen. Ez a megoldás segít továbbá a józan eszed megőrzésében is, ha az illető vitafórum túl sok levelet produkálna naponta. Képzeld el, hogy egy napon megnézed a postafiókodat és 200 levelet találsz benne — ezek közül 199 egy levelezőcsoporttól jött, de egy közülük "valódi" e-mail levél, ami fontos számodra.

A feliratkozás és a tagság lemondása e-mail üzenetek útján történik, ezeket a listservert működtető számítógépnek kell küldeni. A címzéshez tudni kell, hogy minden listserver program "listserv" néven érhető el valamelyik Bitnet gépen. Ez azt is jelenti, hogy a ".bitnet" végződést kell hozzátenned a címhez, amennyiben mondjuk ilyen alakú az eredeti cím: listserv@miamiu. Például, ha érdekelnek a környezetvédelmi témák, akkor esetleg érdemes feliratkoznod az Econet vitafórumra. A feliratkozáshoz küldj egy e-mail üzenetet az alábbi címre:

listserv@miamiu.bitnet

Egyes Bitnet listservereket az Internethez is hozzákötötték, így, ha egy olyan listserver címet láatsz, aminek a végződése mondjuk ".edu", akkor a címzésnél nem kell hozzátenned a ".bitnet" szót.

Ha egy listservernek írsz, akkor mindig hagyd üresen a levél "subject:" sorát. A levélbe pedig írd be, hogy mit akarsz a listservertől. Erre egy sor egyszerű parancs szolgál:

subscribe lista Saját_Név

Ezzel lehet feliratkozni a listára, ahol is a "lista" a lista neve, és a "Saját_Név" pedig a te teljes neved. Pl.: subscribe econet Henry Fielding

unsubscribe lista

Ez a "leiratkozó" parancs. Például: unsubscribe econet

list global

Ezzel a paranccsal elküldetheted magadnak az összes Bitnet vitafórum listáját. De vigyázat! Ez a lista NAGYON hosszú!

get refcard

Elküld neked egy listát az összes parancsról, ami a listserver programnál használható, köztük azokról is, melyekkel a vitafórum korábbi leveleit lehet előkeresni.

Mindegyik parancsot külön sorba kell írnod a levélben (tehát akár többet is lehet egyszerre használni). Ha egy listát szeretnél az összes Bitnet listáról, akkor küldj egy e-mail levelet a

listserv@bitnic.educom.edu

címre. A "subject:" sort hagyd üresen és használd a "list global" parancsot.

Amikor egy Bitnet csoportba iratkozol fel, akkor két fontos különbség van a Usenethez képest:

Először is, ha a csoport többi tagjának akarsz levelet küldeni, akkor a levelet a lista nevére kell címezned az illető Bitnet gépre. A fenti Econet példát használva ez azt jelenti, hogy a

econet@miamiu.bitnet

címre kell küldeni a levelet. Figyeld meg, hogy ez különbözik attól a listserver címtől, amit az elején a feliratkozáshoz használtál. CSAK a "listserv" címet szabad használni a fel- és leiratkozáshoz. Ha a csoport címén próbálsz meg fel- vagy leiratkozni, akkor a leveled elmegy a lista minden tagjához, s közülük sokan kellemetlen dolgokat fognak gondolni rólad (amit esetleg meg is osztanak veled egy e-mail levélben).

A másik különbség abban van, ahogyan egy adott levél küldőjének személyes választ lehet írni. A Usenet hírolvasó programok, mint az rn és az nn, ezt egyetlen gomb lenyomásával lehetővé teszik. De, ha egy vitafórumról kapott levélnél nyomod le az "R" gombot, a válaszleveled elmegy a listservernek és onnan pedig mindenki megkapja, aki rajta van a listán! Ez zavaró lehet a számodra és bosszantó másoknak. Ha biztos akarsz lenni benne, hogy a leveled csak ahhoz az emberhez jut el, aki az eredeti levelet írta, akkor jegyezd fel az illető címét a levele fejrészéből, majd írd egy teljesen új üzenetet. Ne felejtse el, hogy ha egy ilyen címet látsz, mint például: IZZY@INDYVMS, akkor ez egy Bitnet cím.

Két Bitnet lista különösen hasznos lehet, ha mélyebben szeretnéd megismerni a Hálózatnak ezt a részét. A NEW-LIST az új vitafórumokról ad hírt. A feliratkozáshoz a listserv@ndsumv1.bitnet címre kell írni egy

sub NEW-LIST Saját_Név

parancsot tartalmazó levelet.

Az INFONETS lista egy olyan hely, ahová akkor érdemes fordulni, ha kérdéseid vannak a Bitnetről. Ez nagyszerű információforrás egyébként az összes többi fontosabb számítógépes hálózattal és az elérésük lehetőségeivel kapcsolatban is. A listára való feliratkozáshoz írd egy levelet az info-nets-request@think.com címre az alábbi parancssal:

sub INFONETS Saját_Név

Mindkét lista egyébként a Usenetről is elérhető, az előbbi mint a bit.listserv.new-list; az utóbbi pedig a bit.listserv.infonets (néhol a bit.listserv.info-nets) néven.

6. fejezet: A Telnet

6.1 Bányászkodás a Hálózatban

Mint minden nagy közösségnek, a kibervilágnak is megvannak a maga könyvtárai; olyan helyek ezek, ahol utána tudsz nézni valamilyen információnak, vagy ahonnan kivehetsz egy jó könyvet. A telnet az egyik kulcs ezekhez a könyvtárakhoz.

A telnet egy program, amivel kihasználható az Internetnek az a lehetősége, hogy adatbázisokhoz, könyvtári katalógusokhoz vagy más információforrásokhoz tudsz kapcsolódni akár a világ túloldalán is. Meg akarod nézni, hogy milyen az időjárás Vermontban? Kíváncsi vagy az azerbajdzsáni gabonahelyzetre? Szeretnél több információt valakiről, akinek a nevével találkoztlál a Hálózatban? A telnettel mindezt meg lehet tudni és még sok mást is.

Sajnos, van egy nagy "DE"! Ellentétben a telefonnal, az Internet még nem univerzális; vagyis nem mindenki tudja használni az összes szolgáltatását. Csaknem minden egyetemen, amelyet már bekötöttek az Internetbe, van telnet lehetőség. Akárcsak az 1. fejezetben felsorolt minden fizetős rendszernél. De a Free-Net rendszerek már nem engedek meg a hozzáférést az összes telnet szolgáltatáshoz. És, ha egy nyilvános UUCP vagy Usenet rendszert használsz, akkor egyáltalán nem férsz hozzá a telnethez. Ennek a fő oka a pénz. Az Internethez való kapcsolódáshoz egy nagysebességű, bérelt telefonvonal havi díja könnyen elérheti az 1,000 vagy még több dollárt is. Egyes adatbázisok és file archívumok azért elérhetők e-mail útján is; majd később megnézzük, hogy ez hogyan megy. De, addig is, ennek a fejezetnek a hátralévő részében feltételezzük, hogy egy olyan rendszerhez tudsz kapcsolódni, aminek legalább részlegesen közvetlen Internet hozzáférése van.

A legtöbb telnet szolgáltatás viszonylag könnyen kezelhető és online segítséggel is rendelkezik. A többségük jól használható a VT100-as terminál emulációval (vannak, amelyek csak ezzel).

Ugorjunk bele a közepébe és próbáljunk ki egyet! A szolgáltató géped parancssoránál írd be:

```
telnet access.usask.ca
```

és nyomd meg az Entert. Ennyi az egész tennivaló, ha egy telnet szolgáltatáshoz akarsz kapcsolódni! Most éppen egy Hytelnet nevű rendszerbe fogsz belépni, ami tulajdonképpen egy adatbázis a számítógépesített könyvtári katalógusokról és más, telnettel elérhető adatbázisokról. Valami ilyesmit fogsz látni:

```
Trying 128.233.3.1 ... Connected to access.usask.ca.  
Escape character is '^]'.  
-----
```

```
Ultrix UNIX (access.usask.ca)
```

```
login:  
-----
```


Minden telnet gépnek két címe van — az egyik betűkből áll, amit az embereknek könnyebb megjegyezni; a másik egy számokból álló cím, amit viszont a számítógépek szeretnek jobban. Az "escape character" mellé írt jelet ajánlatos megjegyezni. Ha már semmi sem segít, akkor a Control és a "]" egyidejű megnyomásával megszakítható a telnet kapcsolat és vissza tudsz térni a saját szolgáltató gépedre. A "login" kérdésre géped be, hogy:

hytelnet

és nyomd meg az Entert. Valami ilyesmit kell látnod:

```
                Welcome to HYTELNET
                version 6.2
```

```
What is HYTELNET?      <WHATIS>      .      Up/Down arrows MOVE
Library catalogs      <SITES1>      .      Left/Right arrows SELECT
Other resources       <SITES2>      .      ? for HELP anytime
Help files for catalogs <OP000>      .
Catalog interfaces   <SYS000>      .      m returns here
Internet Glossary    <GLOSSARY>     .      q quits
Telnet tips          <TELNET>      .
Telnet/TN3270 escape keys <ESCAPE.KEY> .
Key-stroke commands <HELP.TXT>      .
```

```
                HYTELNET 6.2 was written by Peter Scott,
                U of Saskatchewan Libraries, Saskatoon, Sask, Canada. 1992
                Unix and VMS software by Earl Fogel, Computing Services, U of S 1992
```

Az első választási lehetőség, a "<WHATIS>" lesz kivilágítva. Használd a lefelé és felfelé mutató nyilakat a menüpontok közötti mozgásra. Amelyiket ki akarsz választani, ott nyomd meg az Entert. Ekkor egy újabb menüt fogsz kapni, amivel azután szöveges állományok hívhatók elő. Ezek elmagyarázzák, hogy hogyan lehet különböző gépekhez kapcsolódni és milyen speciális parancsokra vagy ismeretekre van szükséged ehhez. A Hytelnetnek van egy trükkje. Ha vissza akarsz lépni oda, ahonnan elindultál (mondjuk egy almenüről a főmenüre), akkor nyomd meg a balra mutató nyilat a billentyűzeteden.

Játszaddozz el egy kicsit ezzel a rendszerrel. Valószínűleg érdemes bekapcsolni a gépeden a képernyő elmentésre szolgáló funkciót vagy legalább elővenni egy tollat és egy papírt. Egészen biztos, hogy rábukkansz valami érdekes telnet szolgáltatásra, amit ki akarsz majd próbálni — és szükséged lesz a telnet "címére".

Ahogy mozogsz a Hytelnet menükben, lehet, hogy úgy fog tűnni, mintha el sem hagytad volna a saját rendszered — a telnet ilyen gyorsan tud működni. Időnként azonban, amikor a hálózat terhelése nagy, észre fogsz venni valamennyi késést az általad begépett parancsok és a távoli gép reagálása között.

Ha ki akarsz lépni a Hytelnetből és visszatérni a saját szolgáltató gépedre, akkor üsd be a "q" parancsot, majd az Entert.

Egyes telnet gépeket úgy állítottak be, hogy csak egy speciális "kapun" ("port") keresztül lehet elérni őket. Ilyen esetekben mindig egy számot látsz a gép neve után, mint például: india.colorado.edu 13. Fontos, hogy ezt a számot is írd be, mert egyébként nem tudsz bejutni. Ha már itt tartunk, próbáld ki a fenti címet! Géped be:

Most írd be, hogy

hollis

és nyomd meg az Entert. Több képernyőnyi szöveg fog megjelenni gyors egymásutánban, majd a rendszer megáll a következő képernyőn:

WELCOME TO HOLLIS

(Harvard OnLine Library Information System)

To begin, type one of the 2-character database codes listed below:

HU	Union Catalog of the Harvard libraries
OW	Catalog of Older Widener materials
LG	Guide to Harvard Libraries and Computing Resources
AI	Expanded Academic Index (selective 1987-1988, full 1989-)
LR	Legal Resource Index (1980-)
PA	PAIS International (1985-)

To change databases from any place in HOLLIS, type CHOOSE followed by a 2-character database code, as in: CHOOSE HU

For general help in using HOLLIS, type HELP.

For HOLLIS news,

type HELP NEWS. For HOLLIS hours of operation, type HELP HOURS.

ALWAYS PRESS THE ENTER OR RETURN KEY AFTER TYPING YOUR COMMAND

Az első dolog, amit érdemes megfigyelni, hogy a rendszer neve Hollis. A könyvtárosok, úgy látszik, mindenütt imádnak szellemes, megszemélyesítő rövidítéseket adni a rendszereiknek (nem messze a Harvardtól, a Brandeis University könyvtárosai egy Library On-Line User Information Service, vagyis Louis nevű rendszert kreáltak; az MIT-n pedig Barton nevet kapott a katalógus).

Ha általános tájékozódásra van szükséged, akkor valószínűleg a legjobb, ha a Harvard adatbázisok közül a HU jelűt választod; ezzel az egyesített katalógushoz tudsz hozzáférni, amiben az orvosi könyvtáraik állományai is benne vannak. Válaszd ki tehát ezt és a következő fog megjelenni:

THE HARVARD UNIVERSITY LIBRARY UNION CATALOG

To begin a search, select a search option from the list below and type its code on the command line. Use either upper or lower case.

AU	Author search
TI	Title search
SU	Subject search
ME	Medical subject search
KEYWORD	Keyword search options
CALL	Call number search options
OTHER	Other search options

For information on the contents of the Union Catalog, type HELP. To exit the Union Catalog, type QUIT.

A search can be entered on the COMMAND line of any screen.

ALWAYS PRESS THE ENTER OR RETURN KEY AFTER TYPING YOUR COMMAND.

Mondjuk, hogy arra vagyunk kíváncsiak, vajon a Harvard megszabadult-e már az iskolát alapító puritánok merev erkölcsi nézeteinek örökségétől. Mi lenne, ha megnéznénk, hogy megvan-e náluk "A szex öröme" valamelyik raktárban. Gépeld be:

TI Joy of Sex

és nyomd meg az Entert. Ez jelenik meg:

HU: YOUR SEARCH RETRIEVED NO ITEMS. Enter new command or HELP.
You typed: TI JOY OF SEX

ALWAYS PRESS THE ENTER OR RETURN KEY AFTER TYPING YOUR COMMAND.

OPTIONS: FIND START - search options HELP QUIT - exit
database COMMAND?

Hát, igen! Van egyáltalán valamijük, aminek a címében a "sex" szó szerepel? Próbáljunk meg egy másik keresést a TI mezőben, de ezúttal csak ennyit írj be:

TI sex

Most ezt kapod:

HU GUIDE: SUMMARY OF SEARCH RESULTS 2086 items re-
trieved
by your search: FIND TI SEX.

1 SEX
2 SEX A
823 SEXA
827 SEXBO
831 SEXCE
833 SEXDR
834 SEXE
879 SEXIE
928 SEXJA
929 SEXLE
930 SEXO
965 SEXPI
968 SEXT
1280 SEXUA
2084 SEXWA
2085 SEXY

OPTIONS: INDEX (or I 5 etc) to see list of items HELP START - search options
REDO - edit search QUIT - exit database
COMMAND?

Ha több információt szeretnél az első sorról, akkor írd be egy 1-es számot és nyomd le az Entert:

HU INDEX: LIST OF ITEMS RETRIEVED 2086 items retrieved by your search: FIND
TI SEX

SEX
1 geddes patrick sir 1854 1932/ 1914 bks
SEX A Z
2 goldenson robert m/ 1987 bks
SEX ABUSE HYSTERIA SALEM WITCH TRIALS REVISITED
3 gardner richard a/ 1991 bks
SEX AETATES MUNDI ENGLISH AND IRISH
4 irish sex aetates mundi/ 1983 bks
SEX AFTER SIXTY A GUIDE FOR MEN AND WOMEN FOR THEIR LATER YEARS
5 butler robert n 1927/ 1976 bks

(CONTINUES)
-OPTIONS: DISPLAY 1 (or D 5 etc) to see a record HELP
GUIDE MORE - next page START - search options
REDO - edit search QUIT - exit database
COMMAND?

A legtöbb könyvtári rendszerben van valami mód arra, hogy kilépj és visszatérj a saját szolgáltató gépedre. A Hollisban ehhez üsd le az Escape gombot, majd írd be:

xx

Az egyik különösen érdekes rendszert a Colorado Alliance of Research Libraries működteti, mely egész Colorado, a Nyugati-part és még Boston területén is üzemeltet adatbázisokat:

telnet pac.carl.org

Kövessd az egyszerű bejelentkezési eljárást. Amikor elérsz egy menühöz, írd be, hogy 72 (még, ha ez nem is szerepel a listán); ez átvissz téged a Pikes Peak Library District rendszerébe, ami Colorado Springs városát látja el könyvtári szolgáltatásokkal.

Néhány évvel ezelőtt ennek a körzetnek a könyvtárosai rájöttek, hogy az adatbázisukat kezelő programot nemcsak könyvek katalogizálására tudják használni, hanem városi okiratokat és közösségi információkat is nyilvántarthatnak vele. Ma már, ha önkormányzati rendeletekre vagy városi jegyzőkönyvekre van szükséged, akkor csak be kell ütnöd egy kulcsszót és máris megkapod az ezzel kapcsolatos rendeletek és döntések ide vonatkozó részleteit.

A Carl rendszer többek között a University of Hawaii könyvtárába is át tud kapcsolni téged, ahol — a Colorado Springs adatbázisához hasonlóan — más is van, nemcsak számítógépes bibliográfiai adatok. Az egyik ilyen szolgáltatás a Hawaii Almanach, amiből mindent megtudhatsz, amit valaha is tudni akartál a hawaii emberekről; többek közt azt is, hogy hányan sérülnek meg boogie-board balesetben évente (heten).

6.3 Néhány érdekes telnet helyszín

AIDS

A University of Miami egy adatbázist tart fenn a Florida déli részén AIDS kezeléssel foglalkozókról.

Telnet: callcat.med.miami.edu

Log in: library

A főmenünél kérd a "P" opciót ("AIDS providers") és keresni tudsz az AIDS betegekkel foglalkozó orvosok, kórházak és egyéb gondozók között. Még arra is lehet keresni, hogy mire specializálódtak.

Lásd még a Beszélgetés és az Egészségügy témákat is.

Állatok

Lásd az Egészségügy alatt.

Beszélgetés

A Communications Canada, egy kanadai kormányzati hivatal, egy Conversational Hypertext Access Technology (CHAT) nevű rendszert fejleszt, amivel kevés vagy semmi számítógépes tapasztalattal nem rendelkező embereknek próbálnak könnyen használható adatbázis lekérdezési lehetőséget nyújtani, az ún. hipertext kapcsolatok segítségével. Rejtélyes számítógépes utasítások helyett a felhasználók egyszerű angol nyelven tehetik fel a kérdéseiket.

Telnet: debra.doc.ca

Log in: chat

Választhatasz a jelenleg elérhető három adatbázis közül, az egyik témája az AIDS, és kérdéseket tehetsz fel angolul. Kérdezd meg az AIDS adatbázist például: "Mikor fedezték fel az AIDS-t?" ("When was AIDS first discovered?"). Ezt a választ kapod:

"The first case of AIDS in North America was diagnosed in 1979. Before that, it existed in Africa, probably beginning in the 1950's. AIDS was discovered in North America when a number of young men with a history of homosexuality developed a rare type of cancer called Kaposi's sarcoma."

("Az első AIDS esetet Észak-Amerikában 1979-ben diagnosztizálták. Már korábban is létezett Afrikában, valószínűleg az 1950-es évek eleje óta. Az AIDS-t akkor ismerték fel Észak-Amerikában, amikor egy csoport, homoszexuális múlttal rendelkező fiatal férfin kifejlődött egy Kaposi-szarkómának nevezett ritka rákbetegség.")

Néha át kell fogalmaznod a kérdésedet. Például, ha ezt kérdezed: "Mi a kapcsolat az AIDS és a különböző szerek használata között?" ("What is the link between AIDS and drug use?"), akkor a számítógép ezt válaszolja:

"I know two things about drugs: the drugs that are used to treat people with AIDS, and the risks that drug users have in getting AIDS. Please ask about treatments or drug users."

("Kétféle 'szerről' tudok: azokról a gyógyszerekről, amiket az AIDS betegek kezelésére használnak és azokról a kockázatokról, amelyek a kábítószerket

használókat fenyegetik az AIDS fertőzés terén. Légy szíves, vagy a kezelésről, vagy a kábítószeresekről kérdezz!”)

Copyright jogok

Lásd a Kongresszus címszó alatt.

Csillagászat és űrkutatás

A NASA Spacelink információs rendszere Huntsville (Ala.) városában mindenféle kutatási jelentést és adatot tartalmaz a NASA-ról, annak történetéről és a különböző kutatási programjairól, a múltban és a jelenben. Részletes jelentések állnak rendelkezésre minden egyes űrszondáról, műholdról és űrutazásról, amit a NASA valaha is indított, napi frissítéssel. Vannak továbbá tantervek is az iskolai oktatás számára.

A rendszerben hatalmas archívum is van GIF-formátumú űrfelvételekből, de ezek a telnet programmal nem tölthetők le. Ha szükséged van rájuk, akkor közvetlenül kell felhívnod a rendszert egy modemmel a (205) 895-0028 számon.

Telnet: spacelink.msfc.nasa.gov

Amikor bekapcsolódtál, kapsz egy áttekintést a rendszerről és a program megkér, hogy regisztráld magad és válassz egy jelszót.

A NED-NASA/IPAC Extragalactic Database rendszer több mint 100,000 galaxisról, kvazárról és a Tejútán kívüli egyéb objektumról tartalmaz adatokat.

Telnet: ipac.caltech.edu.

Log in: ned

A Smithsonian Astrophysical Observatory (Cambridge, Mass.) által üzemeltetett rendszerből többet tudhatsz meg a kvazárokról, növőkről és a többi különös csillagászati objektumról, mint amire valaha is vágtyál:

Telnet: cfa204.harvard.edu

Log in: einline

A University of Massachusetts (Amherst) fizikai tanszéke egy online faliújságot tart fenn, amin számos elektronikus konferencia, valamint az űrkutatással kapcsolatos dokumentumok gyűjteménye található:

Telnet: spacemet.phast.umass.edu

Log in: saját neved és egy jelszó.

Egészségügy

A U.S. Food and Drug Administration egy egészségügyi témájú adatbázist üzemeltet.

Telnet: fdabbs.fda.gov

Log in: bbs

Ezután a rendszer megkérdezi a nevedet és azt, hogy milyen jelszót akarsz használni a jövőben. Miután ezt megadtad, írd be:

topics

és nyomd meg az Entert. Ezt fogod látni:

TOPICS DESCRIPTION

* NEWS	News releases
* ENFORCE	Enforcement Report
* APPROVALS	Drug and Device Product Approvals list
* CDRH	Centers for Devices and Radiological Health Bulletins
* BULLETIN	Text from Drug Bulletin
* AIDS	Current Information on AIDS
* CONSUMER	FDA Consumer magazine index and selected articles
* SUBJ-REG	FDA Federal Register Summaries by Subject
* ANSWERS	Summaries of FDA information
* INDEX	Index of News Releases and Answers
* DATE-REG	FDA Federal Register Summaries by Publication Date
* CONGRESS	Text of Testimony at FDA Congressional Hearings
* SPEECH	Speeches Given by FDA Commissioner and Deputy
* VETNEWS	Veterinary Medicine News
* MEETINGS	Upcoming FDA Meetings
* IMPORT	Import Alerts
* MANUAL	On-Line User's Manual

Ezekben a témákban kulcsszavak vagy időpont szerint lehet keresni. Először azonban valószínűleg érdemes elmenteni egy másolatot a rendszer használati utasításából, mert a keresés módja egy kicsit furcsa ennél a szolgáltatásnál. A program leírásának letöltése a következő lépésekből áll:

manual

és nyomd meg az Entert. Majd:

scan

és Enter. Ezt fogod látni:

```
FOR LIST OF AVAILABLE TOPICS TYPE TOPICS
OR ENTER THE TOPIC YOU DESIRE ==>
MANUAL
BBSUSER
08-OCT-91
1 BBS User Manual
```

Ennél a pontnál kapsold be a kommunikációs programod képernyőt elmentő vagy naplózó funkcióját és írd be egy 1-es számot. A használati utasítás kiíródik a képernyődre, megállva minden 24. sor után.

Földrajz:

A University of Michigan Geographic Name Server az USA városairól, nagyobb hegyeiről, folyóiról és egyéb földrajzi egységeiről közöl alapadatokat, mint például: népesség, szélességi és hosszúsági fok.

Telnet: martini.eecs.umich.edu 3000

Nem kell jelszó vagy azonosító. Gépeld be a keresett város nevét, vagy egy Zip körzetkódot, vagy egy földrajzi hely nevét, és nyomd meg az Entert. A rendszer nem szereti a rövidítéseket tartalmazó neveket (mint például a Mt. McKinley), szóval ki kell írnod őket (pl. Mount McKinley).

A város nevét vagy irányítószámát (Zip code) beírva megtudható, hogy a város melyik megyéhez tartozik, mi a körzetkódja, s milyen szélességi és hosszúsági fokon fekszik. Nem minden földrajzi egység van még benne az adatbázisban.

Időjárás

A University of Michigan's Department of Atmospheric, Oceanographic and Space Sciences szolgáltató időjárás előrejelzéseket az Egyesült Államok és egyes USA-n kívüli városok területére vonatkozóan, valamint hójelentéseket és hurrikán előrejelzéseket.

Telnet: madlab.sprl.umich.edu 3000 (a 3000 fontos!)

Nem kell belépési azonosító. Az FTP-ről szóló fejezetben szintén érdemes megnézni az Időjárás címszót, mert ott található további információk műholdak és időjárási radarok felvételeinek letöltéséről.

Jog, bírósági határozatok

A University of Maryland Info Database rendszerében megtalálhatók az USA Legfelsőbb Bíróságának határozatai 1991-től.

Telnet: info.umd.edu

Válassz egy terminál típust és nyomd meg az Entert (vagy csak az Entert üsd le, ha VT100 emulációt használsz). A főmenünél válaszd ki az "Educational Resources" mellett levő számot. Ezután a "United States" opciót kérd, majd a következő menünél írd be a "Supreme Court" menüponthoz tartozó sorszámot.

Kémia

Az Electronic Periodic Table of the Elements szolgáltatása felrajzolja a periódusos rendszert a képernyőre és lekérhető a egyes elemek különböző tulajdonságai is.

Telnet: camms2.caos.kun.nl

Nem kell jelszó.

Kongresszus

A Library of Congress Information Service rendszerében keresni lehet a jelenlegi és a korábbi törvényhozás dokumentumai között (1982-ig visszamenőleg).

Telnet: locis.loc.gov

Password: nem kell.

Miután beléptél, kapsz egy főmenüt, amivel több különböző adatbázis közül lehet választani, köztük a Library of Congress könyvtári katalógusa (könyvek adatai 1978-ig visszamenőleg) és egy adatbázis a szerzői jogokkal kapcsolatos információkkal.

A kongresszusi adatbázishoz a hozzá tartozó számot kell beírni és megnyomni az Entert. Ezután a rendszer megkérdezi, hogy melyik törvényhozási év anyagában akarsz keresni. Majd egy ehhez hasonló menü fog megjelenni:

***C103- THE LEGISLATIVE INFORMATION FILE FOR THE 103RD CONGRESS, which was updated on 05/10/93 and contains 4,044 records, is now available for your search.

CURRENCY: All information is NOT current through the above date, which is machine generated when ANY information is added to the file. Bill numbers, official titles, sponsors, and status (STEP) added within 48 hours. Indexing terms and digests added later, in some cases several weeks after the bill is added to the file.

TO START	RETRIEVE to find:	EXAMPLES:
SEARCH:	member name _____>	retrieve rep gingrich
	bill number _____>	retrieve sen kennedy
	subject keywords _____>	retrieve h.r. 1
FOR HELP:	Type the word HELP and press the ENTER key.	retrieve day care

READY FOR NEW COMMAND:

Kormányzati ügyek

A National Technical Information Service egy olyan rendszert üzemeltet, ami nemcsak hatalmas számban tartalmaz mindenféle szövetségi dokumentumot (a környezetvédelmi adatlapoktól kezdve a szabadalmi kivonatokig), de átjárási lehetőséget is biztosít tucatnyi más szövetségi információs rendszerhez.

Telnet: fedworld.gov

Log in: new

Lásd még a Kongresszus és a Politikai-gazdasági ügyek címszót.

Környezetvédelem

Az Envirolink egy nagy adatbázis- és konferenciarendszer a környezetvédelem témájában. Helyileg Pittsburgh-ben működik.

Telnet: envirolink.org

Log on: gopher

A U.S. Environmental Protection Agency több online adatbázist is szolgáltat a veszélyes hulladékokról, valamint szöveges anyagokat a Clean Lakes projekttel és a New England környékének megtisztítására tett erőfeszítésekkel kapcsolatban. A szervezet tervezi, hogy máshol folyó környezetvédelmi munkákról is terjeszt majd információkat. Az adatbázis valójában egy számítógépesített cédulakatalógus az EPA dokumentumairól, amiben meg tudsz keresni egy dokumentumot, de el kell menned a regionális EPA kirendeltségre, ha meg is akarsz nézni azt.

Telnet: epaibm.rtpnc.epa.gov

Jelszó és azonosító nem szükséges. A főmenünél írd be:

public

és nyomd meg az Entert (vannak más választási lehetőségek is, de ezeket csak az EPA munkatársai használhatják). Ekkor egy újabb menüt látsz. Gépeld be:

ols

és üsd le az Entert. Most valami ilyesmi jelenik meg:

```
NET-106 Logon to TSO04                                     in progress.
DATABASES:
  N   NATIONAL CATALOG           CH  CHEMICAL COLL. SYSTEM
  H   HAZARDOUS WASTE           1   REGION I
  L   CLEAN LAKES
OTHER OPTIONS:
  ?   HELP
  Q   QUIT
ENTER SELECTION -->
```

Válassz ki egy adatbázist és kapsz egy menüt, amivel a dokumentum címe, egy kulcsszó, a kiadási év, vagy a kiadó szervezet neve szerint tudsz keresni. Miután beírtad a kérdést és megnyomod az Entert, a rendszer közli, hogy hány találatod van. Gépelj be egy 1-es számot és kapsz egy listát róluk. Ha szeretnéd látni valamelyiknek a bibliográfiai adatait, akkor üsd le a "V" billentyűt, nyomd meg az Entert, majd írd be az adott rekord számát.

A University of Michigan a környezetvédelemmel kapcsolatos újságcikkekről és magazinokban megjelent írásokról tart fenn egy adatbázist 1980-ig visszamenőleg, különös tekintettel Michigan államra.

Telnet: hermes.merit.edu
Host: mirlyn
Log in: meem

Közlekedés

A párizsi Subway Navigator rendszer megmondja neked, hogy mennyi idő alatt lehet eljutni a világ különböző városainak földalatti vonalain az A pontból a B pontba.

Telnet: metro.jussieu.fr 10000

Nem kell belépési azonosító. Amikor a kapcsolat létrejött, választanod kell egy nyelvet a kereséshez (angol vagy francia a választék), majd meg kell adnod, hogy melyik város érdekel. Ezután a program megkérdi, hogy melyik állomásról akarsz indulni és hová akarsz eljutni.

Mezőgazdaság

A Pennsylvania State University's College of Agricultural Sciences által üzemeltetett PENPages nevű szolgáltatás az egész világra vonatkozóan közöl az USA Mezőgazdasági Minisztériumától származó heti időjárési helyzetképet és áttekintést a várható terméseredményekről. Ezekben a jelentésekben mindenféle témáról található részletes információk: kezdve az időjárás hatásától Malaysia pálmáira, egészen az ukrán gabonahelyzetig. A pennsylvaniai falusi távoktató program anyagaiban a farmokon folyó élet javításával kapcsolatos tippeket olvashatunk. Az egyik adatbázis

Pennsylvania széna-szállítóit sorolja fel megyénként — és még a szénájuk minőségét is megadja!

A szolgáltatás kétfajta keresési módot kínál; Egy menürendszer segítségével gyorsan megtalálhatók azok a jelentések, amelyek gyakran változnak, mint például a heti termés/időjárás beszámolók. Egy index alapján pedig kulcsszavakkal lehet a több ezer dokumentumban keresni. A főmenünél átnézheted a rendszer online kézikönyvét vagy választhatod a "PENPages" opciót, amivel azonnal a mezőgazdasági információs rendszerbe kerülsz.

Telnet: psupen.psu.edu

User name: Az államad kétbetűs kódja vagy a WORLD szó.

A California State University's Advanced Technology Information Network egy hasonló információs szolgáltatást üzemeltet, mint a PENPages, de ez csak California állam mezőgazdasági terményeivel foglalkozik. Van benne továbbá egy lista a California területén rendezendő vásárokról és kiállításokról, valamint friss hírek a biotechnológia témájában.

Telnet: caticsuf.cati.csufresno.edu

Log in: public

Ekkor a rendszer megkér, hogy regisztrálsd magad, s kapsz egy felhasználói nevet és egy jelszót. A főmenünél üsd be az "a" betűt, hogy a mezőgazdasági információkhoz juss. Vagy írd egy "d"-t, amire egy újabb menü jön elő a kéthetente aktualizált biotechnológiai jelentésekről.

Ösztöndíjak és munkalehetőségek

A Federal Information Exchange Gaithersburgban (MD) két információs rendszert üzemeltet, melyek ugyanazon a címen érhetők el: a FEDIX és a MOLIS nevű adatbázist. A FEDIX kutatási, ösztöndíj és szolgáltatási információkat kínál különböző szövetségi intézményekből, mint például a NASA, a Department of Energy és a Federal Aviation Administration. Sok más kormányzati hivatal is szolgáltat információkat a kisebbségek számára rendelkezésre álló ösztöndíjakról és álláslehetőségekről. A MOLLIS pedig a kisebbségi felsőoktatási intézményekről, azok programjairól és professzorairól tartalmaz adatokat.

Telnet: fedix.fie.com

User name: fedix vagy molis

Mindkettő menüket használ az információk közötti keresésre.

Politikai-gazdasági ügyek

A CIA minden évben kiadja a Fact Book nevű összeállítást, ami tulajdonképpen egy évkönyv a világ országairól és nemzetközi szervezeteiről, benne olyan adatokkal, mint az országok fontosabb iparágai, a kormányzat típusa és a vezetők neve. Ez az anyag kereshető formában a University of Maryland Info Database rendszerében érhető el.

Telnet: info.umd.edu

Válassz egy terminál típust és nyomd meg az Entert (vagy csak az Enter-t üsd le, ha VT100 emulációt használsz). A főmenünél válaszd ki az "Educational Resources"

mellett levő számot. Ezután kérd az "International", majd a "Factbook" menüpontot. Itt már lehet ország vagy szervezet szerint keresni.

Ezen a gépen egyébként vannak dokumentumok az USA költségvetéséről, valamint a North American Free Trade Agreement (NAFTA) egyezményről és más kormányzati kezdeményezésekről is. Az "Educational Resources" menünél írd be a "United States", majd a "Government" menüponthoz tartozó számot.

Az Access Legislative Information Service rendszer segítségével keresni és olvasgatni lehet a hawaii törvényhozás előtt levő törvényjavaslatokat.

Telnet: access.uhcc.hawaii.edu

Pontos idő

A pontos idő megtudható az alábbi címen:

Telnet: india.colorado.edu 13

Ilyesmit kapsz vissza:

```
.Escape character is '^`'.  
Sun Apr 5 14:11:41 1992  
Connection closed by foreign host.
```

A középső sor a Mountain Standard Time szerinti pontos idő és dátum, a szövetségi üzemeltetésű atomóra alapján.

Rádióamatőrök

A National Ham Radio Call-Sign Callbook segítségével keresni lehet az amerikai rádióamatőrök között hívójel, város, vezetéknev, vagy körzetkód szerint. Sikeres keresés esetén megkapod a rádiós nevét, címét, hívójelét, korát, rádiós igazolványának típusát és azt is, hogy mikor szerezte meg.

Telnet: callsign.cs.buffalo.edu 2000
vagy ham.njit.edu 2000.

Amikor beléptél, meg kell adnod a rendszernek, hogy mi szerint akarsz keresni és mit. Például, ha egy adott városban akarod kikeresni a rádióamatőröket, akkor ezt írd be:

city város_név

és nyomd meg az Entert (pl. city Kankakee).

A további keresési lehetőségek: "call" (ezután beírható a keresett hívójel), "name" és "zip" (ezután írható a Zip körzetkód). Ha egy nagyvárosban keresel rádióamatőröket, akkor óvatosan kell eljárni, mert úgy tűnik, hogy nincs semmi mód egy lista leállítására, ha az egyszer elindult, kivéve a Ctrl/J gomb, ami megszakítja a telnet kapcsolatot. Egyébként, amikor befejezted a keresést, írd be,

hogy

quit

és nyomd meg az Entert a kilépéshez.

Sí jelentések

Lásd az Időjárás címszó alatt.

Számológépek

A Hewlett-Packard egy ingyenes szolgáltatást üzemeltet, amiben jótanácsok találhatóak a számológép típusaikkal kapcsolatban.

Telnet: hpcvbbs.cv.hp.com

Nem kell belépési azonosító.

Telnet katalógus

A University of Saskatchewan gépén működő Hytelnet rendszer egy online nyilvántartás a világ több száz, telnettel elérhető rendszeréről.

Telnet: access.usask.ca

Log in: hytelnet

Történelem

A Stanford University üzemeltet egy adatbázist Martin Luther Kinggel kapcsolatos dokumentumokról.

Telnet: forsythetn.stanford.edu

Account: socrates

A főmenünél írd be:

select mlk

és nyomd meg az Entert.

6.4 Telnettel elérhető faliújság rendszerek

Az ember azt hinné, hogy a Usenet a maga sok száz hírcsoportjával kielégíti a legmegszóllottabb online kommunikálókat is. De van néhány olyan "faliújság" ("bulletin-board") és egyéb rendszer, amely még további konferenciákat és egyéb szolgáltatásokat is biztosít; ezek közül sok máshol nem is érhető el a Hálózaton. Egyesek ingyenesek, mások használati díjat számítanak fel. Néhány példa:

Bookstacks Unlimited

Ez egy könyvesbolt Clevelandben, ami arra használja az Internetet, hogy a szolgáltatásait reklámozza. Az online rendszerükben nemcsak könyvkatalógus van, hanem elektronikus konferenciák is a könyvekről és az irodalomról.

Telnet: books.com

A belépéskor írd be a neved és válassz egy jelszót a jövőbeli hívásokhoz.

Cimarron

A Monterey (Mexico) városban található Instituto Technical által üzemeltetett rendszer spanyol nyelvű elektronikus konferenciákat kínál, de a parancsok angolul vannak, ahogy ez az alábbi menüből is látható, mely az elérhető konferenciákat sorolja fel:

List of Boards

Name	Title
General	Board general
Dudas	Dudas de Cimarron
Comentarios	Comentarios al SYSOP
Musica	Para los afinados.....
Libros	El sano arte de leer....
Sistemas	Sistemas Operativos en General.
Virus	Su peor enemigo.....
Cultural	Espacio Cultural de Cimarron
NeXT	El Mundo de NeXT
Ciencias	Solo apto para Nerds.
Inspiracion	Para los Romanticos e Inspirados.
Deportes	Discusiones Deportivas

Ha szeretnél üzeneteket küldeni a rendszerbe és hozzáférni az állományokhoz, akkor hagynod kell egy üzenetet a SYSOP címen a rendszergazdának a neveddel, foglalkozásoddal és telefonszámoddal. Ehhez bármelyik menünél lenyomható az "M" gombot és az Entert, ami előhívja a levelező rendszert. A "H" leütése a parancsok listáját és használatuk leírását jeleníti meg.

Telnet: bugs.mty.itesm.mx (du. 8 és de. 10 között, Eastern time)
Log in: bbs

Cleveland Free-Net

Ez volt az első a Free-Net rendszerek sorában, melyek azt a nagyratörő célt tűzték ki, hogy a Hálózatot a nagyközönség számára is elérhetővé tegyék. Eredetileg egy kórházak közötti segítségnyújtó hálózat volt, de ma már a Case Western Reserve University, Cleveland városa, Ohio állam és az IBM támogatásával működik. Egyszerű menüket használ, melyek hasonlóak a CompuServe rendszerében találhatóakhoz, de ezeket egy város mintájára szervezték:

<<< CLEVELAND FREE-NET DIRECTORY >>>

- 1 The Administration Building
- 2 The Post Office
- 3 Public Square
- 4 The Courthouse & Government Center
- 5 The Arts Building
- 6 Science and Technology Center
- 7 The Medical Arts Building
- 8 The Schoolhouse (Academy One)
- 9 The Community Center & Recreation Area
- 10 The Business and Industrial Park

- 11 The Library
- 12 University Circle
- 13 The Teleport
- 14 The Communications Center
- 15 NPTN/USA TODAY HEADLINE NEWS

h=Help, x=Exit Free-Net, "go help"=extended help
Your Choice ==>

A rendszerben hatalmas és egyre növekvő gyűjtemény van közérdekű dokumentumokból: az USA és Ohio Legfelsőbb Bíróságának döntéseitől kezdve a Magna Carta szövegéig és az USA Alkotmányáig. A helybéli lakosoknak hozzáférést nyújt a különböző állami hivatalokhoz és napi híreket közöl a USA Today anyagaiból. A Usenet hírcsoportok mellett (melyek a Teleport menüpont alatt találhatóak), egy sor helyi konferencia is elérhető mindenféle témában, a háziállatoktól a politikáig. Ja, és igen: teljesen ingyenes!

Telnet: freenet-in-a.cwru.edu
vagy freenet-in-b.cwru.edu
vagy freenet-in-c.cwru.edu

Amikor belépsz a Free-Net rendszerbe, akkor lehetőség van rá, hogy körülnézz. Azonban, ha üzeneteket akarsz küldeni vagy az e-mail levelezést használni, akkor írásban kell kérned egy azonosítót. Ezzel kapcsolatban a részletek megtudhatók a bejelentkezés után.

DUBBS

Ez a faliújság Hollandiában van, Delft városában. Az elektronikus konferenciák és az állományok nagy része holland nyelvű, de a parancsok és a rendszert ismertető segítő szövegek angolul vannak.

Telnet: tudrwa.tudelft.nl

ISCA BBS

Az Iowa Student Computer Association üzemelteti, s száznál is több saját konferenciát tart fent, közöttük több idegen nyelvű. Miután regisztráltattad magad, üsd le a "K" gombot az elérhető konferenciák kilistázásához, majd a "J" billentyűt, ha csatlakozni akarsz valamelyikhez (a konferencia nevét kell beírnod és nem a mellette levő számot). A "H" lenyomása előhozza a parancsok leírását.

Telnet bbs.isca.uiowa.edu Log in: bbs

Youngstown Free-Net

A Cleveland Free-Net készítői 1 dollárért eladják bárkinek az általuk írt szoftvert, aki hajlandó egy hasonló rendszert felállítani. Ma már egy sor városban van saját Free-Net szolgáltatás, köztük Youngstownban (Ohio):

Telnet: yfn.yzu.edu Log in: visitor

6.5 Rámutatni valakire a fingerrel

A finger egy "kezes" kis program, amivel különböző információkat tudhatsz meg a Hálózaton elérhető emberekről — és azt is lehetővé teszi, hogy te is többet tudjál magadról elmondani a Hálózat többi felhasználójának.

A finger ugyanazon az elven működik, mint a telnet vagy az ftp, de ez csak egyetlen file-t használ, aminek a neve .plan (igen, pont van az elején). Ez egy szövegfile és egy Internet felhasználó a saját alkönyvtárában (home directory) hozhatja létre egy szövegszerkesztő programmal. Bele tudod írni a telefonszámodat, elmondhatsz valamit magadról, vagy írhatasz bármiről.

Ha meg akarod nézni valaki más .plan állományát, akkor írd be ezt a parancssornál:

```
finger email-cím
```

ahol az "email-cím" az illető elektronikus postafiókjának címe. Erre megjelenik néhány sor, ami azt mutatja, hogy az illető mikor jelentkezett be utoljára, kapott-e új levelet azóta, hogy utoljára megnézte a postfiókját, és mi van, illetve van-e valami a .plan file-ban a saját alkönyvtárában.

Egyes emberek és intézmények ötletes módon használják ezeket a .plan file-okat, így a finger paranccsal egy csomó dolgot meg lehet tudni: a Massachusetts felett érvényes időjárástól a legfrissebb baseball eredményekig. Próbáld meg a fingerrel az alábbi e-mail címeket:

weather@cirrus.mit.edu

A National Weather Service legfrissebb időjárási előrejelzése Massachusetts területére.

quake@geophys.washington.edu

A világon az elmúlt napokban történt földrengések helye és mérete.

jtchern@ocf.berkeley.edu

A baseball bajnokság első osztályának állása és az előző napi meccsek eredményei.

nasanews@space.mit.edu

A nap hírei a NASA-nál.

coke@cs.cmu.edu

Megmutatja, hogy mennyi üdítőital van még az egyes italautomatákban a Carnegie-Mellon University számítástechnikai tanzsékén.

6.6 Megtalálni valakit a Hálózaton

Mondjuk, van egy barátod és tudni szeretnéd, hogy van-e neki Internet címe, amire írni tudnál neki? A leggyorsabb módszer erre az, hogy felveszed a telefont, felhívod és megkérdezed tőle. Bár van néhány különböző "telefonkönyv" ("white pages") szolgáltatás az Interneten, de ezek távolról sem teljesek — az egyetemi hallgatók, a CompuServe és más hasonló kereskedelmi szolgáltatók előfizetői, és sok nyilvános Internet ellátó felhasználói biztosan nincsenek benne. A nagy e-mail szolgáltatók már dolgoznak egy univerzális nyilvántartó rendszeren, de erre még egy darabig várni kell.

Addig is, van néhány telefonkönyv, amelyekben esetleg találhatsz használható informá-

ciót, vagy csak az érdekesség kedvéért is érdemes beléjük nézni, hogy híres embereket vagy régi, elfeledett ismerősöket keresséj bennük.

A WHOIS címtár a benne szereplő emberek nevét, e-mail és postai címét, s gyakran a telefonszámát is tartalmazza. Ha használni szeretnéd, akkor írd be:

telnet internic.net

Nem kell azonosító a belépéshez. A leggyorsabban úgy használhatod, hogy beírod a

whois név

parancsot, ahol a "név" a keresett vezetéknev vagy egy intézmény neve.

Egy másik kipróbálásra érdemes szolgáltatás, különösen mivel ez úgy tűnik kevesebb nehézséget okoz a kezdőknek, a Knowbot Information Service, ami a

telnet info.cnri.reston.va.us 185

paranccsal érhető el. Itt sem kell azonosító a belépéshez. Ez a rendszer tulajdonképpen egy sor "telefonkönyvet" keres végig, köztük az MCIMail rendszer felhasználóinak nyilvántartását is. Ha keresel valakit, akkor írd be:

query név

ahol a "név" a keresett személy vezetékneve. A többi parancsról a kérdőjel beírásával lehet ismertetést kérni bármelyik helyzetben. A knowbot rendszer e-mail útján is használható. Küldj egy levelet erre a címre:

netaddress@info.cnri.reston.va.us

A "subject:" sort üresen kell hagyni. A levélbe a

query név

parancsot írd, ez a legegyszerűbb módja a keresésnek. Ha további segítségre van szükséged a bonyolultabb keresésekhez, akkor még egy sort írf bele:

man

A nevekre való keresésnek további módja a Usenet name server használata. Ez a rendszer az MIT-n feljegyzi mindenkinek az e-mail címét, aki valaha is levelet küldött egy olyan Usenet newsgroupba, melyet az MIT gépe szolgáltat. E-mail útján használható csak. Küldj egy levelet erre a címre:

mail-server@rtfm.mit.edu

A "subject:" sort hagyd üresen. A levélbe a

send usenet-addresses/név

parancsot kell írni, ahol a "név" a keresett személy vezetékneve.

6.7 Amikor valami elromlik

* Semmi nem történik, amikor megpróbálsz egy telnet géphez kapcsolódni.

A gép valószínűleg nem működik karbantartás vagy egyéb okok miatt.

* Egy "host unavailable" üzenetet kapsz.

A hívott gép valamilyen ok miatt nem működik. Próbáld meg később!

* Egy "host unknown" üzenetet kapsz.

Ellenőrizd, hogy jó írtad-e be a gép nevét!

* Beírtál egy jelszót egy olyan gépnél, ahol erre szükség van és egy "login incorrect" üzenet jelenik meg.

Próbáld meg újra bejelentkezni. Ha ismét ez a felirat jelenik meg, akkor nyomd le a Control és a] gombokat egyszerre, hogy megszakítsd a kapcsolatot és visszatérj a saját szolgáltató gépedre.

* Valahogy nem tudsz lekapcsolódni a telnettel hívott gépről.

Használd a Ctrl/] és a "quit" parancsot a kilépéshez és a szolgáltató gépedhez való visszatéréshez.

6.8 SZT

Az alt.internet.services és az alt.bbs.internet Usenet hírcsoportokban vannak híradások az új, telnettel hívható szolgáltatásokról. Scott Yanoff az előbbin rendszeresen közzétesz egy összeállítást "Updated Internet Services List" (vagy "Special Internet Connections") címmel. Az alt.bbs.internet a lelőhelye Aydin Edguer GYIK összeállításának is, mely az Interneten elérhető faliújság rendszerekről szól.

Peter Scott, a Hynetnet katalógus készítője, üzemeltet egy levelező listát az új telnet szolgáltatások, ill. a meglevőkben bekövetkezett változások bejelentésére. Ha fel akarsz kerülni erre a listára, akkor írd neki a scott@sklib.usask.ca címet.

Gleason Sackman is fenntart egy listát az új Internet szolgáltatásokról és a Hálózat újfajta felhasználási módjairól szóló hírek terjesztésére. A feliratkozáshoz a listserv@internic.net címre írd. A "subject:" sort üresen kell hagyni, a levélbe pedig a

Sub net-happenings Saját_Név

parancsot kell írni.

7. fejezet: Az FTP

7.1 Több tonnányi file

Több száz, Internetbe bekötött gépen vannak nyilvánosan elérhető file-gyűjtemények vagy archívumok. Az itt található állományok nagy része ingyen vagy olcsón használható, ún. "shareware" program, szinte minden géptípushoz. Ha szeretnél egy új kommunikációs programot az IBM PC gépedre vagy szívesen játszánál egy új játékot az Amigán, biztosan találsz ilyet a Hálózaton.

De vannak szöveges dokumentumokból álló könyvtárak is. Ha szükséged van egy példányra az USA Legfelsőbb Bíróságának legújabb határozatából, azt is megtalálod a Hálózaton. Olyan történelmi dokumentumok másolata, mint a Magna Carta vagy a Függetlenségi Nyilatkozat, szintén a tiéd lehet, csak kérni kell, akárcsak Lenin egyik táviratának fordítása, melyben elrendeli a lázadó parasztok kivégzését. Rá lehet még bukkanni rokszámok szövegeire, versekre, vagy akár a "Lost in Space" sorozat összes epizódjának cselekményét ismertető összefoglalókra is. Továbbá találhatsz hatalmas és részletes leírásokat mindenről, amit esetleg tudni szeretnél magáról a Hálózatról.

Először megnézzük, hogy hogyan lehet ezekhez az állományokhoz hozzájutni, majd megmutatjuk, hogy hol tartják őket.

A legközönségesebb módja a file-ok letöltésének a "file transfer protocol", vagyis az ftp program használata. A telnethez hasonlóan az Hálózatra kötött rendszerek nem mindegyike engedi meg az ftp elérését. Ha esetleg a te szolgáltató géped is ilyen, akkor azért még ezeknek az állományoknak a nagy részét le tudod tölteni e-mail útján (lásd erről a következő fejezetet).

Az ftp használata ugyanolyan könnyen elkezdhető, mint a telnet programé. A szolgáltató géped parancssoránál írd be:

```
ftp gép.név
```

és nyomd meg az Entert. A "gép.név" annak az ftp szolgáltatónak a neve, amit el szeretnél érni. Az egyik fontos különbség a telnet és az ftp program között, hogy illetlenségnek számít a legtöbb ftp szolgáltató géphez kapcsolódni az adott helyen érvényes csúcsidő alatt (általában helyi idő szerint de. 6 és du. 6 között). Ez azért van, mert az állományok átvitele jelentős számítógépes teljesítményt foglal le, amire napközben valószínűleg szükség van az illető számítógép fő feladatának ellátásához. De azért van néhány ftp szolgáltatás, ami napi 24 órában használható. Ezeket a 7.6 fejezetben található listán külön megjelöltük.

7.2 A barátod:archie

Na, és hogyan lehet megtalálni azt a file-t, amit szeretnél?

Egy pár évvel ezelőttig ez még egy elég fájdalmas folyamat volt —nem létezett valamilyen központi nyilvántartás, ami megmondta volna, hogy egy adott állományt hol tárolnak a Hálózaton. Ki akar több száz file archívumot átbogarászni, hogy megkeressen bennük valamit?

Alan Emtage, Bill Heelan és Peter Deutsch, a montreali McGill University hallgatói ugyanezt a kérdést tették fel. De nemcsak kérdeztek, hanem tettek is valamit.

Készítettek egy nyilvántartó rendszert, ami azarchie nevet kapta. Ez a program rendszeresen felhívja ezeket a file archívumokat és kideríti, hogy mit lehet ott találni. Másrészt, ha valaki felhívja azarchie adatbázist és beír egy file-nevet, akkor megtudhatja tőle, hogy az hol érhető el a Hálózaton. Azarchie jelenleg csaknem 1,000 file archívumot katalogizál az egész világon.

Most már három módja is van annak, hogy azarchie-val megkeress valamit; a telnet, egyarchie kliens program a saját gépeden, vagy az e-mail. Mind a három esetben megadhatod a keresett file teljes nevét vagy annak egy részletét, és a program visszaadja a hálózati leelőhelyét.

Ha tudod a telnetet használni, akkor felhívhatod valamelyik címet ezek közül:archie.univie.ac.at,archie.mcgill.ca,archie.sura.net,archie.unl.edu,archie.ans.net, vagyarchie.rutgers.edu. A belépéskor azonosítónak az

archie

szót írd be, majd nyomd meg az Entert. Amikor beléptél a rendszerbe, akkor a legfontosabb parancs a "prog", amit így kell használni:

prog file-név

ahol a "file-név" a keresett program vagy egyéb file neve. Ha bizonytalan vagy a file teljes nevében, akkor próbáld meg beírni annak egy jellemző részletét. Például a "PKZIP" név megtalálja a "PKZIP204.EXE" programot. A rendszer nem támogatja a DOS vagy a Unix joker karaktereit. Ha azt kéred azarchie-től, hogy keresse a "PKZIP*" állományt, akkor közli veled, hogy semmit nem talált ezen a néven. Továbbá, jó ésszben tartani, hogy a file nemcsak programot jelenthet — lehet az egy szöveges dokumentum is. Ebből az következik, hogy azarchie felhasználható a hálózaton található mindenféle állomány megkeresésére, mondjuk a Beatles együttesrel kapcsolatban; legyen az számítógépes program, szöveg, vagy kép.

Több hálózati szolgáltató gépen van már olyanarchie segédprogram, ami felveszi a kérésedet és továbbítja azt a legközelebbiarchie adatbázishoz — kérdezd meg a rendszergazdádat, hogy online elérhető-e ilyen nálatok. Ezek a "kliens" programok látszólag sokkal gyorsabban tudják produkálni a kért információt, mint maga a ténylegesarchie rendszer! Ha van a szolgáltató gépeden ilyen, akkor a parancssornál írd be:

archie -s file-név

ahol a "file-név" annak a programnak vagy dokumentumnak a neve, amit keresel, majd nyomd meg az Entert. Az -s opció azt jelzi, hogy a program hagyja figyelmen kívül, hogy kis- vagy nagybetűs a név és a részleges illeszkedést is találatnak tekintse. Valójában jobb, ha inkább ezt írod be:

archie -s file-név | more

mert ez minden képernyőnél megállítja a listát (ez akkor hasznos, ha sok gépen is megvan a keresett file). Vagy megnyithatsz egy file-t is a saját gépeden a programod naplózó funkciójával a lista elmentésére.

A harmadik módszer azok számára, akiknek a fenti megoldások nem használhatók, az e-mail útján való keresés.

Küldj egy levelet azarchie@quiche.cs.mcgill.ca címre. A "subject" sort üresen hagyhatod. A levélbe ezt a parancsot írd:

prog file-név

ahol a "file-név" a keresett file neve. Egyszerre több állományt is kerestethetsz az archieve-
val úgy, hogy a "prog" után, ugyanabban a sorban felsorolod őket, így:

prog file1 file2 file3

Néhány órán belül azarchie visszaküld egy levelet a megfelelő archívumok listájával.

Mind a három módszernél, amennyiben létezik olyan rendszer, melyen a keresett file megtalálható, egy ilyen kinézetű választ fogsz kapni:

Host sumex-aim.stanford.edu

```
Location: /info-mac/comm
FILE -rw-r-r- 258256 Feb 15 17:07 zterm-09.hqx
Location: /info-mac/misc
FILE -rw-r-r- 7490 Sep 12 1991 zterm-sys7-color-icons.hqx
```

Nagy az esély rá, hogy jó néhány, hasonló kinézetű találatot kapsz válaszként egy-egy programról. A "Host" annak a gépnek a neve, ahol a file megtalálható. A "Location" azt mutatja, hogy melyik alkönyvtárba kell benézned, ha belépsz erre a gépre. A fura kinézetű "r", "w" és kötőjel sorozatokat egyelőre nyugodtan figyelmen kívül hagyhatod. Ezután jön a file vagy alkönyvtár mérete byte-ban, a feltöltési vagy létrehozási dátum, és a file neve.

7.3 A file-ok letöltése

Most pedig szeretnéd hozzájutni a file-hoz.

Feltételezzük, hogy a szolgáltató gépeden van ftp. A kapcsolat felvétele hasonló a telnehez, írd be:

ftp sumex-aim.stanford.edu

(vagy annak a gépnek a nevét, amit el szeretnél érni). Nyomd meg az Entert. Ha a kapcsolat létrejön, akkor ezt látod:

```
Connected to sumex-aim.stanford.edu.
220 SUMEX-AIM FTP server (Ver.4.196 Mon Jan 13 13:52:23 PST 1992) ready
Name (sumex-aim.stanford.edu:adamg):
```

Ha nem jelenne meg semmi egy-két percig, akkor üsd le a Ctrl/C gombot, hogy visszatérj a szolgáltató géped parancssorához. De, ha minden sikerült, akkor most írd be ezt:

anonymous

és nyomd meg az Entert. Nagyon sok helyen fogsz találkozni a Hálózaton az "anonymous ftp" kifejezéssel. Ez a szolgáltatás tulajdonképpen innen kapta a nevét: nem kell

ugyanis megadnod az archívumot tároló gépnek a valódi nevedet. Ennek a megoldásnak a következő az oka: egyrészt a gépeket úgy állították be, hogy bárki hozzá tudjon férni egyes nyilvános állományokhoz, másrészt azok az emberek, akiknek saját azonosítójuk van az illető gépen, azzal is be tudnak lépni, s így elérik a saját, személyes állományaikat. Ezután a rendszer megkérdezi a jelszót. A jelszónak ilyenkor az e-mail címedet add meg. Erre a következők jelennek meg:

```
-----  
230 Guest connection accepted. Restrictions apply.  
Remote system type is UNIX.  
Using binary mode to transfer files.  
ftp>
```

Most add ki az

ls

parancsot és nyomd meg az Entert. Valami ilyen szörnyűséget fogsz látni:

```
-----  
200 PORT command successful.  
150 Opening ASCII mode data connection for /bin/ls.  
total 2636  
-rw-rw-r 1 0 31 4444 Mar 3 11:34 README.POSTING  
dr-xr-xr-x 2 0 1 512 Nov 8 11:06 bin  
-rw-r-r 1 0 0 11030960 Apr 2 14:06 core  
dr-r-r 2 0 1 512 Nov 8 11:06 etc  
drwxrwsr-x 5 13 22 512 Mar 19 12:27 imap  
drwxr-xr-x 25 1016 31 512 Apr 4 02:15 info-mac  
drwxr-x 2 0 31 1024 Apr 5 15:38 pid  
drwxrwsr-x 13 0 20 1024 Mar 27 14:03 pub  
drwxr-xr-x 2 1077 20 512 Feb 6 1989 tmycin  
226 Transfer complete.  
ftp>
```

Jaj! Azért próbáljuk meg kibogozni ezt a hieroglifát!

Először is: az "ls" az ftp-nek az a parancsa, amivel egy directory tartalmát ki lehet listázni (használható ugyan a "dir" parancsot is, ha az MS-DOS-hoz szoktál hozzá, de ezzel összezavarhatod magad, mert ha megpróbálsz a "dir"-t a saját szolgáltató gépeden is használni, az ott nem fog működni; szóval valószínűleg jobb, ha megjegyzed, hogy mindig az "ls" parancssal kérj egy directory listát, amíg online dolgozol.)

A legelső betű minden sor elején elárulja, hogy az adott lista-elem egy directory vagy egy file. Ha az első karakter "d" vagy "l", akkor az egy directory, egyébként egy file.

A többi fura betű és kötőjel az ún. "flag" ("jelző"), ami előírja az ftp szolgáltató gépnek, hogy ki nézhet bele vagy ki változtathatja meg, ill. törölheti le az illető állományt. Ezeket az információkat nyugodtan átugorhatod, akárcsak a sor további részét, egészen a dátum előtti második számig. Ez a szám mutatja meg, hogy milyen nagy a file, byte-ban. Ha az adott sorban egy directory van, akkor a szám egy kicsit utal arra, hogy hány tétel van abban az alkönyvtárban — egy 512 byte méretű directory bejegyzés viszonylag kis

méretű. Ezután jön a file vagy directory feltöltésének vagy létrehozásának dátuma, s ezt követi (végre!) a neve.

Figyelj fel a lista tetején álló README.POSTING nevű állományra. A legtöbb archívumban van egy "olvass el" típusú dokumentum, ami rendszerint néhány alapvető információt tartalmaz az illető gépről, az ott található információforrásokról, s arról, hogy hogyan lehet őket használni. Szedjük le ezt a file-t, egyrészt a benne lévő információért, másrészt, hogy lássuk, hogyan kell állományokat az egyik helyről a másikra átvinni. Az ftp> felirat után gépeld be:

```
get README
```

és nyomd meg az Entert. Tudni kell, hogy az ftp archívumok alapvetően nem különböznek a Unix rendszerektől: itt is fontos a kis- és nagybetű megkülönböztetése. Valami ilyesmit fogsz látni:

```
-----  
200 PORT command successful.  
150 Opening BINARY mode data connection for README (4444 bytes).  
226 Transfer complete. 4444 bytes received in 1.17seconds (3.8 Kbytes/s)  
-----
```

És kész is! A file most már ott van a szolgáltató gépeden az alkönyvtárban, ahonnan esetleg letöltheted a saját számítógépedre is. Az egyszerű "get" parancs jelenti a kulcsot ahhoz, hogy egy állományt az archívum gépéről a szolgáltató gépére vigyél.

Ha egynél több file-t szeretnél egyszerre lehozni (mondjuk egy sor dokumentumot), akkor a "get" helyett az "mget" parancsot használd. Például:

```
mget *.txt
```

Ez minden olyan állományt letölt az adott alkönyvtárból, aminek .txt a végződése. Az átmásolásnál minden egyes file előtt a program megkérdezi, hogy tényleg le akarod-e tölteni. Ennek ellenére az "mget" paranccsal sok időt meg lehet takarítani — nem kell mindegyik file nevét begépelni. Ha még gyorsabban akarsz dolgozni és biztos vagy benne, hogy MINDEGYIK megadott állományra szükséged van, akkor az "mget" kiadása előtt írd be ezt:

```
prompt
```

Ez lekapcsolja a biztonsági kérdést és az ftp mindegyik file-t átrántja a saját alkönyvtárba.

Még egy parancs van, amit tudni kell fejből. Ha egy számítógépes programot akarsz letölteni, akkor írd be előbb:

```
bin
```

és nyomd meg az Entert. Ez közli a távoli ftp géppel és a saját szolgáltatóddal, hogy egy bináris állományt (pl. egy programot) akarsz átadni a hálózaton. A legtöbb ftp szolgáltató ma már a bináris formátumot használja alapértelmezésnek, de azért a biztonság kedvéért ajánlatos ezt a parancsot kiadni, hátha nem ilyen géphez csatlakoztál.

Ha directory-t akarsz váltani, akkor a

```
cd directory-név
```


parancsot add ki (a "directory-név" annak az alkönyvtárnak a neve, ahova be szeretnél jutni) és nyomd meg az Entert. Ezután kérj egy file listát ebből a directory-ból az

ls

paranccsal. Ha vissza akarsz menni egy szinttel feljebb a directory-struktúrában, akkor a

cd ..

parancsot írd be (a szóköz a "d" és az első pont között fontos!) és nyomd meg az Entert. Vagy ezt is használhatod:

cdup

Folytasd ezt, amíg el nem érsz egy érdekes directory-hoz. A másik lehetőség, ha már előre tudod a letölteni kívánt file pontos elérési útvonalát (mondjuk archie barátunktól), akkor a kapcsolat felépítése után egyszerűen ezt is beírhatod:

get directory/aldirectory/file-név

Sok archívumban a nyilvános fogyasztásra szánt állományok egy "pub" vagy "public" alkönyvtárban vannak; néha pedig "info" directory-t is lehet találni.

Csaknem minden gépen van egy "bin" ("szemetes") directory; első ránézésre úgy tűnik, hogy itt érdekes dolgok lehetnek kidobálva. De ez valójában a "binary" rövidítése és ez csak egy olyan hely, ahol a rendszer gazdája az ftp gép működéséhez szükséges programokat tárolja. A "lost+found" ("elveszett+megtalált") egy másik érdekesnek látszó directory, de valójában soha nincs benne semmi közérdeklődésre számot tartó dolog.

Az előbb már láttuk, hogy hogyan kell az archie szolgáltatást használni. Az ottani példában feltűnhetett, hogy egyes rendszergazdák kissé elgaloppírozzák magukat, amikor elnevezik az állományokat. Szerencsére van rá egy mód, hogy átnevez egy file-t, mielőtt áthozod magadnak. Az archie példánál maradva, beírhatod ezt:

get zterm-sys7-color-icons.hqx zterm.hqx

és nyomd meg az Entert. Ahelyett, hogy egy zterm-sys7-color-icons.hqx nevű állománnyal kellene bajlódnod a továbbiakban, most már van egy egyszerű, zterm.hqx file helyette a gépeden.

A fenti név végén szereplő három furcsa betű átvezet minket egy másik témához: sok számítógépes file-t tömörítenek, hogy tárolási helyet és átviteli időt tudjanak megspórolni. Ha ezeket ténylegesen használni akarod, akkor előbb egy kicsomagoló programot kell rajtuk át küldeni.

7.4 Fura betűk — a file-végződések megfejtése

Nagyon sokféle tömörítő eljárást használnak jelenleg. Azt, hogy éppen melyiket alkalmazták, a file-név végződésének utolsó egy/kettő/három betűjéből lehet megmondani. Itt van néhány a gyakoribbak közül és az is, hogy mire van szükség az így tömörített file kicsomagolásához (ezen visszaalakító programok többsége az archie-val is felderíthető, s utána letölthető).

.txt vagy .TXT

Azt jelenti, hogy a file egy szöveges dokumentum és nem valami program.

.ps vagy .PS

PostScript formátumú dokumentum (ez az Adobe cég lapformátum leíró nyelve). Az ilyen file bármely PostScript képességű nyomtatón kiírható, vagy megjeleníthető valami nézegetővel, mint pl. a GNU projekt GhostScript programjával.

.doc vagy .DOC

Egy másik gyakori "kiterjesztés" a dokumentumok jelzésére. Nem kell kicsomagoló hozzá, kivéve, ha ez van utána:

.Z

Ez egy Unix rendszerű tömörítést jelent. A visszaalakításhoz írd be a szolgáltatód parancssoránál:

```
uncompress filename.Z
```

és nyomd meg az Entert. Ha a file egy tömörített szöveg, akkor az alábbi paranccsal is el lehet olvasni online:

```
zcat filename.txt.Z | more
```

Az u16.zip az egyik olyan MS-DOS program, amivel az ilyen formában letöltött állományokat a saját PC gépeden ki tudod csomagolni. Ennek a programnak a Macintosh gépekre írt megfelelője MacCompress névre hallgat (használd az archie-t ezek megkeresésére).

.zip vagy .ZIP

Ez a végződés azt jelzi, hogy a file-t az egyik gyakori MS-DOS tömörítővel, a PKZIP programmal nyomták össze (használd az archie-t a PKZIP204.EXE megtalálására). Sok Unix rendszeren is ki lehet zippelni az ilyen állományt egy unzip nevű programmal.

.gz

A ZIP Unix változata. A kicsomagoláshoz a

```
gunzip filename.gz
```

parancsot írd be a szolgáltatód parancssoránál.

.zoo vagy .ZOO

Unix és MS-DOS tömörítő formátum. Egy zoo nevű programot kell használni a kicsomagolásához.

.Hqx vagy .hqx

Macintosh gépek tömörített formátuma. A BinHex program szükséges hozzá.

.shar vagy .Shar

Egy másik Unix formátum. Használd az unshar programot a visszaalakításhoz.

.tar

Egy újabb Unix formátum, amit gyakran arra használnak, hogy több, összetartozó állományt csomagoljanak be egyetlen nagy file-ba. Sok Unix rendszerben van egy tar nevű program, mellyel kicsomagolhatók ezek az állományok. Egy tar file-t gyakran még a gz módszerrel is összetömörítenek, így először ezzel kell kicsomagolni, majd utána jöhet a tar visszaalakítása.

.sit vagy .Sit

Egy Macintosh formátum, amihez a Stuffit program kell.

.ARC

Egy további MS-DOS tömörítés, melyhez az ARC vagy az ARCE program használata szükséges.

.LHZ

Még egy MS-DOS formátum, az LHARC kell hozzá.

Néhány utolsó, figyelmeztető megjegyzés: Nézd meg a file méretét, mielőtt letöltöd! A Hálózat többnyire fantasztikus sebességgel mozgatja az adatokat. De egy 500,000 byte hosszú file-nál, ami a szolgáltató gépedre néhány másodperc alatt átvihető, esetleg egy-két óráig is eltarthat, amíg a saját kispépedre letöltöd egy 2400-baud sebességű modemmel. Továbbá, a szolgáltató gépeden valószínűleg van valami korlát arra vonatkozóan, hogy mekkora állományokat tárolhatsz online egyszerre. Végül: bár nagyon valószínűtlen, hogy valaha is vírusos állományt találsz, de ha sokat akarsz letölteni a Hálózatról, akkor azért érdemes egy jó vírusellenőrző programot beszerezni, csak a biztonság kedvéért.

7.5 A file-név összeesküvése

A rendszergazdák olyanok, mint bárki más — megpróbálják a dolgokat egyszerűvé tenni maguknak. És amikor az ember egy billentyűzet előtt ül egész álló nap, akkor ez azt jelenti, hogy megpróbál minden lehetőt megtenni a naponta leütendő billentyűk számának csökkentése érdekében.

Sajnos, ez a többiek életét nehezítheti meg. Már olvashattál a "bin" és a "lost+found" nevű directory-ról. Az "etc" egy további látszólag érdekes directory, amiről azonban szintén az derül ki, hogy csak egy újabb tárolóhelye az ftp szolgáltató gép által saját célra használt állományoknak. Ismét csak semmi igazán érdekes.

Azután, ha már bejutottál a tényleges file archívumba, akkor azt fogod látni, hogy sok esetben olyan semmitmondó nevek vannak benne, mint például: V1.1-AK.TXT. A legismertebb példa erre valószínűleg az a több száz állományból álló sorozat, amit RFC néven emlegetnek; ezek olyan alapvető technikai és szervezési információkat tartalmaznak, melyek többségére az Internet épült. Ezek az állományok sok ftp archívumban megtalálhatók, de ilyen nevek alatt: RFC101.TXT, RFC102.TXT és így tovább, ami nem sokat mond arról, hogy milyen információt tartalmazhatnak.

Szerencsére szinte minden ftp gépen van egy univerzális kulcs ("rosette-i kő"), ami segít megfejteni ezeket a hieroglifákat. A legtöbb helyen van egy README (vagy valami hasonló nevű) file, ami közli az illető rendszerről a legfontosabb tudnivalókat. Azután a legtöbb alkönyvtárban vagy van egy hasonló README file, vagy van egy index állomány, amely minden file-ról tartalmaz egy rövid leírást. Ezek rendszerint a directory első állományai, s ezért gyakran ilyen formájúak: 00INDEX.TXT. Az ftp paranccsal érdemes áthozni őket. Ezután akár online, akár a saját gépedre letöltve átnézheted őket, hogy melyek is lehetnek az érdekes file-ok.

Egy másik file, amit gyakran fogsz látni, az ls-IR.Z. Ez az illető gépen levő minden file listáját tartalmazza, de minden leírás nélkül (ez a furcsa név az "ls -lR" Unix paranccsból

származik, ami az összes alkönyvtár összes állományát kilistázza). A név végén a "Z" azt jelzi, hogy a file tömörített, vagyis a Unix compress programjának kicsomagoló funkcióját kell használnod, hogy el tudd olvasni.

S végül, vannak olyan rendszergazdák is, akik szinte élvezik, ha bonyolíthatják a dolgokat — ők azok, akik a végletekig kihasználják a Unixnak azt a képességét, hogy borzasztó hosszú file-nevek is létrehozhatók. Egyes ftp gépeken akár 80 karakter hosszúságú nevek is láthatók, tele nagybetűkkel, aláhúzás jelekkel és mindenféle más helyesírási akadállyal, amelyek szinte lehetetlenné teszik, hogy helyesen gépeld be a file nevét, amikor le szeretnéd tölteni. A te titkos fegyvered ilyenkor az mget parancs. Csak írd be, hogy mget, majd egy szóközt és az első öt vagy hat betűt a file nevéből, amit egy csillag követ. Például így:

```
mget This_F*
```

Az ftp-t szolgáltató gép meg fogja kérdezni, hogy le akarod-e tölteni azt az állományt, aminek a neve így kezdődik. Ha több file is hasonló néven kezdődik, akkor néhányszor az "n" választ kell adnod, de még így is könnyebb lesz, mintha megpróbálnád lemásolni azt a nevésségesen hosszú file-nevet.

7.6 Néhány érdekes ftp helyszín

A következőkben egy listát közlünk néhány érdekesebb ftp archívumról, témák szerint csoportosítva. Mivel a Hálózaton ma már sok száz ftp hely van, ez a lista csak a felszínét mutatja mindannak, ami elérhető. Az archie intenzív használata segít abban, hogy megtaláld a számodra szükséges állományokat.

Az egyes szolgáltatók után megadott idő a keleti-parti időzónát (U.S. Eastern Time) jelenti, s azt mutatja, hogy mely időszakban tekintik elfogadhatónak a rendszer felhívását.

Állatok

rtfm.mit.edu

A pub/usenet/rec.pets.dogs, valamint a pub/usenet.rec.pets.cats directory-kban vannak dokumentumok a kutyákról és a cicákról. Lásd a "Könyvek" címszónál található figyelmeztetést ezzel az ftp archívummal kapcsolatban. du. 6 - de. 6

Amerikai őslakosok

pin.es.hsu.edu

Az IndianNet központi gépe, mely különböző alkönyvtárakat és állományokat tartalmaz az indiánokkal és az eszkimókkal kapcsolatban, köztük szövetségi népszámlálási adatokat, kutatási jelentéseket és egy adatbázist, ami a törzseket ismerteti. A pub és az indian nevű alkönyvtárakba kell benézni.

Amiga

ftp.uu.net

Amiga programok a systems/amiga directory-ban. Elérhető 24 órán át.

wuarchive.wustl.edu

Nézz be a pub/aminet alkönyvtárba. Elérhető 24 órán át.

Atari

atari.archive.umich.edu

Minden Atari file, amire valaha is szükséged lesz, az atari directory-ban található. du. 7 - de. 7

Csillagászat, űrkutatás

ames.arc.nasa.gov

A világűrrel és a NASA űrkutatási programja történetéről szóló szöveges állományok találhatóak a pub/SPACE alkönyvtárban. A pub/GIF és a pub/SPACE/GIF directory alatt csillagászati és NASA témájú GIF file-okat találhatsz, köztük fényképeket a bolygókról, a holdakról és más csillagászati objektumokról. du. 9 - de. 9

Fényképezés

ftp.nevada.edu

A pub/photo directory tartalmazza a Photolog eddigi számait, mely a fényképezéssel kapcsolatos hírek online gyűjteménye.

Filmismertető

lcs.mit.edu

Nézz be a movie-reviews alkönyvtárba. du. 6 - de. 6

FTP

iraun1.ira.uka.de

Ezt az archívumot a németországi University of Karlsruhe számítógépes tanszéke üzemelteti, s itt különböző listák vannak az anonymous ftp archívumokról az egész világra (az anon.ftp.sites directory-ban), ill. csak Németországra (anon.ftp.sites.DE) vonatkozóan. déli 12 - hajnali 2

ftp.netcom.com

A pub/profiles alkönyvtárban vannak listák az ftp szolgáltatókról.

Gazdaság

needc.umesbs.maine.edu

A Federal Reserve Bank of Boston használja ezt az archívumot (igen, három "e" van a "needc" szóban), hogy mindenféle adatot helyezzen itt el New England gazdasági helyzetével kapcsolatban. Sok file-ban 20 vagy még annál is több évre visszamenően vannak adatok, rendszerint olyan formátumban, amelyek könnyen átrakhatók valami táblázat-vagy adatbáziskezelő programba. Az frbb directory-ba nézz be. du. 6 - de. 6

town.hall.org

Az edgar nevű alkönyvtárban látható egy gyűjtemény kezdete. Ennek az a célja, hogy elérhetővé tegye azokat az éves jelentéseket és egyéb adatokat, amiket az állami vállalatoknak be kell nyújtaniuk a "Securities and Exchange Commission" mellé. Az other/fed directory pedig különböző statisztikákat tartalmaz a Federal Reserve Board anyagából.

Hongkong

nok.lcs.mit.edu

A pub/hongkong/HKPA directory alatt GIF képek érhetők el hongkongi popsztárokról, épületekről és tájképekről. du. 6 - de. 6

Időjárás

wuarchive.wustl.edu

A /multimedia/images/wx directory alatt GIF formátumú időjárási felvételek vannak Észak-Amerikáról. A képeket óránként aktualizálják, s ilyen formájú neveket kapnak: CV100222. Az első két betű a file típusát jelzi: a CV például azt jelenti, hogy egy időjárási műhold által látható fényben készített fényképről van szó. A CI jelű képek hasonlóak, csak ezek infravörös sávban készültek. Mind a két típus fekete-fehér. Az SA kezdetű állományok színes radarképek az USA-ról, melyek a komolyabb időjárási változásokat mutatják, valamint a frontokat és a hőmérsékleteket a nagyobb városok felett. A file nevében levő számok jelzik azt a dátumot és időt (GMT szerint — ez öt órával az EST előtt van), amikor a kép készült; az első két szám jelenti a hónapot, a következő kettő a napot, az utolsó kettő az órát. A WXKEY.GIF file elmagyarázza az SA képeknél használt szimbólumok jelentését.

Internet

ftp.eff.org

A pub/Net_info directory alatt van egy sor alkönyvtár, melyekben különböző Internet útmutatók és információs anyagok találhatóak, beleértve az "EFF's Guide to the Internet" legfrissebb verzióját is. Elérhető 24 órán át.

nic.ddn.mil

Az internet-drafts directory az Internetről tartalmaz információkat, míg az scc alkönyvtárban a hálózat biztonsági kérdéseivel kapcsolatban vannak hírlevelek. du. 6 - de. 6

Irodalom

nptn.org

A pub/e.texts/gutenberg/etext91 és az etext92 nevű alkönyvtárak alatt Ezópus fabulái, Lewis Carroll könyvei és egy sor más irodalmi mű, valamint a Book of Mormon szövege található. Elérhető 24 órán át.

world.std.com

Az obi nevű directory-ban mindenféle szöveges anyag van, az online meséktől kezdve a hirosimai túlélők beszámolójáig. du. 6 - de. 6

Jog

info.umd.edu

Az USA Legfelsőbb Bíróságának döntései 1989-től mostanáig az info/Government/US/SupremeCt directory alatt. Minden ülészak anyaga külön alkönyvtárban van (pl. term1992). Töltsd le a README és az Index állományokat, mert ezek segítenek kiigazodni az ügyiratszámok között. du. 6 - de. 6

ftp.uu.net

Legfelsőbb bírósági határozatok a court-opinions alkönyvtárban. Érdemes letöltened az index file-t, mert ebből kiderül, hogy melyik file-szám melyik névhez tartozik. A határozatok csak WordPerfect és Atex formátumban állnak rendelkezésre. Elérhető 24 órán át.

Képek

wuarchive.wustl.edu

A graphics/gif directory több száz GIF formátumú fényképet és rajtot tartalmaz,

képregényektől gépkocsikig, úrfelvételektől rocskzárókig. Ezek alkönyvtárak hosszú sora alatt vannak elrendezve.

Kormányzat

ncsuvm.cc.ncsu.edu

A SENATE directory bibliográfiai adatokat tartalmaz az USA Szenátus dokumentumairól és meghallgatásairól több régebbi Kongresszussal kapcsolatban. Hozd le a README.DOS9111 állományt, mert abból kiderül a rejtélyes file-nevek jelentése. du. 6 - de. 6

nptn.org

A General Accounting Office a Kongresszus egyik vizsgálóbizottsága. A pub/e.texts/gao.reports directory tartalma egy kísérlet arra, hogy az ügynökség ftp útján is terjessze a jelentéseit. Elérhető 24 órán át.

info.umd.edu

Az info/Government/US/Whitehouse alkönyvtárban a Clinton adminisztráció sajtóközleményeinek és egyéb dokumentumainak másolatait helyezték el. du. 6 - de. 6

leginfo.public.ca.gov

Ez a gyűjtőhelye California állam kormánya törvényhozási évkönyveinek, törvényjavaslatainak és egyéb információs anyagainak. Elérhető 24 órán át.

whitehouse.gov

Itt található másolatok az elnöki hivattal kapcsolatos írásokról, sajtótájékoztatók jegyzőkönyveiről és hasonló információs anyagokról. Elérhető 24 órán át.

Lásd még a "Jog" címszó alatt is.

Könyvek

rtfm.mit.edu

A pub/usenet/rec.arts.books directory tartalmaz ajánlott olvasnivalókat különböző szerzőktől, valamint ajánlott könyvesboltok listáit több városban. Sajnos ebben az archívumban hihetetlenül hosszú file-neveket használnak — olyan hosszúak, hogy akár a képernyődről is leolgnak, ha MS-DOS vagy más hasonló gépen dolgozol. Ezért, még ha csak egyetlen állományt akarsz is letölteni, akkor is valószínűleg érdemesebb az mget parancsot használni a get helyett. Ezzel a módszerrel a program megkérdezi minden egyes állománynál, hogy akarod-e; mert egyébként csak csalódások fognak érni, amikor a rendszer újra és újra azt közli veled, hogy a kért file nem létezik (mert esetleg lehagytad a nevének a végét a képernyőszélesség probléma miatt). du. 6 - de. 6

mrcnext.cso.uiuc.edu

A Project Gutenberg nevű kezdeményezés célja az, hogy a papírra írt szövegeket elektronikus formátumba tegye át. Már most is több mint 100 mű érhető el, Lewis Carrolltól kezdve Mark Twainig; a "A Tale of Two Cities"-től a "Son of Tarzan"-ig. Nézz be az /etext/etext92 és /etext/etext93 nevű alkönyvtárakba. du. 6 - de. 9

Könyvtárak

ftp.unt.edu

A library nevű directory több listát is tartalmaz a Hálózaton elérhető számítógépesített könyvtári katalógusokról.

Macintosh

sumex-aim.stanford.edu

Ez a fő gyűjtőhelye a Macintosh szoftvereknek. Belépés után kapcsolj át az info-mac directory-ra, melyben alkönyvtárak hosszú sorát láthatod, szinte minden free-és shareware Mac programmal, amire valaha is szükséged lehet. du. 9 - de. 9

ftp.uu.net

Sok Macintosh program van a systems/mac/simtel20 nevű directory alatt. Elérhető 24 órán át.

MS-DOS

wuarchive.wustl.edu

Itt van a világ egyik legnagyobb MS-DOS szoftvergyűjteménye. A file-okat valójában a U.S. Army's White Sands Missile Range számítógépéről másolják vagy "tükrözik" erre a gépre (mert az egy teljesen érthetetlen ftp programot használ). Az archívumban vannak nagy Macintosh, Windows, Atari, Amiga, Unix, OS9, CP/M és Apple II programgyűjtemények is. Nézz be a mirrors és systems alkönyvtárakba. A gif nevű directory nagy számban tartalmaz GIF formátumú képállományokat. Elérhető 24 órán át.

ftp.uu.net

MS-DOS programokat és egyéb állományokat a systems/msdos/simtel20 directory alatt érdemes keresni. Elérhető 24 órán át.

Science-fiction

elbereth.rutgers.edu

A pub/sfl directory alatt megtalálhatod a különböző sci-fi televíziós sorozatok cselekményének leírásait, köztük a Star Trek teljes anyagát (nemcsak az eredeti és a Next Generation c. sorozatokét, de a képregény változatát is), valamint a Lost in Space, a Battlestar Galactica, a Twilight Zone, a Prisoner és a Doctor Who történeteket is. Vannak továbbá listák különböző sci-fi témájú dolgokról és egy online science-fiction magazin is. du. 6 - de. 6

Shakespeare

atari.archive.umich.edu

A shakespeare directory tartalmazza a Mester legtöbb művét. Egy sor más helyen is megtalálhatók a munkái, de többnyire egyetlen óriási file formájában. Ez az archívum viszont különböző kategóriákba osztva szolgáltatja őket (komédiák, versek, történelmi drámák stb.), így az egyes színművek vagy szonettek külön is letölthetők.

Szakácsművészet

wuarchive.wustl.edu

Receptek és receptgyűjtemények találhatóak a usenet/rec.food.cooking/recipes directory alatt.

gatekeeper.dec.com

Receptek vannak a pub/recipes alkönyvtárban.

Számítógépes erkölcs

ftp.eff.org

Az Electronic Frontier Foundation otthona. A cd paranccsal a pub directory-ba kell menni, s ott az EFF, SJG és CPSR alkönyvtárakban található dokumentumok az

EFF-ről és különböző ügyekről a Hálózattal, az etikával és a joggal kapcsolatban. Elérhető 24 órán át.

Szex

rtfm.mit.edu

Kukucskálj be a pub/usenet/alt.sex és a pub/usenet/alt.sex.wizards alkönyvtárakba, ahol a szex minden fajtájával kapcsolatban vannak írások. Lásd a "Könyvek" címszónál található figyelmeztetést ezzel az ftp archívummal kapcsolatban. du. 6 - de. 6

Televízió

coe.montana.edu

A pub/TV/Guides directory tucatnyi TV sorozatról tartalmaz történeteket és egyéb információs anyagokat. Csak két anonymous ftp bejelentkezés engedélyezett egyszerre, így esetleg többször kell próbálkozni a belépéssel. du. 8 - de. 8

ftp.cs.widener.edu

A pub/simpsons directory-ban több állomány van Bartról és családjáról, mint amennyire valószínűleg bárkinek szüksége lehet az életben. A pub/strek alkönyvtár az eredeti Star Trek és a Next Generation sorozatról, valamint a mozifilm változatokról tartalmaz állományokat.

Lásd még a "Science-fiction" címszó alatt.

Történelem

nptn.org

Ezen a helyen egy nagy és egyre növekvő gyűjtemény van szöveges állományokból. A pub/e.texts/freedom.shrine directory fontos történelmi dokumentumok szövegét tartalmazza. Például a Magna Carta, a Declaration of Independence és az Emancipation Proclamation. Elérhető 24 órán át.

ra.msstate.edu

Mississippi állam egy elég eklektikus adatbázist tart itt fenn történelmi dokumentumokból a docs/history directory alatt. Ezek a szövegek Attila hadászati stratégiájától a vietnami katonadalokig mindenféle témával foglalkoznak. du. 6 - de. 6

seq1.loc.gov

A Library of Congress számos dokumentumot kapott a hajdani szovjet kormányzattól és ezek közül sokat lefordítottak angolra. A pub/soviet.archive/text.english nevű directory alatt megtalálható például Lenin parancsa a parasztok kivégzésére, vagy Hruscsov válasza Kennedy-nek a a kubai rakétaválság idején. A pub/soviet.archive alkönyvtárban levő README file tartalmazza a dokumentumok indexét. du. 6 - de. 6

Usenet

ftp.uu.net

A usenet directory alatt vannak a "frequently asked questions" ("gyakran ismételt kérdések") összeállítások, melyeket az rtfm.mit.edu gépről másolnak ide. A communications nevű alkönyvtárban olyan programokat tárolnak, amelyekkel az MS-DOS számítógépeket használók közvetlenül tudnak a UUCP rendszerekhez kapcsolódni. Az info directory-ban az ftp-ről és az egyes ftp archívumokról találsz információkat. Az inet nevű alkönyvtár pedig az Internetről tartalmaz ismereteket. Elérhető 24 órán át.

rtfm.mit.edu

Ez az archívum minden létező "frequently asked questions" anyagot tartalmaz a Usenet hírcsoportokról a pub/usenet alkönyvtár alatt. Lásd a "Könyvek" címszónál található figyelmeztetést ezzel az ftp archívummal kapcsolatban. du. 6 - de. 6

Utazás

nic.stolaf.edu

Mielőtt a következő tengerentúli utadra elindulsz, esetleg érdemes megnézni, hogy a State Department kiadott-e valamilyen útmutatót az útitervedben szereplő országokról. Ezek az útmutatók mindenféleképpen foglalkoznak a hurrikánveszéllyel a polgárháborús helyzetig, és a pub/travel-advisories/advisories directory-ban vannak, országok szerint rendezve. du. 7 - de. 7

Vallás

nptn.org

A pub/e.texts/religion directory alatt további alkönyvtárak vannak a Biblia és a Korán fejezeteivel és könyveivel.

Vásárlás, fogyasztás

rtfm.mit.edu

A pub/usenet/misc.consumers nevű directory áruvásárlási hitelekkel kapcsolatos dokumentumokat tartalmaz. A pub/usenet/rec.travel.air alkönyvtárban található szövegekből pedig megtanulható, hogy hogyan kell légitársaságoknál tárgyalni helyfoglalás ügyben, s hogy hogyan lehet a legjobb árú helyeket megszerezni. Lásd a "Könyvek" címszónál található figyelmeztetést ezzel az ftp archívummal kapcsolatban. du. 6 - de. 6

Vírusok

ftp.unt.edu

Az antivírus directory-ban vannak vírusellenőrző programok MS-DOS és Macintosh számítógépekhez. du. 7 - de. 7

Zene

cs.uwp.edu

A pub/music directory alatt minden van, modern dalok szövegeitől kezdve egészen a meghallgatásra ajánlott barokk zenei CD-k listájáig. Kissé különbözik a többi ftp archívumtól és ezért könnyebb benne eligazodni. A file és directory nevek baloldalt vannak, míg a jobb szélén egy rövid ismerető látható róluk, valahogy így:

SITES	1528	Other music-related FTP archive sites
classical/	-	(dir) Classical Buying Guide
database/	-	(dir) Music Database program
discog/	=	(dir) Discographies
faq/	=	(dir) Music Frequently Asked questions files
folk/	-	(dir) Folk Music Files and pointers
guitar/	=	(dir) Guitar TAB files from ftp.nevada.edu
info/	=	(dir) rec.music.info archives
interviews/	-	(dir) Interviews with musicians/groups
lists/	=	(dir) Mailing lists archives
lyrics/	=	(dir) Lyrics Archives
misc/	-	(dir) Misc files that don't fit anywhere else
pictures/	=	(dir) GIFS, JPEGs, PBMs and more.
press/	-	(dir) Press Releases and misc articles

```

programs/          - (dir) Misc music-related programs
releases/          = (dir) Upcoming USA release listings
sounds/           = (dir) Short sound samples
226 Transfer complete.
ftp>

```

Amikor be akarsz lépni egy directory-ba, akkor a "/" jelet nem kell beírni. du. 7 - de. 7

potemkin.cs.pdx.edu

A Bob Dylan archívum. Interjúk, jegyzetek, életének eseményei évről-évre, s egy csomó minden egyéb van a pub/dylan directory-ban. du. 9 - de. 9

ftp.nevada.edu

Gitár akkordok mai dalokhoz a pub/guitar directory alatt, szerzők szerint rendezett alkönyvtárakban.

7.7 Az ncftp — ehhez mit szólsz!

Ha szerencséd van, akkor azok az emberek, akik a szolgáltató gépedet vagy az általad használt nyilvános rendszert üzemeltetik, felraktak egy ncftp nevű programot, ami az ftp használat néhány gondját leveszi a válladról.

A kezdőknek hasznos, ha az ncftp-t használják a jó öreg ftp helyett, mert többé nem kell aggódní az "anonymous" szó betűzése miatt. A program beírja azt helyetted a kapcsolat létrejöttkor. Amikor már bent vagy, akkor a kötőjelek, "x"-ek, "r"-ek és "d"-k helyett csak az állományok és az alkönyvtárak listáit látod (az MS-DOS rendszert használók számára ez nagyon hasonlít a dir/w parancs eredményére). A program még egy nyilvántartást is csinál azokról az ftp gépekről, amiket az utóbbi időben használtál, így ezeket egy listából is kiválaszthatod, s nem kell emlékezned egyes hihetetlenül bonyolult ftp nevekre.

A program elindítása — feltételezve, hogy rajta van a szolgáltató gépen — nagyon egyszerű. A parancssornál írd be:

```
ncftp gép-név
```

ahol a "gép-név" az elérni kívánt szolgáltató neve (azt is lehet, hogy csak az ncftp szót írod be és utána az "open" parancsot használod). Miután a kapcsolat létrejött, a megszokott ftp parancsokat adhatod ki, mint az "ls", a "get" és az "mget". A "/" jelre végződő dolgok a directory-k, melyekbe be lehet lépni a "cd" paranccsal; a többi letölthető file. További hasznos ncftp parancs a "type", amivel a file átvitel előtt beállítható annak típusa (pl. ASCII-ről binary-ra), és a "size", mellyel a letöltés előtt megnézhető, hogy mekkora a file. Például a

```
size declaration.txt
```

parancs megmondja, hogy milyen nagy a declaration.txt file, mielőtt lehívnád. Amikor egy "bye" paranccsal kilépsz a szolgáltató gépből, akkor az ncftp feljegyezi azt a directory-t, amiben utoljára voltál, s így, ha legközelebb belépsz erre a gépre, akkor automatikusan ebbe az alkönyvtárba kerülsz vissza. Ha ezt írod be:

```
help
```

akkor az elolvasásra érdemes segítő szövegekről kapsz egy listát. Ezek segítségével még tovább növelheted a program hatékonyságát.

7.8 A Project Gutenberg — elektronikus könyvek

A Project Gutenberg, melyet Michael Hart koordinál, egy igazán nagyratörő célt tűzött ki: több mint 10,000 könyvet és egyéb dokumentumot akarnak elektronikus formában közzétenni 2001-ig. 1993-ban a projekt keretében átlagosan havi négy könyvet tettek fel az ftp archívumukba; 1994-ben, reményeik szerint, meg tudják kétszerezni ezt az ütemet.

Az 1971-ben indult kezdeményezés már most is egy százas nagyságrendű "könyvtárat" tart fenn könyvekből és rövid történetekből, Ezópus meséi és az "Aliz Csodaországban" egyaránt elérhető itt. Egyre nagyobb számban vannak aktuális témájú dokumentumok is, mint például a CIA "World Factbook" nevű évkönyve.

Az nptn.org gépen kívül a Project Gutenberg anyagok többek közt az mrcnext.cso.uiuc.edu címen is megtalálhatók az etext directory alatt.

7.9 Amikor valami elromlik

* Egy "host unavailable" üzenet jelenik meg.

Az ftp gép valamiért nem működik. Próbáld meg később újra.

* Egy "host unknown" hibaüzenetet kapsz.

Ellenőrizd, hogy jól írtad-e be a gép nevét.

* Rosszul gépelted be az "anonymous" szót a bejelentkezéskor és a gép kér egy jelszót, ahhoz az azonosítóhoz, amit beírtál.

Csak írd be valamit és nyomd meg az Entert, s próbáld meg újra. A másik módszer, hogy az "ftp" szót használod az "anonymous" helyett. Meglepően sok gépen ez is működik. Vagy használd az ncftp-t, ha a gépeden rajta van, és többé nem kell ezzel törődnöd.

7.10 SZT

Azarchie bátor használata sokat segít a keresett állományok és dokumentumok megtalálásában. Az új vagy érdekes ftp archívumokról a Usenet comp.archives nevű newsgroupjában lehet értesülni. A comp.misc, a comp.sources.wanted, vagy a news.answers hírcsoportokba is érdemes benézni: itt megtalálhatók Tom Czarnik és Jon Granrose havonta közzétett listái az ftp archívumokról.

A comp.archives newsgroup az új ftp helyek mellett a már létezőkön megjelent érdekes új állományokról is hírt ad.

A Usenet comp.virus newsgroupjában lehet olyan anyagokat találni, melyekben felsorolják a vírusellenőrző programokat tároló archívumokat, mindenféle számítógéphez: Amiga, MS-DOS, Macintosh, Atari stb.

A comp.sys.ibm.pc.digest és comp.sys.mac.digest hírcsoportok az új MS-DOS és Macintosh programokról közölnek információkat, továbbá terjesztik a fenti két géptípus használói által feltett kérdéseket és a rájuk adott válaszokat.

8. fejezet: Gopher, WAIS és World-Wide Web

8.1 A gopherek

Még az olyan eszközökkel is, mint a Hytelnet és azarchie, azftp és a telnet használata elég sok nehézséggel járhat. Ott vannak azok a hosszú telnet és ftp címek, amikre emlékezni kell. A telnet-elérésű szolgáltatásoknak gyakran saját, egyedi parancsaik vannak. És, ó jaj, azok a szörnyű directory és file elnevezések!

De újabban, ahogy a Hálózat egy egyre gazdagabb információs gyűjtőhellyé válik, az emberek olyan módszereket fejlesztenek ki, amikkel sokkal könnyebb megtalálni és megszerezni az információkat és az állományokat. A Gopher és a Wide-Area Information Server (WAIS) két olyan szolgáltatás, melyek végül ugyanolyan könnyen bejárhatóvá teszik majd az Internetet, mint amilyenek a kereskedelmi szolgáltatók (pl. a CompuServe vagy Prodigy) rendszerei.

A gopherek és a WAIS programok egyaránt úgy működnek, hogy felveszik a rendelést a kért információról, majd végigkeresik a Hálózatot helyetted. Mindkettő menükkel vezérelhető — nem kell hosszú karaktersorozatokat begépelned, csak ráviszed a kurzort a kívánt tételre és megnyomod az Entert. A gopherekkel még ftp archívumokban tárolt állományok, programok között is lehet válogatni.

Nézzük meg először a Gophert (a nevét a University of Minnesota hivatalos kabala állatáról, egy kis rágcsálóról kapta, mert itt fejlesztették ki ezt a rendszert).

Sok nyilvános hálózati ellátó gépén van már működő gopher. Ha használni akarsz, akkor írd be a parancssornál, hogy

```
gopher
```

és nyomd meg az Entert. Ha tudod, hogy a szolgáltatónál nincs gopher, vagy semmi sem történik, amikor beírod ezt a parancsot, akkor hívd fel telnettel a következő gépet:

```
consultant.micro.umn.edu
```

A bejelentkezésnél gépeld be:

```
gopher
```

és nyomd meg az Entert. A gép megkérdezi, hogy milyen terminál emulációt használsz, majd valami ilyesmit fogsz kapni:

```
Internet Gopher Information Client v1.03
```

```
Root gopher server: gopher.micro.umn.edu
```

- ```
-> 1. Information About Gopher/
2. Computer Information/
3. Discussion Groups/
4. Fun & Games/
5. Internet file server (ftp) sites/
6. Libraries/
7. News/
8. Other Gopher and Information Servers/
```

9. Phone Books/
10. Search lots of places at the U of M <?>
11. University of Minnesota Campus Information/  
Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu

---

Feltételezve, hogy VT100 vagy valami más VT emulációt használsz, a lehetőségek között a fel- és lemutató nyíl gombbal tudsz mozogni. Ha rávitted a kurzort egy érdekesnek tűnő menüpontra, akkor csak nyomd meg az Entert, s vagy egy újabb menüt kapsz további választási lehetőségekkel, vagy egy űrlapot egy adatbázisban való kereséshez, vagy egy szöveges állományt, attól függően, hogy az adott menüpont hová mutat (mindjárt meglátjuk, miből derül az ki, hogy mikor milyen típus jelenik meg).

A gopherek nagyszerű eszközök a Hálózat információforrásainak felfedezésére. Csak válogass nyugodtan és figyeld meg, hogy mik bukkannak elő. Játssz egy kicsit a rendszerrel; próbáld követni, hogy hová visz el téged. Egyes menüpontok mögött szöveges anyagok vannak. Amikor egy ilyet olvasol és vagy a végére érsz, vagy egy kis "q" betűt írsz be a kilépéshez, akkor még választhatsz, hogy el akarsz-e menteni belőle egy másolatot a saját alkönyvtárdba, vagy esetleg levélben elküldöd magadnak. Egy másik lehetséges funkció az, amikor egyszerű adatbázisokban tudsz keresni megadott szavak alapján. Ha vissza akarsz menni egy szinttel a menükben, akkor a "u" gombot nyomd meg bármelyik menünél (nagyon hasonló az ftp "cd .." parancsához).

Vedd észre, hogy a fenti menüben az egyik választási lehetőség az "Internet file server (ftp) sites" nevet viseli. Válaszd ki ezt és egy módosítottarchie rendszerhez fogsz kapcsolódni — egyarchie, ami mégis más. Amikor azarchie gopheres változatával keresel egy file-t, akkor itt is listát kapsz azokról a gépekről, amelyeken a keresett file megtalálható, akárcsak a hagyományosarchie esetében. Csakhogy, ahelyett, hogy le kellene írni vagy meg kellene jegyezni az ftp címekeket és alkönyvtárakat, most csak rá kell vinned a kurzort a kívánt listaelemre és megnyomnod az Entert. A rendszer hozzákapcsol az ftp géphez, ahonnan kiválaszthatod azt a file-t, amit szeretnél. Ezúttal, miután rávitted a nyilat a kért állomány nevére, egy kis "s" betűt írj be. A program megkérdezi, hogy milyen néven szeretnéd a saját ("home") alkönyvtárdba elmenteni a file-t, majd az állomány átmásolódik a szolgáltató gépedre. Sajnos ez a fajta file átvitel nem minden nyilvános szolgáltatónál működik számítógépes programok és tömörített állományok esetében. Ha nem működik a dolog, akkor a hagyományos módon kell letöltened az állományt, az anonymous ftp segítségével.

Az ftp archívumok mellett sok száz adatbázis és könyvtári katalógus van szerte a világban, ezek mind elérhetőek a gopherekkel. Jelenleg még nincs egy általános lekérdező felület a könyvtári rendszerekhez, így készül fel arra, hogy az online megjelenő segítséget alaposan el kell olvasnod, ha a gophereken keresztül kapcsolódsz ezekhez.

Az olyan gopher menüpontok, amiknek a neve végén "/" jel van, egy másik menühöz vezetnek át. A "."-ra végződő tételek szöveges, képi vagy program állományok. Ezeket le tudod tölteni a saját könyvtárdba (vagy e-mail útján elküldheted magadnak vagy valaki másnak). A <?> vagy <CSO> végződésű sorok adatbázisban való keresést jelentenek. A különbség az, hogy a <?> esetében egy egysoros ablak jelenik meg, ahol egy kulcsszóra vagy kulcsszavakra tudsz keresni, míg a <CSO> egy elektronikus űrlapot hoz elő, melyben több, kitölthető mező van (ilyeneket például az egyetemek online "telefonkönyveinél" láthatsz).

A gopherekkel ma már viszonylag kifinomult módon lehet keresni a Boole operátorok segítségével. Például, ha csak olyan állományokat akarsz találni, melyek neve az "MS-DOS" és a "Macintosh" szavakat is tartalmazza, akkor írd be:

```
ms-dos and macintosh
```

(A gophereknél nem számít a kis- és nagybetű.) A másik esetben, ha azokról az állományokról akarsz egy listát, melyek nevében az "MS-DOS" vagy a "Macintosh" szerepel, akkor ezt írd be:

```
ms-dos or macintosh
```

8.2 Mélyebbre ásva

Bármilyen izgalmas tevékenység is a "Gophervilág" felfedezése, eljön a nap, amikor egy bizonyos információra vagy állományra lenne gyorsan szükséged. Vagy esetleg meguntad a menük végtelen sorát, amiken végig kell menned, hogy eljuss a kívánt helyre. Szerencsére vannak olyan lehetőségek, melyekkel még a gopherek használata is könnyebbé tehető.

Az egyik ilyen archie barátnöjje, veronica (állítólag ez egy rövidítés, de ezt egy percig se vedd komolyan), aki ugyanazt csinálja a gopherek világában, amit az archie művel az ftp archívumokkal.

Sok gopherben a veronica szolgáltatást az "Other gopher and information services" nevű menüpont alatti "Searching through gopherspace using veronica" címszónál találod. Válaszd ki ezt és valami ilyesmi jelenik meg:

```
Internet Gopher Information Client v1.1
Search titles in Gopherspace using veronica
```

- ```
-> 1.
  2. FAQ: Frequently-Asked Questions about veronica (1993/08/23).
  3. How to compose veronica queries (NEW June 24) READ ME!!..
  4. Search Gopher Directory Titles at PSINet <?>
  5. Search Gopher Directory Titles at SUNET <?>
  6. Search Gopher Directory Titles at U. of Manitoba <?>
  7. Search Gopher Directory Titles at University of Cologne <?>
  8. Search gopherspace at PSINet <?>
  9. Search gopherspace at SUNET <?>
  10. Search gopherspace at U. of Manitoba <?>
  11. Search gopherspace at University of Cologne <?>
```

```
Press ? for Help, q to Quit, u to go up a menu
```

```
Page: 1/1
```

Hát itt van választék! Először is, mi a különbség a directory címekben és a sima Gophervilágban való keresés között? Ha már tudod annak a directory-nak a nevét, amit keresel (mondjuk egy MS-DOS programokat tartalmazó alkönyvtárét), akkor csinálj egy "directory-titles" típusú keresést. De, ha nem tudod biztosan, hogy milyen menünev alatt lehet a keresett információ, akkor egy általános keresést kérj az egész Gophervilágban. Általában nem lényeges, hogy a sok veronica közül melyiket használod —

ezeknek elvileg ugyanazt az eredményt kell adniuk. Azért van egynél több ilyen rendszer, mert mostanában az Internet olyan népszerű lett, hogy egyetlen veronica (vagy egyetlen gopher, vagy egyetlen valami más szolgáltatásból) nagyon gyorsan túlterhelődne a világ minden részéről érkező információkérésektől.

A veronicával szinte mindent lehet keresni. Olyan múzeumokra vagy kíváncsi, ahol a gyűjteményekből online kiállításokat készítenek? Próbáld rákeresni a "museum" szóra! Vagy egy példány kellene a Függetlenségi Nyilatkozatból? Próbáld a "declaration" szót!

A legtöbbször a keresés eredménye egy újabb menüt eredményez, amiből választhatsz.

Mondjuk, hogy flambírozott cseresznyével szeretnéd elkápráztatni a pénteki vacsorára érkező vendégeidet. Ha felhívod veronicát és beírod, hogy "flambe", akkor rövidesen kapsz egy menüt több flambírozási recepttel, köztük egy "dessert flambe" nevűt is. Ha ráviszed a kurzort erre a sorra és megnyomod az Entert, akkor kiderül, hogy ez pontosan a flambírozott cseresznye leírása. Ezután nyomd meg a "q" gombot a kilépéshez és a program megkérdezi, hogy el akarod-e menteni a saját könyvtáradba a szolgáltató gépeden, vagy inkább e-mailben küldöd el valahová.

Ahogy ebből is látszik, a veronica az archie alternatívájaként is használható, "aki" — az Internet növekvő népszerűségének köszönhetően — úgy látszik, hogy egyre hosszabb ideig dolgozik egy keresésen.

Az archie és a veronica mellett most már van jughead is (már csak egy betty hiányzik). Ez hasonlóan működik, mint a veronica, de a keresés csak arra az adott gopherre vonatkozik, ahol a jughead található.

Ha vannak olyan gopher információforrások, amiket gyakran használsz, akkor íme néhány trükk arra, hogy közvetlenül is elérd őket.

Az egyik, hogy a gophert hasonlóan használod, mint a telnet programot. Ha tudod egy bizonyos gopher Internet címét (ez gyakran ugyanaz, mint a telnet vagy az ftp cím), akkor közvetlenül is hozzá tudsz kapcsolódni, s nem kell átvergődni a menükön. Mondjuk például, hogy az info.umd.edu címen levő gophert akarod használni. Ha a szolgáltató gépeden van működő gopher kezelőprogram, akkor írd be ezt a parancssornál:

```
gopher info.umd.edu
```

és a kapcsolat létrejön.

De még ez is unalmas lehet, ha több gophert is használsz rendszeresen. Itt jön a "könyvjelző" ("bookmark") funkció előnye. A gophernél lehetőség van rá, hogy csinálj magadnak egy listát a kedvenc gopher szolgáltatásaidról, vagy akár az adatbázis lekérézésekről. Majd, ahelyett, hogy egyre mélyebbre ásnál a directory-k rendszerében, egyszerűen csak előhívod a könyvjelzők listáját és kiválasztod a kívánt szolgáltatást.

Ha egy könyvjelzőt akarsz elhelyezni a Gophervilág egy adott pontján, akkor először hívd elő a gophert, majd menj végig a menükön, amíg el nem érsz a keresett menühöz. Itt írj be egy nagy "A" betűt. A program javasol egy nevet ennek a könyvjelző bejegyzésnek, amit megváltoztathatsz — ha akarod — a backspace billentyűvel és az új név beírásával. Amikor ezzel készen vagy, nyomd meg az Entert. Most már, ha a Gophervilágban bolyongsz és szeretnél átrepülni erre a bizonyos pontra, akkor csak írd be bármikor a "V" parancsot (ebben az esetben mindegy, hogy kis- vagy nagybetűvel). Erre előjön egy lista a könyvjelzőidről. Menj rá arra, amit keresel és nyomd meg az Entert; a program rövidesen átkapcsol oda.

A nagy "A" parancs használata akkor is hasznos, ha egy bizonyos adatbázis- vagy veronica-keresést szeretnél eltárolni, amit gyakran használsz (például, ha híreket szoktál keresni egy bizonyos témáról és a szolgáltató gépeden van egy indexelt archívum a hírügynökségi jelentésekből).

A nagy "A" helyett a kis "a" betűt is beírhatod. Ez esetben az illető menü aktuális sorához kerülsz vissza és nem az egész menü jön elő a könyvjelző aktivizálásakor.

Ha később törölni szeretnél egy könyvjelzőt, akkor nyomd meg a "V" gombot a gopherben, válaszd ki azt a tételt, amire nincs már szükséged, majd nyomd meg a "D" gombot.

Még egy ötlet:

Ha meg akarod tudni egy bizonyos gopher szolgáltatás címét, akkor üsd le a "=" gombot, miután rávitted a nyilat a menüben. Erre néhány sor jelenik meg, ezek nagy része számítógépül van, ami az emberek többségének nem sokat mond, de valahol ott lesz közte az illető gép címe.

8.3 Gopher parancsok

a

Hozzáad ("add") egy menüpontot a könyvjelzőid listájához.

A

Hozzáad egy egész gopher menüt vagy egy adatbázis lekérdezést a könyvjelzőid listájához.

d

Töröl ("delete") egy tételt a könyvjelzőid listájából (előbb a "V" parancsot ki kell adni).

q

Kilép ("quit") a gopherből. A program előbb megkérdezi, hogy tényleg ezt akarod-e.

Q

Kilép a gopherből anélkül, hogy megerősítést kérne.

s

A kiválasztott file-t elmenti ("save") a "home" könyvtáradba.

u

Egy szinttel feljebb lép ("up") a gopher menürendszerében.

v

Megmutatja ("view") a könyvjelzőid listáját.

=

Információkat ad az illető gopher tétel eredeti helyéről.

>

Egy képernyőt előre lapoz a gopher menüben.

<

Egy képernyőt visszafelé lapoz a gopher menüben.

8.4 Néhány érdekes Gopher

Ma már százsámra vannak gopherek szerte a világon. az alábbiakban néhányat felsorolunk közülük. Amennyiben a gépeden van egy gopher "kliens" (kezelőprogram) telepítve, akkor közvetlenül is elérheted őket a

`gopher szolgáltató_gép`

parancs begépelésével. Nem találsz a listában a téged érdeklő témát? Ne feledd, hogy a veronica segítségével bármilyen kategóriát vagy témakört meg tudsz keresni!

Állatok

saimiri.primate.wisc.edu

Információk a főemlősökről és az állatvédő törvényekről.

Biológia

ucmp1.berkeley.edu

A University of California at Berkeley's Museum of Paleontology több online kiállítást tart fenn ezen a gépen. GIF formátumú képek tölthetők le növényekről és állatokról a "Remote Nature" menü alól. Az "Origin of the Species" menüpont alatt elolvashatod Darwin híres munkáját és szavakra is kereshetsz benne.

Csillagászat

cast0.ast.cam.ac.uk

Egy csillagászati gopher, amit az Institute of Astronomy és a Royal Greenwich Observatory (Cambridge) üzemeltet.

Egészségügy

odie.niaid.nih.gov

A National Institutes of Health adatbázisai az AIDS-ről az "AIDS related information" nevű menüpont alatt.

helix.nih.gov

A National Cancer Institute adatlapjai a különböző rákbetegségekről a "Health and clinical information" menüben a "Cancernet information" címszó alatt érhetőek el.

nysernet.org

A mellrákkal kapcsolatos információkat a "Special Collections: Breast Cancer" menü mögött lehet megtalálni.

welchlink.welch.jhu.edu

Ez a Johns Hopkins University orvosi témájú gophere.

Építészet

libra.arch.umich.edu

Online kiállítások különböző építészeti témájú képekből.

Geológia

gopher.stolaf.edu

Válaszd ki az "Internet Resources" és utána a "Weather and geography" menüpontot, ahol információk találhatók a legújabb földrengésekről.

Időjárás

wx.atmos.uiuc.edu

Meteorológiai előrejelzések Észak-Amerikáról, de magad is készíthetsz ilyeneket az ott található időjárási adatokból.

Internet

gopher.lib.umich.edu

Az Internet különböző tematikus útmutatóinak (pl. társadalomtudományok) gyűjtőhelye. Válaszd ki a "What's New & Featured Resources", majd a "Clearinghouse" menüpontokat.

Izrael

jerusalem1.datasrv.co.il

Ez az izraeli rendszer számos dokumentumot kínál Izraellel és a zsidósággal kapcsolatban.

Japán

gopher.ncc.go.jp

Nézz be a "Japan information" menü alá, ha a japán életről és kultúráról szóló dokumentumokat keresel.

Kormányzati ügyek

marvel.loc.gov

A Library of Congress által üzemeltetett rendszer számos információforrást kínál, köztük a könyvtár katalógusát és mindenféle anyagot az USA Kongresszusáról.

gopher.lib.umich.edu

Sokfajta kormányzati információs anyag, a kongresszusi bizottságok megbízásaitól kezdve a gazdasági statisztikákig és a NAFTA-val kapcsolatos információkig.

ecix.doc.gov

Szövegek a katonai eszközök polgári célokra való felhasználásról.

sunsite.unc.edu

Jelenlegi és korábbi szövetségi költségvetések találhatóak meg ezen a gépen. Először a "Sunsite archives", majd a "Politics" és utána a "Sunsite political science archives" menüpontot kell választani.

wiretap.spies.com

A kanadai kormányzattal kapcsolatos dokumentumok találhatóak a "Government docs" menü alatt.

stis.nih.gov

Válaszd az "Other U.S. government gopher servers" menüpontot, ha a különböző egyéb szövetségi gophereket szeretnéd elérni.

Környezetvédelem

ecosys.drdr.virginia.edu

Az Environmental Protection Agency adatlapjai vegyi anyagok százairól, melyek között kulcsszavak szerint lehet keresni. Válaszd ki az "Education", majd az "Environmental fact sheets" menüpontokat.

envirolink.org

Dokumentumok és egyéb állományok tucatjai a világon működő környezetvédő mozgalmakkal kapcsolatban.

Mezőgazdaság

cyfer.esusda.gov

Több mezőgazdasági statisztika és szabályozás, mint amire a legtöbb embernek szüksége lehet.

usda.mannlib.cornell.edu

Több mint 140 különböző típusú mezőgazdasági adatsor, többnyire Lotus 1-2-3 táblázatkezelő formátumban.

Művészet

marvel.loc.gov

A Library of Congress különböző online "galériákat" üzemeltet, melyek képeket tartalmaznak a könyvtár kiállításairól. Ezek közül a GIF vagy JPEG formátumú képek közül egyesek IGEN NAGYOK, így óvatosan válogasd ki, hogy mit töltesz le. A kiállítások között vannak műalkotások a Vatikánból, másolatok a titkos szovjet dokumentumokról, és Kolumbusz 1492-es utazásához kapcsolódó tárgyak képei. A főmenünél válaszd a 2. menüpontot és utána az "Exhibits" nevűt.

galaxy.ucr.edu

A California Museum of Photography saját online galériát üzemeltet itt. A főmenünél válaszd a "Campus Events", majd a "California Museum of Photography" és utána a "Network Exhibitions" nevű menüpontot.

Népszámlálás

bigcat.missouri.edu

Részletes adatok a szövetségi népszámlálás alapján a 10,000 lakosnál nagyobb településekről, valamint az államokról és a megyékről. A főmenünél válaszd ki a "Reference and Information Center" majd a "United States and Missouri Census Information" és utána a "United States Census" menüpontot.

Rokkantság

val-dor.cc.buffalo.edu

A Cornucopia of Disability Information sok információforrást tartalmaz a fogyatékosokkal kapcsolatos témákról, valamint kapcsolódási lehetőségeket más, rokkantsággal is foglalkozó szolgáltatókhoz.

Rovartan

spider.ento.csiro.au

Mindenféle információ a mászkáló és repülő állatkákról, a hasznosakról és a károsakról egyaránt.

Sport

culine.colorado.edu

Különböző sportágak profi bajnokságainak mérkőzéseiről, azok időpontjáról találsz adatokat a "Professional Sports Schedules" menü alatt.

Számítástechnika

wuarchive.wustl.ed

Alkönyvtárak tucatjai mindenféle típusú gépekre írt szoftverekkel. A legtöbb programot a compress tömörített formátumból vissza kell alakítani, mielőtt használni tudnád.

sumex-aim.stanford.edu

Hasonló típusú archívum, de itt a hangsúly a Macintosh programokon és állományokon van.

Történelem

Lásd a "Művészet" címszó alatt.

Zene

mtv.com

Az amerikai MTV lemezlovasa, Adam Curry által üzemeltetett rendszer könnyűzenei híreket és Curry hírességekkal készített, "Cybersleaze" című sorozatának riportjait tartalmazza.

8.5 A Wide-Area Information Server

Most már tudod, hogy több száz adatbázis és könyvtári katalógus van, amikben keresni lehet. De, ha jobban megnézed őket, akkor rájössz, hogy szinte mindegyiknek saját, egyedi keresési módszere van. Ha több ilyen használasz, akkor ez elég kényelmetlen dolog lehet. A gopherek már valamennyire enyhítenek ezen a problémán.

A Wide-Area Information Server rendszerek további lehetőséget kínálnak a Hálózaton elrejtett információk betárolásában. A WAIS programnál a felhasználó csak egyetlen kezelőfelületet lát — a program maga gondoskodik arról, hogy hogyan kell kikeresni az információkat a tucatnyi vagy esetleg több száz különböző adatbázisból. Te csak megadsz egy szót a WAIS-nek és az végigböngészi a Hálózatot olyan anyagok után, amelyekben ezt megemlíti. Kapsz egy menüt a megtalált dokumentumokról úgy sorbarendeve, ahogy a WAIS szerint ezek a legjobban megfelelnek az általad keresett témának.

Ákárcsak a Gopher programnál, a WAIS esetében is sok nyilvános Internet ellátónál meg lehet találni a szükséges "kliens" programot. Ha a te szolgáltató gépeden van ilyen WAIS kezelőprogram, akkor írd be, hogy

```
swais
```

a parancssornál és nyomd meg az Entert (az "s" betű a "simple" szó rövidítése). Ha ez az egyszerű kliens nem állna rendelkezésre, akkor hívd fel a telnet parancssal a bbs.oit.unc.edu gépet, amit a University of North Carolina üzemeltet. A "login:" kérdésre írd be:

```
bbs
```

és nyomd meg az Entert. A rendszer megkér, hogy regisztrálsd magad és ezután kapsz egy sor "bulletint"; ezek különböző szöveges állományok a rendszer működéséről. Amikor végeztél velük, üsd le a "Q" billentyűt és egy újabb menü jelenik meg. Nyomd meg a 4-es gombot a "simple WAIS client" menüponthoz és valami ilyesmit fogsz látni:

```
SWAIS                               Source Selection          Sources: 23#
Server                               Source                    Cost
001: [archie.au]aarnet-resource-guide Free
```

```

002: [archive.orst.edu]aeronauticsFree
003: [nostromo.oes.orst.ed] agricultural-market-news
Free
004: [sun-wais.oit.unc.edu] alt-sys-sun Free
005: [archive.orst.edu]alt.drugsFree
006: [wais.oit.unc.edu]alt.gopherFree
007: [sun-wais.oit.unc.edu] alt.sys.sun Free
008: [wais.oit.unc.edu]alt.waisFree
009: [archie.au]archie.au-orst.edu Free
010: [archie.au]archie.au-amiga-readmes Free
011: [archie.au]archie.au-ls-lRtFree
012: [archie.au]archie.au-mac-readmes Free
013: [archie.au]archie.au-pc-readmes Free
014: [pc2.pc.maricopa.edu]ascd-education Free
015: [archie.au]au-directory-of-servers Free
016: [cirm2.univ-mrs.fr]bib-cirmFree
017: [cmns-sun.think.com]bible Free
018: [zenon.inria.fr]bibs-zenon-inria-fr Free

```

Keywords:

<space> selects, w for keywords, arrows move, <return> searches, q quits,
?

Mind egyik sor egy-egy adatbázist jelent (az .au végződés némelyiknél arra utal, hogy az Ausztráliában van; az .fr jelű az utolsó sorban egy franciaországi adatbázis). És ez csak a lista első oldala! Ha egy nagy "K" betűt írsz be, akkor megjelenik a következő oldal (több oldal is van). A nagy "]" gomb egy oldalt visszafelé lapoz.

Az első dolog, amit tenned kell, hogy megmondod a WAIS programnak, mely adatbázisokban akarsz keresni. Egy adatbázis kijelöléséhez vidd rá a kurzort az illető sorra (a fel és le nyíl gombokkal), majd nyomd meg a szóköz billentyűt. A kiválasztott sor száma mellett egy csillag fog megjelenni. Ezt ismételd addig, amíg az összes olyan adatbázist kiválasztottad, amiben keresni szeretnél. Ezután üsd le a "W" betűt, mire a program megkérdezi, hogy milyen kulcsszavakat akarsz használni a kereséshez. Egy egész sor ilyen szót beírhatasz — egy-egy szóközzel elválasztva őket, s nem vesszővel!

Nyomd meg az Entert és a keresés elindul.

Tegyük fel, hogy te rajongsz a búzáért. Ezért kiválasztod az "agricultural-market-news" adatbázist, hogy megtudd a jelenlegi világgpiaci árát. De arra is kíváncsi vagy, hogy milyen vallási vonatkozásai vannak, így bejelölöd a "Bible" és a "Book of Mormon" menüpontokat is. És mit lehet ebből a növényből csinálni? Válaszd ki a "recipes" és a "usenet-cookbook" gyűjteményeket is! Volt mostanában valamilyen legfelsőbb bírósági határozat, amiben ez a gabona szerepelt? Jelöld be a "supreme-court" adatbázist is! Vannak szinonimák a "búza" szóra? Próbáld ki a "roget-thesaurus" és az egyszerű "thesaurus" menüpontot!

Most üsd le a "w" gombot, és írd be, hogy "wheat". Nyomd meg az Entert és a WAIS program nekilát a keresésnek. Miközben keres, közli veled, hogy van-e olyan adatbázis, ami éppen nem érhető el, s ha igen, akkor várhatóan mikor lesz ismét használható. Kb. egy perc múlva a program kiírja, hogy hány találat volt. Ezután kapsz egy menüt, ami valahogy így fog kinézni:

Keywords:				
#	Score	Source	Title	Lines
001:	[1000]	(roget-thesaurus)	#465. [results of comparison. 1] Di	19
002:	[1000]	(roget-thesaurus)	#609. Choice. - N. choice, option;	36
003:	[1000]	(roget-thesaurus)	#465. [results of comparison. 1] Di	19
004:	[1000]	(roget-thesaurus)	#609. Choice. - N. choice, option;	36
005:	[1000]	(recipes)aem@nthvax	Re: MONTHLY: Rec.Food.Recipes	
006:	[1000]	(Book_of_Mormon)	Mosiah 9:96	
007:	[1000]	(Book_of_Mormon)	3 Nephi 18:185	
008:	[1000]	(agricultural-ma)	Re: JO GR115, WEEKLY GRAIN	82
009:	[822]	(agricultural-ma)	Re: WA CB351 PROSPECTIVE PLANTINGS	552
010:	[800]	(recipes)	kms@apss.a Re: REQUEST: Wheat-free,	35
011:	[750]	(agricultural-ma)	Re: WA CB101 CROP PRODUCTION	258
012:	[643]	(agricultural-ma)	Re: SJ GR850 DAILY NAT GRN SUM	72
013:	[400]	(recipes)	pat@jaamer Re: VEGAN: Honey Granola	63
014:	[400]	(recipes)	jrtrint@pa Re: OVO-LACTO: Sourdough/	142

Mindegyik sor egy szócikket vagy szövegrészletet jelent, amely tartalmazza a "wheat" vagy valamely hasonló szót. Vidd rá a kurzort (a fel és le gombbal) arra, amelyiket látni szeretnéd, nyomd meg az Entert, s a dokumentum megjelenik a képernyődön. A "Score" oszlopban a WAIS megkísérli jelezni, hogy mennyire közelinek ítéli meg az illető dokumentumot a keresett témához. Nem úgy néz ki, hogy a Legfelsőbb Bíróság sokat foglalkozott volna ezzel a növényel mostanában!

Gondold csak meg, hogy mennyi időbe került volna egyenként belépni ezekbe az adatbázisokba és még ezt a viszonylag egyszerű keresést is lebonyolítani bennük.

8.6 A World-Wide Web

A genfi European Particle Physics Laboratory munkatársai által kifejlesztett World-Wide Web rendszer valamennyire hasonló a WAIS-hez, de ezt egy hipertextnek nevezett módszer szerint tervezték meg. Az egyik dokumentum egyes szavaihoz "hozzákapcsolnak" más dokumentumokat. Ez kicsit olyan, mintha leülnél olvasni egy lexikont — s miközben olvasol egy szócikket, látsz egy utalást, ami érdekesnek tűnik, így odalapozol, hogy megtaláld a hivatkozott részt.

Ha ki akarsz próbálni a WWW-t, akkor hívd fel a telnettel az alábbi gépet:

ukanaix.cc.ukans.edu

Jelentkezz be így: www. Miután a kapcsolat létrejött, valami ilyesmit látsz:

Welcome to CERN The World-Wide Web: CERN entry point
 CERN is the European Particle Physics Laboratory in Geneva, Switzerland.
 Select by number information here, or elsewhere.

- Help[1] About this program
- World-Wide Web[2] About the W3 global information initiative.
- CERN information[3] Information from and about this site
- Particle Physics[4] Other HEP sites with information servers
- Other Subjects[5] Catalogue of all online information by subject. Also:
- by server type[6]

** CHECK OUT X11 BROWSER "ViolaWWW": ANON FTP TO info.cern.ch in /pub/www/
src *** Still beta, so keep bug reports calm :-)

If you use this service frequently, please install this or any W3 browser
on your own machine (see instructions[7]). You can configure it to start

1-7, <RETURN> for more, Quit, or Help:

A "Web" rendszerében úgy tudsz mozogni, hogy beförd a hivatkozások mellett található számokat. Ha többet szeretnél tudni a WWW-ről, akkor üsd le a 2-es gombot. Ez is egy olyan rendszer, amivel érdemes egy kicsit eljátszadodni.

8.7 Kliensek, avagy hogyan fogi még többet a Webbel

Ha a sima Unix vagy MS-DOS operációs rendszerekhez szoktál hozzá, akkor a Gopher és a WAIS "elég tisztességes" programoknak tűnnek. De, ha egy grafikus felületet használó gépen szoktál dolgozni, mint amilyen a Macintosh, vagy egy IBM PC a Windows programmal, vagy egy Next gép, akkor valószínűleg ezeket a felhasználói felületeket meglehetősen primitívnek fogod találni. És a World-Wide Web kezelőprogramja még egy veterán MS-DOS felhasználónak is elég ügyetlennek számít (nem is beszélve arról, hogy a Web egyes anyagai már olyan speciális formátumokat használnak, amik zavarba ejtik a szegény számítógépedet).

Vannak azonban olyan eszközök, amelyekkel ezeket a szolgáltatásokat is beépítheted a géped grafikus felhasználói felületébe. Sőt, már arra is van lehetőség, hogy közvetlenül kapcsolódj az Internethez az ún. "kliens" programok segítségével és így nem kell arra a felületre hagyatkoznod, amit a nyilvános hálózati ellátód rendszere használ. Ezek a szoftverek grafikus kezelőfelületet nyújtanak mindenféle hálózati szolgáltatáshoz az ftp-től kezdve a World-Wide Webig.

Egyre nagyobb számban jelennek meg ilyen ftp vagy gopher kliensek. A PSI of Reston (Va.) például, mely az egész országban biztosít Internet hozzáférést, egyenesen megkívánja az ügyfeleitől, hogy használják ezeket a programokat. Az ún. SLIP és PPP protokollok segítségével ezek a kliens programok ugyanolyan szabványos adatcsomagokat használva kommunikálnak a Hálózattal, mint a sokkal nagyobb hálózati gépek.

A grafikus kliens programok amellet, hogy feltelepednek a géped "munkasztalára", lehetővé teszik azt is, hogy egyszerre több dolgot is csinálhass a Hálózaton — miközben az egyik ablakban egy nagy file-t hozol le éppen, a másikban beszélgethatsz egy barátoddal az Internet "csevegő" ("chat") programját használva.

Sajnos a kliens programokkal való kommunikálás egy csomó pénzedbe kerülhet. Egyesek például megkívánják, hogy egy Ethernet hálózattal közvetlenül kapcsolódj az Internethez. Mások olyan modem protokollokat használnak, mint a SLIP, de azok a hálózati ellátók, akik ilyen fajta hozzáférést is biztosítanak, akár 25-től 200 dollárig terjedő külön pótdíjat is felszámíthatnak ezért a szolgáltatásért.

A hálózati ellátó géped rendszergazdája további információkkal tud szolgálni arról, hogy hogyan lehet egy ilyen típusú hozzáféréshez jutni.

8.8 Amikor valami elromlik

Ahogy az Internet egyre népszerűbb lesz, az információforrásaira mind nagyobb terhelés nehezedik. Ha napközben próbálsz használni a gophert — legalábbis az USA keleti

partjának időszámítása szerint —, akkor időnként észrevehetően sokáig tart egyes menük megjelenése vagy egyes keresések végrehajtása. Időnként még egy üzenet is megjelenhet, ami arról tudósít, hogy túl sok ember van rákapcsolódva arra a rendszerre, melyet éppen használni próbáltál, ezért nem léphetsz már be. Ilyenkor az egyetlen lehetőség, hogy megpróbálsz újra kb. 20 perccel később, vagy akár még tovább is vársz, amikor a terhelés már valószínűleg kisebb. Ha ez a probléma a veronica keresésnél lépne fel, próbálj egy másik veronica szolgáltatót használni.

Amikor letöltesz egy állományt a gopherrel, a program időnként valami nevetségesen hosszú nevet javasol az elmentendő file számára (ez megint a rendszergazda barátainknak köszönhető, akik 128 karakteres neveket adnak csak ezért, mert a Unix megengedi a használatukat). Egyes MS-DOS kommunikációs programoknál, ha ez a név hosszabb, mint egy sor, akkor nem tudod az egészet visszatörölni, hogy egy egyszerűbb nevet adj meg helyette. Ilyenkor azért próbálj annyit letörölni a Backspace gombbal, amennyit lehet és amikor elkezded letölteni a saját számítógépedre, emlékezz rá, hogy a file nevét a program levágja a te oldaladon, mert az MS-DOS korlátozza az állománynevek hosszát. A rosszabbik eset, amikor a géped egyszerűen visszautasítja az egészet. Mít lehet ilyenkor tenni? Ahelyett, hogy elmentened az alkönyvtárdba, inkább add fel magadnak postán. Mire kilépsz a gopherből, már ott is kell lennie az e-mail postafiókodbán. Ezután a levelezőprogram megfelelő parancsával mentsd el a "home" alkönyvtárdba — ilyenkor már bármilyen néven el tudod tenni. S most már letölthető a saját számítógépedre.

8.9 SZT

David Riggins egy nyilvántartást tart fenn a gopherekről típus és téma szerint. A legfrissebb listát az ftp.einet.net ftp archívumban találod a pub nevű directory-ban. Egy "gopherjewels.txt" nevű file-t keress. A másik lehetőség, hogy feliratkozol a levelező listára, ami automatikusan elküldi a legfrissebb változatot az e-mail postafiókodbá. Küldj egy levelet a gopherjewelslist-request@tpis.cactus.org címre (igen, az első rész egyetlen szó). A "subject:" sort hagyd üresen és a levélbe csak ennyit írd: SUBSCRIBE.

Blake Gumprecht egy listát szokott összeállítani a kormányzati üzemeltetésű vagy témájú gopher és telnet szolgáltatásokról. Ezt háromhetenként elküldi a news.answers és a soc.answers newsgroupoknak a Useneten. Letölthető egyébként anonymous ftp-vel is az rtfm.mit.edu gépről, a /pub/usenet/news.answers/us-govt-net-pointers útvonalon át.

A University of Michigan's School of Information and Library Studies hallgatói nemrég külön-külön listákat állítottak össze 11 speciális témában az Internet információforrásokról, a repüléstől a színházig. Ezek a gopher.lib.umich.edu címen érhetők el a gopherrel a "What's New and Featured Resources" menü alatt.

A comp.infosystems.gopher és a comp.infosystems.wais Usenet hírcsoportok azok a helyek, ahová érdemes technikai kérdésekben fordulni a Gopher és a WAIS programokkal kapcsolatban.

Az Interpedia projekt egy olyan kísérlet, ami megpróbálja a gopher koncepciót egy lépéssel tovább vinni úgy, hogy egy online gyűjteményt állít össze a hálózaton és a hálózat felhasználóitól rendelkezésre álló érdekes és hasznos információkból. Ha fel akarsz kerülni a projekt levelező listájára, akkor küldj egy levelet az interpedia-request@telerama.lm.com címre, a "subject:" mezőbe a "subscribe" szót írd. A projekttel kapcsolatos dokumentumokat anonymous ftp-vel az ftp.lm.com gépről, a pub/interpedia directory alól tudod letölteni.

9. fejezet: Elektronikus levelezés haladóknak

9.1 File küldés levélben

Az e-mail önmagában is egy nagyon hatékony eszköz és most már mindenhová tudsz elektronikus levelet küldeni. Esetleg már rajta is vagy egy-két levelező listán. De az e-mail sokkal többet is tud, mint üzeneteket küldeni. Ha a szolgáltató gépeden nincs lehetőség az ftp-re vagy nem férsz hozzá minden ftp archívumhoz a Hálózaton, akkor kérheted azt is, hogy a programok és file-ok a postafiókodba legyenek elküldve. És néhány egyszerű trükkel te is tudsz levélben adatállományokat (pl. táblázatkezelőkből) vagy akár egész programokat küldeni a barátaidnak vagy a kollégáidnak a világ másik felére.

A kulcs mindkét esetben egy olyan programfajta, amit kódolónak, ill. dekódolónak neveznek. A hatékonysága mellett a hálózati e-mailnek van egy nagy problémája: nem tudja kezelni a grafikus karaktereket vagy a control kódokat, melyek még a legegyszerűbb számítógépes programokban is előfordulnak. A kódolók azonban átalakítják ezeket a file-okat olyan formátumra, ami már használható az elektronikus levelezésben, míg a dekódolók visszafordítják a számodra alkalmas formába. Ha egy Unix alapú szolgáltató rendszert használsz, akkor van rá esély, hogy találsz egy kódoló és egy dekódoló programot a gépen. Ezek a programok azokat a szoftvereket is használhatóvá teszik neked, amiket az olyan Usenet hírcsoportokban szoktak közzétenni, mint amilyen például a comp.binaries.ibm.pc.

Ha az a személy, akivel állományokat akarsz cserélni, is egy Unix rendszert használ, akkor szerencséd van, mert szinte minden Unix szolgáltató gépen megvan a kódoló/dekódoló szoftver. Egyelőre tegyük fel, hogy ez a helyzet. Először töltsd fel azt a file-t a szolgáltató gépedre, amit el akarsz küldeni a barátodnak (kérdézd meg a rendszergazdát, hogy hogyan tudsz felküldeni egy állományt a saját "home" alkönyvtáradba, ha még nem tudnád). Majd írd be:

```
uuencode file file > file.uu
```

és nyomd meg az Entert. A "file" annak az állománynak a neve, melyet postázható állapotba szeretnél alakítani, és igen, kétszer kell beírnod a nevét! A ">" jel egy olyan Unix parancs, ami megmondja a rendszernek, hogy a "kódolt" file neve "file.uu" legyen (valójában bármi másnak is nevezheted).

Most már csak be kell ezt tenned a levélbe. Egy gyors és nem túl elegáns megoldás, ha beírod:

```
mail cím
```

ahol a "cím" a barátod postafiókja. A "subject:" sorban add meg a mellékelt file nevét. Amikor a levél első üres sora feltűnik, írd be ezt:

```
~r file.uu
```

vagy azt a file-nevet, amit használtál, és nyomd meg az Entert. (Egyes rendszereken a ~r parancs esetleg nem működik, ilyenkor kérdezd meg a rendszergazdát, hogy mit kell használni helyette.) Ez a parancs beszúrja a file-t a leveledbe. Nyomd meg a Ctrl/D-t és a file útjára indul!

A másik oldalon, amikor a barátod megnézi a postafiókját, le tudja menteni ezt a levelet a saját alkönyvtárába, mondjuk file.uu néven. Ezután ezt kell beírnia:

```
uudecode file.uu
```

Ez a parancs egy új file-t készít a directory-ban ugyanolyan néven, mint ami a te eredeti állományod neve volt. Ezt most már le tudja tölteni a saját számítógépére. Mielőtt a visszakódolást megcsinálná, előbb be kell töltenie a levelet egy szövegszerkesztőbe és törölni belőle a "rábélyegzett" fejrészt. Ha egy olyan levelezőprogramot használsz, ami automatikusan hozzátesz egy szignót is a levél végéhez, akkor hívd fel rá a partnered figyelmét, hogy ezt is törölje le.

9.2 File-ok fogadása

Ha valaki neked küld egy ilyen állományt levélben, akkor egy pár dolgot meg kell vele csinálnod, mielőtt használható formába kerül. Ha az egyszerű mail programot használod, akkor indítsd el és írd be:

```
w # file.név
```

ahol a "#" annak a levélnek a száma, amit el akarsz menteni és a "file.név" az a név, ahogy az így kapott állományt nevezni szeretnéd. A pine program esetében hívd elő a levelet és nyomd meg az "O", majd az "E" gombot. Ezután a gép megkérdezi a file nevét. Az elm rendszernél miután előhívtad a levelet, az "S" gombot üsd le. Ezt fogod látni:

```
=file.request
```

Gépelj be egy új file-nevet és nyomd meg az Entert (ha anélkül nyomod meg az Entert, hogy beírtál volna egy nevet, akkor a levél egy másik iratgyűjtőbe kerül és nem a "home" könyvtárban egy file-ba).

Mind a három esetben ezután ki kell lépned a levelezőprogramból, hogy visszakérülj a szolgáltató géped parancssorához. Mivel a file-t átkódolták az e-mailen való továbbításhoz, ezért egy dekódolót kell ráengedni. A parancssorba írd be:

```
uudecode file.név
```

ahol a "file.név" az az állomány, amit a levelezőprogrammal létrehoztál. Az uudecode program egy új, visszakódolt bináris állományt állít így elő. Egyes esetekben még más programokat is végig kell rajta futtatnod (például, ha a file "tar" formátumú), de rendszerint ez már letöltésre alkalmas formátumban van, így átviheted a saját számítógépedre (melyen esetleg még egy olyan kicsomagoló programot is rá kell engedni, mint például a PKXZIP).

9.3 File küldése nem-Internet hellyezésekre

Mi van akkor, ha barátod egy nem-Unix rendszerű géphez tud csak hozzáférni, mint például a CompuServe vagy az MCIMail? Vannak beszerezhető programok MS-DOS, Apple és Amiga gépekre is, melyekkel kódolhatók és dekódolhatók a file-ok. Természetesen, mivel nem tudod ezeket elküldeni a barátodnak e-mailben (mert hogyan kódolná vissza?), ezért lemezen, egy hagyományos levélben vagy személyesen kell előbb eljuttatni egy ilyen programot hozzá. Ezután már képes lesz az e-mail levélben kapott állományokat a fenti módszerrel (csak most a saját gépére) letölteni és használhatóvá tenni. Ne felejts el odaadni egy kódoló programot is, ha esetleg ő is szeretne neked állományokat küldeni.

Az MS-DOS gépekre például az uuencode.com és az uudecode.com programokat érdemes beszerezni. Mindkettő elérhető anonymous ftp-vel a wuarchive.wustl.edu gépen a /mirrors/msdos/starter directory alatt. Az MS-DOS változatot ugyanolyan könnyű használni, mint a Unix verziót. Csak írd be, hogy:

uudecode file.név

és nyomd meg az Entert.

A Mac gépek használoinak ajánlatos az uutool nevű programot letölteni. Ez az info-mac/util alkönyvtárban van a sumex-aim.stanford.edu gépen.

Kétszer is gondold meg, mielőtt egy óriási file-t elküldesz valakinek. Bár az Internethez közvetlenül kapcsolódó nagy szolgáltató gépek valószínűleg képesek a mega-levelek kezelésére is, de sok kisebb rendszer nem. Egyes kereskedelmi szolgáltatók, mint például a CompuServe és az MCIMail korlátozzák a felhasználóknak küldhető levelek méretét. A Fidonet pedig nem is engedi meg kódolt levelek küldését. Általában valahol 30,000 byte körül van az a felső határ, amekkora levelek biztonságosan továbbíthatók a nem-Internet rendszerekbe.

9.4 FTP-s állományok lekérése elektronikus levélben

Hogy az ftp hozzáféréssel nem rendelkező embereken segítsenek, több ftp archívumnál ún. mail-server (más néven archive-server) szolgáltatást állítottak fel, amivel az állományok e-mail útján is lekérhetőek. Elküldsz egy kérést valamelyiknek ezek közül a gépek közül és az visszaküldi a kért file-t. Akárcsak az ftp-vel, így is bármit el tudsz érni a történelmi dokumentumoktól a szoftverekig (de ne feledd, hogy ha hozzá tudsz férni az ftp-hez, akkor az mindig gyorsabb és kevesebb hálózati erőforrást köt le, mint az e-mail használata).

Néhány érdekes vagy hasznos mail-server:

mail-server@rtfm.mit.ed

A Usenetről származó "gyakran feltett kérdések" sorozat összeállításai; az USA képviselőinek és szenátorainak államok szerinti listája, postacímeik és hivatali telefonszámaik.

archive-server@eff.org

Információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről; a Hálózattal kapcsolatos jogi ügyekről szóló dokumentumok.

archive-server@cs.widener.edu

A Computer Underground Digest régebbi számai; és minden létező adat, amire valaha is szükséged lehet a "The Simpsons" című tévésorozatról.

netlib@uunet.uu.net

Programok sokféle személyi számítógépre; a Usenet newsgroupok archivált anyagai.

archive-server@ames.arc.nasa.gov

Az űrkutatással kapcsolatos szövegek és grafikus (GIF formátumú) állományok.

service@nic.ddn.mil

Részletes információk az Internetről.

A legtöbb ilyen mail-server nagyon hasonlóan működik — neked egy olyan levelet kell küldened, amiben megmondod nekik, hogy melyik file-t akarod és milyen formátumban küldjék el neked. A legfontosabb parancs a "send"; ez közli a számítógéppel, hogy egy bizonyos állományt el akarsz küldetni magadnak.

Először azonban ki kell derítened, hogy a mail-server hol tárolja az illető file-t, mert meg kell neki adnod, hogy melyik könyvtárban vagy alkönyvtárban tudja azt megtalálni. Több mód is van ennek felderítésére. Küldhetsz például egy e-mail üzenetet a mail-server címére, ami ezt az egyetlen sort tartalmazza:

```
index
```

A program erre visszaküld neked egy listát a fő- vagy gyökérkönyvtár tartalmáról. ezután egy második levelet kell küldened, most már ezzel a paranccsal:

```
index könyvtár/alkönyvtár
```

ahol az index szó után azt az útvonalat adod meg, amelyről további listát szeretnél. A másik lehetőség, hogy öreg barátodnak, archie-nak írsz egy levelet, mire az visszaküldi neked a keresett file pontos helyét a mail-server gépén (igaz, az összes többi olyan hely listájával együtt, ahol a file szintén megtalálható).

Miután megvan a file neve és az elérési útvonala, küldj egy üzenetet az archive-server címére ezzel a paranccsal:

```
send könyvtár/alkönyvtár/file
```

Küldd el a levelet és néhány perc vagy néhány nap múlva egy új levelet találsz a postafiókodbán; a kért file egy példányát. Az, hogy pontosan mennyi idő múlva kapod meg az állományt, több dologtól is függ: például attól, hogy hány kérés várakozik a tiéd előtt (a mail-server programok csak bizonyos számú kérést tudnak egyszerre feldolgozni), valamint a server és a te géped közötti hálózati kapcsolat minőségétől.

Ez elég egyszerűnek látszik. Egy kicsit bonyolultabb lesz azonban akkor, egy programot szeretnél lehozni és nem egy dokumentumot. A programok és más, speciális jeleket vagy 130 karakternél hosszabb sorokat tartalmazó állományok (pl. képek) különleges bánásmódot igényelnek a mail-server részéről, hogy biztosan átmenjenek az e-mail rendszereken. Ezután a te oldaladon legalább egy konvertáló programot kell rajtuk átküldened, mielőtt ismét használható formába kerülnek. Ha biztos akarsz benne lenni, hogy a program vagy más "nem-postázható" file tényleg eljut hozzád, akkor még egy sort szúrj be a servernek küldött levedbe:

```
encoder
```

Ez átalakítja az állományt kódolt formába. A visszakódoláshoz előbb el kell mentened a file-t tartalmazó levelet a saját alkönyvtáradban egy állományba.

Egy másik probléma is felmerülhet akkor, amikor egy különösen hosszú file-t akarsz elküldetni. Sok hálózati gép csak korlátozott méretű leveleket tud kezelni. Ha az egész file-t biztosan meg akarod kapni, akkor mondd meg a mail-servernek, hogy tördelje fel kisebb darabokra. Ezt egy újabb sor beírásával tudod megtenni, valahogy így:

```
size 100000
```

Ez megadja az egyes file-darabok maximális méretét byte-ban. A példában szereplő méret jól bevált UUCP rendszereknél. Az Internet és Bitnet gépek esetében általában 300000-ig felmehet ez az érték. Amikor megérkeznek a file-darabok, akkor mentsd el

őket a "home" directory-ba. Lépj ki a levelezőprogramból és hívd be mindegyik file-t a szolgáltató géped szövegszerkesztőjébe, s töröld ki belőlük az egész fejrészt és a levél végén levő esetleges egyéb szöveget. Amikor ezzel is megvagy, akkor a parancssornál írd be ezt:

```
cat file1 file2 > mega-file
```

ahol a file1 az első darab, a file2 a második, és így tovább. A ">" jel azt mondja meg a szolgáltató gépnek, hogy egyesítse őket egy mega-file (vagy bármilyen általad megadott) néven.

Miután elmentetted a file-t a saját alkönyvtárdba (lásd a 9.2 fejezetet), ráengedheted az uuencode, a tar, stb. visszakonvertáló programokat, ha szükséges. Még egy apró figyelmeztetés: ha a kért file olyan nagy, hogy fel kellett darabolni, akkor gondold végig, hogy mennyi ideig fog tartani az egész letöltése — különösen, ha egy 2400 baud sebességű modemet használsz!

Van még néhány más mail-server is, Ha szeretnél róluk egy listát, akkor küldj egy e-mail üzenetet a mail-server@rtfm.mit.edu címre ezzel a paranccsal:

```
sendusenet/comp.sources.wanted  
How_to_find_sources_ (READ_THIS_BEFORE_POSTING)
```

Ezt pontosan így kell beírnod. Egyes mail-server rendszerek másfajta programmal működnek, ami azt jelenti, hogy kissé eltérő parancsokat kell hozzájuk használni, mint amikről eddig szó volt. Általában, ha egy olyan levelet írsz egy mail-server címére, amiben csak ennyi van:

```
help
```

akkor egy file-t kapsz vissza az összes használható parancs részletes ismertetésével.

De mi van akkor, ha a keresett file nincs meg egyik mail-serveren sem? Itt jön az ftpmail szolgáltatás szerepe. A Digital Equipment Corp. (California) által üzemeltetett rendszer csaknem a világ összes ftp archívumához hozzá tud kapcsolódni, lehozza az általad kért file-t és utána postázza neked. A használata elég egyszerű — egy olyan levelet kell küldened az ftpmail címére, ami megmondja a rendszernek, hogy hol találja a kért állományt és milyen formátumban szeretné elküldetni magadnak.

Állíts össze egy levelet és küldd el az alábbi címre:

```
ftpmail@decwrl.dec.com
```

A "subject:" sort hagyd üresen, A levélbe többféle parancsot tudsz megadni. Az első sor lehetőleg ez legyen:

```
reply cím
```

ahol a "cím" a te e-mail postacíméd. A következő sor általában ez:

```
connect gép
```

ahol a "gép" annak a rendszernek a neve, ahol a keresett file van (pl. wuarchive.wustl.edu). További parancsok, amiket szintén használnod kell esetleg: "binary" (programok letöltése esetén); "compress" (a gyorsabb átvitel érdekében tömöríti a file-t); és "uuencode" (a file kódolása, hogy bináris file esetében is használható maradjon a postázás után). A leveled utolsó sorába ezt a szót kell írni: "quit".

Mondjuk, hogy szeretnél egy példányt az USA alkotmányából. Az archie segítségével találtál egy (érdekes módon) "constitution" nevű állományt az archive.cis.ohio-state.edu ftp archívumban a /pub/firearms/politics/rkba directory alatt. Most írd egy levelet az ftpmail@decwrl.dec.com címre, ami ezt tartalmazza:

```
reply adamg@world.std.com (ide a saját címed írd!)
connect archive.cis.ohio-state.edu
binary
compress
uuencode
get pub/firearms/politics/rkba/constitution
quit
```

Amikor megérkezett a file a postafiókodbba, akkor a fenti eljárással másold be azt egy állományba. Alakítsd vissza az uuencode programmal. Majd írd be ezt:

```
uncompress file.név
```

hogyan olvasható legyen ismét.

Mivel ez egy szöveges állomány volt, ezért a "binary" helyett "ascii" parancsot is írhattál volna, s utána az "uuencode" is kimaradhatott volna. Programok esetében azonban ezeket a sorokat bele kell írni a levélbe. Egy figyelmeztetés az ftpmail szolgáltatással kapcsolatban: olyan népszerű lett, hogy esetleg egy hétig vagy még tovább is várni kell, mielőtt a kért file megérkezik!

9.5 A mindentudó Oracle

Még egy érdekes dolog, amire az e-mail használható: tanácsot tudsz kérni a Usenet Bölcsétől (Usenet Oracle). Az Oracle bármilyen témában megkérdezhető, s visszaküld egy választ. (Aztán, hogy tetszik-e neked ez a válasz, az már más kérdés.)

Először is meg kell tanulnod, hogy hogyan szólítsd meg a Bölcsét ("ő" vagy "az" ugyanis nagyon kényes az ilyesmire és szereti, ha komoly, magasztos és lehetőleg hízelgő stílusban szólnak hozzá). Küldj egy e-mail üzenetet az

```
oracle@iuvax.cs.indiana.edu
```

címre. A "subject:" sorba ezt írd:

```
help
```

A levélbe nem kell írnod semmit, legalábbis egyelőre. Üsd le a CTRL/D-t és küldd el a segítségkérést. Néhány órán belül az Oracle egy részletes ismeretöt küld vissza. Ez egy elég hosszú file, így mielőtt elkezdenéd olvasni, kapcsold be a kommunikációs programod naplózó funkcióját és mentsd el a saját számítógépedre (vagy tedd el a levelet egy file-ba a szolgáltató gépeden a saját alkönyvtárba és azután töltsd le a file-t). Miután megemésztetted a szöveget, megírhatod a kérdésedet az Oracle-nek. Küldd el a fenti címre, csak ezúttal a "subject:" sorba a kérdésed témáját írd be. A válaszra néhány napig várnod kell. És ne lepődj meg, ha egy másik kérdést is találsz a postafiókodbba — az Oracle úgy oldja meg a fizetség ügyét, hogy a bölcsességet keresőkkel mások kérdéseit válaszoltatja meg!

10. fejezet: A világ hírei

10.1 Clarinet: UPI, Dave Barry és Dilbert

A Usenet "hírcsoportok" neve elég félrevezető. Lehet, hogy érdekes, informatív és tanulságos anyagokat közölnek, de ezek gyakran nem "hírek", legalábbis nem abban az értelemben, ahogy az emberek többsége használja ezt a szót. De van több információforrás a Hálózaton, melyek híreket vagy sporthíreket közölnek.

Az egyik legnagyobb ezek közül a Clarinet, egy cég Cupertino-ban (California). Ez a Usenet rendszeren terjeszt hírügynökségi jelentéseket és tudósításokat, továbbá számítástechnikai témájú híreket, sőt még Dilbert képregény-sorozatát is.

A Usenet üzenetek formájában szétküldött Clarinet híreket és beszámolókat több mint 100 hírcsoportba osztják szét (a "hírcsoport" ebben az esetben találó elnevezés), melyek közül egyesek csak egy igen szűk témával foglalkoznak, például az adózással foglalkozó clari.news.gov.taxes. Az általános hírek és a sporthírek a UPI (United Press International) hírügynökségtől származnak; a számítógépes újdonságok hírei a NewsBytes hírszolgáltatótól; a többi színes anyag és rovat pedig más sajtószolgáltatóktól.

Mivel a Clarinet pénzt kér a szolgáltatásaiért, nem minden Usenet gépen található meg ezek az anyagok. Ahol viszont megvannak Usenet hírcsoportok formájában, ott a nevük a "clari." szóval kezdődik. Mint a többi Usenet kategóriánál, ezeknél is egy szélesebb témára utaló szóval folytatódik a név, majd egy szűkebb témakör rövidítésével fejeződik be. Vannak közöttük üzleti híreket hordozó csoportok (clari.biz); általános hazai és külföldi hírcsoportok, politika, meg ilyesmi (clari.news); sporthírek (clari.sports); Mike Royko, Miss Manners, Dave Barry és mások rovatai (clari.feature); és a NewsBytes számítástechnikai és telekommunikációs témájú jelentései (clari.nb). Mivel a Clarinet eredetileg Kanadából indult, van egy külön csoport a clari.canada kategória alatt. A clari.nb hírcsoportokat számítógép típusok szerint osztották tovább (pl. clari.nb.apple).

A Clarinet hírcsoportok anyagát egész nap folyamatosan aktualizálják. Még néhány "különszám" newsgroup is van, melyeken a szenzációs híreket teszik közzé: a clari.news.bulletin és a clari.news.urgent. A Clarinet új hírcsoportokat is létrehoz olyan aktuális témákhoz, melyek hosszabb ideig a figyelem középpontjában maradnak (mint a nagy természeti katasztrófák, politikai hatalomátvételek nagyobb országokban, és más hasonlóak).

Időnként fogsz olyan cikkeket is találni a clari hírcsoportok között, amelyek látszólag nem jó helyen vannak. Például történeteket Marion Barry-tól, Washington, D.C. korábbi polgármesteréről, Dave Barry rovatának cikkei közé keveredve.

Ennek a magyarázata abban van, ahogyan a hírügynökség dolgozik. A UPI hárombetűs kódokat használ arra, hogy a híreit szétossza a különböző napilapok és rádióállomások között, melyek az ügyfelei többségét jelentik, és a határidő szorításában dolgozó szerkesztők időnként rossz kódot ütnek be.

10.2 Reuters

Ez a hírügynökség durván a UPI és az Associated Press brit megfelelője. A Msen, ami egy nyilvános szolgáltató Michiganben, újabban betáplálja a Reuters jelentéseit egy sor

Usenet-stílusú hírcsoportba. Ha a te hálózati ellátó gépeden előfizetnek erre a szolgáltatásra, akkor "msen.reuters" kezdetű hírcsoportokat kell keresned.

10.3 USA Today

Ha a szolgáltató gépeden nincsenek meg a clari vagy a msen.reuters hírcsoportok, akkor is lépést tudsz tartani a hírekkel egy másik hálózati szolgáltatás segítségével. A USA Today újság úttörővé vált azzal, hogy egyfajta online napilapként is működik már néhány éve; eladja a cikkeket az ország különböző elektronikus faliújságjainak és egyéb online rendszereinek. A Cleveland Free-Net ingyen kínálja (a többi szolgáltatásához hasonlóan) a USA Today online változatát. Jelenleg az újság csak hetente öt alkalommal jelenik meg, így a hétfői híreket valahonnan máshonnan kell beszerezned. A telnettel hívd fel a

freenet-in-a.cwru.edu vagy a freenet-in-b.cwru.edu

címet. Miután bejelentkeztél, keresd ezt a menüpontot: NPTN/USA TODAY HEADLINE NEWS. Üsd be a mellette található számot és nyomd meg az Entert. Kapni fogsz egy listát a nagyobb témakörökről, mint például sport vagy telekommunikáció. Válassz egyet, s egy újabb menü jelenik meg, a tíz legfrissebb cikk címével. Ezek mindegyike egy bekezdésnyi összefoglaló a nap híreiről az adott témában.

10.4 A világ ma: Belorussziától Brazíliáig

A Radio Free Europe és a Radio Liberty olyan amerikai rádióállomások, melyek a volt kommunista országoknak adnak műsort Közép-Európában. A hírekkel foglalkozó részlegük minden nap készít egy hírösszeállítást ezekről az országokról, amit azután közzétesznek a Hálózaton Bitnet levelező listákon és Usenet hírcsoportokon keresztül.

Ha szeretnéd ezt a napi összefoglalót közvetlenül megkapni a postafiókodba, akkor küldj egy levelet az alábbi címre:

listserv@ubvm.cc.buffalo.edu

A "subject:" sort hagyd üresen és a levélbe írd ezt:

subscribe rferl-l Sajat_Név

A másik lehetőség, hogy a misc.news-east-europe.rferl nevű Usenet newsgroup anyagai között nézel szét.

Napi hírek Brazíliából (portugál nyelven) a University of Sao Paulo rendszerén érhetőek el. Hívd fel anonymous ftp-vel az alábbi címet:

uspiif.usp.br

A cd paranccsal válts át a whois directory-ra. A hírösszefoglalók ilyen nevű állományokban vannak: NEWS.23OCT92;1. Ha le akarod tölteni őket, akkor hagyd el a pontosvesszőt és az 1-es számot a végéről és ne írd semmit nagybetűvel. Például:

get news.23oct92

Napi hírösszefoglalók Franciaországból (franciául) a National Capital FreeNet in Ottawa (Ont.) rendszerén érhetőek el. Hívd fel telnettel a

freenet.carleton.ca

címet és lépj be a "guest" azonosítóval. A főmenünél válaszd ki a "The Newsstand", majd a "La presse de France" menüpontokhoz tartozó számot.

10.5 Levélküldés hírközlő szervezeteknek

Egy sor újság, televíziós csatorna és hálózat, s más egyéb hírközlő intézmény manapság már Internet e-mail címek megadásával arra bátorítja az olvasóit és nézőit, hogy azok elektronikus úton kommunikáljanak velük. Többek között:

The Middlesex News, Framingham	sysop@news.ci.net
The Boston Globe	voxbox@globe.com
WCVB-TV, Boston, Mass.	wcvb@aol.com
NBC News, New York, N.Y.	nightly@nbc.com
The Ottawa Citizen, Ottawa, Ont.	ottawa-itizen@freenet.carleton.ca
CJOH-TV, Ottawa, Ont.	ab363@freenet.carleton.ca
St. Petersburg (Fla.) Times	73174.3344@compuserve.com
Illinois Issues, Springfield, Ill.	gherardi@sangamon.edu
WTVF-TV, Nashville, Tenn.	craig.ownsby@nashville.com

10.6 SZT

A Useneten a clari.net.newusers newsgroup alatt lehet néhány cikket találni a Clarinet szolgáltatásról és arról, hogy milyen módon tudsz az érdeklődési körödnek megfelelő híreket találni benne.

Ha szeretnéd megvitatni az újságok és a hírszolgáltatók jövőjét az új elektronikus médium elterjedése után, akkor iratkozz fel a Computer Assisted Reporting and Research nevű levelező listára a Bitneten. Küldj egy

Subscribe carr-l Saját_Név

tartalmú levelet a listserv@ulkyvm.bitnet címre.

11. fejezet: IRC, MUD és egyéb, a nevüknél sokkal érdekesebb dolgok

Több hálózati rendszernél elérhető néhány olyan interaktív szolgáltatás is, melyekkel élőben tudsz "csevegni" vagy online játékokat játszani a világ másik végén levő emberekkel. Ha kíváncsi vagy, hogy a te szolgáltató gépeden vannak-e ilyenek, kérdezd meg a rendszergazdádat vagy csak próbáld meg, hogy működnek-e — ha semmi nem történik, akkor a te rendszereden ezek nem elérhetők. Általában elmondható, hogy ha tudod a telnet és az ftp programot használni, akkor jó esély van rá, hogy ezekhez a szolgáltatásokhoz is hozzáférsz.

11.1 Talk

Ez a telefonbeszélgetés hálózati megfelelője és az szükséges hozzá, hogy te is és a beszélgető partnered is hozzáférjen ehhez a funkcióhoz, s mindketten online legyenek az adott időpontban. Ha használni akarod, akkor írd be ezt:

```
talk felhasználó@gép.név
```

ahol a felhasználó@gép.név az illető személy e-mail címe. Ekkor ő valami ilyesmit fog látni a képernyőjén:

```
talk: connection requested by yourname@site.name talk: respond with: talk
te_neved@te.géped
```

Ha ő is akar veled beszélni, akkor neki ezt kell beírnia (a saját szolgáltató gépe parancssoránál):

```
talk te_neved@te.géped
```

vagyis a te e-mail címedet. Mindkettőtök képernyőjén megjelenik egy kettéosztott ablak. Te mindent látsz az ablak egyik felében, amit ő beír; ő pedig mindent lát, amit te a másikban beírsz. A kapcsolat megszakításához nyomd meg a Ctrl/C gombot.

Egy megjegyzés: Az olyan nyilvános hálózati ellátók, ahol Sun számítógépeket használnak, néha gondban vannak a talk programmal. Ha a talk nem működne, akkor próbáld ezt beírni:

```
otalk vagy ntalk
```

Ilyenkor azonban a vonal másik végén levő partnernek is ugyanazt a programot kell használnia, hogy a kapcsolat működjön.

11.2 Internet Relay Chat

Az IRC egy olyan program, amivel élőben lehet "beszélgetéseket" folytatni a billentyűzeten keresztül a világ minden részén levő emberekkel. Nagyon hasonló a nemzetközi CB rádiózáshoz — ráadásul itt is "csatornák" ("channels") vannak. Csak gépelj be valamit a számítógépeden és ez azonnal megjelenik az egész világon mindenkinek a képernyőjén, aki történetesen ugyanazon a csatornán van, mint te. Csatlakozhatsz egy már folyó nyilvános beszélgetéshez vagy megindíthatod a sajátodat. Még privát csatornát is nyithatsz magad és egy-két más ember számára. És akárcsak a

CB rádiónál, itt is adhatsz magadnak egy azonosítót vagy "becenevet" ("handle").

Az IRC jelenleg kb. 20 különböző országban kapcsol össze kiszolgáló gépeket, Ausztráliától Hongkongig és Izraelig. Sajnos ez is olyan, mint a telnet — vagy használható a te rendszereden, vagy nem. Ha a szolgáltató gépeden rajta van, akkor csak írd be:

irc

és nyomd meg az Entert. Valami ilyesmit fogsz látni:

```
*** Connecting to port 6667 of server world.std.com
*** Welcome to the Internet Relay Network, adamg
*** Your host is world.std.com, running version 2.7.1e+4
*** You have new mail.
*** If you have not already done so, please read the new user
    information with +/HELP NEWUSER
*** This server was created Sat Apr 18 1992 at 16:27:02 EDT
*** There are 364 users on 140 servers
*** 45 users have connection to the twilight zone
*** There are 124 channels.
*** I have 1 clients and 3 servers
MOTD - world.std.com Message of the Day -
MOTD - Be careful out there...
MOTD -
MOTD - ->Spike
* End of /MOTD command.
23:13 [1] adamg [Mail: 32] * type /help for help
```

Már rajta is vagy a 0., vagyis "null" csatornán, melyen különböző segítő állományokat találsz, de semmi mást. Ahogy látod, az IRC elfoglalja az egész képernyődet. A képernyő tetején fognak az üzenetek megjelenni. Az utolsó sorba tudod beírni az IRC parancsokat és a saját üzeneteidet. Az összes IRC parancs egy "/" jellel kezdődik. Ez a jel mondja meg a számítógépnek, hogy egy parancsot akarsz beírni és nem egy üzenetet. Ha meg akarod nézni, hogy milyen csatornák állnak rendelkezésre, akkor írd most ezt be:

/list

és nyomd meg az Entert. Ilyesmit fogsz látni:

```
*** Channel      Users Topic
*** #Money       1      School CA$H (/msg SOS_AID help)
*** #Gone        1      -->> Gone with the wind!!!  -->>>>>
*** #mee         1
*** #eclipse     1
*** #hiya        2
*** #saigon      4
*** #screwed     3
*** #z           2
*** #comix       1      LET'S TALK 'BOUT COMIX!!!!
*** #Drama       1
*** #RayTrace   1      Rendering to Reality and Back
*** #NeXT        1
*** #wicca       4      Mr. Potato Head, R. I. P.
*** #dde^mhe    1      no'ng chay? mo*? ...ba` con o*iiii
*** #jgm         1
```

```
*** #ucd      1
*** #Maine    2
*** #Snuffland 1
*** #p/g!     4
*** #DragonSrv 1
```

Mivel az IRC nagyon sok csatornát tud kezelni, ezért a lista valószínűleg kiszalad a képernyődről, szóval érdemes bekapcsolni a számítógéped képernyőmentő vagy naplózó funkcióját, hogy az egész listát el tudd tárolni. Figyeld meg, hogy a csatornáknak mindig nevük van és nem számuk. A fenti lista minden egyes sora egy csatorna nevét tartalmazza, valamint azt, hogy hányan vannak rajta éppen, illetve, hogy van-e valamilyen speciális témája. Egy konkrét csatornára ezzel a paranccsal lehet "ráhangolódni":

```
/join #channel
```

ahol a "#channel" az illető csatorna neve. Egyes "publikus" csatornák esetében szükséges egy "meghívó" valakitől, aki már rajta van azon a csatornán. Ha egy ilyen meghívót szeretnél kérni, akkor ezt írd be:

```
/who #channel
```

ahol a "#channel" az illető csatorna neve. Majd írd valakinek a résztvevők közül, akinek egy "@" jel van a neve mellett, hogy csatlakozhatsz-e. Fontos, hogy amikor egy csatorna nevét beírod, mindig írd elé egy "#" jelet. Egy olyan csatornát válassz, melynek több használója is van, így működés közben tudod megnézni az IRC-t.

Ha ez egy forgalmas csatorna, akkor amint csatlakoztál hozzá, a képernyőd teteje gyorsan megtelik üzenetekkel. Mindegyik egy személy IRC becenevével kezdődik, s ezt követi az illető által küldött üzenet.

Az egész szörnyen zavarosnak látszik az elején. Két vagy három különböző beszélgetés is folyhat egyidejűleg és az üzenetek olyan gyorsan jöhetnek, hogy azt sem tudod, hogyan olvasd el mindet.

Végül is azért előbb-utóbb ráhangolódsz a csatorna ritmusára és a dolgok kezdenek lassan valami értelmet nyerni. Esetleg már te is hozzá szeretnél szólni (sőt, azon se lepődj meg, ha a belépésed után azonnal megjelenik egy üzenet a számodra; egyes csatornákon az újonnan érkezetteket azonnal üdvözlik). Ha egy nyilvános üzenetet akarsz közzétenni, egyszerűen írd be a képernyődön az alsó sorba (a gép tudja, hogy ez egy üzenet, mert nem egy perjellel kezdted) és üsd le az Entert:

A nyilvános üzeneteknél a küldőjük neve zárójelek között jelenik meg, például így:

```
<tomg>
```

Ha egy privát üzenetet kapsz valakitől, akkor az ő neve csillagok között lesz, így:

```
*tomg*
```

11.3 Az IRC parancsai

Megjegyzés: mindegyik parancs után meg kell nyomni az Entert.

/away

Amikor el kell menned, hogy eloltsd az égő olajat a konyhában, add ki ezt a parancsot, mert ez tudatja a többiekkel, hogy még nem bontottad le a kapcsolatot, csak egy időre távol vagy a számítógéptől, ill. a termináltól.

/help

Ad egy listát azokról a parancsokról, melyekről lehet leírást kérni. Egy "topic:" prompt jelenik meg, ide írd be azt a témát, ami érdekel, majd nyomd meg az Entert. Az online segítségből való kilépéshez csak az Entert nyomd meg önmagában.

/invite

Engedélyt kér egy másik IRC csatornától, hogy csatlakozhatsz-e. Az alábbi parancs egy üzenetet küld a fleepo nevű személynek, s megkéri, hogy vegyen fel téged a #hottub csatornára:

```
/invite fleepo #hottub
```

A csatorna nevét nem muszáj beírni.

/join

Ezzel a paranccsal lehet átváltani egy másik csatornára vagy indítani egy újat. Valahogy így:

```
/join #hottub
```

Ha létezik ilyen csatorna és az nem privát, akkor átkapcsolódsz arra. Egyébként csináltál egy ilyen nevű csatornát. Fontos, hogy a név előtt a "#" karaktert be kell írni.

/list

Ad egy listát az összes elérhető nyilvános csatornáról, azok témájáról (ha van nekik ilyen) és a rajtuk levő felhasználók számáról. A rejtett és a privát csatornák nem jelennek meg.

/m név

Egy magánüzenetet küld az adott nevű felhasználónak.

/mode

Ezzel lehet beállítani, hogy arra a csatornára, amit te indítottál, kik tudnak belépni. Az alábbi parancs egy titkos csatornát indít:

```
/mode #channel +s
```

Ez pedig egy privát csatornát:

```
/mode #channel +p
```

/nick

Ezzel lehet megváltoztatni azt a nevet, amelyiken a többiek látnak téged. A

```
/nick fleepo
```

parancs az aktuális kapcsolat idejére megváltoztatja a neved "fleepo"-ra. A többiek

a /whois paranccsal továbbra is ki tudják deríteni az e-mail címedet. Ha egy olyan csatornára próbálsz átlépni, amin már valaki használja ezt a becenevet, akkor az IRC megkér, hogy válassz egy másik nevet.

/query

Ez a parancs elindít egy privát beszélgetést közted és egy másik IRC felhasználó között. Ehhez írd ezt be:

`/query becenév`

Most minden, amit begépsz az illető személyhez jut csak el. Ha ő is beírja, hogy:

`/query becenév`

ahol a "becenév" a te neved, akkor egy magánbeszélgetést hoztatók létre. Ha ki akarsz ebből az üzemmódból lépni, akkor csak a

`/query`

parancsot add ki magában. A query módban te és a másik személy továbbra is "halljátok" azokat a beszélgetéseket, amik a nyilvános csatornákon folynak, bár egyikőtök sem tud ilyenkor válaszolni az ezekről érkező üzenetekre.

/quit

Kiléptet az IRC-ből.

/signoff

Kiléptet az IRC-ből.

/summon

Felszólít valakit, aki egy IRC-t szolgáltató gépen be van jelentkezve, hogy csatlakozzon hozzád egy IRC beszélgetésre. Az illető teljes e-mail címét kell ilyenkor használni. Az alábbi parancs egy üzenetet küld a "fleepo" azonosítójú felhasználónak, hogy indítsa el az IRC-t:

`/summon fleepo@foo.bar.com`

Rendszerint nem jó ötlet csak úgy felszólítani az embereket, hacsak nem tudod róluk, hogy nincs ellenükre az ötlet; egyébként esetleg komolyan felbosszantod őket. Ez a parancs nem minden gépen működik.

/topic

Amikor létrehoztál egy új csatornát, ezzel a paranccsal tudathatod a többiekkel, hogy miről is akarsz beszélgetni. Például a

`/topic #Amiga`

parancs közli a /list parancsot használó emberekkel, hogy a te csatornád az Amiga számítógépek megtárgyalására szolgál.

/who

Megadja egy bizonyos csatornán az ott levő emberek e-mail címének listáját. A

`/who #foo`

parancs kilistázza mindenkinek a címét, aki a "foo" nevű csatornán van. A sima

`/who`

parancs az IRC-n elérhető minden ember címét kirírja, de ezzel nagyon vigyázni kell: egy mozgalmas éjszakán könnyen kaphatsz egy 500 címből álló listát!

/whois

Ez a parancs arra használható, hogy valami információt szerezz egy adott IRC használoról, vagy megnézd, hogy online elérhető-e éppen. A

/whois becenév

parancs megadja az adott becenevet használó személy e-mail címét. A

/whois *

pedig kilistáz mindenkit minden csatornán.

/whowas

Hasonló, mint a /whois, csak ez azokról ad információt, akik mostanában kapcsolódtak le az IRC-ről.

11.4 Az IRC szerepe válságos időkben

Az IRC mostanában egy olyan új eszközzé vált, amivel igazán lépést lehet tartani a világeseményekkel. 1993-ban, amikor az orosz törvényhozók elbarikádozták magukat a Parlament épületében, néhány vállalkozó kedvű moszkvai és egy pár amerikai létrehozott egy "hírcsatornát" az IRC-n, hogy beszámolókat továbbítsanak első kézből, egyenesen Moszkvából. A csatornát úgy állították be, hogy folyamatosan továbbítsa az információkat, hasonlóan ahhoz, ahogy a csak híreket közlő rádióállomások periodikusan bemondják a nap híreit minden 20. percben. 1994-ben Los Angeles néhány lakója egy hasonló csatornát hozott létre, hogy a Northridge-nél történt földrengésről küldjön tudósításokat. Mindkét esetben a csatornákon közzétett üzeneteket archiválták is valahol a Hálózatban azok számára, akik nem tudtak élőben "ráhanglódni" ezekre az adásokra.

Hogyan lehet ilyen csatornákra rátalálni? Használd a /list parancsot az elérhető csatornák átnézésére. Ha van köztük olyan, amelyiket egy bizonyos szenzációs esemény miatt hoztak létre, akkor valószínűleg fogsz találni egy rövid ismertetőt a csatorna neve mellett, s ebből kiderül, hogy ez az a hely, amire érdemes átkapcsolni.

11.5 MUD-ok

A Multiple-User Dimensions vagy Dungeons (MUDs) nevű rendszerek az IRC-t átteszik a fantázia világába. A MUD egy "élőben" folyó, szerepjátészó játék, melyben az ember felvesz egy személyiséget és belép egy alternatív valóságba a billentyűzetén keresztül. Miközben felfedezed ezt a másik világot néhány egyszerű parancs ismételtetésével (mint például "nézz", "menj", "vedd fel"), összetalálkozol a program más használóival, akik barátságos beszélgetésbe elegyedhetnek veled, vagy kérik a segítségedet valaminek a felkutatásában, vagy éppen ki akarnak nyírni téged minden látható ok nélkül.

Minden MUD mögött egy személy vagy egy Teremtő ("God") áll, aki hajlandó volt sok-sok órát rááldozni, hogy kialakítsa az illető MUD játékszabályait, természeti törvényeit és információs bázisát. Egyes MUD világok az online kommunikáció szociális oldalaira helyezik a hangsúlyt — a játékosok gyakran összegyűlnek benne egy kis online beszélgetésre, vagy együtt építenek új játékelemeket vagy akár egész birodalmakat.

Más játékok közelebb vannak a "Dungeons and Dragons" ("várbörtönök és sárkányok") típusú kalandjátékokhoz; nyüzsögnek bennük a varázslók, a sárkányok és a gonosz lények, akik megpróbálnak akadályozni a feladatod teljesítésében — akár gyilkosság árán is.

Sok MUD (vannak hasonló játékok MUCK és MUSE néven is) megkívánja, hogy előre, e-mail levélben kérj magadnak egy szereplőt és egy jelszót. Azok közül, amelyek megengedik, hogy előbb körülnézz, az egyik a HoloMuck a montreali McGill University rendszerén. Ennek a játéknak az a kiinduló sztorija, hogy megérkezel Tanstaaff központjába, ami egy város a Holo bolygón. A feladat az, hogy találj magadnak egy lakóhelyet (egyébként bedugnak a hajléktalanok menedékhelyére), mert ezután elkezdheted a felfedezést. Ebben a világban engedélyezett a varázslás, de csak a város határain kívül. Ha meguntad a várost, akkor barangolhatsz a bolygó többi részén is, sőt akár bolygóközi pályára is állhatsz egy űrhajóval. (Persze mindez pénzbe kerül: vagy megvárod a heti fizetésed, vagy esetleg elmegy a városi játékkaszinóba.) Miután megismerted a várost és az általad irányított szereplőt, akár már saját épületeket (vagy metróvonalat, vagy bármi mást) is létre tudsz hozni.

A belépéshez hívd fel telnettel a következő címet:

collatz.mrcim.mcgill.edu 5757

Miután a kapcsolat felépült, írd be:

connect guest guest

és nyomd meg az Entert. Ez bevisz "vendég" néven, amihez a jelszó is "guest". Ezt fogod látni:

The Homeless Shelter (#22Rna)

You wake up in the town's Homeless Shelter, where vagrants are put for protective holding. Please don't sleep in public places — there are plenty of open apartments available. Type 'apartments' to see how to get to an apartment building with open vacancies.

There is a small sign on the wall here, with helpful information. Type 'look sign' to read it.

The door is standing open for your return to respectable society. Simply walk 'out' to the center.

(A Hajléktalanok Menedéke

A hajléktalanok menedékhelyén ébredsz fel, ahová a csavargókat szokták elhelyezni védőrizet céljából. Kérjük, hogy ne aludj közterületen — sok szabad lakás áll rendelkezésre. Gépeled be az 'apartments' szót, ha szeretnéd tudni, hogy hogyan lehet eljutni egy üres lakással rendelkező épületbe. Van itt egy kis felirat a falon, hasznos információkkal. Gépeled be a 'look sign' parancsot, ha el akarod olvasni.

Az ajtó nyitva áll, ezen keresztül visszatérhetsz a tisztességes társadalomba. Egyszerűen sétálj ki az "out" szó beírásával a városközpontba.)

Természetesen szeretnél csatlakozni a "tisztes társadalomhoz", de előbb talán érdemes elolvasni, hogy mi is van azon a feliraton. Szóval írd be:

look sign

és nyomd meg az Entert, mire megjelenik egy lista a legfontosabb parancsokról. Most

ezt gépeld be:

out

és utána üsd le az Entert. Erre ez jelenik meg:

You slip out the door, and head southeast...

TanstaafL Center

This is the center of the beautiful town of TanstaafL. High Street runs north and south into residential areas, while Main Street runs east and west into business districts.

SW: is TanstaafL Towers. Please claim an apartment...no sleeping in public!

SE: the Public Library offers both information and entertainment.

NW: is the Homeless Shelter, formerly the Town Jail.

NE: is Town Hall, site of several important services, including: Public Message Board, Bureau of Land Management (with maps and regulations), and other governmental/ bureaucratic help. Down: Below a sign marked with both red and blue large letter 'U's, a staircase leads into an underground subway passage.

(Feel free to 'look' in any direction for more information.) [Obvious exits: launch, d, nw, se, w, e, n, s, ne, sw]

Contents: Instructions for newcomers Directional signpost Founders' statue

(Kisurrantál az ajtón és délkelet felé tartasz...

TanstaafL Center

Ez a csodálatos TanstaafL város központja. A High Street északról dél felé megy a lakónegyedek irányába, míg a Main Street keletről nyugatra fut, az üzleti negyed felé.

DNY: a TanstaafL Toronyházak. Kérjük, hogy igényelj egy lakást... ne aludj közterületen!

DK: a Közkönyvtár, mely információkat és szórakozást is kínál.

ÉNY: a Hajléktalanok Menedéke, a volt Városi Fogház.

ÉK: a Városháza, ahol sok fontos szolgáltatás van, köztük: a Nyilvános Hirdetőtábla, a Földhivatal (térképekkel és szabályzatokkal) és más egyéb kormányzati/hivatali segítő intézmények. Le: Egy piros és kék nagy 'U' betűvel jelzett tábla mutat lefelé, ahol is egy lépcső vezet a földalatti lejárójába.

(Nyugodtan nézz körül a 'look' paranccsal minden irányba, további információkért.)

[Kézenfekvő útirányok: launch, d, nw, se, w, e, n, s, ne, sw]

Dolgok jegyzéke: tanácsok újonnan érkezetteknek; útjelző tábla; az alapítók szobra.)

Ha szeretnéd látni az "újonnan érkezetteknek" szóló tanácsokat, akkor írd be, hogy

look Instructions for newcomers

és nyomd meg az Entert. Ezt a "Directional signpost" és a "Founders' statue" esetében is megteheted. Majd írd be:

SW

és bejutsz a TanstaafL Toronyházakba, a város lakóépület együttesébe, ahol kérdni kell egy lakást (egy kicsit körül kell nézned; már egy csomó foglalt). És most mehetsz felfedezni a Holot! Még egy parancs van, amit nem szabad elfelejteni, ez a "take". Időnként rábukkansz majd dolgokra, és amikor "felveszed" őket, akkor bizonyos képességekre

vagy hatalomra teszel szert általuk. Ha beírod, hogy:

help

és megnyomod az Entert, akkor kapsz egy listát azokról a file-okról, amiket ajánlatos elolvasni, ha többet szeretnél megtudni a MUD parancsairól.

A "say" parancssal beszélgethetsz más játékosokkal (nyilvánosan). Például, ha beírod:

say Hey, I'm here!

akkor ezt mindenki "meghallja", aki egy helyiségben van veled. Ha csak egy bizonyos személyhez akarsz szólni, akkor a "whisper" ("suttogni") szót használd a "say" helyett.
A

whisper agora=Hey, I'm here!

mondatot csak az "agora" nevű játékos fogja hallani. Van egy másik lehetőség is, hogy kommunikálj valakivel, függetlenül attól, hogy éppen hol van ebben a világban: a "küldöncöd" ("pager") segítségével. Ha hirtelen azt látod, hogy elmegy mellőled, miközben éppen körül nézel valahol, akkor valószínű, hogy egy varázsló akarja ellenőrizni, hogy nincs-e segítségre szükséged. Ha el akarod olvasni az üzenetét, akkor írd be:

page

Ha te szeretnél neki üzeni, akkor ezt írd:

page név=üzenet

ahol a "név" az illető varázsló neve (ez az eredeti üzenetből kiderül).

Más MUD és MUCK programokban van egy sor másfajta parancs is, de többnyire mind azt az alapötletet használja, hogy a játékos egyszerű angol nyelvű parancsokkal tud mozogni a játékban.

Amikor belépsz egy MUD-ba, ugyanolyan gondosan válaszd meg a jelszavadat, mint ahogy azt a szolgáltató gépednél tennéd; sajnos vannak MUD kalózkodók, akik élvezik azt, hogy megpróbálják mások MUD jelszavát feltörni. És soha, soha ne használd azt a jelszót, amit a saját szolgáltató gépednél!

A MUD-ra nagyon rá lehet szokni. "Az esküdtszék még tanácskozik arról, hogy a MUD 'csak egy játék' vagy a 'valódi élet kiterjesztése játékszerű jellegzetességekkel'." — mondja Jennifer Smith, egy megszállott MUD játékos, aki egy GYIK anyagot is írt a témáról.

Még egy figyelmeztetést is hozzáfűz: "Ne csinálj semmi olyat, amit a valódi világban nem tennél meg, még ha ez csak egy elképzelt világ is. Fontos dolog és nem szabad elfelejteni, hogy ez esetleg több száz ember elképzelt világa, s nemcsak kizárólagosan a tiéd. Egy emberi lény van a másik oldalon és minden vezeték végén! Ne feledd, hogy valamikor esetleg élőben találkozol ezekkel az emberekkel és akkor lehet, hogy betörnek az orrod. Az olyan emberek, akik rosszul bánnak másokkal, fokozatosan rossz hírnévre tesznek szert és végül megkapják a 'NO FUN' ('nem jó fej') megbélyegző jelzöt."

11.6 Go (és sakk is!)

Volna kedved egy go vagy sakk játszmaéhoz? Többé már nem kell lemenned a legközelebbi parkba egy táblával a hónod alatt. Az Interneten van egy pár gép, amin

keresztül a világ másik végéről is találsz magadnak partnereket a kedvenc táblás játékokhoz. Vagy, ha jobban szereted, kibicelhetsz is már folyó játszmákhoz. Ha a go játékot kedveled, akkor írd be:

telnet hellspark.wharton.upenn.edu 6969 log on: guest

Különböző online ismertetőket fogsz látni először, ezek alapján el tudsz indulni.

Egy sakkjátszmához írd be ezt:

telnet news.panix.com 5000 log on: guest

Itt is segítségeket kapsz, melyek alapján még a tudásszintedet is beállíthatod.

11.7 Az érem másik oldala

Nem minden móka és kacagás a Hálózaton sem. Mint minden közösségnek, a Hálózatnak is megvannak a maga kellemetlen alakjai, akik látszólag csak azért léteznek, hogy megkeserítsék az életedet (már néhánnyal találkoztunk is a 4. fejezetben). Vannak emberek, akik úgy tűnik, hogy egy kicsivel több időt töltenek a Hálózaton, mint amit a többség egészségesnek tart számukra. Vannak bűnözők is. Clifford Stoll leírja a "The Cuckoo's Egg" című könyvében, hogy hogyan jutott a nyomára egy csapat német hálózati kalóznak, akik betörték az USA számítógépeibe és az ott talált információkat eladták a szovjeteknek. Robert Morrist, a Cornell University hallgatóját elítélték, mert szabadjára engedett egy programot ("worm"), ami nagyon hatékonyan használhatatlanná tett több ezer, az Internetbe bekötött számítógépet.

Az átlagos hálózati felhasználónak közvetlen veszedelmet inkább azok a kalózkodók ("crackers") jelentenek, akik megpróbálják mások jelszavait megszerezni, hogy bejussanak velük különböző rendszerekbe, valamint azok az emberek, akik vírusokkal fertőzik meg az ftp archívumokat.

Van egy "Crack" nevű, széles körben elterjedt program, ami ki tud deríteni olyan felhasználói jelszokat, melyek szótárban található szavakból állnak. (Ezért nem szabad soha ilyen jelszót választani.) Egy másik hasonló típusú emberfajta az, aki különös élvezetet talál benne, hogy megpróbál felbosszantani. A legjobb módszer ellenük, ha elszámolsz tízig és utána figyelmen kívül hagyod őket — mint az ilyen fiatalok általában, a legtöbb élvezetet ők is abban lelik, ha látják, hogy mennyire ki tudtak borítani.

1992-ben a Cornell University két diákját bűnösnek találták, mert vírussal fertőzött Macintosh programokat tölthettek fel egyes ftp archívumokba. Ha nagy tömegben szándékozol szoftvert letölteni az ftp gépekről, akkor valószínűleg jó ötlet lehozni vagy venni egy jó vírusellenőr programot is.

De nem esik túlzásokba a törvény keze, amikor bűnözőket keres a Hálózaton? Az Electronic Frontier Foundation jórészt egy kormányzati támogatású rajtaütés-sorozatra való reakcióként jött létre, melyet egy állítólagos "hacker" csapat ellen folytattak. A raziák csaknem tönkretették anyagilag az egyik játékgyártó céget (melyről egyébként soha nem derült ki, hogy köze lenne a vádlottakhoz), amikor az állami szervek elkobozták a számítógépeit és nem voltak hajlandóak visszaadni. Egy másik állítólagos tettes ellen emelt vád összeomlott a bíróság előtt, mert az ügyvéd bebizonyította, hogy az a "szabadalmilag védett" és feltehetően lopott információ, amit a vádlott egy elektronikus hírlevélben közzétett, valójában egy ingyenes 800-as telefonszámon át is megkérhető 13 dollárért — ugyanattól a telefonszámától, ahonnan az adatokat lehívták.

11.8 SZT

Az IRC-vel kapcsolatos beszélgetések az alt.irc newsgroupban folynak. A Darren Reed által írt "A Discussion on Computer Network Conferencing" (1992. május) c. tanulmány megvilágítja az elméleti hátterét annak a kérdésnek, hogy az IRC miért is olyan "Klassz Dolog". Ez az anyag ftp-vel tölthető le a nic.ddn.mil gépről az rfc nevű alkönyvtárból, rfc1324.txt néven.

Scott Goehring minden pénteken közzétesz egy listát a MUD-okról és más hasonló játékokról, s a telnet hívószámairól a rec.games.mud.announce nevű hírcsoportban. Van még pár newsgroup, ami az egyes MUD fajtákkal foglalkozik, pl. a rec.games.mud.social, a rec.games.mud.adventure, a rec.games.mud.tiny, a rec.games.mud.diku és a rec.games.mud.lp.

A Morris-féle "worm" program Internetre gyakorolt hatásáról egy jó áttekintést ad a U.S. General Accounting Office által kiadott "Virus Highlights Need for Improved Internet Management" című anyag (1989 június). Erről az ftp-vel elérhető cert.sei.cmu.edu nevű gép pub/virus-l/docs alkönyvtárból tudsz szerezni egy másolatot. A file neve gao_rpt.

Clifford Stoll a "The Cuckoo's Egg: Tracking a Spy through the Maze of Computer Espionage" (Doubleday, 1989) könyvében leírja az Internet működését és azt, hogy hogyan derített fel egy csoport német kalózt, akiket a KGB fizetett.

12. fejezet: Az oktatás és a Hálózat

12.1 A hálózat az osztályteremben

Ha esetleg tanár vagy, akkor bizonyára kezded már látni a Hálózat lehetőségeit az oktatásban. A Usenet, az ftp és a telnet rendszerek hatalmas oktatási potenciállal rendelkeznek, a világ eseményeivel való lépéstartástól kezdve a nemzetközi tudományos kísérletekben való részvételig.

Mivel a Hálózat ma már olyan sok országba elér és gyakran akkor is működik, amikor a telefonok elhallgatnak, te és a diákjaid különböző világeseményekről szóló, első kézből származó beszámolókra "hangolódhattok rá" a segítségével. Nézz körül a szolgáltató géped Usenet hírcsoportjainak listáján a soc.culture csoportok között, hogy van-e newsgroup a téged érdeklő országról vagy régióról. Ezek a csoportok még békeidőben is hasznos helyek lehetnek arra, hogy embereket ismerj meg az általad tanulmányozott országokból.

A legnagyobb probléma az lehet, hogy hogyan szerezz hozzáférési jogot a tanulók számára, ha éppen nincs olyan szerencséd, hogy egy Free-Net rendszer helyi hívással elérhető körzetén belül élsz. De ebben az esetben is van elég sok egyetem és főiskola, amelyek esetleg hajlandók tárgyalni arról, hogy ingyenes vagy olcsó hozzáférést biztosítsanak középiskolás diákoknak. Több államban (pl. California és Texas) működnek az Internethez is hozzákötött hálózatok a tanároknak és tanulóknak.

12.2 Néhány speciális információforrás diákoknak és tanároknak

Ezenkívül van egy sor olyan információforrás az Interneten, melyek kifejezetten az általános- és középiskolai tanárok és diákok számára jöttek létre. Ezeket felhasználhatod például arra, hogy tudományos kísérleteket szervezz meg más országokban levő osztályokkal együttműködve; megtanuld a számítástechnika hatékony felhasználását az osztálytermekben; vagy lépést tarts a legújabb fejleményekkel az oktatás területén mindenféle tantárgyban, a fizikától a testnevelésig.

Például:

AskERIC

Az Educational Resource and Information Center által üzemeltetett AskERIC rendszer tanároknak, tanítóknak, könyvtárosoknak és az alap- és középfokú oktatásban érdekelt egyéb foglalkozásúaknak kínál lehetőséget arra, hogy információt kérjenek szinte bármiről. A központnak van egy e-mail címe (askeric@ericir.syr.edu), ahol a kérdéseket fel lehet tenni és 48 órán belül ígérik a választ. Fenntartanak továbbá egy gopher rendszert is. Itt gyűjtemények vannak a feltett kérdésekből és a rájuk adott válaszokból, továbbá tantervek különböző tantárgyakhoz, valamint egyéb oktatási témájú anyagok. A gopher címe: ericir.syr.edu.

Health-Ed

Ez egy levelező lista egészségügyi tanároknak. A feliratkozási kérelmet a health-ed-request@stjhmc.fidonet.org címre kell küldeni.

K12Net

A K12Net eredetileg a Fidonet hobbi hálózatán indult, de ma már több Usenet rendszeren is terjesztik, s nagyon sok érdekes és értékes szolgáltatást nyújt. Vannak köztük nemzetközi barátkozó fórumok diákoknak és idegennyelvű "beszélgetések" (pl. csak francia és német nyelvű konferenciák, ahol az amerikai tanulók gyakorolhatják ezeket a nyelveket más diákokkal a kanadai Quebec tartományból vagy Németországból). Vannak csak bizonyos témák iránt érdeklődő tanároknak szánt konferenciák, mint például a testnevelés vagy a fizika. A K12 hálózat anyagait még most is csak korlátozott körben terjesztik, ezért kérdezd meg a rendszergazdát, hogy a te rendszereden elérhető-e.

Kidsphere

A Kidsphere egy levelezőcsoport általános- és középiskolai tanároknak, akik szeretnének közös projekteket indítani, vagy a telekommunikáció oktatási hasznosításáról vitatkozni. Találsz itt híreket új szoftvekről, listákat a NASA műholdak és űrszondák képeit tartalmazó archívumokról, és mindenféle más érdekességet a modemet használó tanárok számára.

A feliratkozási kérelmet a kidsphere-request@vms.cis.pitt.edu vagy a joinkids@vms.cis.pitt.edu címre kell küldeni és néhány nap múlva már kapod is a leveleket. Ha hozzá szeretnél szólni a vitához, akkor a kidsphere@vms.cis.pitt.edu címre írd.

A KIDS egy leszármazottja a KIDSPHERE listának; csak azoknak a diákoknak szól, akik kapcsolatot keresnek más tanulókkal. A feliratkozáshoz küldj egy levelet a joinkids@vms.cis.pitt.edu címre, mint fent. Hozzászólni a kids@vms.cis.pitt.edu címen lehet.

Knoxville News-Sentinel Online

Elektronikus újság használata az osztályban. Ez a gopher rendszer lehetővé teszi a diákoknak és a tanároknak, hogy kapcsolatba lépjenek az újsággal és a szerkesztőségéből származó információs anyagokhoz hozzáférjenek. A gopher programmal a gopher.opup.org címet kell felhívni.

MicroMUSE

Ez egy online, futurisztikus város, amit teljesen a rendszer használói építettek (lásd a 11. fejezetet a MUSE és általában a MUD-ok témájáról). Több száz tanuló vett részt mindenhol ebben az oktatási kísérletben, amit az MIT koordinált. Hívd fel a telnettel a michael.ai.mit.edu címet. A bejelentkezésnél írd be, hogy "guest" és utána csak kövesd a gép kérdéseit a további tudnivalókhoz.

NASA Spacelink

Ezt a rendszert a NASA (Huntsville, Ala.) üzemelteti és mindenféle kutatási jelentést és adatot tartalmaz a NASA-ról, annak történetéről és az általa szervezett különböző aktuális és múltbeli űrrepülésekről. A telnettel a spacelink.msfc.nasa.gov vagy a 128.158.13.250 címet kell felhívni.

Amikor beléptél, kapsz egy áttekintést a rendszerről és a program kéri, hogy regisztráld magad. A rendszer egy nagy gyűjteményt tartalmaz GIF formátumú úrfelvételekből, de ne feledd el, hogy ezeket nem tudod a telnet programmal letölteni. Ha szeretnéd őket megszerezni, akkor közvetlenül kell hívnod a rendszert a (205) 895-0028 telefonszámon. De sok kép ftp-vel is lehozható az ames.arc.nasa.gov gépről.

Newton

Az Argonne National Laboratory rendszere elektronikus konferenciákat kínál a tanároknak és a tanulóknak, köztük egy "Kérdezz meg egy tudóst!" címűt is.

Telnet: newton.dep.anl.gov Login: cocotext

Ezután a rendszer megkérdezi a nevedet és a címedet. Amikor elérsz a főmenühöz, nyomd meg a 4-es gombot, hogy eljuss a különböző konferenciákhoz. Az "Ask a Scientist" menüpontnál kérdéseket tehetsz fel tudósoknak mindenféle témában, a biológiától a földtudományokig. A többi kategóriánál vitatkozni tudsz az oktatásról, a sportról és a számítógépes hálózatokról.

OERI

Az U.S. Department of Education's Office of Educational Resources and Improvement egy gopher rendszert üzemeltet, amin sokféle oktatási témájú információforrás van, valamint adatok és statisztikák tanároknak. A gopherrel a gopher.ed.gov géphez kell kapcsolódní.

SpaceMet Forum

Ha a te rendszered nem elérhető a K12Net konferenciái, de a telnetet tudod használni, akkor ezeket a SpaceMet Forum nevű rendszeren is megtalálod, ami egy tanároknak és diákoknak szánt faliújság, s a University of Massachusetts (Amherst) fizikai és csillagászati tanszéke üzemelteti.

Telnet: spacemet.phast.umass.edu

Amikor a kapcsolat felépült, nyomd le egyszer az Esc gombot, mire a rendszer felszólít a bejelentkezésre. Akárcsak a K12Net, a SpaceMet Forum is egy Fidonet rendszernek indult, de azóta már sokkal nagyobbra nőtt. Mort és Helen Sternheim, az egyetem két professzora azért indította a SpaceMet BBS rendszert több évvel ezelőtt, hogy segítsenek vele támogatni a közeli városok középiskoláiban a tudományos oktatást.

A K12Net konferenciák mellett a SpaceMet számos egyéb oktatási témájú konferenciát is üzemeltet. Van továbbá egy nagy file archívuma a tanárok és tanulók számára, de jó tudni, hogy a saját gépedre állományokat letölteni innen elég nehéz lehet, sőt esetleg teljesen lehetetlen. Szemben a legtöbb egyéb Internet géppel, a SpaceMet nem biztosít ftp hozzáférést. A két Sternheim azt állítja, hogy a ZMODEM nevű protokoll bizonyos esetekben használható a hálózaton a letöltéshez, de ne nagyon bízz benne.

12.3 Usenet és Bitnet az iskolában

Számos olyan Usenet newsgroup van, ami érdekes lehet a tanároknak és a tanulóknak.

Ahogy számíthatnál rá, sok közülük tudományos jellegű. Ezeket úgy lehet megtalálni, hogy az rn-ben egy "l sci.", az nn programnál pedig egy "nngrep sci." parancsot írsz be. Ma már 40 körül van az ilyen hírcsoportok száma, s témáik a régészettől kezdve, a közgazdaságtanon át ("a lehangoló tudomány", emlékszel?), a csillagászatig és a nanotechnológiáig (ez a mikroszkópiusan kis gépek készítésének tudománya) terjednek.

Az egyik dolog, amit a diákok gyorsan megtanulnak a legtöbb ilyen hírcsoportból: a tudomány nemcsak száraz és unalmas tények gyűjteménye. A tudomány vitatkozás és állásfoglalás és a véleményed megvédése. A Usenet "sci." csoportjai bátorítják a kritikus gondolkodást.

A természettudományokon kívül a szociológiát és a történelmet tanuló osztályok is sok mindent megtudhatnak más országokról a soc.culture newsgroupok segítségével. Ezek közül a legtöbb azért jött létre, hogy a hazájukból elvándoroltak kapcsolatban maradjanak a szülőföldjükkel és a kultúrájukkal. Nehéz időkből azonban ezek a csoportok gyakran információtovábbító helyekké válnak, hírek jönnek az illető országból vagy mennek oda, és meg lehet vitatni, hogy mi is történik pontosan. Afganisztántól Jugoszláviáig, csaknem 50 ország van jelenleg a Useneten képviselve. Ha meg akarod nézni, hogy milyen csoportok érhetőek el, akkor használd az "l soc.culture." parancsot az rn programban, ill. az "nngrep soc.culture." utasítást az nn-hez.

Van még sok "talk" kategóriájú hírcsoport is, amelyek további vitatémákat kínálnak, de ezeket előbb át kell nézniük a tanároknak, mielőtt ajánlanák őket a diákjaiknak. Vannak köztük olyanok, mint a talk.abortion és a talk.politics.guns, de létezik talk.politics.space és talk.environment is.

Egy figyelmeztetés: A tanároknak ajánlatos átböngészni az egyes hírcsoportokat, mielőtt szabadjára engednék bennük a tanulókat. Egyesekben nagyobb a "flaming" és a "fecsegés" aránya, mint másokban.

Van számos Bitnet levelezőcsoport is, melyek érdekesek a diákoknak és a tanároknak. Lásd az 5. fejezetet, ahol információk vannak a Bitnet levelező listák megtalálásáról és a rájuk való feliratkozásról. Néhány oktatási témájú közülük:

Név	Üzemeltető gép	Téma
biopi-l	ksvm.bitnet	Középiskolai biológia oktatás
chemed-l	uwf.bitnet	Kémia oktatás
dts-l	iubvm.bitnet	"Holt Tanárok Társasága"
phys-l	uwf.bitnet	Vitafórum fizikatanároknak
physhare	psvm.bitnet	Fizikatanárok ötletbörzéje
scimath-l	psvm.bitnet	Tudomány és matematika oktatása

Ha akarsz egy listát a GIF formátumú csillagászati képeket tároló ftp archívumokról, akkor az ftp-vel hívd fel a nic.funet.fi címet. Váltás át a /pub/astro/general directory-ba és hozd le az astroftp.txt nevű állományt. Az ebben felsorolt helyek között van az ames.arc.nasa.gov gép, ahol — többek között — a Voyager és a Galileo űrszondák által készített felvételeket is meg lehet találni.

13. fejezet: Üzleti tevékenység a Hálózaton

13.1 Boltnyitás

Valamikor régen, óh, még egészen 1990 előtt, nem voltak üzletek a virtuális társadalomban — ha egy könyvet akartál venni, akkor továbbra is kénytelen voltál beugrani az autódba és elhajtani a legközelebbi könyvesboltig.

Ez azért volt, mert abban az ősi időben a Hálózat főleg kormányzati finanszírozású hálózatok sorozatából állt és ezeken a kifejezetten kereskedelmi jellegű tevékenység tiltott volt. Ma már a Hálózat jelentős részét magáncégek üzemeltetik, s ezeknél általában nincsenek ilyen korlátozások, így egy sor vállalkozó elkezdett kísérletezni online “boltok” és egyéb szolgáltatások beindításával. A boltok közül sokat könyvkereskedők üzemeltetnek, míg a szolgáltatások között olyanokat találunk, mint például szövetségi dokumentumok mutatóval ellátott másolatainak küldése, vagy egy online újságos bódé, amitől azt remélik az üzemeltetői, hogy kedvet kapsz valamelyik folyóirat előfizetésére a sok közül (persze a papírra nyomtatott változatra). Egy sor cég a Usenet hírcsoportokat is használja (a “biz.” kategórián belül), hogy sajtóközleményeket és termékmertetőket terjesszen rajtuk.

Mégis, az üzleti tevékenység a Hálózaton egyelőre messze alatta van annak, amit más hálózatokon találni lehet, mint például a CompuServe a maga Electronic Mall nevű bevásárlóközpontjával, vagy a Prodigy, ahol szinte minden képernyőn van valami hirdetés. Ez részben amiatt van, hogy az Internet, mint kereskedelmi célú médium, még viszonylag új és túl komplex. Másrészt biztonsági problémák is szerepet játszanak. A vállalatok aggódnak, hogy a számítógépes kalózkodó betörnek majd a rendszerükbe, illetve sok embernek nem tetszik az a megoldás, hogy a hitelkártyájuk számát az Interneten küldjék el (egy e-mail üzenet több rendszeren is keresztülmegy, amíg eléri a címzetthez). Ezek az aggodalmak meg fognak szűnni, ahogy a hálózati felhasználók elkezdik majd az üzenetek rejtjelezését és a “digitális aláírásokat” használni. Addig is, a Hálózaton megjelenő üzletek valamiféle Internet úttörőnek tekinthetik magukat.

Egy pár nyilvános hálózati ellátó és regionális hálózat már elkezdett “üzlethelyiségeket” felállítani az online vállalkozók számára.

A “The World” rendszer (Brookline, Mass.) már most is bérbbe ad ilyen “elárusító helyeket” több könyvkereskedő és szoftvergyártó cégnek, meg egy felnőtteknek való “játékboltnak”. Ha kíváncsi vagy a kínálatra, akkor hívd fel az alábbi címet:

world.std.com

A főmenünél válaszd ki a “Shops on the World” menüpontot.

A Msen (Ann Arbor) cég “Msen Marketplace” nevű szolgáltatásában például egy utazási irodát és egy online “állásközvetítőt” is találsz, utóbbi “alkalmazottat felveszünk” jellegű hirdetéseket kínál az egész ország területéről. A Msen továbbá egy “Internet Business Pages” című online katalógust is fenntart azokról a cégekről, amelyek az Internet közösséget szeretnék kiszolgálni. A Msen rendszere a gopherrel érhető el ezen a címen:

gopher.msen.com

A főmenünél kérd a “Msen Marketplace” menüpontot.

A Nova Scotia Technology Network egy "Cybermarket" nevű szolgáltatást üzemeltet a gopher rendszerén, az alábbi gépen:

nstn.ns.ca

Itt egy online könyvkereskedést fogsz találni, ahol e-mail útján is rendelhetsz könyveket (de ehhez meg kell adnod a hitelkártyád számát), és egy hasonló "virtuális lemezboltot" is. Mindkettőnél tudsz kulcsszavakkal is keresni a kínálatban, de át is lapozhatod a katalógusukat.

Néhány további online üzlet:

AnyWare Associates

Ez a bostoni cég egy Internet-fax átjárót üzemeltet, amin át telefaxot tudsz küldeni az Internetről bárhová a világba (persze pénzért). További információkért írd erre a címre:

sales@awa.com

Bookstacks Unlimited

Ez a clevelandi könyvkereskedő cég kulcsszó szerint kereshető katalógust szolgáltat több ezer forgalmazott könyvről. Telnettel hívható az alábbi címen:

books.com

Counterpoint Publishing

A Cambridge-ben (Mass.) működő vállalat legfontosabb Internet terméke a szövetségi dokumentumok — köztük a Federal Register (a kormányzat által kötött szerződések, tervezett rendelkezések és ilyesmi napi összeállítású kivonata) — indexelt változata. Az Internet használók átböngészhetik a legfrissebb anyagokat, de a teljes gyűjteményhez való hozzáférés több ezer dollárba is kerülhet évente. A gopherrel kapcsolódj rá az

enews.com

gépre és válaszd a "Counterpoint Publishing" menüpontot.

Dialog

Ez az országos adatbázis-szolgáltató központ a

dialog.com

címen hívható. A belépéshez azonban előbb egy Dialog azonosítót kell kérni és egy folyószámát nyitni.

Dow Jones News Retrieval

Ez egy hírszolgálat, melyet ugyanaz az információs vállalkozás működtet, mint ami a Wall Street Journal tulajdonosa. A telnet paranccsal érhető el, ezen a címen:

djnr.dowjones.com

Akárcsak a Dialognál, itt is előbb egy számlát kell nyitni.

Infinity Link

Könyvek, hanghordozók, szoftverek, videofilmek és lézerlemezek katalógusai

böngészhetőek ezzel a rendszerrel, mely helyileg Malvernben (Penn.) van. A gopherrel ezt a címet kell elérni:

columbia.ilc.com

A bejelentkezési azonosító: cas.

The Internet Company

Ez a Cambridge (Mass.) székhelyű cég úgy működik, mint valami szolgáltató hivatal; különböző kiadókkal dolgozik együtt az Internethez kapcsolódó termékeken. Az Electronic Newsstand nevű szolgáltatásuk mutatószámokat kínál és speciális előfizetési kedvezményeket nyújt több országos újsághoz és magazinhoz, mint például a New Republic vagy a New Yorker. A gopherrel az alábbi címet hívjd:

enews.com

MarketBase

Ha érdekel, próbáld ki ezt a témák szerint rendszerezett hirdetési rendszert, amit a Santa Barbara-ban (California) levő cég fejlesztett ki. A gopherrel kapcsolódj ide:

mb.com

O'Reilly and Associates

Az O'Reilly kiadó, amit a legtöbben a Unixról szóló, "Nutshell" című könyvsorozatról ismernek, háromféle Internet szolgáltatást is üzemeltet. Az

ora.com

címen működő gopher rendszer a cégről és az általa kiadott könyvekről szolgáltat információkat. Hasonló adatokat tesznek közzé a biz.oreilly.announce nevű Usenet newsgroupban is. A Global Network Navigator elnevezésű rendszerük, mely a World-Wide Web keretében érhető el, pedig olyan, mint egy online prospektus: a használói érdekes szolgáltatásokat és katalógusokat tudnak átlapozni a segítségével.

13.2 SZT

A com-priv nevű levelező lista az a hely, ahol az Internet elüzletiesedésével és privatizálódásával kapcsolatos dolgokat meg lehet vitatni. A feliratkozáshoz (vagy a leiratkozáshoz) küldj egy kérést a com-priv-request@psi.com címre.

Mary Cronin könyve, a "Doing Business on the Internet" (1994, Van Nostrand Reinhold) mélyebb áttekintést ad a témáról.

A Kent State University (Ohio) gépén van egy nyilvántartás a hálózat üzleti jellegű szolgáltatásairól "Business Sources on the Net" néven. A gopherrel kapcsolódj rá a refmac.kent.edu számítógépre.

14. fejezet: Befejezés — Itt a vége?

A forradalom éppen csak elkezdődött. Az új kommunikációs rendszerek és a digitális technikák már eddig is drámai változásokat hoztak abban, ahogy az életünk zajlik. Csak gondold bele azokba a ma már mindennapos dolgokba, melyek még akár tíz évvel előtt is lehetetlennek tűntek. Keresgélni tudsz a helyi könyvtárak katalógusában — vagy akár egy, a világ másik felén levő könyvtárban — kezelheted a bankszámládat és megnézheted, hogy csődbe ment-e a szomszédod, s mindezt egy számítógép és egy modem segítségével.

A csökkenő költségek és a robbanásszerűen növekvő számítógépes teljesítmények még sokkal többet tudó számítógépeket és egyéb digitális eszközöket fognak egyre több ember számára elérhető közelségbe hozni. A Hálózat, a maga gyorsan szaporodó adatbázisaival és egyéb információforrásaival többé már nem korlátozódik a Nyugat iparilag fejlett országaira; ma már a háló Szibériától egészen Zimbabweig terjed. Időközben azoknak a számítógépeknek és modemeknek az ára, melyekkel a Hálózatra lehet csatlakozni, egyre jobban zuhan, s így ezek egyre elérhetőbbekké válnak.

A kibervilág fontos részévé vált már több millió ember napi életének. Az emberek kapcsolatokat építenek ki egymással online, szerelembe esnek, házasságokat kötnek, s mindez néhány, kezdeti találkozás miatt a kibervilágban, ezen a képzeletbeli "helyen", mely átvéli a népek és az országok közötti határokat. Üzleti ügyeket bonyolítanak le teljesen ASCII formában. Politikai és társadalmi mozgalmak indulnak el online, melyeket egymástól több ezer kilométerre levő emberek irányítanak.

És mégis, ez még csak a kezdet.

A kommunikáció korában élünk, de az egymással való beszélgetésre használt sokféle média még mindig (jellemzően) elkülönült rendszereket alkot. Egy napon azonban a telefonodat, a tévédet, a fax készülékedet és a személyi számítógépedet egyetlen "információ feldolgozó eszköz" fogja helyettesíteni, ami üvegszálakon keresztül kötődik majd a világméretű Hálózathoz.

Az adatbázisokon és file archívumokon kívül az ujjaid hegyével a Hatalom is elérhető lesz. Hozzákötvé sok ezer, sőt sok millió hasonló gondolkodású emberhez, képessé válsz arra, hogy országos vagy világméretű társadalmi és politikai akciókban vegyél részt.

Hogyan fog mindez megvalósulni? Egyrészt az új technológiák eredményeként jön majd létre. A nagyfelbontású televíziók (HDTV) olyan olcsó számítógépek kifejlesztését igénylik, melyek legalább a mai munkaállomásoknak megfelelő adatfeldolgozási képességekkel rendelkeznek. A telefonos és a kábeltévé társaságok együttműködve, vagy egyes helyeken egymással versenyezve, eljuttatják majd azokat az üvegszálakat a lakásodba.

A Clinton adminisztráció — feltehetően az első, melyet olyanok vezetnek, akik nemcsak számítógépes hálózatot, de egyáltalán számítógépet tudnak kezelni — erőteljesen támogatja egy sor "információs autópálya" felépítését. Ezek kiterjedésüket tekintve az 1950-es években létrehozott, államok közötti főközlekedési útvonalak hálózatához hasonlíthatók (egyik akkori fő szenátusi támogatójuknak van egy fia, akit 1992-ben alelnöknek választottak meg).

Jelenleg a korai ötvenes évek szintjén vagyunk a hálózatok terén, éppen a fent említett nagysebességű autópálya rendszer kiépítése előtt. Persze, már most is bőven vannak érdekes dolgok "odakinn", de kétsávos közutakon kell kanyarognod és egy jó térképre is szükség van, hogy eljuss odáig.

Ennek az új Hálózatnak a kifejlesztéséhez nemcsak nagysebességű csatornák és forgalomirányító eszközök kellene; egy újfajta kommunikációs paradigmára is szükség van: a Hálózatot egy információs közműnek kell tekinteni. A Hálózat eddig még valamennyire megmaradt egy bonyolult és rejtélyes képződménynek. Ha valamire használni akarod az Internetet, akkor elég sok időt el kell töltened előtte egy hálózati veteránnal vagy egy tankönyvvel, mint amilyen ez is. Olyan misztikus dolgokat kell megtanulnod, mint például a Unix "cd" parancsának szeszélyei.

Hasonlítsd ezt össze a telefontal, ami ma már szintén nagy tömegű információhoz nyújt hozzáférést néhány egyszerű nyomógomb segítségével; vagy egy Prodigy-szerű számítógépes hálózattal, ahol pár szimpla paranccsal és egérkattintással lehet navigálni a rendszerben.

Az Internet rendszergazdák kezdik felismerni, hogy nem mindenki akarja megtanulni a Unix rejtelmait, s ettől ők még nem biztos, hogy rossz emberek. Már most is láthatjuk azoknak a könnyen használható felületeknek a fejlődését, amikkel a Hálózat képességei emberek milliói számára is elérhetőek lesznek. Ezt a hatást mutatják a Gopher és a World-Wide Web menüi; ezekhez nem szükséges komoly számítógépes ismeret, de ugyanakkor információforrások ezreihez nyitják meg a kapukat. Az olyan levelezőprogramok és szövegszerkesztők, mint a pico és a pine, az emacs-szerű régi szoftverekhez hasonló lehetőségeket nyújtanak, de tizedannyira sem bonyolultak.

Egyes szoftverfejlesztők még ennél is tovább mennek és grafikus kezelő felületeket fejlesztenek ki, melyeknél az ember az egérrel a képernyőn kattintgatva tud mozogni az Interneten, vagy előhívhat egy egyszerű szövegszerkesztőt, ahhoz hasonlóan, mint ahogy egy Macintosh gépet vagy egy Prodigy-típusú kereskedelmi online szolgáltatást kell kezelni.

Azután ott vannak maguk az Internet szolgáltatások:

Minden olyan adatbázisra, ami az Interneten elérhető, valószínűleg négy-öt olyan esik, ami nem. A kormányzati hivatalok csak most kezdik az információs raktáraikat hozzákötni a Hálózathoz. Eddig csak néhány kereskedelmi vállalkozás — adatbázis központoktól a könyvkereskedőig — tette elérhetővé a szolgáltatásait a Hálózaton.

Szintén csak néhány ember használja ma még a Hálózat igazán érdekes új szolgáltatásait. A MIME nevű szabvány például lehetővé teszi, hogy az ember hang és képi állományokat küldjön egy levélben. Képzeld el, hogy egy nap kinyitod az elektronikus postafiókodat és az unokád első kimondott szavait találod benne vagy egy fotót a barátod új házáról. Ez a szabvány idővel rövidebb videofelvételek továbbítását is lehetővé teszi majd a Hálózaton.

Ezekhez a dolgokhoz hatalmas hálózati teljesítményre lesz szükség, hogy ki lehessen szolgálni azt a sok millió új felhasználót, aki ráveti magát a Hálózatra, és azt a sok új alkalmazást, amiket majd használni akarnak. Egy mozgókép megjelenítése egy gép képernyőjén elképesztő mennyiségű számítógépes bitet igényel és a feldolgozásuk is komoly számítástechnikai teljesítményt követel.

Mindezek egy "National Information Infrastructure" nevű rendszer kifejlesztését igénylik, mellyel egy másodperc alatt több milliárd bit információ mozgatható — ekkora telje-

sítmény kell ahhoz, hogy minden cég és lakás kaphasson egy "információs vezetékét".

Ahogy az "autópályák" épülnek, úgy szaporodnak a "felhajtó utak" is, mert egy nagysebességű főútnak nem sok haszna van, ha nem tudsz rámenni. A modemek ára úgy tűnik hasonló gyorsasággal csökken, mint a számítógépeké. A nagysebességű modemek (9600 baud és annál nagyobb) egyre inkább megvehetőek lesznek. 9600 bauddal egy műholdas időjárás felvétel Észak-Amerikáról kevesebb, mint két perc alatt le tudsz tölteni; ez a file egy lassabb modemmel akár 20 percig is jön. Idővel a lakásokat közvetlenül is hozzá lehet majd kapcsolni az országos adathálózathoz. A távolsági telefonbeszélgetések nagy része már most is digitális formában bonyolódik, nagy teljesítményű optikai kábeleken keresztül. A telefontársaságok lassan-lassan azon dolgoznak, hogy meghosszabbítsák ezeket az üvegszálakat "az utolsó kilométerre" is, egészen a lakásodig. Az Electronic Frontier Foundation pedig azért dolgozik, hogy biztosítsa azt, hogy egy ilyen csatlakozást minél többen megengedhessenek maguknak.

A technikai kérdések mellett egyre nagyobb számban vetődnek fel komoly társadalmi, politikai és gazdasági problémák is. Ki fog tudni hozzáférni ezekhez a szolgáltatásokhoz és milyen áron? Ha az információs korban élünk, akkor lehet, hogy egy új, információs téren elnyomott osztály csíráit hozzuk éppen létre, amelynek tagjai nem képesek majd versenyben maradni azokkal, akiknek elég pénzük és tudásuk van az új kommunikációs csatornák használatához? Tulajdonképpen ki dönti el, hogy ki mihez férhet hozzá? Ha egyre több cég felismeri a profitszerzés lehetőségét ezen az új információs infrastruktúrán keresztül, akkor mi lesz az olyan rendszerekkel, mint a Usenet: a világ valószínűleg első olyan sikeres anarchikus közösségével, ahol mindenki azt mondhatja, amit akar?

Mik az elektronikus határszéleken érvényes törvények? Amikor a kibevilágban a nemzeti és államhatárok értelmüket veszítik, akkor így is feltehető a kérdés: KI ITT A TÖRVÉNY? Mi van akkor, ha egy olyan tevékenység, ami az egyik országban megengedett, illegálisnak minősül egy másik országban, ahol azt tiltják, holott ezt egy olyan hálózaton "követték el", ami egy harmadik országba vezet? Ki veszi üldözőbe a számítógépes kalózokat?

És te milyen szerepet akarsz játszani ebben a forradalomban?

A függelék: Szakzsargon

Mint minden igazi közösség, a Hálózat is kifejlesztette a saját nyelvhasználatát. Az alábbiakban egy szótárt közlünk, felsorolva néhányat a leggyakoribb szavak közül, amikkel valószínűleg találkozni fogsz. De ez csak egy kis részhalmaza a hálózati nyelvnek. Egy sokkal teljesebb listát találsz az Eric Raymond által szerkesztett "The New Hacker's Dictionary" (MIT Press) című értelmező szótárban. Raymondnak ez a könyve a "The Jargon File" néven ismert online összeállításon alapszik, amit anony-mous ftp-vel az ftp.gnu.mit.ai.mit gépről tudsz letölteni jarg300.txt.gz néven a pub/gnu directory-ből (lásd a 7. fejezetet, ahol szó van a .gz típusú állományok kicsomagolásáról).

ASCII

Két értelemben is használják. Az ASCII egy univerzális számítógépes kódtábla az angol betűkre és egyéb karakterekre. A számítógépek minden információt bináris számokkal tartanak nyilván. Az ASCII szabvány szerint az "A" betű a 01000001 kóddal tárolódik minden gépen, függetlenül attól, hogy az IBM, az Apple vagy a Commodore gyártotta. Az ASCII továbbá egy olyan módszert vagy protokollt is jelöl, amit az állományok másolására használnak a hálózaton két gép között, de aminél egyik számítógép sem ellenőrzi közben, hogy nem történt-e valami hiba a hálózati zajok vagy egyéb okok miatt.

ANSI terminal

A számítógépek különböző módszereket használnak arra, hogy kiírjanak valamit a monitorra, illetve különböző módon szabályozzák azt, hogy a billentyűzeted hogyan vezérelje a képernyődet. Az ANSI egyike ezeknek a "terminál emulációs" módszereknek. Bár a különböző PC-alapú falújság rendszereknél a legnépszerűbb, de azért néhány helyen a Hálózaton is lehet találkozni vele. Ha ilyet akarsz használni, akkor előbb be kell kapcsolnod vagy engedélyezned kell ezt a protokollt a kommunikációs szoftverednél.

ARPANet

Az Internet elődje. 1969-ben indult a Defense Department's Advanced Projects Research Agency anyagi támogatásával.

backbone (gerinchálózat)

Több, nagy teljesítményű számítógépet összekötő igen gyors hálózat. Az USA-ban gyakran az NSFNet rendszert tekintik az Internet gerinchálózatának, ami a kormányzat által finanszírozott kapcsolat az ország néhány szuperszámítógép üzemeltetője között.

baud

A modemmel átküldött adatok sebességének mértékegysége. Egy baud durván egy bit átvitelét jelenti másodpercenként. Nyolc bit kell egy betűhöz vagy egyéb karakterhez. A modemek ritkán továbbítják pontosan a gyárilag megadott baud értékkel az adatokat a vonali zajok és más számítógépes zavarok miatt. A drágább

modemek már olyan megoldásokat is használnak, mint a Microcom Network Protocol (MNP), amikkel képesek kijavítani ezeket a hibákat, vagy amelyek "tömöríteni" tudják az adatokat, hogy felgyorsítsák az átvitelt.

BITNet

Egy másik, akadémiai célú, nemzetközi számítógépes hálózat, ami másfajta szabálygyűjteményt használ az adatok továbbítására, mint az Internet. Az Internet felhasználók egyszerűen el tudják érni e-mail útján. Nagy számban kínál elektronikus levelezőcsoportokat és adatbázisokat. A név a "Because It's Time" rövidítése.

bounce

Azt nevezik így, amikor egy elektronikus levél nem jut el a címzetthez és "visszapattan" hozzád — hacsak el nem tűnik az éterben örökre, ahonnan már többé soha kerül elő.

command line (parancssor)

Unix operációs rendszerű gépeken ez az a hely, ahol parancsok begépelésével megmondhatod a gépnek, hogy mit akarsz tőle.

communication software (kommunikációs program)

Egy olyan program, ami előírja a modemednek, hogy az hogyan dolgozzon.

daemon

Egy egyébként ártalmatlan Unix program, ami normális esetben a felhasználó szeme elől elrejtve működik. Az Interneten a legvalószínűbb, hogy csak akkor találkozol össze vele, amikor az e-mail üzenetedet nem sikerült eljuttatni a címzetthez — ilyenkor visszakapod az eredeti leveled, plusz egy csúnya üzenetet egy bizonyos "mailer daemon" aláírással.

distribution (terjesztési kör)

Ezzel lehet korlátozni azt, hogy a Usenetre küldött üzeneteid milyen távolra jussanak el. Hasznos olyan dolgokhoz, mint az "eladó" típusú hirdetések vagy a helyi politikai ügyek megvitatása.

domain

Az Internet címek utolsó szakasza, mint például "news.com".

dot

Ha jó benyomást akarsz kelteni egy bulin a hálózati veteránok között, akkor mondd azt, hogy "dot" ("pötty") a "period" ("pont") helyett. Például: "My address is john at site dot domain dot com."

dot file

Egy "rejtett" file egy nyilvános Unix gépen. Többek közt szabályozza azt, hogy hogyan tudsz a rendszerrel dolgozni. Pl. a .login nevű állományodban különböző paraméterek vannak, melyek beállítják egyebek mellett a levelezéshez használható szövegszerkesztő típusát. Amikor kiadsz egy ls parancsot, akkor ez ilyen file-ok nem jelennek meg a directory listájában; a kilistázásukhoz használd inkább az "ls -a" parancsot.

down

Azt az állapotot nevezik így, amikor egy nyilvános elérésű szolgáltató gépén valami technikai probléma van és ezért nem lehet hozzáférni.

download (letöltés)

Egy file átmásolása a szolgáltató gépéről a saját számítógépedre. Több különböző módszer ("protokoll") van állományok letöltésére, a többségüknél rendszeresen ellenőrzik közben, hogy az átvitel alatt nem sérül vagy módosul-e véletlenül a file. Némelyiknél, mint az XMODEM, egyszerre csak egy file tölthető le. Mások, mint például a batch-YMODEM és a ZMODEM, megengedik, hogy több file nevét is beírd egymás után, amiket azután automatikusan letöltenek.

emacs

Egy szabványos Unix szövegszerkesztő, amit a Unix-típusú emberek kedvelnek, de a kezdők rendszerint gyűlölik.

e-mail

Elektronikus posta — egy fontos módszer arra, hogy privát üzeneteket tudj küldeni valakinek a Hálózaton. Főnévként és igeiként is szokták használni.

emoticon

Lásd a smiley címszót!

F2F

"Face to Face" (szemtől szembe). Azt az esetet jelenti, amikor ténylegesen találkozol egy olyan emberrel, akivel levelezni vagy veszekedni szoktál a Hálózaton.

FAQ (GYIK)

"Frequently Asked Questions" (gyakran ismételt kérdések). Válaszok gyűjteménye a leggyakrabban feltett kérdésekre. Sok Usenet hírcsoportnak van ilyen állománya, amit havi vagy valami más rendszerességgel közzétesznek a kezdők számára.

Film at 11

Egy gyakori reagálás egy túlzásba vitt vitára: "Imminent death of the Net predicted. Film at 11." ("Az előrejelzések szerint a Hálózatnak rövidesen vége. A film 11-kor kezdődik.") [Utalás az amerikai tévében előforduló beugratásra, amikor egy katasztrófafilm címét, mint valódi hírt jelentik be és csak utólag derül ki, hogy ez műsorismertetés volt. — a ford.]

finger

Egy olyan Internet program, amivel valami információt tudsz szerezni egy másik felhasználóról, feltéve, hogy az illető előzőleg csinált magáról egy .plan nevű állományt.

flame

Online kiabálás és/vagy támadás valakivel szemben. Gyakran háborúsághoz vezet ("flame war"), ami időnként szent háborúvá ("holy war") válik (lásd ott).

followup

Egy olyan Usenet levél, ami válasz egy korábbi üzenetre.

foo/foobar

Egyfajta pozíciójelző, "joker" az online világban. Például: "Ha tudni akarod, hogy egy szolgáltató gépet egy profit-orientált cég üzemeltet-e, akkor nézd meg, hogy ilyen formája van-e a címének: foo@foobar.com."

fortune cookie

Egy ostoba/szellemes/mélyértelmű mondás, amiből rengeteg van szanaszét a Hálózaton.

freeware

Olyan szoftver, ami nem kerül semmibe.

FTP

"File-transfer Protocol". Egy program az állományok átvitelére a Hálózaton.

Get a life! (Élj egy kicsit!)

Ezt szokták mondani annak, aki egy egészen kicsit túl sok időt tölt el a számítógépe előtt.

GIF

Graphic Interchange Format (grafikus adatcsere formátum). Az 1980-as évek közepén a CompuServe által kifejlesztett formátum elsősorban fénykép jellegű grafikus állományokhoz. Ma már általánosan használják mindenhol az online világban.

GNU

"Gnu's Not Unix". A Free Software Foundation által indított egyik mozgalom, aminek az a célja, hogy egy szabadon terjeszthető változatot írjanak a Unix operációs rendszerből.

hacker

A hálózaton ez a szó nem egy "rossz ember"-t jelent, szemben a közvéleménnyel; ez egyszerűen csak egy olyan valaki, aki élvezi azt, hogy a hardver és a szoftver eszközöket a teljesítményük legvégső határáig kihasználja, mert kíváncsi rá, hogy mit lehet kipróbálni a számítógépekből. Amit a legtöbb ember a "hacker" szó alatt ért, azt a Hálózat lakói "cracker"-nek nevezik.

handshake (kézfogás)

Ez az a folyamat, amikor két, egymással kapcsolatot kereső modem az elején megegyezik abban, hogy milyen módon fogják az adatokat továbbítani.

hang up

Amikor egy modem "leteszi a kagylót".

holy war (szent háború)

Olyan viták, amelyekben bizonyos számban vakhiten alapuló, dogmatikus kijelentések is vannak, s ahol ezért az ember nem fejthet ki ellenvéleményt anélkül, hogy ezek közül valamelyiket fel ne rúgná. Például: "Az IBM PC-k eredendően magasabb rendűek, mint a Macintosh-ok."

host system (kiszolgáló rendszer)

Egy nyilvános kiszolgáló gép. Hálózati hozzáférést nyújt a kutatói és kormányzati körökön kívüli emberek számára is.

IMHO

"In My Humble Opinion" (szerény véleményem szerint).

Internet

Világméretű rendszer, ami kisebb hálózatokat köt össze egymással. Az Internet

segítségével összekötött hálózatok mind egy TCP/IP nevű szabványt használnak a kommunikációhoz.

killfile

Egy olyan file, amivel bizonyos mértékig meg lehet szűrni a Usenet leveleket, témájuk vagy a küldőjük szerint.

log on/log in

Bejelentkezés egy szolgáltató gépre vagy egy nyilvános hálózati ellátó rendszerébe.

log off

Kilépés egy kiszolgáló gépből.

lurking (ólálkodás)

Usenet hírcsoportok olvasása anélkül, hogy az ember valaha is hozzászólna.

mailing list (levelező lista)

Lényegében olyan elektronikus konferencia vagy levelezőcsoport, melynél az üzeneteket közvetlenül a postafiókba küldik, s nem pedig egy Usenet hírcsoportba. Feliratkozni úgy lehet, hogy egy levelet írsz egy bizonyos e-mail címre, ami gyakran egy számítógépé, mely automatikusan végzi az adminisztrációt.

MOTSS

"Members of the Same Sex" (azonos nem tagjai). Homoszexuálisok és leszbikusok online. A rövidítést eredetileg az 1980-as szövetségi népszámlálásnál használták.

net.god (hálózati.isten)

Olyan valaki, aki a kezdetektől ott van a Hálózaton; aki mindent tud és mindent ő csinált.

net.personality (hálózati.személyiség)

Valaki, aki kellőképpen fontoskodó, megszállott és rengeteg szabadideje van ahhoz, hogy rendszeresen tucatnyi különböző Usenet hírcsoportba levelezzen, s akinek a létezéséről így több ezer ember tud.

net.police (hálózati.rendőrség)

Lenéző jelző olyan emberekre, akik a saját elveiket, erkölcsi szabályaikat a Hálózat többi felhasználójára is rá akarják erőltetni. Gyakran használják szenvedélyes "flame war" közben (ilyenkor időnként "net.nazis" lesz belőle).

netiquette

A józan észre alapozott útmutatások gyűjteménye arról, hogy ne bosszantsunk másokat.

network (hálózat)

Két vagy több számítógépet összekötő kommunikációs rendszer. Lehet egyszerűen csak egy kábel, amit egymástól néhány méterre levő két gép között húztak ki, de lehet olyan bonyolult is, hogy több százezer számítógépet kapcsol össze az egész világon száloptikai kábelekkkel, telefonvonalakkal és műholdakkal.

newbie

Hálózati újonc. Néha pejoratív értelemben használják egyes net.veteránok, akik elfelejtették azt, hogy egyszer ők is voltak újoncok és nem tudtak ösztönösen

mindenről mindent. A "clueless newbie" (tanácstalan újonc) kifejezés mindig pejoratív.

newsgroup

Egy Usenet hírcsoport, elektronikus konferencia.

NIC

Network Information Center (hálózati információs központ). Ez áll a legközelebb ahhoz, amit központnak lehet nevezni egy Internet-típusú hálózathoz; itt rendszerint találsz bizonyos információkat egy adott részhálózatról.

NSA line eater ("nemzetbiztonsági sor-elnyelő")

A figyelmesebb/paranoiás hálózat használók azt hiszik, hogy a National Security Agency rendelkezik egy olyan szupernagy teljesítményű számítógéppel, melynek az a feladata, hogy olvasson el mindent, ami a Hálózatra kerül. Ezek az emberek tréfásan (?) utalni szoktak erre a "sor zabáló"-ra a leveleikben. Ez a hiedelem még a Hálózat korai éveire nyúlik vissza, amikor a levelek utolsó sorai időnként minden látható ok nélkül eltűntek.

NSF

National Science Foundation (Országos Tudományos Alapítvány). Az NSFNet finanszírozója; ez a nagysebességű hálózat alkotta valamikor az USA-ban az Internet gerincét.

offline

Amikor a számítógéped nincs hozzákapcsolódva a Hálózathoz, ill. egy szolgáltató gépéhez sem, akkor offline állapotban vagy.

online

Az az állapot, amikor a számítógéped hozzá van kapcsolódva egy hálózati szolgáltatóhoz, faliújság rendszerhez vagy nyilvános hálózati ellátóhoz.

ping

Ez a program nyomon követi azt az utat, amit egy üzenet megtesz a te rendszered és egy másik hálózati gép között.

.plan file

Ebbe a file-ba beírhatod mindent, amit tudatni szeretnél magadról a Hálózat többi felhasználójával. A saját, "home" alkönyvtárban kell elhelyezned a szolgáltató gépeden. Ezután bárki, aki a finger paranccsal "megnéz" téged, elolvashatja ezt a file-t.

post (postázás)

Egy üzenet megírása és elküldése egy Usenet hírcsoportnak, hogy mindenki el tudja olvasni.

postmaster (postamester)

Az a személy, akivel egy adott rendszerrel fel lehet venni a kapcsolatot, ha kérdezni szeretnél valamit a levelezőrendszerrel kapcsolatban, vagy panaszkodni akarsz valamelyik felhasználója viselkedése miatt.

protocol (protokoll)

Egy szabványos megoldás, amivel állományokat lehet átvinni a kiszolgáló gép és a

saját számítógéped között. Különböző típusai vannak, mint például a Kermit, az YMODEM és a ZMODEM.

prompt

Egy felszólítás, amikor a kiszolgáló gép arra vár, hogy csinálj valamit vagy válaszolj. Például, ha ezt látod "login:", akkor ez azt jelenti, hogy meg kell adnod a felhasználói azonosítót.

README file

Ftp archívumokban található file, ami elmagyarázza, hogy mi van egy adott alkönyvtárban, vagy valami más hasznos információt ad (például, hogyan használd az ftp-t).

Real Soon Now ("most már tényleg rövidesen")

Egy ködös időpont meghatározás, amivel meg lehet adni, hogy valamilyen dolog ténylegesen mikorra várható.

RFC "Request for Comments" (felhívás véleményezésre)

Dokumentumsorozat az Internet különböző technikai ügyeinek leírására.

ROTFL

"Rolling on the Floor Laughing" (a földön hempergek a nevetéstől). Ezzel szoktak online válaszolni egy különösen humoros megjegyzésre.

ROT13

Egy egyszerű módszer, amivel különösen rossz viccek, a film végét elmesélő mozifilm ismertető, pornográf szövegek olvashatatlaná kódozhatók. A lényege az, hogy az üzenetben minden betűt az ábécében 13 hellyel utána következő betűvel helyettesítenek. Vannak online visszakódolók, amikkel ezek elolvashatók; pl. az nn és az rn programokba is beépítettek ilyet.

RTFM

"Read the f*cking Manual" (olvasd el azt a kib., szóval azt, a Kézikönyvet). Gyakran ajánlják szenvedélyes hangú levelekben azoknak, akik képesek feltenni olyan számítástechnikai témájú kérdéseket, amik a kézikönyv néhány perces tanulmányozásával könnyen megválaszolhatóak lennének. Udvariasabb változata: RTM.

screen capture (képernyő elmentés)

A kommunikációs programod egyik funkciója, mely megnyit egy file-t a gépeden és elmenti azt, ami éppen a képernyődön van, miközben hozzá vagy kapcsolódva egy szolgáltatóhoz.

server

Olyan számítógép, mely információkat vagy teljes állományokat tud automatikusan elküldeni megfelelően szövegezett e-mail kérésekre válaszul.

shareware

A Hálózaton szabadon hozzáférhető szoftver. Ha megtetszik és használni akarsz rendszeresen, akkor illik küldeni egy, a szerző által megszabott összeget arra a névre és címre, amit a szoftverrel együtt terjesztett file-ban találsz.

.sig file

Időnként .signature néven is szerepel. Ez egy olyan file, amit a hálózati ellátód

gépén levő saját, "home" alkönyvtárakban kell elhelyezned és ezután minden egyes általad küldött Usenet levél végéhez automatikusan hozzáfűdik.

.sig quote

Egy mélyértelmű/szellemes/paradox/akármilyen idézet vagy mondás, amit a .sig file-ba szokás belerakni.

signal-to-noise ratio (jel/zaj arány)

Egy adott Usenet newsgroup anyagai közt található hasznos információ aránya. Gyakran pejoratív értelemben használják, például: "ebben a newsgroupban a jel/zaj arány nagyon alacsony".

SIMTEL20

A White Sands Missile Range katonai rendszerén egy hatalmas gyűjteményt állítottak össze ingyenes vagy olcsó shareware szoftverekből, mindenféle témában, melyet "tükröztek" sok más ftp archívumba is szerte a Hálózaton. 1993 őszén a Légierő úgy döntött, hogy jobb dolga is van, mint egy ingyenes programkönyvtár fenntartása és leállította az archívumot. De még most is lehet utalásokat találni a Hálózaton erre a gyűjteményre, SIMTEL20 néven.

smiley (mosolygó)

Egy lehetséges módszer az érzelmek online kifejezésére. Nézd meg ezt a rajzot úgy, hogy a fejedet balra döntöd közben. :-) Több tucat smiley létezik, a rosszkedvűtől a kötekedőig.

snail mail (csigaposta)

Olyan levél, ami a bejárati ajtódon levő nyíláson át vagy a házad előtt elhelyezett ládából érkezik.

sysadmin "System administrator" (rendszerfelügyelő)

Az a személy, aki egy nyilvános hálózati ellátó vagy egy szolgáltató gépet üzemeltet.

sysop "System operator" (rendszergazda)

Olyan ember, aki egy telefonos BBS-t üzemeltet.

TANSTAAFL

"There Ain't No Such Thing as a Free Lunch." ("Nincs, olyan, hogy ingyen ebéd." = mindennek ára van)

TCP/IP

"Transmission Control Protocol/Internet Protocol." Az a speciális szabvány, illetve rendszer, amely az Internet magját alkotó hálózatokon az információk átvitelét előírja/végzi.

telnet

Ezzel a programmal tudsz az Interneten más számítógépekhez hozzákapcsolódni.

terminal emulation (terminál emuláció)

Több mód is van annak szabályozására, hogy a billentyűzeted és a képernyőd hogyan dolgozzon együtt a szolgáltató gépének operációs rendszerével. A legtöbb jobb kommunikációs program felkínál néhányat a lehetséges "emulációkból", melyekkel utánozni lehet egy terminált, úgy, mintha az közvetlenül hozzá lenne kötve a szolgáltató számítógéphez.

UUCP

Unix-to-Unix CoPy. A Usenet levelek és üzenetek terjesztésére szolgáló megoldás, ami sokkal kevesebb hálózati erőforrást igényel, mint a TCP/IP, de lényegesen lassabb átviteli sebességet eredményez.

upload (feltöltés)

Egy file átmásolása a saját gépedről a kiszolgáló gépre.

user name (felhasználói azonosító)

A hálózati ellátó gépeken, amikor először belépsz a rendszerbe, akkor a gép megkér, hogy adjál magadnak egy egyszavas nevet. Ez betűk és számok bármilyen kombinációja lehet.

VT100

Egy terminál emulációs szabvány. Nagyon sok kommunikációs program támogatja, ez a leggyakrabban használt megoldás a Hálózaton. Az új változatát VT102-nek hívják.

B függelék: Információk az Electronic Frontier Foundationról

Az Electronic Frontier Foundation (EFF) egy egyesület jellegű szervezet, melyet 1990 júliusában alapítottak azzal a céllal, hogy segítse az amerikai Constitution és a Bill of Rights szövegében lefektetett alapelvek megvédését, az újonnan létrejövő kommunikációs technikák korában is.

Az EFF kezdettől fogva azon dolgozik, hogy úgy alakítsa az ország kommunikációs infrastruktúráját és az azzal kapcsolatos működtetési politikát, hogy azok megfeleljenek és új értelmet adjanak az olyan jogoknak, mint a First Amendmentben megfogalmazott szólásszabadság, a magánélethez való jog és más demokratikus értékek. Hiszünk abban, hogy a legfontosabb közérdekű feladatunk az Elektronikus Demokrácia megteremtése, s ezért a tevékenységünk a következő részcélok megvalósítására irányul:

- új törvények, melyek védik a polgárok alapvető alkotmányos jogait, amikor az új kommunikációs technológiákat használják;
- egy általános adattovábbítási politika, mely minden hálózati szolgáltatótól megköveteli, hogy minden anyagot, legyen bármilyen vitatható témájú is, hátrányos megkülönböztetés nélkül továbbítania kell;
- egy Országos Nyilvános Hálózat, amelyen hang-, adat- és videofilm-átviteli szolgáltatások érhetők el minden állampolgár számára, egyenlő és megfizethető feltételek mellett;
- sokféle típusú közösségek, melyek minden állampolgárnak lehetővé teszik, hogy hallassa a hangját az Információs Korban.

Csatlakozz hozzánk!

I wish to become a member of the Electronic Frontier Foundation.

I enclose:

\$ _____ Regular membership — \$40

\$ _____ Student membership — \$20

Special Contribution

I wish to make a tax-deductible donation in the amount of \$ _____ to further support the activities of EFF and to broaden participation in the organization.

Documents Available in Hard Copy Form

The following documents are available free of charge from the Electronic Frontier Foundation. Please indicate any of the documents you wish to receive.

___ Open Platform Proposal – EFF's proposal for a national telecommunications infrastructure. 12 pages. July, 1992

___ An Analysis of the FBI Digital Telephony Proposal – Response of EFF-organized coalition to the FBI's digital telephony proposal of Fall, 1992. 8 pages. September, 1992.

___ Building the Open Road: The NREN and the National Public Network – A discussion of the National Research and Education Network as a prototype for a National Public Network. 20 pages. May, 1992.

___ Innovative Services Delivered Now: ISDN Applications at Home, School, the Workplace and Beyond – A compilation of ISDN applications currently in use. 29 pages. January, 1993.

___ Decrypting the Puzzle Palace – John Perry Barlow's argument for strong encryption and the need for an end to U.S. policies preventing its development and use. 13 pages. May, 1992.

___ Crime and Puzzlement – John Perry Barlow's piece on the founding of the Electronic Frontier Foundation and the world of hackers, crackers and those accused of computer crimes. 24 pages. June, 1990.

___ Networks & Policy – A quarterly newsletter detailing EFF's activities and achievements.

Your Contact Information:

Name: _____

Organization: _____

Address: _____

Phone: (____) _____ FAX: (____) _____ (optional)

E-mail address: _____

Payment Method

___ Enclosed is a check payable to the Electronic Frontier Foundation.

___ Please charge my: ___ MasterCard ___ Visa ___ American Express

Card Number: _____

Expiration Date: _____

Signature: _____

Privacy Policy

EFF occasionally shares our mailing list with other organizations promoting similar goals. However, we respect an individual's right to privacy and will not distribute your name without explicit permission.

___ I grant permission for the EFF to distribute my name and contact information to organizations sharing similar goals.

Print out and mail to: Membership Coordinator Electronic Frontier Foundation 1001 G Street, N.W. Suite 950 East Washington, DC 20001 202/347-5400 voice 202/393-5509 fax

The Electronic Frontier Foundation is a nonprofit, 501(c)(3) organization supported by contributions from individual members, corporations and private foundations. Donations are tax-deductible.

BIG DUMMY AKTUALIZÁLÁS

1. rész, 1994. március
Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa

Tartalom

1. Üdvözet! /170
2. Lynx /170
 - 2.1 A World-Wide Web a magunkfajta átlagembereknek /170
 - 2.2 Képzeld el! — Képek letöltése /172
 - 2.3 A címzés nem könnyű /173
 - 2.4 Néhány érdekes WWW szolgáltató /174
 - 2.5 Lynx parancsok /175
 - 2.6 Amikor valami elromlik /176
 - 2.7 SZT /177
3. A hónap információforrásai /177
4. Infó a kapcsolatfelvételhez /178

1. Üdvözet!

A Big Dummy's Guide to the Internet soha nem akart egy alapmű lenni az Internet minden létező lehetőségéről. Egyrészt a Hálózat olyan gyorsan növekszik, hogy bármely könyv, amely megpróbálná felsorolni az összes elérhető információforrást, már a publikálás napján elavulttá válna. De, ami még fontosabb: egy ilyen kézikönyv olyan nagy lenne, hogy a kezdők könnyen eltévednének benne és még az olyan alaplolgokat sem találnák meg, hogy hogyan kell bejelentkezni.

Ezért van szükség a Big Dummy aktualizálására. Minden hónapban megnézünk néhány olyan témát, ami az eredeti könyvben nincs eléggé részletezve vagy egyáltalán nem szerepel — témákat, amikről bizonyára többet szeretnél tudni, ahogy egyre tapasztalatabb hálózati szelvény lesz belőled. És, mivel az Internet továbbra is egy hatványfüggvény szerint nő, az Aktualizálásokban híreket is közlünk az új hálózati információforrásokról és eszközökről.

Örömmel fogadom a megjegyzéseidet és kérdéseidet — köszönet mindenkinek, aki már eddig is írt. Ha van valami speciális téma, amiről szeretnél olvasni (vagy amiről te magad szeretnél írni) csak küldj róla pár sort. Ha pedig rábukkansz egy új szolgáltatásra, amit olyan jónak találsz, hogy másoknak is érdemes lenne megismerni, azt is tudasd velem!

Adam Gaffin
adamg@world.std.com.

2. Lynx

2.1 A World-Wide Web a magunkfajta átlagembereknek

Ha elég sokat vándoroltál az elmúlt hónapokban a Hálózaton, akkor valószínűleg nem kerülhetted el a World-Wide Webről szóló híreket. Szinte mindenhol csak azokról a klassz új szolgáltatásokról lehet olvasni, melyek ezen a rendszeren át érhetők el — és az egész egy látványos, könnyen használható felhasználói felületbe van becsomagolva, amit úgy hívnak, hogy Mosaic.

Csak egy baj van. Ha te csak egy nyilvános hálózati ellátó gép felhívásával tudsz rákapcsolódni a Hálózatra a kommunikációs programoddal, akkor a Mosaichoz egyáltalán nem férsz hozzá. A látványos grafikák és szép dokumentumok hatalmas hálózati átviteli teljesítményt igényelnek, ami azt jelenti, hogy az egész lényegében csak arra a körre korlátozódik, akiknek közvetlen Internet kapcsolatuk van, vagy akik hajlandóak arra és van is rá pénzük, hogy egy ún. SLIP vagy PPP protokoll szerinti kapcsolódásra fizessenek elő. Persze egy sima modemes kapcsolattal is tudod valamennyire nézegetni a WWW-t (telnet info.cern.ch), de ez az egyszerű kezelőprogram nehézkes és csúnya, s a képekhez egyáltalán nem tudsz vele hozzáférni.

Szerencsére Michael Grobe, Lou Montulli és Charles Rezac (University of Kansas) már dolgozik az ügyön. Csináltak egy szöveges alapú felületet a Web szolgáltatásokhoz,

aminek Lynx a neve. Ezt könnyű használni és még az elérhető képek egy jelentős részéhez is hozzá lehet vele férni. Sok szempontból a gopherre fog emlékeztetni téged; ami azt illeti, gopher szolgáltatók is elérhetők vele. A World-Wide Web sajátos módon mutatja az információforrásokat és mivel egyre nagyobb számban vannak csak a WWW-n megtalálható információforrások odakinn (pl. ingatlanok katalógusa, tudósítások Belize-ből egy diákok részvételével szervezett expedícióról, régészeti ásatások leírásai az Égei-tenger környékéről), érdemes megismerni a navigációhoz szükséges módszereket.

A lynx esetében is — akárcsak a gophernél — a legjobb módja a tanulásnak, hogy egyszerűen beleugrunk a közepébe. A szolgáltató géped parancssoránál gépeld be, hogy

lynx

és nyomd meg az Entert. Ha szerencséd van, akkor a kiszolgáló géped rendszergazdája már feltette a lynx programját és ez esetben valami ilyesmit fogsz látni:

GENERAL OVERVIEW OF THE WEB [IMAGE]

There is no "top" to the World-Wide Web. You can look at it from many points of view. Here are some places to start.

[IMAGE] by Subject

The Virtual Library organises information by subject matter.

List of servers

All registered HTTP servers by country

by Service Type

The Web includes data accessible by many other protocols. The lists by access protocol may help if you know what kind of service you are looking for.

If you find a useful starting point for you personally, you can configure your WWW browser to start there by default.

press space for more, use arrow keys to move, '?' for help, 'q' to quit
Arrow keys: Up and Down to move. Right to follow a link; Left to go back.
H)elp O)ptions P)rint G)o M)ain screen Q)uit /=search [delete]=history
list

Ha viszont semmi sem történik, akkor esetleg érdemes megkérned a rendszered gazdáját, hogy szerezzen egy lynx szoftvert (mond meg neki, hogy anonymous ftp-vel letöltheti az ftp2.cc.ukans.edu gépről a pub/lynx directory alól). Amíg ő ezzel foglalkozik, te addig is ki tudod próbálni a lynx-et úgy, hogy a telnet paranccsal felhívod valamelyiket az alábbi címek közül:

ukanaix.cc.ukans.edu
www.twi.tudelft.nl
millbrook.lib.rmit.edu.au

Az elsőnél, amelyik Kansasban van, a bejelentkezési azonosító: "www". A másik kettőnél a "lynx" szóval tudsz belépni. A kansasi rendszert inkább csak a szoftver bemutatásárá állították fel és nem egy strapabíró nyilvános lynx szolgáltatásnak szánták, szóval próbáld meg kíméletesen bánni vele!

Ahogy a fenti példán is láthatod, a Web esetében nincsenek igazi menük, legalábbis nem olyanok, mint a gophernél. Helyettük a rendszer dokumentumok vagy "lapok" (pages) gyűjteményéből áll. Ha egy VT100-as vagy ahhoz hasonló emulációt használsz és színes monitorod van, akkor a fenti képernyőn egyes szavaknak más színe lesz, mint a többinek. Ezek a szavak (pl. az [IMAGE]) az ún. hipertext kapcsolatok. Ha ráviszed a kurzort valamelyikre és megnyomod az Entert, akkor egy újabb lapot kapsz — ami esetleg egy egész más gépen van valahol a világ másik végén. Képzeld el úgy ezt az egészet, mint egy online lexikont, aminél nagyon gyorsan lehet egy másik oldalra lapozni, ha valamiről olvasol és meg akarod nézni a hozzá kapcsolódó témákat is. Talán ez a legnagyobb különbség a gopherek és a Web között.

A fenti címlapon három fontos hipertext kapcsolat van:

[IMAGE] by Subject
List of servers
by Service Type

Az első egy listát ad a világ különböző Web információforrásairól témák szerint rendezve. A második kontinensek, országok és azon belül városok szerint sorolja fel őket. Az utolsóval pedig a nem-WWW szolgáltatók között lehet keresgélni, mint amilyen pl. gopher barátunk és a WAIS rendszer (tulajdonképpen az egész Internet életedet le tudod élni a WWW hálóján belül; nemcsak gopherekhez tudsz kapcsolódni vele, de ftp archívumokhoz és más hasonló dolgokhoz is, sőt többnyire még arra is lehetőséget ad, hogy Usenet leveleket olvass és válaszolj is rájuk.)

Vándorolj a kurzorral, nyomd meg az Entert és figyeld meg, hogy hol bukkansz elő. A navigáláshoz a fő eszközt a nyílombok jelentik. A fel és le billentyűk segítségével tudsz ugrálni a kiemelt színű kapcsolatok között. A jobbra mutató nyílombot ugyanolyan, mint az Enter — átvisz a kiválasztott dokumentumra. A bal nyíl a gopher "u" parancsának felel meg — visszavisz az előző dokumentumra.

Vannak további navigációs parancsok is, amelyek igen hasznosak tudnak lenni egy hipertext rendszerben (nélkülük ugyanis nagyon könnyen és gyorsan el lehetne tévedni). Az egyik kulcsfontosságú ezek közül a Backspace vagy a Delete billentyű. Ha ezt lenyomod, akkor kapsz egy listát azokról a hipertext kapcsolatokról, amiket a program elindítása óta kiválasztottál; ezekből azután kiválaszthatsz egyet és így vissza tudsz lépni valamelyik korábbi helyre. Az "m" gomb visszavisz téged a "fő lapra" (main page), vagyis az első oldalra, amit a lynx indításakor láttál.

2.2 Képzeld el! — Képek letöltése

Ahogy próbálgatod a lynx programot, fel fog tűnni, hogy egyes lapokon vannak ilyen elemek is: [IMAGE]. Ha egy ilyenre viszed rá a kurzort és megnyomod az Entert, akkor kétféle üzenetet kaphatsz. Az egyik valami olyasmit közöl, hogy a "kliens" nem tud egy ISMAP képet megmutatni. Ebben az esetben nem sok mindent tudsz tenni, csak a bal nyílombot lehet megnyomni, hogy visszakerülj az előző lapra — a lynx jelenleg még nem tudja az adott rendszeren az ilyen (tér)képeket megjeleníteni.

A másik lehetséges üzenet is látszólag csalódást keltő: "This file cannot be displayed on this terminal. D)ownload or C)ancel." Pedig ez valójában jó hír, mert azt jelenti, hogy le tudod hozni az adott képet. Ha megnyomod a "d" gombot, akkor a program megkérdezi, hogy a képet a szolgáltató gépeden szeretnéd-e elmenteni vagy a ZMODEM protokollal akarod-e inkább letölteni egyenesen a saját számítógépedre. Ha olyan kommunikációs

programot használsz, aminél van ZMODEM funkció, akkor annak kiválasztása után azonnal megkezdődik a file letöltése a saját gépedre. A file neve mindig valami ilyesmi lesz: L23015.HTM. Az esetek többségében a file GIF formátumú lesz, esetleg JPEG szabványú kép, vagy (ritkábban) TIFF típusú állomány. Természetesen szükséged lesz egy GIF/JPEG nézegetőre a számítógépeden, hogy ezeket meg tudd majd jeleníteni. Ha nincs ZMODEM-et tudó programod, akkor mentsd el a képet a szolgáltató gépeden. Érdekes módon, ha ezt teszed, akkor sokkal értelmesebb file-neveket kapsz; például az L2015.HTM helyett mondjuk egy OLDBONES.GIF nevű állományt. Mindkét esetben, miután áthoztad a file-t, nyomd meg a bal nyíl gombot és visszakérülsz az előző lapra. Mielőtt a képet letöltenéd, kapni fogsz egy üzenetet, ami közli a file méretét — ezt jó tudni, ha egy viszonylag lassú modemet használsz.

A képek letöltéséhez hasonló funkció egy dokumentum másolatának elmentése. Ehhez nyomd meg a dokumentumon belül a "p" gombot. Különböző választási lehetőségeket kapsz a letöltésre vonatkozóan, többek között elküldheted magadnak elektronikus levélben vagy elmentheted egy file-ba a szolgáltató gépeden a saját ("home") alkönyvtárban.

2.3 A címzés nem könnyű

A lynx egyik érdekes képessége, ami a gopher kliensekben nem mindig van meg, hogy bármikor közvetlenül át lehet kapcsolni egy másik szolgáltatóra a címe beírásával. Ezt úgy tudod megtenni, hogy leütöd a "g" billentyűt. És itt jönnek elő a Universal Resource Locators (URLs) nevű zavaros dolgok. Az URLs ötlete alapvetően jó: egy univerzális rendszert csinálni az Interneten található információk eléréséhez, aminél nem számít, hogy egy állományról van-e szó egy anonymous ftp archívumban, vagy egy teljes gopher szolgáltatóról, vagy egy Web képről. Sajnos ez azt jelenti, hogy a WWW-nél hozzá kell szoknod, hogy ilyesmiket fogsz látni és leszel kénytelen begépelni:

<http://www.germany.eu.net/books/bdgtti/bdgtti.html>

(ez egyébként a "Big Dummy's Guide to the Internet" egyik régebbi verziójának a Web címe.) Uhh! A "http" azt jelenti, hogy egy WWW anyagról van szó — ez a "hypertext transport protocol" rövidítése, vagyis az a speciális mód, ahogyan a Web továbbítja az információkat a világ körül. További gyakori előtagok, amikkel valószínűleg találkozol majd: a "gopher" (ez egy gopherre mutat), az "ftp" (egy adott ftp archívumra utal) és a "file" (ez egy bizonyos állományt jelöl). Ezeket az előtagokat mindig egy "://" követi és ezután jön az elérni kívánt információforrás neve. A fenti példánál maradván, figyeld meg, hogy a név vége ".html". Ez a "hypertext markup language" rövidítése, ami a hipertext kapcsolatok létrehozásához használatos nyelv. Gyakran fogsz ilyen végződésű címeket találni a WWW-n, mert ezek rendszerint bizonyos információforrások címlapjaira mutatnak. Ha egy olyan információforrást akarsz elérni, aminek nincs egy kezdő HTML lapja (például egy gophert), akkor a címet egy "/" karakterrel kell zárni. Például: <gopher://gopher.eff.org/>

Szerencsére, a legtöbb esetben csak egyszer kell beírnod ezeket a hosszú címeket. Emlékezz rá, hogy a Backspace vagy a Delete billentyű lenyomása előhívja azoknak a szolgáltatóknak a listáját, amiket a program indítása óta felhívtál. Ezenkívül csinálhatsz egy "könyvjelző" (bookmark) listát is, amivel a jövőben gyorsan el tudsz majd jutni egy adott szolgáltatóhoz. Ha egy lapot meg akarsz jelölni egy könyvjelzővel, akkor nyomd meg az "a" gombot, miközben az illető oldalon vagy. A könyvjelzők listája a "v" paranccsal hívható elő. Ezután a listán szereplő bármelyik dokumentumot elő tudod hívni úgy, hogy ráviszed a kurzort a nevére és megnyomod az Entert.

Van egy dolog, ami a WWW-nél még nincs: a gophereknél használható veronica adatbázisnak megfelelő funkció. Addig is, amíg erre megoldás születik, az egyik lehetőség egy bizonyos információforrás megtalálására az, ha rendszeresen olvasod a megfelelő Usenet hírcsoportokat (lásd az SZT fejezetben alább) és a fontosabb Web nyilvántartásokat (lásd a következő fejezetet).

2.4 Néhány érdekes WWW szolgáltató

Ha a "g" parancsot használod a felhívásukra, akkor az alábbi címek elé mindig egy "http://" előtagot tegyél.

Általános

www.ncsa.uiuc.edu/SDG/Software/Mosaic/Docs/whats-new.html

Az új Web és egyéb Internet szolgáltatásokról találsz itt mindenféle listákat és részleteket. Kiváló hely arra, hogy lépést tarts a Web fejlődésével.

sunsite.unc.edu/expo/ticket_office.html

Ez egy virtuális "Világkiállítás", mely körbevisz a világon elérhető online kiállításokon és a nap végén beszállhatsz egy ingajáratban közlekedő számítógépes autóbuszba is, ami elszállít az Expo hivatalos éttermébe.

141.214.4.176/uwi/reviews.html

Itt megtudható, hogy mi a "menő" és a "sláger" a Web világban.

www.cen.uiuc.edu/

A College of Engineering at the University of Illinois (Champaign-Urbana) mindenféle Internet kalauzokat tárol ezen a címen.

Dinoszauruszok

www.hcc.hawaii.edu/dinos/dinos1.html

Ezen a helyen dinoszaurusz csontvázak képei vannak kiállítva.

Ingtatlan

www.gems.com/realestate/

Eladó ingatlanok listája az USA több városából.

Jog

www.law.cornell.edu/lii.table.html

A Cornell University's Legal Information Institute egy sor jogi témájú dokumentumot kínál, speciális jogi kérdésekre vonatkozó információktól kezdve az USA Legfelsőbb Bírósága által hozott döntésekig.

Környezetvédelem

www.econet.apc.org/lcv/scorecard.html

Nézd meg, hogy hová sorolta a kongresszusi képviselődet a Természetvédő Választópolgárok Ligája.

seawifs.gsfc.nasa.gov/JASON/JASON.html

Figyelemmel kísérheted egy csapat tudós és diák kalandjait Belize-ben, egy, a csapadék ciklusokat kutató expedíción.

Legó

[legowww.itek.norut.no/catalog/index.html](http://www.itek.norut.no/catalog/index.html)

Bizony, ez egy dokumentum- és képgyűjtemény azokról a kis műanyag darabkákról, amiknek olyan kis dudorok vannak a tetején.

Mozi

www.cm.cf.ac.uk/Movies/moviewquery.html

Különböző filmszínészek és rendezők életművei között lehet itt keresni.

Napilapok

www.service.com/PAW/masthead.html

A Palo Alto Weekly (California) helyezi el ezen a címen a cikkei másolatait.

Szlovénia

www.ijs.si/slo.html

Itt sok mindent megtudhatsz erről a volt jugoszláv köztársaságról szavakban és képekben.

Új-Zéland

www.cs.cmu.edu:8001/Web/People/mjw/NZ/MainPaige.html

Ez a te személyre szabott, város- és tájképekkel, valamint emberek fényképeivel illusztrált új-zélandi körutazásod kiindulópontja.

Világűr

sspp.gsfc.nasa.gov/

Hasznos információkat találhatsz itt a NASA kedvezményes űrrepülés ajánlatairól, mint például a "Get Away Special" akció — csak 27,000 dollár egy 40 kilós tartály felküldése egy űrrepülőgéppel.

2.5 Lynx parancsok

Lefelé nyíl

A következő hipertext kapcsolat kijelölése

Felfelé nyíl

Az előző hipertext kapcsolat kijelölése

Jobbra nyíl

Ugyanaz, mint az Enter (ugrás a kijelölt kapcsolatra)

Balra nyíl

Visszatérés az előző tételre

+

A kép továbbgörgetése a következő oldalra

-

A kép visszagörgetése az előző oldalra

? vagy h

Segítségkérés (help)

a

Az aktuális laphoz elhelyez (add) egy könyvjelzőt

c

Egy üzenetet (comment) küld a lap készítőjének

d

Letölti (download) a képernyőn levő dokumentumot

g

Egy általad megadott című információforrásra megy (go)

m

Visszatér a fő (main) képernyőre

o

Különböző paraméterek (options) állíthatók be vele (pl. az e-mail címed)

p

Egy dokumentum kinyomtatása (print), vagy elmentése, vagy letöltése

v

Megnézhető (view) a könyvjelzőket tartalmazó állomány

z

Megszakítja a dokumentum vagy a kép áthozását

Backspace

Megmutatja az eddig kért hipertext kapcsolatokat

Delete

Ugyanaz, mint a Backspace

=

Megadja az aktuális file vagy kapcsolat címét

2.6 Amikor valami elromlik

* Amikor megpróbálsz egy szolgáltatóhoz kapcsolódni, kapsz egy ilyen hibaüzenetet: "The requested URL was not found on this server".

Ellenőrizd, hogy helyesen írtad-e be a címet. A WWW címeknél számít a nagy- és kisbetű, szóval lehet, hogy ez volt a baj. Üsd le a balra mutató nyilat, majd a "g" gombot és próbáld újra beírni a címet.

* Megpróbáltad a "g" parancsot kiadni, hogy egy új szolgáltatóhoz kapcsolódj, de semmi nem történik.

A Lynx nem engedi meg az új címre való ugrást hibaüzeneteket tartalmazó képernyőkről és néhány másfajta lapról sem. Ha ez történne, akkor nyomd meg a bal nyíl gombot és próbáld meg újra.

2.7 SZT

Thomas Boutell minden hónapban közzétesz egy WWW FAQ anyagot (válaszok a WWW témájában "gyakran ismételt kérdésekre") a Usenet news.answers és comp.infosystems.www hírcsoportjaiban. Ebből anonymous ftp-vel (vagy az ncftp-vel) is lehet egy példányt szerezni az rtfm.mit.edu gépről. A pub/usenet/news.answers/www directory alatt kell egy faq nevű állományt keresni.

3. A hónap információforrásai

WWW

Adam Curry, az MTV video-lovasa láthatólag abbahagyta rocsztárokról szóló gopherének aktualizálását és most minden online energiáját egy hasonló jellegű WWW szolgáltatás építésére fordítja, mely a <http://mtv.com/> címen érhető el.

FTP

(Ezeket a helyeket az ftp gép.név vagy az ncftp gép.név paranccsal lehet elérni.)

Üzletek a Hálózaton

netcom.com

Nézz be a pub/GUIDES directory-ba, mert itt van Dave Taylor Internet.Mall nevű listája azokról a cégekről, amelyek jelenleg reklámoznak és árulnak valamit az Interneten.

GOPHER

(Ezeket a helyeket a gopher gép.név paranccsal lehet elérni.)

Művészet

gopher.cs.ttu.edu

Akik elég öregek közülünk és emlékeznek a hetvenes évekre, talán elgondolkodnak néha rajta, hogy mi lett azokkal az emberekkel, akik képesek voltak kizárólag ASCII karakterekből egy billentyűzet, egy nyomtató és egy 70,000 dolláros miniszámítógép segítségével művészi Snoopy kutya vagy meztelen nő képeket csinálni. Ma már bárki meglepően bonyolult és szín pompás rajzokat készíthet akár egy XT másolattal és egy olcsó grafikus programmal is, de a számítógépes grafika klasszikus stílusának még most is van jövője. Elég erről megkérdezni Abdul Malikot (Texas Technical University), aki egy több száz képből álló könyvtárat gyűjtött össze, melyben az összes rajz csak a billentyűzeten található karakterekből áll. Azt ugyan nem tudni, hogy vajon minek kellene neked valaha is Toucan Sam vagy egy 16 tonnás súly ASCII képe, de ha szükséged van rájuk, akkor ez a te gophered! Miután rákapszolódtál, válaszd ki az "Art and Images", majd a "ClipArt/ASCII" menüket. Ezen a gépen rengeteg egyéb technikával készült művészi kép is van, melyek szintén elvihetőek.

Környezetvédelem

minerva.forestry.umn.edu

A University of Minnesota's Forestry Library egy jelentős méretű bibliográfiát tárol itt olyan dokumentumokról, melyek az erdők gondozásával és megővésével foglalkoznak (pl. az ösvények karbantartása a vadonban, vagy a fák nevelése a városi erdőkben). Van itt egy bibliográfia is a vérszívó rovarokkal kapcsolatos szakirodalomról.

4. Infó a kapcsolatfelvételhez

A Big Dummy Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki és többféle módon is hozzájuk lehet férni. Havonta postázzuk a comp.org.eff.talk, alt.internet.services és news.newusers.questions hírcsoportoknak. Ha e-mail útján szeretnél hozzájutni a hírlevélhez, akkor küldj egy üzenetet a big-dummy-update-request@eff.org címre. A levélbe ezt írd: add big-dummy-update (a nevedet nem kell megadni). A régebbi számok az ftp.eff.org gép anonymous ftp archívumában érhetők el a /pub/Net_info/Big_Dummy/Updates directory alatt. A gopherrel a gopher.eff.org címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd a "Big Dummy" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: http://www.eff.org/pub/Net_info/Big_Dummy/Updates/

Ha egy másolatot szeretnél a Big Dummy's Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel kapcsolódj rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/Big_Dummy alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána a "Big Dummy" menüket.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhetők. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írd.

BIG DUMMY AKTUALIZÁLÁS

2. rész, 1994. április
Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa
SZERKESZTI: Adam Gaffin

Tartalom

1. Ez csak a fax, asszonyom /180
 - 1.1 TPC — a Telefonsársaság /180
 - 1.2 Digitális csirkék Ontarióban /181
 - 1.3 Faxinet — kereskedelmi faxolás /181
 - 1.4 Amikor valami elromlik /182
 - 1.5 SZT /182
2. Usenet cikkek letöltése /182
 - 2.1 Alkönyvtárak /182
 - 2.2 A cikkek elmentése /183
 - 2.3 A cikkek hazahozása /184
 - 2.4 ASCII — és most nézd meg, hogy mit csináltál /184
 - 2.5 Amikor valami elromlik /185
3. Archie és Veronica megérkezett a Webre /185
 - 3.1 Keresés Svájcban át /185
 - 3.2 Keresés Texason keresztül /185
4. A hónap információforrásai /186
 - 4.1 Gopher /186
 - 4.2 FTP /186
 - 4.3 World-Wide Web /187
 - 4.4 Levelező listák /187
5. Nyilvános Internet ellátók /188
6. Változások/hibajegyzék /188
7. A Big Dummy, a nyomdában! (Már a moziváltozat sem lehet messze.) /189
8. Infó a kapcsolatfelvételhez /189

1. Ez csak a fax, asszonyom

Igen, az Internet messze a világ legnagyobb számítógépes hálózata. De azért nem mindenki kapcsolódott rá — eddig még. Néhány Internet úttörőnek köszönhetően azonban ma már elérhető a Hálózatról azokat az embereket is, akik még mindig a fax készülékekben hisznek. Ezek a szolgáltatások úgy működnek, hogy átveszik tőled az e-mail leveledet, átalakítják fax üzenetté és elküldik arra a fax számra, amit megadtál (ha kedved van, még képeket is küldhetsz egy fax készülékre). Az alábbi szolgáltatások közül kettő ingyenes és ezek egyelőre csak a fax küldését engedik meg, s még azt sem mindenhová. A harmadik egy üzleti vállalkozás és itt azt is megoldották valahogy, hogy egy fax üzenet képét megkapd az Interneten keresztül.

1.1 TPC — a Telefonszolgálat

1993-ban Carl Malamud, az Internet Multicasting Service alapítója (mely most már mindenféle szolgáltatást kínál, az Interneten terjesztett féléves "talk show" rádióadásoktól kezdve a szabadalmi és SEC információkat tartalmazó adatbázisokig) és Marshall Rose, egy számítógépes szakértő, kitalált egy módszert arra, hogy az Internet elektronikus leveleit fax üzenetké alakítsák át. Jelenleg már több nagyvárost el lehet érni az USA, Kanada, Dánia, Németország, Japán, Korea, Portugália, Új-Zéland és az Egyesült Királyság területén ezzel a szolgáltatással.

A TPC projekt önkéntesek során alapszik, magánszemélyektől kezdve nagy cégekig, akik elvállalták, hogy Internet-fax átjáró szolgáltatást nyújtanak egy adott földrajzi körzetben. A TPC technikai szempontból még csak kísérleti fázisban van; az egyik dolog, amit Malamud és Rose szeretne hosszú távon megoldani az, hogy hogyan lehetne a rendszert anyagilag önfenntartóvá átalakítani.

Egy fax elküldése a TPC-n keresztül ugyanolyan egyszerű, mint egy e-mail levél elküldése, kivéve, hogy ki kell találni az adott faxhoz tartozó elektronikus postafiók címét, ami — egy kívülálló számára — szörnyen furcsa eljárásnak tűnhet.

Először is valószínűleg szerezned kell egy listát a TPC által lefedett területekről, hogy lásd, az elérni kívánt személy a TPC "hatókörén" belül van-e. Küldj egy levelet a tpc-coverage@town.hall.org címre (nem igazán érdekes, hogy mit írsz a levélbe; mondjuk a "send info" tökéletesen megfelel). Erre kapsz egy listát a jelenleg elérhető nagyvárosokról és (többnyire) az illető területeken levő központokról. Ha a címzett személy az egyik ilyen területen belül található, akkor elkezdheted a levél elkészítését.

Az elején — legalább — hasznos lehet egy darab papír. A papírra írd le az illető személy fax készülékének telefonszámát a körzetkóddal együtt, ha van ilyen. Például az USA vagy Kanada esetében ez valami ilyen formájú lesz: 1-508-555-1212. NEM KELL leírnod azokat a számokat, amiket egyébként a távhívó vonalhoz vagy a nemzetközi híváshoz tárcsáznod kell (pl. a 011 az USA területén). Vegyél ki belőle minden kötőjelet, hogy valami ilyesmit kapjál: 15085551212. És most fordítsd meg az egészet: 21215555081. Majd tegyél mindegyik szám után egy pontot: 2.1.2.1.5.5.5.0.8.1. Végül az egészhez adj még hozzá egy "tpc.int" végződést, s ekkor ez lesz belőle: 2.1.2.1.5.5.5.0.8.1.tpc.int. Már készen is van az e-mail címnek a "@" jeltől jobbra eső része!

A bal oldali cím ilyesmi lesz: remote-printer.John_Doe/5th_floor. Ez tulajdonképpen egy trükkös módja annak, hogy a távoli faxon az üzeneted elé egy címlapot nyomtass. A TPC rendszerben minden cím a "remote-printer" szóval kezdődik. A következő rész — ahogy látod a példán — az elérni kívánt személy neve. Mivel az Internet címekben nem lehetnek szöközők, ezért mindig egy "_" jellel kell elválasztani a neveket egymástól. A TPC fax server a "/" jelet egy parancsnak értelmezi, mely szerint a következő betűket új sorba kell írnia a címlapon. Szóval már csak össze kell az egészet rakni és ezt kapod:

```
remote-printer.John_Doe/5th_floor2.1.2.1.5.5.5.0.8.1.tpc.int
```

Phú! De a dolog működik! Most írd meg a leveled és küldd el arra a címre, amit most csináltál. Amikor a fax elment, visszakapsz egy nyugtázó e-mail levelet. Ha vannak olyan címeid, ahová várhatóan többször is fogsz írni, akkor ez a legjobb alkalom arra, hogy berakd őket a pine vagy az elm levelezőprogram címtárába egy becenev alá. Ha már a pine jött szóba: ki lehet használni a programnak azt a lehetőségét, hogy egy levélhez mellékletként egy grafikus állomány is hozzácsatolható és elküldhető a fax szövegével együtt. Lásd az SZT fejezetben, hogy hol lehet erről információt kapni.

1.2 Digitális csirkék Ontarióban

A torontói Digital Chicken így mutatja be magát: "ez egy kísérleti projekt a kormányzati kommunikáció és a nemzetközi távnyomtatás és fax szolgáltatás területén". Ami azt jelenti, hogy ezzel a szolgáltatással egy csomó állami hivatalnak, a parlament tagjainak, újságoknak, rádió és televízió állomásoknak és még közkönyvtáraknak is tudsz faxot küldeni Ontarióban.

Ez a rendszer könnyebben használható, mint a TPC, mert itt nem kell visszafelé írni a fax számokat. Ehelyett Robert Riley, aki a baromfiudvar királya a Digitális Csirkéknél (a Planet Communications and Computing nevű szervezet mellett), csinált egy sor e-mail becenevet a "chicken.planet.org" Internet domain alatt azoknak az embereknek és hivataloknak, amelyek ezen a rendszeren át elérhetők. Például, ha egy faxot akarsz küldeni McCormack rendőrfőnöknek (Metro Toronto Police), akkor egyszerűen csak a mccormac@chicken.planet.org e-mail címre kell írnod. A DC-nél az elektronikus leveledet egy fax oldallá konvertálják át és elküldik a rendőrfőnök fax készülékére. Visszafelé nem működik a dolog, a felügyelő nem tud így válaszolni, szóval mellékel a telefonszámodat vagy a címedet, ha választ szeretnél kapni.

A Digital Chicken átjáróján elérhető emberekről, hivatalokról stb. úgy kaphatsz egy teljes listát, hogy írsz Riley címére, a riley@chicken.planet.org postafiókba. Tőle lehet további információkat kapni arról is, hogy hogyan kell rajzokat és egyéb képi anyagokat átküldeni a rendszeren.

1.3 Faxinet — kereskedelmi faxolás

Az AnyWare Associates (Boston) egy fizetős fax szolgáltatást kínál Faxinet néven, mely hasonló a TPC megoldásához. A két fő különbség (túl azon a nyilvánvaló dolgon, hogy itt fizetni kell): ez a szolgáltatás lényegesen több országra és városra terjed ki, mint a TPC és a cég azt állítja, hogy a fax készülékkel rendelkező emberek visszafelé is tudnak neked üzenetet küldeni.

A vállalkozás árjegyzéke szerint a magánszemélyeknek 20 dollárba kerül a belépés és utána minden, az USA területén levő fax készülékre továbbított oldalért 75 centet

számláznak. A közületeknek 35 dollár a beugró és 9.95 dollár a havi előfizetési díj, az USA-n belülre küldött fax oldalak ára pedig 49 cent. A külföldre menő faxok díjai mindkét esetben magasabbak. A cég más, kapcsolódó szolgáltatásokat is kínál. Például megkérheted őket, hogy digitalizálják és tárolják el a hivatalos levélfeljelecedet és az aláírásiadat, s mellékeljék azt minden kimenő fax üzenethez.

Akárcsak a TPC-nél, itt is tudsz rajzokat és képeket küldeni. További információk a (617) 522-8102 számú telefonon vagy a sales@awa.com e-mail címen kérhetők.

1.4 Amikor valami elromlik

* Visszakaptál egy hibaüzenetet, hogy az elküldött faxot nem sikerült eljuttatni a címzettnek.

A TPC rendszernél ez két dolgot jelenthet: vagy egy olyan területre próbáltál faxolni, ahová a TPC még nem terjed ki, vagy elkövettél valami hibát a fax szám TPC címre való átalakításakor. Ellenőrizd még egyszer mind a TPC által lefedett helyeket, mind pedig az átalakítás után keletkezett e-mail címet.

1.5 SZT

A TPC (ami egyébként az 1967-es "The President's Analyst" című filmről kapta a nevét) üzemeltet egy levelező listát is a projekttel kapcsolatos ügyek megvitatására. Ha fel akarsz iratkozni rá, akkor küldj egy kérést a tpc-rp-request@aarnet.edu.au címre. Részletes információk a TPC-vel kapcsolatban a tpc-faq@town.hall.org címen kaphatók.

2. Usenet cikkek letöltése

2.1 Alkönyvtárak

A legtöbb nyilvános Internet ellátó rendszerében van egy olyan kellemes lehetőség, hogy a kiszolgáló gépen eltárolhatod a leveleidet és egyéb állományaidat mindaddig, amíg nincs szükséged arra, hogy letöltsd őket a saját számítógépedre. De, hogyan tudsz utána hozzájuk férni?

A következőkben feltételezzük, hogy egy olyan nyilvános Unix rendszerhez tudsz kapcsolódni, amely megengedi, hogy a Unix alapfunkcióit használd (ha hozzáférsz az rn vagy az nn programhoz, akkor valószínűleg egy ilyen rendszerhez vagy kötve). Másfajta szolgáltatók esetében kérj tanácsot a rendszeradminisztrátortól.

A továbbiak megértéséhez a legfontosabb a "home directory" fogalma. Amikor egy nyilvános hálózati ellátót felhívsz és eljutsz a parancssorig ("command prompt"), akkor az ún. "home" alkönyvtárba kerülsz. Amikor lehozol egy file-t egy ftp, gopher vagy World-Wide Web szolgáltatótól, a file végül ide fog kerülni (feltéve, hogy valamilyen ok miatt nem változtattál alkönyvtárat). Az MS-DOS és a Unix rendszerekben további alkönyvtárakat nyithatsz ezen "home" directory alatt (ha Macintosh gépet szoktál használni, akkor ezt úgy kell elképzelned, mintha egy új iratgyűjtőt hoznál létre egy

másik iratgyűjtőn belül). Ami azt illeti, sok rendszernél automatikusan keletkezik egy ilyen aldirectory Mail néven, ahol például megtalálod a leveleidet, ha nem a megfelelő gombot nyomtad meg a levelezőprogramból (pl. az elm-ből) való kilépéskor. Ha egy Usenet hírolvasó programot használsz, mint amilyen mondjuk az rn, akkor egy másik alkönyvtárat is találsz, aminek News a neve. Egy állomány áthozatala a kiszolgáló gépedről a saját számítógépedre két lépésben történik. Az első lépés a file elmentése valamelyik alkönyvtárba a kiszolgáló gépen (pl. az ftp programmal). Ezután jön a tényleges letöltés a nagygépről a saját számítógépedre. Most részletesen megnézzük ezt a folyamatot a Usenet esetében. A következő hónapban az e-mail útján érkezett és a távoli gépeken levő file-ok ügyét tárgyaljuk (bár az általános elvek ezeknél is ugyanazok lesznek, mint amikről az alábbiakban olvashatsz).

2.2 A cikkek elmentése

Tegyük fel, hogy van egy Usenet cikk, amit szeretnél áthozni az otthoni számítógépedre. Több lehetőség is van erre. Az egyik, hogy a kommunikációs programod naplózó vagy képernyő elmentő funkcióját használva egyszerűen eltárolod a szöveget, miközben az végigfut a képernyődön. Ez a módszer akkor jó, ha csak egy-két cikket szeretnél elmenteni.

De mi van akkor, ha van egy csomó levél valamilyen témában, amiket szeretnél mind letölteni, vagy mondjuk ideiglenesen online akarod őket tárolni, mielőtt lehoznád a saját gépedre? A legokosabb az lenne, ha az összeset el lehetne menteni egy file-ba, amit azután letölthetnél (egy megjegyzés az MS-DOS típusú embereknek: ügyelj rá, hogy olyan nevet adj a file-nak, amit a saját számítógéped képes kezelni. Például: manual.txt és nem computer.manual.txt, amit a DOS nem enged meg).

Az rn programnál ezt úgy teheted meg, hogy lenyomod a kis "s" betűt, miközben az adott cikkben vagy. Kapsz egy alapértelmezett nevet a cikk file-ba mentéséhez. Vagy ezt használod, vagy beírsz egy másik nevet. Nyomd meg az Entert és a program megkérdezi, hogy "mailbox" formátumban akarod-e elmenteni a cikket. Itt most nem sok jelentősége van annak, hogy az "y" vagy az "n" betűvel válaszolsz, hacsak — valamilyen okból — később nem akarod ismét megnézni az elmentett cikket az elm programmal vagy valamilyen más levelezőprogrammal. A file ezután elmentésre kerül a News nevű alkönyvtárba. Ha még egy cikket szeretnél ugyanabba a file-ba eltárolni, akkor ismételd meg a fenti eljárást és ügyelj rá, hogy a file neve ugyanaz legyen. Ekkor a másik cikk az előbb létrehozott állomány végéhez íródik hozzá.

Az nn programnál ez a dolog úgy megy, hogy egy nagy "S" betűt kell beírni, amikor benne vagy a cikkben. Valami ilyesmi jelenik meg:

```
Save on (+l) +alt/internet/services
```

Ha most néhányszor megnyomod az Entert, akkor a cikk elmentődik egy file-ba. De figyelj meg azokat a "/" karaktereket! Ezek azt jelentik, hogy a file mellé valójában egy sor alkönyvtárat is létrehoztál (a fenti példában egy alt/internet directory útvonal jött létre és ebbe került a services nevű file). Ez elég bosszantó tud lenni! Ezért inkább töröld vissza a felajánlott nevet és írd be, hogy hogyan akarod hívni a file-t. Most üsd le az Entert néhányszor és így a file a "home" alkönyvtárba íródik. Ezt ismételd meg a többi cikknél is, amíg csak el nem tárolod az összeset.

2.3 A cikkek hazahozása

És most, hogy lehet ezt az egészet hazahozni? Először is, meg kell mondanod a kiszolgáló gépednek, hogy egy file-letöltést (download) szeretnél. Ha a kommunikációs programod ismeri a Zmodem szabványt, akkor más dolgod már nincs is — a letöltés automatikusan elindul. Ha azonban valami más rendszert használsz (pl. Xmodem, Ymodem vagy Kermit), akkor a saját számítógépedet is utasítanod kell, hogy fogadja az állományt. A Zmodem szerinti letöltéshez a Unixnál ezt írd be:

```
sz file-név
```

ahol a "file-név" a letölteni kívánt állomány neve és üsd le az Entert. A Zmodem (és az ún. batch-Ymodem) esetében egyszerre több file letöltését is kérheted: vagy úgy, hogy több nevet is beírsz az "sz" parancs után (pl. sz file1 file2), vagy a Unix joker karaktereit használod, amelyek nagyon hasonlóak az MS-DOS jokerekhez (pl. az sz man* parancs letölti a manual1, a manual2 és a manoman.txt állományokat is). Ha Ymodem protokollt használsz, akkor a letöltő parancs így néz ki:

```
sz -k file-név
```

Míg, ha Xmodem szabványt használsz, akkor ezt kell írnod:

```
sx file-név
```

Fontos, hogy az Xmodemnél minden egyes letöltendő file esetében ki kell adni az "sx" parancsot.

Az rn használóknak nem szabad elfelejteniük, hogy az elmentett file a News alkönyvtárba került. Ez azt jelenti, hogy a letöltéséhez valami ilyesmit kell beírni:

```
sz News/file-név
```

Különben egy hibaüzenet jelenik meg.

2.4 ASCII — és most nézd meg, hogy mit csináltál

Ez nem is volt nehéz, ugye? Sajnos a dolog tovább tud bonyolódni. A Unix, az MS-DOS és a Macintosh számítógépek különböző módon kezelik a szövegeknél a sorok végét. Ez azt jelenti, hogy amikor letöltöttél egy szöveges állományt (mondjuk egy gyűjteményt a Usenet cikkekből), akkor ezek esetleg szörnyen furcsán néznek ki a saját számítógépeden, sőt talán csaknem olvashatatlanok lesznek. Több módszer is van a probléma kezelésére: Az egyik az "ASCII opció" használata az "sz" (vagy az "sx", vagy az "sz -k" parancs után). Ha szerencséd van, akkor a kiszolgáló nagy gép és a saját számítógéped is képes lesz megérteni, hogy a sorok végét át kell alakítaniuk. Ekkor a kiadandó parancs formája ilyen lesz:

```
sz -a file-név vagy sz -ka file-név stb.
```

Ha ennek ellenére az eredmény továbbra is ijesztő, akkor a legtöbb Unix rendszerben van egy konvertáló program, ami megcsinálja a megfelelő sorvegeket. A

```
unix2dos file.név file.név
```

parancs beírása után egy szabályos MS-DOS állományt fogsz kapni. Egy hasonló program (unix2mac néven) áll rendelkezésre a Macintosh gépekhez.

2.5 Amikor valami elromlik

* Vagy semmi nem történik, vagy pedig egy csomó szemetet kapsz a képernyődön, amikor megpróbálsz egy állományt Zmodemmel letölteni.

Sajnos, az állományok átvitele a nagysebességű modemekkel még mindig bajos néha. A probléma okának felderítése és elhárítása gyakran azt jelenti, hogy játszadózni kell a rengeteg beállító opcióval; akár a te oldaladon (pl., ha a modemed a hardveres "handshake" funkciót támogatja, de a kommunikációs programodban szoftveres "handshake" van beállítva), akár a kiszolgáló gép oldalán (a különböző "flag" állításokkal), vagy akár mind a két oldalon. A legjobb, amit tehetsz ilyen problémák esetén az, hogy írsz egy levelet a rendszered gazdájának, vagy küldesz egy üzenetet a kiszolgáló gép "general" vagy "help" hírcsoportjának, ha esetleg létezik ilyen. Ha valami problémád van, akkor nagy az esély rá, hogy valaki korábban már megbirkózott valami hasonlóval és tud rajtad segíteni. Ajánlatos ilyenkor megadnod a modemed típusát és a kapcsolat sebességét is.

3. Archie és Veronica megérkezett a Webre

3.1 Keresés Svájc on át

Lehetséges az, hogy alig egy hónappal ezelőtt még a te hűséges Big Dummy szerződő buzgón hirdette, hogy a World-Wide Web rendszerben nincsen egy Archie vagy Veronica stílusú kereső mechanizmus?

Nos, bár valószínűleg még most sincs egy szabványos, az egész WWW-világra kiterjedő keresőrendszer (mint amilyen a Veronica a Gopherhez), de létezik már néhány kísérleti szolgáltatás odakinn, amivel könnyebben meg tudod a dolgokat találni. Legalább az egyiket ezek közül érdemes beletenni a Web könyvjelzőid listájába (lásd a Big Dummy Aktualizálás 1. részét arról, hogy ezt hogyan kell megcsinálni).

Az egyik legkönnyebben használható rendszert a University of Geneva's Centre Universitaire d'Informatique üzemelteti. A Lynx vagy a Mosaic programmal erre a címre kell rákapcsolódní:

http://cui_www.unige.ch/w3catalog

Itt kapsz egy tájékoztató lapot. Máris megnyomhatod a kis "s" gombot és erre megjelenik egy sor, ahová beírhatod a keresett kulcsszót. Gépelj be egy jellemző szót vagy témakört és nyomd meg az Entert. Amennyiben a program talál ilyet, akkor kapsz egy szabályos Web oldalt, ahol fel lesznek sorolva a megfelelő információforrások.

3.2 Keresés Texason keresztül

A Microelectronics and Computer Technology Corp. szintén üzemeltet egy kísérleti kereső eszközt. Ez több lehetőséget is kínál a keresésnél (például a Web információforrások mellett a gopherek anyagai közt is lehet keresgélni), de kicsit nehézkes a Lynx programmal használni (a Mosaic használóknak nincsenek vele gondjai, mert ők az opciók között néhány egérgattintással tudnak válogatni). Ezen a címen érhető el:

<http://galaxy.einet.net/>

Amikor eljutottál ide, lapozz egy-két képernyőt lefelé. Előbb-utóbb eljutsz egy kereső űrlaphoz. De nehogyrákattints a "Search" felírra, miután beírtad a keresett szót! Először menj még egy képernyővel lejjebb és add meg a rendszernek, hogy hol keressen (választhatod azt, hogy mindenhol, vagy csak a Web anyagok közt, vagy csak a gophereken, stb.). Azt is megadhatod, hogy maximum hány találatot engedsz meg egy-egy keresésénél. Ezután menj vissza arra a sorra, ahová a keresett szót beírtad és használd a lefelé nyilat (vagy az egeret) a "Search" felirat kiválasztásához. Üsd le az Entert és kapsz egy új Web oldalt azokkal az információforrásokkal, melyek megfeleltek a keresőkérésnek.

4. A hónap információforrásai

A U.S. Census Bureau látványos módon lépett be az online világba a múlt hónapban; egyszerre indított World-Wide Web, Gopher és FTP szolgáltatásokat, melyeknek a címei sorrendben: www.census.gov, gopher.census.gov és ftp.census.gov. Mindenféle sajtóközleményt és a népszámlálási jelentések kivonatait található meg ezeken a helyeken. Amik viszont nincsenek itt meg, azok az 1990-es népszámlálás részletes statisztikai adatai. Azonban a Web és a Gopher segítségével átkapcsolhatsz más szolgáltatókhoz, ahol már ezek az információk is elérhetők.

4.1 Gopher

Valuta

gopher.uni-paderborn.de 4234

Különböző európai valuták ECU-ban (az Európai Közösség által használt pénzegységben) kifejezett napi árfolyamai nézhetőek meg itt. A főmenünel válaszd ki a "Database Searches", majd az "Info: Current ECU rates" menüket (ehhez a második oldalra kell lapoznod). Megjegyzés: a cím után a 4324 számot is be kell írni, ha ezt a rendszert akarod elérni.

Maryland

seymour.md.gov

Nézz be a "Maryland State Information" menüpont alá, ahol mindenféle kormányzati és egyéb közérdekű infó van, a közszolgálati televíziók műsorától kezdve az állami hivatalok katalógusáig.

4.2 FTP

Négerekkel és afrikai őslakosokkal kapcsolatos anyagok

ftp.netcom.com

A pub/amcgee/african/my_african_related_lists alkönyvtárban vannak utalások az Interneten ezekben a témákban elérhető információforrásokra.

Internet

ftp.farces.com

A Ventana Press Electronic Visitors Center nevű archívumban olyan internetes freeware és shareware programok vannak, melyeket a Ventana kiadó "Internet Tour" megemléttetek, ill. egyéb hírek és anyagok az Internettel kapcsolatban.

Fanzinok

ftp.netcom.com

Nézz be a pub/johnl/zines directory-ba, ahol van egy e-zine-list nevű file. Ez tucatnyi online fanzint és egyéb hírlevélszerű kiadványt sorol fel, melyeket nem valószínű, hogy valaha is megtalálasz a sarki újságárusnál.

4.3 World-Wide Web

Megjegyzés: A World-Wide Web hatékony használatához kell szerezned egy "nézegető" kliens programot, mint például a Mosaic vagy a Lynx (lásd a Big Dummy Aktualizálás 1. részét, ahol vannak információk a Lynxről).

Chicago

http://www.psych.nwu.edu/biancaTroll/chicago/chicago.html

Isten hozott a BiancaTroll's Chicago Smut-Shackban, ami egy szokatlan kalauz Chicago érdekes helyeiről. Tájékozódhatsz mindenről, az éjszakai báróktól és az éttermeiktől kezdve olyan specialitásokig, mint például: melyek a legjobb helyek, ahol hajnali háromkor is lehet egy sört kapni, vagy hol a legjobb a örölt pirospaprika? Megnézheted azt is, hogy mi van Bianca kávézóasztalán aznap és még fel is írkaálhatsz valamit elektronikusan a fürdőszobája falára.

Közgazdaság, pénzügy

http://riskweb.bus.utexas.edu/finweb.htm

Egy Web-alapú útmutató kezdeménye van itt a Hálózaton elérhető adatbázisokról és egyéb információforrásokról azok számára, akik érdeklődnek a pénzügyi témák iránt.

Jog

http://venable.com/vbh.html

A Venable, Batejer, Howard and Civiletti egy ügyvédi iroda Washington, D.C. területén. A Web rendszerük többek közt különböző jogi témájú hírleveleket tartalmaz.

Szabadalmak

http://town.hall.org/patent/patent.html

Ez az adatbázis, amit az Internet Multicasting Service fejleszt, az USA-ban 1994-ben bejegyzett szabadalmak adatai között való keresést teszi lehetővé.

4.4 Levelező listák

Van egy pár levelezőcsoport, ahol válogatott zagyvaságokat kapsz azokból az anyagokból, amiket rettenthetetlen kiberbányászok ástak elő az Internetből.

A Fishnet például így definiálja magát: "Heti összeállítás azokból a felfedezésekből, melyek az Internet eldugott zugaiban találtak." Feliratkozás a fishnet-request@cs.washington.edu címre küldött kéressel.

A Red Rock Eater News Service egy hasonló levelező lista, ami "minden olyat tartalmaz, amit az RRE szerkesztője, Phil Agre érdekesnek talál az Interneten való utazásai közben. Mostanában a legtöbb anyag a számítógépekkel kapcsolatos társadalmi és politikai problémákról szól, de vannak köztük nyelvészociológiával és antropológiával, klasszikus

és középkori tudományossággal, környezetvédelmi vitákkal, kognitív tudományokkal, közösség- és munkaszervezéssel foglalkozók is.” A feliratkozáshoz küldj egy levelet a re-request@weber.ucsd.edu címre. A “Subject:” sorba ezt írd:

subscribe Saját_Név

A levélbe ne írd semmit. További információkért küldj egy olyan levelet, ahol a “Subject:” ennyi: help.

5. Nyilvános Internet ellátók

Az alábbiak vagy változások a Big Dummy's Guide to the Internet eredeti szövegében található listához képest, vagy teljesen új szolgáltatók. Az itt felsorolt hálózati ellátók mindegyike legalább a következő lehetőségeket nyújtja: e-mail, Usenet, telnet, gopher és ftp. Az ezeken kívüli plusz szolgáltatásokat külön jelezzük.

CALIFORNIA

Concord/Walnut Creek. CCnet. Unix és menük. Modemes hívószám: (510) 988-7140. Belépés: \$15; havi átalánydíj: \$18, korlátlan használattal és hitelkártyára való számlázással. Tel.: (510) 988-0680.

FLORIDA

Clearwater. Intelligence Network Online. A modemes hívószámokat az alábbi telefonon kell megkérdezni. Belépés: \$29; havi díj: \$29. Tel.: (813) 442-0114.

Southeast Florida. Satelnet, (305) 434-7340. A számlanyitáshoz követni kell a belépés után megjelenő utasításokat. Havi díj: \$17 vagy \$60 négy hónapra.

ILLINOIS

Naperville/Hoffman Estates. XNet. (708) 983-6435 (Naperville); (708) 882-1101. \$45 három hónapra vagy \$75 hat hónapra. Tel.: (708) 983-6064.

NORTH CAROLINA

Raleigh. NandO Net. A modemes hívószámokat az alábbi telefonon kell megkérdezni. Menük. Elérhetők rajta a Raleigh News és az Observer lapok archívumai. Havi díj: \$30, ezért max. 5 azonosítót adnak az egy háztartáson belül élőknek. Tel.: (919) 836-2808.

ONTARIO

Ottawa. National Capital Freenet, (613) 564-3600. Menük. Ingyenes. Tel.: (613) 788-3947.

6. Változások/hibajegyzék

Megjegyzés: Az alábbi fejezetszámok a teljes Big Dummy's Guide to the Internet könyvre vonatkoznak.

2. fejezet: A helyes domain név, ami a GEnie felhasználók eléréséhez használandó a ge.geis.com (pl. user@ge.geis.com). Ha ismersz olyan GEnie felhasználókat, akik szeretnének levelet küldeni neked, mondd meg nekik, hogy a levelezési menünél

készítsenek egy új levelet és írják meg a szövegüket, ahogy egyébként is tennék, majd a TO: kérdésre adják meg a címedet az alábbi formában:

Te_neved@Te_címed@INET#

Például: tomg@world.std.com@INET#

6. fejezet: A Knowbot Information Service elektronikus "telefonkönyv" szolgáltatásának eléréséhez és a kérdések feltevéséhez a helyes e-mail cím ez: kis@cnri.reston.va.us. Ezenkívül írhat sz is a netaddress@sol.bucknell.edu postafiókba is. Lásd a 6. fejezetet a szolgáltatás használatával kapcsolatos további információkért.

7. fejezet: A Library of Congress megváltoztatta az online kiállításai ftp címét. Az új cím: ftp.loc.gov.

10. fejezet: A brazil hírekhez tartozó ftp cím helyes, de a megadott file neve megváltozott. Most news.new alatt található az aznapi hírek és news.old alatt a korábbi napok anyagai.

7. A Big Dummy a nyomdában! (Már a moziváltozat sem lehet messze.)

Igen, a Big Dummy's Guide to the Internet rövidesen a könyvesboltokban is elérhető lesz. Az M.I.T. Press adja ki a kalauz nyomtatott változatát, mely már több mint egy éve hozzáférhető online. A nyár közepére várható a könyv, az ára \$14.95 lesz.

8. Infó a kapcsolatfelvételhez

A Big Dummy Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki és többféle módon is hozzájuk lehet férni. Ha e-mail útján szeretnél hozzájutni a hírlevélhez, akkor küldj egy üzenetet a big-dummy-update-request@eff.org címre. A levélbe csak ezt írd: add big-dummy-update (a nevedet nem kell megadni). A legfrissebb és a régebbi számok az ftp.eff.org gép anonymous ftp archívumában érhetőek el a /pub/Net_info/Big_Dummy/Updates directory alatt. A gopherrel a gopher.eff.org címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd a "Big Dummy" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: http://www.eff.org/pub/Net_info/Big_Dummy/Updates/. Adam Gaffin, a szerkesztő az adamg@world.std.com címen érhető el.

Ha egy másolatot szeretnél a Big Dummy's Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel kapcsolódj rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/Big_Dummy alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána a "Big Dummy" menüket. Itt különböző változatokat találsz az egyes számítógéptípusokhoz. A bigdummy.txt nevű file az általánosan használható ASCII verzió.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhető. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írd.

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS

(korábbi nevén: Big Dummy Update)

3. rész, 1994. június Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa

Itt van végre! Valami mindig közbejött. Biztos észrevetted például az új nevet. Az IDG Books kiadó, melynek egy egész sorozata van "Dummies" című kézikönyvekből (pl. "DOS for Dummies"), egyre jobban nehezményezte, hogy mi is a "dummy" szót használjuk. Mivel ők voltak az elsők, a mi könyvünk címét kellett megváltoztatni, ami késleltette ennek az aktualizálásnak a megjelentetését (nem is beszélve a kalauz nyomtatott változatáról, mely rövidesen megjelenik a környékbeli könyvesboltokban), mivel egy új nevet kellett kitalálnunk. Aztán meg eltört a főnyomócső és... — nos, biztosan nem érdekelnek a részletek. Mindesetre az egészből az a lényeg, hogy mostantól ez az aktualizálás hivatalosan Everybody's Internet Update néven fut. Az eredeti, teljes kalauz az Everybody's Guide to the Internet nevet kapta a nyomtatott kiadásnál, az online változatot pedig ezentúl így hívják: EFF's Guide to the Internet. Lásd az "Infó a kapcsolatfelvételhez" fejezetet, melyből kiderül, hogy hogyan szerezhető be a kalauz legutolsó elektronikus kiadása és az aktualizálások korábbi részei.

Mint mindig, a megjegyzéseknek és javaslatoknak nagyon örülnék! Az e-mail címemet megtalálod az "Infó a kapcsolatfelvételhez" fejezetben (szerencsére *ez* az egy nem változott).

Adam Gaffin

Tartalom

1. Titoktartás az Interneten /192
 - 1.1 Online borítékok /192
 - 1.2 A védelem kulcsa /193
 - 1.3 Pretty Good Privacy pecsét a borítékra /193
 - 1.4 Bizalom és digitális aláírások /195
 - 1.5 Pár szó a hitelkártyákról /195
 - 1.6 A Kormány közbelép /196
 - 1.7 Névtelenség a Hálózaton /196
 - 1.8 Figyelmeztetések az anonimitással kapcsolatban /198
 - 1.9 SZT /198
2. Állományok átvitele, II. rész /199
 - 2.1 A postaládából hozzád /199
 - 2.2 Gopher file-ok megragadása /200
 - 2.3 Állományok feltöltése /200
 - 2.4 A MIME nyelve /201
3. Nem találkoztunk mi már? Tömeges postázás fertőzi a Usenetet /201
4. Egy e-mail tanács neked címezve /203
5. Online városi legendák: itt egy újabb /203
6. A faxolás könnyebb lett /203
7. Nyilvános Internet ellátók /204
 - 7.1 Ausztrália /204
 - 7.2 SZT /204
8. A hónap információforrásai /205
 - 8.1 A világ hírei /205
 - 8.2 Levelező listák /205
 - 8.3 World-Wide Web /205
 - 8.4 Gopher /206
 - 8.5 Telnet /206
 - 8.6 FTP /207
9. Változások/hibajegyzék /207
10. Infó a kapcsolatfelvételhez /207

1. Titoktartás az Interneten

1.1 Online borítékok

Amikor bedobsz egy levelet a postaláda nyílásán, valószínűleg nem szoktál nagyon aggódni amiatt, hogy valaki kinyitja a borítékot és elolvassa a leveled, mielőtt az eljutna a címzetthez. De, ha éppen nyaralsz valahol és feldobsz egy gyors képeslapot, akkor jogosan feltételezed, hogy az útja során bárki — a postástól a leveleket szortírozó emberig — elolvashatja azt, amit írtál.

Az Internet elektronikus levelezőrendszere sokkal inkább hasonlít a képeslaphoz, mint a levélhez. Elképzelhető, hogy senki nem olvassa el az üzeneteidet, mielőtt azok eljutnak a levelezőpartneredhez — ha másért nem, hát azért, mert az e-mail jelenlegi áradata még a legerősebb szemet is gyorsan elfárasztaná. De kevés esély van arra, hogy megakadályozz valakit, aki el akarja olvasni az elektronikus postádat — az Internet üzenetek egyszerű ASCII szövegek, ez a formátum olyan könnyen elolvasható, mint egy képeslap.

Az elektronikus levéltitok kérdése egyike lett a legfontosabbaknak az elmúlt években, ahogy az Internet egyre több ember számára válik kényelmes kommunikációs formából nélkülözhetetlen eszközzé. Az a tény, hogy az e-mail anyagaidat legalább elvileg elolvashatják mások is, már önmagában is elég nyugtalanító — az amerikaiaknak és sok más népnek is alkotmányos joguk van a magántitokra. És vásárolnál valamit egy online kereskedőtől, ha ez azzal jár, hogy e-mailben kell információkat közölni a hitelkártyádról?

Tulajdonképpen a postai boríték online megfelelőjére lenne szükségünk — valamire, ami megakadályozza a kíváncsi szemeket, hogy elolvassák az üzeneteidet. Ez az eszköz a titkosítás: az ASCII karaktereket látszólag értelmetlen halandzsává kell torzítani, amit csak a címzett tud visszafordítani.

1.2 A védelem kulcsa

Ha már túl vagy egy bizonyos koron, akkor valószínűleg emlékszel azokra a titkosírás kerekerekre (lehet, hogy te is a zabpelyhes dobozról vágtd ki őket). Ha valakinek egy titkos üzenetet akartál küldeni, akkor a kerék segítségével kaptál egy sor betűt amivel helyettesíthetted a papírra írt eredeti szövegedet. Azután — a másik oldalon — a címzett egy ugyanolyan kódoló kerékkel vissza tudta fordítani a betűket és megjelent az eredeti üzeneted.

A klasszikus titkosírás ezen az elven működik. Kiváló módszer kisgyerekek és titkos ügynökök számára, de nem annyira jó olyan embereknek, akik egy világméretű számítógépes hálózatot használnak. Mert, hogyan tudod eljuttatni a "visszakódoló kereket" (vagy kicsit szakszerűbben: a "kulcsot") a másik oldalon levő személyhez? Ha el akarod neki küldeni, akkor erre a hálózatot kell használnod, ami azt jelenti, hogy bárki elfoghatja útközben a titkos kulcsodat és a továbbiakban elolvashatja veled a leveleidet.

Vezessük be a nyilvános kulcsú titkosítás módszerét. Ennél a rendszernél két kulcs van — az egyik nyilvános, a másik privát. A nyilvános kulcs mindenki számára hozzáférhető,

Így bárki titkosíthat veled egy neked szánt üzenetet, de csak a privát kulcs (az, ami egyedül nálad van) alkalmas az üzenet visszakódolására. Még az eredeti levelet író személy sem képes visszaalakítani azt, miután titkosítottad. A titkosítás egy bonyolult matematikai képlettel történik, aminek a visszafejtéséhez — elméletileg — még egy óriás szuperszámítógépnek is több ezer, ha nem több millió évre lenne szüksége. Ez azt jelenti, hogy most már tudsz magánüzenetet is küldeni egy nyilvános hálózaton át — mert csak a címzettnek van meg a visszakódoláshoz szükséges eszköz. Egyre több kereskedelmi alkalmazásnál — mint például a Lotus Development Corp. Notes nevű csoportszoftverénél — használják a nyilvános kulcsú titkosítást az üzenetek magánjellegének megőrzéséhez. Időnként találkozhatasz az RSA rövidítéssel is ezzel a titkosítási módszerrel kapcsolatban, ami a Rivest, Shamir és Adelson nevek rövidítése; ez a három ember dolgozta ki azokat a matematikai eljárásokat, amiket ennél a módszernél használnak.

1.3 Pretty Good Privacy pecsét a borítékra

A nyilvános kulcsú titkosító rendszer használata tulajdonképpen nagyrészt ugyanolyan módon történik, mint amikor az uuencode és az uudecode programmal küldünk bináris állományokat az Interneten elektronikus levélben. Lényegében csak megírod a leveled, átkódolod és elküldöd e-mailen. Azonban — ellentétben az uuencode-dal és sok egyéb internetes programmal, melyeket a kiszolgáló gépen szoktál futtatni — a titkosítás és a visszakódolás olyan dolgok, amiket valószínűleg a saját számítógépeden akarsz megcsinálni. Ez azért van így, mert bizonyára a privát kulcsodat meg akarod őrizni privátnak és az egyetlen biztos módja ennek az, ha a kulcsot a te saját személyes számítógépeden tartod.

A Pretty Good Privacy (PGP) nevű eljárás, melyet Philip Zimmermann talált ki, gyorsan a legnépszerűbb és a legszélesebb körben elterjedt nyilvános kulcsú titkosító rendszerré vált, részben azért, ahogyan dolgozik, részben azért, mert ingyenes. Szóval, most ennek a működését nézzük meg.

Mielőtt azonban ezt megtennénk, egy fontos figyelmeztetés: A szoftver legfrissebb kiadása (a májusban megjelent 2.6 verzió) törvényesen csak az USA állampolgárai számára érhető el és nem szabad kivinni más országokba (az USA hadi felszerelésekre vonatkozó export tilalmi törvényei miatt, amiket — valamilyen okból — kiterjesztettek a titkosító programokra is). Továbbá: a PGP 2.6 verziójú szoftverét úgy írták meg, hogy 1994. szeptember 1. után a PGP korábbi változatai nem lesznek többé képesek a 2.6 verzióval titkosított üzenetek visszakódolására (ez bizonyos szabadalmi problémák megoldása miatt van, melyek Zimmermann és az eredeti RSA szabadalom tulajdonosai között támadtak).

Azoknak az amerikaiaknak, akik szeretnének egyet a 2.6 verzióból (jelenleg MS-DOS és Unix gépekre készült el, a Macintosh változat fejlesztés alatt van), egy kis kincskeresésre kell felkészülniük. Először használd az anonymous ftp vagy az ncftp szolgáltatást a net-dist.mit.edu gép felhívására. A cd paranccsal lépj át a pub/PGP directory-ba és hozz le két file-t: rsalicen.txt és mitlicen.txt. Ezek elmagyarázzák a szoftver korlátait (például: üzleti célra nem használható). Majd a telnet programmal hívd fel a net-dist.mit.edu címet. Lépj be ezzel az azonosítóval:

```
getpgp
```

Egy sor kérdésre kell válaszolnod, melyeket úgy terveztek meg, hogy bebizonyíthatod velük, hogy tényleg amerikai vagy és a szoftvert nem üzleti célra akarod használni. Ha

ez sikerült, akkor végül megtudod a szoftvert tartalmazó rejtett alkönyvtár nevét. A rendszert az MIT működteti és állításuk szerint úgy szerkesztették meg, hogy csak az amerikai gépekről bejelentkező emberek képesek bejutni.

Nem semmi!

Állítólag a 2.6 verzió mostanra már kijutott az USA-ból és mind az eredeti, mind egy 2.6ui nevű kompatibilis változat megtalálható több gopheren és ftp archívumban az USA területén kívül (például az angol ftp.demon.co.uk ftp archívumban a pub/pgp directory alatt).

Feltéve, hogy MS-DOS számítógéped van — akár az Egyesült Államokban, akár azon kívül — a .zip végű állományt érdemes letöltened ebből az alkönyvtárból. Miután lehoztad és kicsomagoltad a programot (a PKZIP-pel van összetömörítve), az első dolog, amit tenned kell az, hogy elolvasod a dokumentációt. Még, ha te is azok közé tartozol, akik a sarokba szokták dobni a programok leírásait, a PGP-vel adott doksit mindenképpen érdemes átnézned. Zimmermann nemcsak világosan és mindenre kiterjedően írja le a szoftver használatával kapcsolatos tudnivalókat, de jól összefoglalja a titkosítással járó különböző politikai és társadalmi következményeket is.

Miután végeztél a dokumentációval, itt az ideje, hogy létrehozod a saját nyilvános és privát titkosító kulcsodat. Az MS-DOS változatnál ezt a következő utasítás kiadásával teheted meg a parancssornál:

```
pgp -ka
```

(minden PGP parancsot ilyen formában kell kiadni). A PGP időpont bélyegzést használ az üzenetek hitelességének biztosítására (egy kicsit később szó lesz arról, hogy miért van szükséged hitelesítésre). Ha nem állítottál be egy "time" változót az autoexec.bat file-ban, akkor a program figyelmeztet erre (olvasd el Zimmermann útmutatását arról, hogy ezt hogyan kell megtenni). Ezután néhány egyszerű kérdésre kell válaszolnod (például: a program megkérdezi, hogy mennyire erős titkosítást szeretnél). Végül a szoftver készen áll arra, hogy elkészítse a saját, egyedi kulcsaidat. A PGP felszólít, hogy gépelj be néhány karaktert véletlenszerűen. A program az egyes billentyűk lenyomása közötti időt méri és ennek segítségével állítja elő az egyedi kulcsokat neked. Egy jelszót is megadhatsz, amit a titkos kulcsodhoz akarsz rendelni, ha az esetleg illetéktelen kezekbe kerülne.

Nos, megvannak a kulcsaid. És most?

Emlékezz rá, hogy a nyilvános kulcsú titkosítás alapelve az, hogy te felhasználhatod valakinek a nyilvános kulcsát, ha levelet akarsz neki küldeni. Az első lépés tehát: el kell kérned tőle a nyilvános kulcsát. Mivel ez alapvetően csak egy karaktersorozat, ezért elküldhető egy e-mail üzenetben is. Miután megkaptad, a PGP-vel csináltathatsz magadnak egy "kulcsomót", amin az összes levelezőpartnered nyilvános kulcsa rajta van.

Amikor ráengeded a PGP-t egy levélre, amit olyan valakinek írtál, akinek a nyilvános kulcsa megvan nálad, a program titkosítja az üzenetet és a nyilvános kulcs egy másolatát hozzáfűzi. A dolog valamennyire hasonló az uuencode használatára:

```
pgp -e docu.txt Fred
```

Ez a parancs titkosítja a "docu.txt" állományt a Fred nevű barátod számára (feltéve, hogy a nyilvános kulcsa rajta van a "kulcskarikádon") és csinál egy docu.pgp állományt, mely már a titkosított szöveget tartalmazza. Feltéve, hogy ezt az állományt egy

elektronikus levélben akarod elküldeni az Interneten (szemben mondjuk azzal az esettel, amikor lemezen adod oda neki), akkor még egy -a opciót is meg kell adnod, ami tudatja a PGP-vel, hogy a titkosított üzenetet még át kell fordítani ASCII karakterek sorozatára. Valahogy így:

```
pgp -ea docu.txt Fred
```

Most már feltöltheted a kapott .pgp file-t a hálózati ellátód gépére és beszúrhatod a barátodnak szánt e-mail levélbe (lásd alább a 2.3 fejezetet arról, hogy hogyan kell a kiszolgáló gépre egy állományt feltölteni). A PGP titkosítás egyik plusz előnye, hogy a szöveg a titkosítással egyidőben tömörítve is lesz, így csökken a fel- és letöltéséhez szükséges idő.

1.4 Bizalom és digitális aláírások

Ez mind nagyszerű eddig, de honnan tudhatod, hogy a kulcskarikádon levő nyilvános kulcs tényleg Fredtől van és nem (mondjuk) Samtól, a Ravasz Rendszergazdától, aki a saját kulcsával helyettesítette Fred kódját?

A legnyilvánvalóbb módja a biztonságnak, ha Fred személyesen ad át neked egy lemezt, amin rajta van a nyilvános kulcsa és ezt azután betöltöd a számítógépedbe. De ez nem mindig oldható meg egy nemzetközi hálózaton. Ahogy Zimmermann a dokumentációban elmagyarázza, az úgy végül is bizalmi kérdéssé válik. Mi van akkor, ha Bob, akiben megbízol, ad neked egy kulcsot és azt állítja, hogy ez Fredé? Biztos lehetsz benne, hogy ez tényleg Fred kulcsa? Ma már több nyilvános kulcsokat szolgáltató gép is van a Hálózaton, ahonnan letöltheted mások kulcsait, de ismét csak az a kérdés, hogy megbízol-e ezekben a rendszerekben.

Hasonló a probléma ahhoz, hogy hogyan lehet azt megtudni, vajon egy e-mail üzenet vagy egy Usenet cikk valóban attól a személytől jött-e, akinek a neve a levél fejlécében a "Return:" mezőben szerepel.

Itt jön a digitális aláírás kérdése.

A PGP lehetővé teszi, hogy egy egyedi "aláírást" illessz be a kimenő leveleidbe, melyet csak a titkos kulcsoddal lehet előállítani. Ezzel igazolhatod mások számára, hogy valóban te küldted az illető üzenetet. A PGP aláírás funkcióján kívül időnként találkozhatasz utalásokkal a Privacy Enhanced Mail (PEM) nevű módszerre is. Ez is egy meglehetősen széles körben elterjedt digitális aláírás szabvány az Interneten. A PGP-hez hasonlóan ez is aláírást tesz lehetővé, de ennél nem szükséges, hogy egy titkosító rendszer részeként működjön. Ha például csak valamiféle megrendelő űrlapot kell kitöltened, akkor csupán annyit kell igazolnod a címzett felé, hogy tényleg te vagy az, s nem érdekes, hogy esetleg mások is elolvashatják magát az űrlapot.

1.5 Pár szó a hitelkártyákról

Már most is több olyan kereskedelmi szolgáltatás van a Hálózaton, melyek lehetővé teszik az online rendelést, ha elküldöd nekik e-mailen a hitelkártyád számát. Jó ötlet ez? Az ilyen típusú szolgáltatások üzemeltetői úgy érvelnek, hogy az e-mail legalább annyira biztonságos, mint a kedvenc kisvendéglőd pénztára, ahol nem szoktál azon aggódni, hogy a hitelkártyád adatait rávésik egy meglehetősen könnyen megszerezhető indigós papírra.

A különbség azonban ott van, hogy azt az információt viszonylag nehéz terjeszteni — és ki akar a szemetesekben kotorászni, hogy ilyen eldobott indigókat találjon (bár már ez is megtörtént). Az Interneten viszont a hitelkártyád adatai néhány gomb lenyomásával pillanatok alatt az egész világon elterjeszhetők.

Az ilyen megfontolások segítették eddig megakadályozni az online "üzletek" nyitását a Hálózaton. De már folyik a munka a probléma megoldására. A CommerceNet, több amerikai állami szervezet és magáncég 12 millió dolláros közös vállalkozása a Silicon Valley környékén, egy olyan megrendelő rendszerre épül majd, ami a PGP által kínált titkosító eljárásnak egy közeli rokonát használja. Ezzel a módszerrel, amikor kitöltöttél egy megrendelő lapot, az automatikusan titkosításra kerül, mielőtt egy CommerceNet kereskedőhöz továbbítanák. Ha ehhez még hozzáadunk egy, a PEM-hez hasonló digitális aláírás rendszert, akkor az eredmény a Hálózaton folyó elektronikus kereskedelem rohamos növekedése lesz.

1.6 A Kormány közbelép

A Clinton adminisztráció mostanában egy olyan javaslattal állt elő, hogy egy nemzeti titkosítási szabványt lehetne bevezetni, melyet a National Security Agency fejlesztett ki. A kormányzati tisztviselők azzal érvelnek, hogy ahogyan egyre több és több kommunikációs tevékenység zajlik már digitális formában, úgy egyre nagyobb szükség lesz arra, hogy megvédjük őket a lehallgatástól.

A Kormányzat ugyanakkor a javaslataiban egy "kulcs lerakat" adatbázis létrehozását is tervezi, ami az összes kulcsot tartalmazná és így bármilyen, az NSA rendszerrel titkosított kommunikáció visszakódolható lenne. Az NSA szisztémát általában "a Clipper chip" néven emlegetik (a hivatalosan államtitoknak számító titkosító matematikai képleteket ugyanis egy-egy chip tartalmazná, ezzel is még tovább nehezítve a visszafejtésüket). A kormányzati tervek szerint minden chip kulcsát két, egymástól független adatbázisban is tárolnák, melyeket két különböző állami szervezet kezelne. Ha egy hatósági szerv képviselője bele akarna hallgatni egy adott kommunikációs tevékenységbe, akkor a bíróság engedélyét kellene kérnie (hasonlóan a jelenlegi lehallgatási jogszabályokhoz), hogy hozzájuthasson a megfelelő kulcsokhoz.

Ez — egyelőre — csak egy elmélet. A polgári szabadságjogokért küzdő csoportok (köztük az EFF), a számítógépes cégek és más szervezetek egyesítették az erőiket, hogy tiltakozzanak a fenti terv ellen. A legaggasztóbb dolog az, hogy a hatósági emberek nagyon könnyen hozzá tudnának férni ezekhez a kulcsokhoz (akiknek jó a memóriájuk és éltek már akkor, emlékezhetnek rá, hogy az FBI milyen könnyedén sérthette meg az amerikai lakosok polgári jogait az ötvenes és a hatvanas években). Mivel a Kormány többször is kijelentette, hogy ez a rendszer nem helyezi törvényen kívül a magánfejlesztésű titkosítási módszereket, az egésznek az lesz a vége, hogy a törvénytisztelő állampolgárok polgári szabadságjogai könnyen veszélybe kerülhetnek, míg a bűnözők egyszerűen más titkosítási módszereket fognak használni, hogy elkerüljék a hatóságok hallgatóságát. Az amerikai cégek úgy érvelnek, hogy a Clipper károsan hat majd az USA telekommunikációs és számítástechnikai termékeinek versenyképességére a világpiacon — melyik külföldi kormány engedné meg a polgárainak olyan termékek használatát, melyekhez a kulcsok az USA hatóságainak kezében vannak.

1.7 Névtelenség a Hálózaton

Vannak esetek, amikor úgy szeretnél részt venni egy Usenet vitában vagy elküldeni egy elektronikus levelet, hogy nem akarsz az olvasóknak felfedni a személyazonosságodat.

Mondjuk egy bűncselekmény áldozata vagy és meg szeretnéd vitatni az ügyet. Vagy egy olyan szoftvergyártó cégnél dolgozol, ami hibás programokat terjeszt és fel akarod erre hívni a világ figyelmét. Vagy szeretnél intim szexuális témákról beszélgetni, de nem örülnél, ha erről a főnököd/barátod/partnered tudomást szerezne.

Több névtelen ("anon") szolgáltatás működik a világon, amelyek biztosítják az anonimitást, ha éppen arra van szükséged. Valószínűleg a legismertebb ezek közül az Espoo városában (Finnország) levő anon.penet.fi, melyet Johan Helsingius üzemeltet (a Hálózaton inkább Julf néven ismerik); szóval nézzük meg ezt, hogyan is működik.

Az alapötlet egyszerű. Az anon.penet.fi gépen levő adatbázisból kapsz egy álnevet. Ezután minden alkalommal, amikor egy levelet vagy Usenet üzenetet postázol ezen a gépen keresztül, a rendszer ezzel az álnévvel helyettesíti az igazi nevedet és e-mail címedet, mielőtt a levelet továbbítaná. A szoftver még azt is tudja, hogy megkeresi a szabályos .signature blokkot (vagyis az "—" sor után következő részt a levél végén) és levágja azt.

Amikor először küldesz keresztül egy levelet ezen a gépen, akkor az ad neked egy "anon" e-mail címet. Ez valahogy így fog kinézni: an12345@anon.penet.fi. Ezután már minden levélben vagy üzenetben, amit a rendszeren átirányítasz, ez a cím fog szerepelni a "Return:" mezőben. Minden válasz vagy üzenet, amit kapsz, a valódi címedre továbbítódik. A dologban az a trükk, hogy a válaszok szintén "aninimizálva" lesznek, így nincs rá mód, hogy megtudd az illető személyazonosságát, kivéve, ha ezt ő külön közli a levelében.

A Usenet hírcsoportokba való írás az egyszerűbb eset ennél a rendszernél. Csinálj egy e-mail levelet, ami tartalmazza az üzeneted és küldd el a hírcsoport.név@anon.penet.fi címre. Például:

alt.sex.hamster.duct-tape@anon.penet.fi

Csak olyan hírcsoportokba tudsz írni, amelyeket a finn gép szolgáltat, ezért bizonyos regionális terjesztésű newsgroupokba nem lehet így üzenetet küldeni.

Névtelen e-mail levelek küldése már egy kicsit komplikáltabb az Internet e-mail rendszerének működési mechanizmusa miatt. Az első feladat, hogy adj magadnak egy jelszót az anon.penet.fi gépen (hogy megakadályozd a hálózati kalózkodat, akik esetleg megpróbálnák felhasználni az e-mail címedet). Készíts egy levelet és küldd el erre a címre:

password@anon.penet.fi

A "Subject:" sort üresen hagyhatod, a levélbe pedig írd be valami betűkből és számokból álló karaktersorozatot, amit jelszóként akarsz használni. Amikor visszajött az "anon server" nyugtája a jelszó elfogadásáról, akkor már készen is vagy. Ha nincs szükség jelszóra, akkor is írd a password@anon.penet.fi címre, csak a jelszó helyén ennyit adj meg: "none".

Most küldj egy levelet az anon@anon.penet.fi postafiókba címezve és nem annak a személynek, akinek valójában írni akarsz. A "Subject:" sorba a levél valódi témáját írd. És most jön a trükkös része a dolognak: egy pár fura sort kell beírnod a leveled fejrészébe. A legkönnyebben ez úgy tehető meg, hogy a leveled legelső két sorába begépeled ezt:

X-Anon-To: név@gép.név X-Password: saját_jelszód

Az első sorba a címzett valódi e-mail címét kell írnod, a másodikba pedig természetesen

az "anon" géptől kapott jelszót. Ezután a két sor után hagyj ki egy üres sort és most jöhet a tényleges szöveg (az üres sor fontos). Ha azt mondtad az "anon servernek", hogy nem kérsz jelszót, akkor az "X-Password:" sort nem kell beírnod.

Az "X-Anon-To:" részt arra is használhatod, hogy egyszerre több Usenet hírcsoportnak is keresztpostázd az üzeneted (mert a korábban leírt módszerrel egy időben csak egy newsgroupnak lehet írni). Az e-mail cím helyett add meg azoknak a hírcsoportoknak a nevét, ahová postázni szeretnél, vesszőkkel elválasztva (nem pedig szóközzel). Például:

X-Anon-To: misc.test,alt.test,ne.test

Ha kértél magadnak jelszót, akkor az "X-Password:" sort is be kell írnod.

1.8 Figyelmeztetések az anonimitással kapcsolatban

Helsingius rendszere nagyon népszerű lett, ezért több óráig is eltarthat, amíg a leveledet feldolgozza és továbbítja.

A szolgáltatást ismertető szövegben Helsingius ezt írja: "Ha olyan dolgot szándékozol postázni, ami esetleg az állásodba, vagy a házasságodba, vagy az örökséged elvesztésébe kerülhet, `_kérlek_`, hogy küldj előbb egy teszt levelet. A szoftvert elég alaposan teszteltük, de egyes levelezőrendszerek odakint (melyek teljesen kívül esnek a hatáskörömmön) esetleg összekutyulhatják a dolgokat." Tetszés szerinti tartalmú teszt üzeneteket tudsz küldeni a misc.test és az alt.test hírcsoportokba.

Fel lehet-e törni ezt a rendszert? Helsingius elismeri ennek a lehetőségét. A leveleid jelszóval való védelme csak akkor működik, ha azok előbb Finnországon átmennek. Ha — valamilyen okból — az üzeneted hibás útvonalra téved vagy "visszapattan" valahonnan, akkor esetleg elolvassa valaki (még egy ok arra, hogy az előzőekben tárgyalt titkosító eljárásokat használd az üzeneteidhez).

Van egy "szocio-etikai" oldala is az anonim levelezésnek. Egyesek automatikusan figyelmen kívül hagynak mindent, amit egy névtelen Usenet üzenetben tettek közzé. Mások már odáig is elmentek, hogy olyan szoftveres megoldásokat javasoltak, melyekkel automatikusan törölni lehetne minden levelet — lényegében minden Usenet szolgáltatónál — ami egy ilyen, anonimitást nyújtó rendszerről érkezett.

Másrészt, Helsingius nem akarja, hogy a rendszere menedéket jelentsen a hálózatot mocskolódásra használó embereknek, akik így a névtelenség mögé rejtőzhetnek. Az ilyen viselkedésre vonatkozó panaszokra tud és szokott is reagálni.

1.9 SZT

Gary Edstrom egy öt részes "Frequently Asked Questions" sorozatot tart naprakészen a PGP-vel és más, hasonló témákkal kapcsolatban (valamint egy listát a nyilvános kulcsokat szolgáltató rendszerekről). Ezeket a news.answers vagy az alt.security.pgp newsgroupok anyagai között találod a Useneten. Az utóbbi hírcsoport kiváló információforrás a PGP-vel kapcsolatos legújabb fejleményekről is. A FAQ összeállítást az rtfm.mit.edu nevű gép ftp archívumában is megleled. Nézz be a `pub/usetnet-by-group/alt-security-pgp` alkönyvtárba.

A sci.crypt newsgroup az a hely, ahol a titkosítás és a visszaféjtés témájával kapcsolatos beszélgetések folynak, elsősorban technikai kérdésekről. Itt vannak FAQ anyagok a

nyilvános kulcsú rejtjelezésről és az Interneten való titokvédelemről is. Ezek közül az állományok közül is sok elérhető az ftp-vel vagy az ncftp-vel az rtfm.mit.edu gépen, de ezúttal a pub/usenet-by-group/sci-crypt directory alatt kell keresgélni.

A Clipper chip várható hatásainak megvitatásához próbáld ki az alt.privacy.clipper, a comp.org.eff.talk és a comp.org.cpsr hírcsoportokat.

Az EFF gopherén (gopher.eff.org) és ftp archívumában (ftp.eff.org) bőséges gyűjtemény van a titkosítással, az online titokvédelemmel, a kormányzati ellenlépésekkel és egyéb rokon témákkal kapcsolatos dokumentumokból. Különösen a gopherrel lehet sok érdekes anyagot találni nézelődés közben.

Az anon.penet.fi rendszer használatáról a teljes dokumentáció a help@anon.penet.fi címre küldött levéllel kérhető le. A rendszer automatikusan válaszol, szóval nem érdekes, hogy mit írsz a levélbe. Ha német nyelven kéred az útmutatót, akkor a deutsch@anon.penet.fi postafiókba írd.

Van még néhány "anon server" az anon.penet.fi rendszeren kívül is. Ha írsz egy levelet az mg5n+remailers@andrew.cmu.edu címre, akkor kapsz egy példányt a Matthew Ghio által összeállított listából, mely felsorolja ezeket a szolgáltatókat és ismerteti a használatukat. Ezen a címen is automatikus a válasz, így bármit írhat az levélbe.

Az alt.privacy.anon-server és az alt.anonymous az a két Usenet newsgroup, ahol megvitathatod a névtelen levelezést biztosító rendszerek témáját, valamint olvashatsz az új szolgáltatásokról.

2. Állományok átvitele, II. rész

2.1 A postaládából hozzád

Mondjuk, hogy valaki küld neked egy levelet, amit szeretnél áthozni a saját számítógépedre. Feltéve, hogy egy Unix rendszerű gépen át tudod a Hálózatot elérni és a levél síma ASCII formátumú, erre több lehetőség is van.

A gyors és egyszerű módszer az, hogy bekapcsolod a kommunikációs programod képernyő elmentő vagy naplózó funkcióját, mielőtt megnéznéd a levelet a levelezőprogrammal. Ezután előhívod a levelet és miután végiglapoztad, kikapcsolod a file-ba való mentést és a levél már ott is van a számítógépeden.

Ez a megoldás jó akkor, ha csak egy levelet akarsz letölteni, de mi van akkor, ha több levelet is el szeretnél menteni egyetlen file-ba (mondjuk egy levelezőcsoportból érkezett levélcsomagot)? Ilyenkor legjobb, ha eltárolod őket egy állományba a hálózati ellátó gépen és utána letöltöd azt.

Ha a pine levelezőprogramot használod, akkor hívd elő a levelet és nyomd meg az "e" gombot. A program megkér, hogy adj meg egy nevet a "home" alkönyvtárban. Ha a mentés megtörtént, menj rá a következő levélre és ismételd meg ezt az eljárást. Amikor készen vagy, lesz egy nagy file a saját alkönyvtárban, amit le tudsz tölteni. Ne feledd, hogy ha ilyet csinálsz, akkor a pine az elmentett levelet töröltnek tekinti, s ezért, ha meg akarod azt őrizni a postafiókban is (mondjuk, hogy reagálj rá), válaszolj az "N" betűvel, amikor kilépsz a pine-ből és az megkérdezi, hogy eltávolítsa-e a töröltnek jelölt leveleket.

Ha az elm programot használod, akkor viszont az "s" parancsot add ki akár a levélen belül, akár akkor, amikor a kurzor az illető tételre mutat a levelek listájában. Erre valami ilyesmit kapsz:

```
=jdoe
```

ami a levél küldőjének az e-mail címéből egy részlet. Ha most leütöd az Entert, akkor ezzel elmentetted a levelet egy "jdoe" nevű file-ba a Mail alkönyvtárban. Ha valami más nevű állományba akarod eltárolni a "home" alkönyvtárban, akkor üsd le a Backspace gombot egyszer és írd be az új nevet (de az egyenlőségjel nélkül). Akárcsak a pine esetében, az üzenetek itt is törlésre lesznek bejelölve, ezt vedd figyelembe, ha meg akarod őket őrizni a postaládában is.

Mind a két esetben a leveleket tartalmazó állományt a Big Dummy Aktualizálás 2. részében ismertetett parancsokkal tudod letölteni.

2.2 Gopher file-ok megragadása

A gophereknél hasonló mechanizmus van az állományok elmentésére a "home" könyvtárba. Amikor el szeretnél tárolni egy dokumentumot vagy állományt, üsd le az "s" billentyűt a gopher menüben annál a tételnél, amelyikre szükséged van. A program ilyenkor javasol egy file-nevet. Vagy megnyomod az Entert, vagy a Backspace gombbal törlöd ezt, ha valamilyen más nevet szeretnél használni. Egy megjegyzés: ha a felajánlott név egy sornál hosszabb (ez gondot okozhat bizonyos típusú számítógépeknél, amikor megpróbálsz a file-t letölteni), akkor esetleg nem tudod azt teljesen visszatörölni. Ha ilyen helyzetbe kerülsz, akkor inkább lépj be az adott dokumentumba, add fel magadnak levélben és utána mentsd el egy állományba.

Van egy fontos eltérés a pine (vagy az elm) és a gopher program között a dokumentumok elmentésekor. A levelezőprogramokkal szemben, a gopher nem teszi hozzá az elmentett anyagokat egy már létező állományhoz; ehelyett felülírja azt. Szóval, ha mondjuk három tétel van egy gopher menüben, amiket el szeretnél tárolni, akkor ügyelj rá, hogy ezeket három különböző néven rakd el.

2.3 Állományok feltöltése

Ha fel szeretnél küldeni egy állományt a Unix rendszerű kiszolgáló gépedre, akkor először is tudatnod kell a távoli géppel és a sajátoddal is, hogy egy file-t szándékozol átvinni. Először a nagygépet értesítsd, hogy fogadja az állományt. Ehhez egy Zmodem típusú átvitelnél ezt kell beírni a Unix parancssornál:

```
rZ
```

Ezután add meg a szükséges parancsokat a saját számítógépeden a Zmodem szerinti feltöltéshez. Az Xmodem és az Ymodem esetében a Unix parancs az "rx" és az "rb".

Akárcsak a letöltésnél, ebben az esetben is (többnyire) megadhatod a két számítógépnek, hogy átvitel közben automatikusan konvertálják át az ASCII állományoknál a sorok végét, úgy, hogy használod az -a opciót. Például:

```
rZ -a
```

2.4 A MIME nyelve

Az Everybody's Guide to the Internet (korábbi nevén a Big Dummy's Guide to the Internet) 9. fejezetében már láttuk, hogy hogyan kell az uuencode és az uudecode programokat használni bináris file-ok (táblázatkezelők állományai, képek és más hasonló) e-mail útján való küldésére. Ez a megoldás működik, de elég nehézkes az eljárás. Az elmúlt években azonban kifejlesztették a Multi-purpose Internet Mail Extensions (MIME) szabványt, amivel ezeknek az állományoknak az elektronikus postázása nagyon könnyűvé vált.

Ha már használtad például a munkahelyeden a cc:Mail vagy a Microsoft Mail levelezőrendszert, vagy szoktál telefonos BBS rendszereket hívni, akkor bizonyára ismered az állománycsatolás (file attachment) funkciót — megírsz egy levelet és utasítod a számítógépet, hogy csatoljon hozzá még egy file-t is. A MIME lényegében ennek a megoldásnak az internetes megfelelője. Az egyetlen szükséges feltétel az, hogy a címzett oldalán is kell egy MIME-képességű levelezőprogram; egyébként problémák lehetnek (és ekkor kénytelen vagy mégis az uuencode-ra fanyalodni).

A MIME-hoz a Unix gépeken valószínűleg a legjobb a pine programot használni — ezzel nagyon egyszerű a dolog. Mondjuk, hogy éppen most töltöttél fel egy grafikus állományt, amit el szeretnél küldeni a barátodnak. Hívd elő a pine-t és kezdj el egy új levelet készíteni. Amikor a kurzor még a fejrészben van (vagyis azon a területen, ahová az illető e-mail címét is írod), üsd le a Ctrl/J gombot. A program megkérdezi a csatolni kívánt file nevét. Gépeld be ezt a nevet (vagy az elérési útvonalat is, ha a file nem a "home" alkönyvtárban van) és már kész is! Most már megírhatod az üzeneted a barátodnak és elküldheted a szokásos módon (csak most egy csatolt állomány is megy vele).

Feltételezve, hogy a címzett is a pine programot használja, amikor megkapja az üzenetet, az egyik lehetősége a Ctrl/V gomb lenyomása lesz. Ha kiadja ezt a parancsot, akkor a program megkérdezi tőle, hogy meg akarja-e nézni vagy inkább elmenti a csatolt állományt. Amennyiben az egy bináris állomány, akkor az "s" gombot ajánlatos megnyomnia (save) és meg kell adnia, hogy milyen név alatt akarja elmenteni a csatolt részt. Miután kilépett a pine rendszerből, letöltheti magának ezt az állományt — és nem kell vacakolnia az uudecode programmal a visszakódoláshoz.

Már egy csomó cég árul olyan szoftvereket, amelyekkel a más levelezőrendszereket használók is tudnak küldeni és fogadni MIME típusú csatolt állományokat. Szóval, ha úgy tervezed, hogy olyan valakivel akarsz bináris állományokat cserélni, aki valamilyen speciális rendszert használ (pl. egy cc:Mail felhasználóval), akkor előbb kérdezd meg tőle, hogy az ő programja tud-e fogadni MIME állományokat. Ez mindkettőtök életét jelentősen megkönnyítheti.

3. Nem találkoztunk mi már? Tömeges postázás fertőzi a Usenetet

A Hálózat, mint "információs autópálya" hasonlat és a körülötte csapott hírverés már kezdi éreztetni a hatását és ez egyre jobban fárasztja a hálózati polgárokat. Néhány hónapja mindinkább növekszik a Useneten a "tömeges postázás" nevű fertőzés és nincs jele annak, hogy ez a folyamat lelassulna. Ehhez vedd még hozzá az e-mailen terjesztett reklámok számának folyamatos emelkedését (a te hűséges Dummy szerződ csak az

elmúlt hetekben is több ilyen kéretlen hirdetést kapott, melyekben többek között arra biztatják, hogy béreljen magánnyomozót, vagy vegyen eredeti szovjet rubelt) és akkor megérted, hogy miért lesznek egyesek egy kicsit idegesek.

A Useneten mindig is voltak emberek, akik nagy számban postáztak üzeneteket olyan hírcsoportokba, melyeknek semmi közük nem volt a levél témájához. Az egyetemi hallgatók például néha azt hiszik, hogy a világ többi részét is érdekli az, hogy mondjuk felemelték a tandíjukat. De ezt igyekeztek lehetőleg tisztességes módon csinálni, a "keresztpostázással", ami azt jelenti, hogy mindegyik szolgáltató gép csak egyetlen példányban kapja meg a levelet és az olvasók is rendszerint csak egyszer találkoznak vele.

De mostanában olyan emberekkel lehet találkozni, akik külön-külön leveleket küldözgetnek nagy tömegben több ezer Usenet hírcsoportnak, Internet és Bitnet levelező listának. Ez hatalmas mértékben megnöveli a terhelést egyes Internet gépeken (pl. az egyik fickó, aki ez év januárjában azért csinált egy ilyen akciót, hogy bejelentse a közelgő világvégét, egyedül 6 megányi levelet zúdított rá egyszerre a szolgáltató gépekre) és azt is jelenti, hogy ugyanazt az üzenetet minden egyes általad olvasott newsgroupban újra és újra megtalálsz.

Egy ügyvédi iroda Phoenixben (Arizona) megcsinálta ezt a trükköt áprilisban, hogy a bevándorlási ügyekben szerzett állítólagos szakértelmüket hirdessék. Szoktad olvasni a varrással foglalkozó alt.sewing hírcsoportot? Akkor láttad a reklámjukat. Érdekelnek a New Englanddal kapcsolatos kérdések, amiket az ne.general csoportban szoktak megvitatni? Akkor láttad a reklámjukat. Valami Bill Gates ellenes dumát kerestél az alt.fan.bill-gates anyagok között? Találd ki, mit láttál helyette? Az ügyvédi iroda júniusban még meg is ismételte az akcióját, igaz, most kevesebb newsgroupban.

Mit lehet itt csinálni? A Hálózatban az egyik legjobb dolog, hogy nagyon könnyű visszavágni. Alig 24 óra alatt a fenti cég és az a hálózati gép, amit a leveleik feladására használtak, valami 200 megabyte mennyiségű tiltakozó levelet kapott, ami elegendő arra, hogy többszörösen összeomoljon tőle a kiszolgáló gép (ezért persze egyrészt kár volt, mert a gép rendszerfelügyelői már gyorsan visszavonták az ügyvéd hozzáférési jogát a hálózati etikett ilyen durva megsértése miatt). Ha valami ilyesmivel találkozol, csak üsd le az "r" gombot a válaszoláshoz és írd meg (természetesen udvariasan), hogy szerinted a Usenet nem alkalmas hely a reklámanyagok ("junk mail") terjesztésére. Nem lesz egyedül — emberek ezrei fognak csatlakozni hozzád és küldenek majd hasonló tiltakozásokat (sajnos nincs rá garancia, hogy ez a módszer mindig beválk — az ügyvédi iroda például közölte, hogy rövidesen megismétlik a csínytevésüket, mert az online hirdetésük olyan sok új ügyfelet eredményezett).

Az egyetlen dolog, amire ajánlatos ügyelned, hogy a válaszodat ne a Usenet hírcsoportnak küldd, mert ezzel csak még nagyobb szemetet csinálsz, amin aztán a többieknek át kell gázolniuk. Ha meg szeretnéd vitatni a "spamming" jelenségét (az elnevezés arra a látványra utal, ahogy a falhoz vágott rózsaszínű löncshús mindenfelé szétfröccsen), akkor erre az alt.current-events.net-abuse a megfelelő hely, amit röviddel az ügyvédek támadása után hoztak létre.

A jövőben talán van rá remény, hogy kevesebbet fogsz látni az ilyen típusú levelekből. A "spam-watchers" ("löncshús-figyelők") önkéntes hálózata olyan módszereket talált ki, amikkel a tömeges postázások az egész világon az összes gépen letörölhetőek. Most viszont egyesek azt kérdezik, hogy, bár az ilyen tömeges törlés jó megoldás lehet ezeknél a korai eseteknél, de hogyan lehet megakadályozni, hogy valaki hasonló módon

megsemmisítsen olyan, nem tömegesen postázott leveleket is, amiknek a tartalmát ő esetleg sértőnek vagy nem szimpatikusnak találja? Ezek a témák valószínűleg még sokszor előjönnek majd az alt.current-events.net-abuse és a hozzá hasonló hírcsoportokban.

4. Egy e-mail tanács neked címezve

Egy e-mail tanács néhány szóban: vigyázz a leveleid címzésénél! Az adamg@world.std.com nem ugyanaz az ember, mint az adam@world.std.com. Egyetlen hiányzó betű és nem a megfelelő személyhez megy az üzeneted — vagy elvész az éterben.

5. Online városi legendák: itt egy újabb

Előbb vagy utóbb eléd kerül a Useneten Dave Rhodes hírhedt levele a könnyű pénzkeresetről, MAKE.MONEY.FAST címmel. És nem sokkal ezután fogsz találni egy másikat, melyben a Nieman-Marcus, vagy egy bizonyos Mrs. Fields, vagy a Waldorf-Astoria titkos torta/sütemény receptjét közlik, amit valaki szándékosan árul el és terjeszt mindenfelé, mert állítólag egy csomó pénzt számoltak fel neki az eredeti receptért, amikor elkérte azt. Téves, téves, téves! A fenti vendéglátóhelyek egyike sem tett ilyesmit (és nincs is olyan süteményféleség, hogy Waldorf Red Velvet Cake, legalábbis a Waldorf-Astoria nem szolgál fel ilyet). De annyit megér a dolog, hogy itt közöljük az állítólagos Nieman-Marcus/Mrs. Fields-féle titkos süteményes receptet:

2 csésze vaj	4 csésze liszt
2 teáskanál szódabikarbóna	2 csésze cukor
5 csésze zabliszt **	70 dkg csokoládétörmelék
2 csésze barna cukor	1 teáskanál só
1 20 dekás Hershey csoki (reszelve)	4 tojás
3 csésze vagdalt dió	1 teáskanál vanília (ízlés szerint)
2 teáskanál sütőpor	
- ** Mérd ki a zabdarát és egy darálóval őröld finom porrá.

Keverd ki a vajat a kétfajta cukorral.

Tedd hozzá a tojásokat és a vaníliát; keverd össze a liszttel, a zabliszttel, a sóval, a sütőporral és a szódabikarbónával.

Add hozzá a csokitörmeléket, a Hershey-t ("tibicsoki"-szerű táblás csokoládé – a ford.) és a diót.

Formázz golyókat belőle és helyezd őket egy sütőlapra, kb. 5 centiméter távolságra egymástól.

Kb. 200 fokon kell sütni, 10 percig. 112 sütemény lesz belőle.

6. A faxolás könnyebb lett

A TPC, vagyis azok a fickók, akik az ingyenes Internet-fax átjárót üzemeltetik, nemrég jelentősen leegyszerűsítették a fax berendezésekre való levélküldés módját. Emlékezhetsz rá az Aktualizálás 2. részéből, hogy elég sokat kellett vacakolni a fax számokkal, hogy szabályos Internet címekké alakítsd őket. Most már erre nincs szükség. Itt egy példa az újfajta címzésre az 1 (212) 555-1234 számú fax készülék esetében:

remote-printer.John_Doe/5th_floor@12125551234.iddd.tpc.int

Figyeld meg, hogy a számnál az ország nemzetközi hívószámával kell kezdened. És emlékezz arra is, hogy a TPC még nem ér el a világ minden részére. A jelenleg lefedett területekről úgy tudsz egy listát kérni, hogy írsz egy levelet a tpc-coverage@town.hall.org címre. Még egy megjegyzés: a Digital Chicken, az Aktualizálás 2. részében említett ontarioi fax szolgáltató, abbahagyta az ingyenes fax-továbbító szolgáltatását.

7. Nyilvános Internet ellátók

ILLINOIS

Chicago. WorldWide Access, (312) 282-8605. Havi díj: \$19.50; \$25 havonta SLIP/PPP hozzáféréssel. Tel.: (708) 367-1870.

Vernon Hills. WorldWide Access, (708) 367-1871. Havi díj: \$19.50; \$25 havonta SLIP/PPP hozzáféréssel. Tel.: (708) 367-1870.

7.1 Ausztrália

CANBERRA

Canberra. InterConnect Australia. Belépés: \$95; havi díj: \$20, plusz 15 cent percenként, \$1 egy megabyte file letöltése FTP-vel. A modemes hívószámokat ezeken a telefonszámokon kell megkérdezni: 008 818 262 vagy 03 528 2239.

NEW SOUTH WALES

Sydney. InterConnect Australia. Lásd Canberra alatt.

Sydney. DIALix Services, (02) 948-6918. Belépéshez használható azonosító: guest. Évi díj minimuma: \$80; 1 cent percenként, plusz 1 cent minden 1,000 byte Internet forgalom után.

QUEENSLAND

Brisbane. InterConnect Australia. Lásd Canberra alatt.

SOUTH AUSTRALIA

Adelaide. InterConnect Australia. Lásd Canberra alatt.

Adelaide. APANA, (08) 373-5485. Belépéshez használható azonosító: guest. Éves díj: \$65.

VICTORIA

Melbourne. InterConnect Australia. Lásd Canberra alatt.

WESTERN AUSTRALIA

Perth. InterConnect Australia. Lásd Canberra alatt.

Perth. DIALix Services, (09) 244-3233. Évi díj minimuma: \$80; 1 cent percenként, plusz 1 cent minden 1,000 byte Internet forgalom után.

7.2 SZT

Az itt felsorolt ausztrál szolgáltatók a Zik Saleeba által készített listából származnak. Ennek a katalógusnak a legfrissebb változatát (amiben az e-mail és a Usenet elérést

kínáló rendszerekről is vannak infók) az ftp/ncftp programokkal vagy a World-Wide Web segítségével tudod elérni.

Az első esetben kapcsolódj rá az archie.au című gépre. Nézz be a usenet/FAQs/alt.internet.access.wanted directory alá és ott a Network_Access_in_Australia_FAQ nevű állományt keresd. A másik lehetőség az, hogy a WWW klienseddel rámutatsz erre a címre: <http://www.cs.monash.edu.au/~zik/netfaq.html>.

8. A hónap információforrásai

8.1 A világ hírei

A Norwaves egy heti rendszerességű összeállítás a norvég napilapok híreiből, amit a Norwegian Ministry of Foreign Affairs készít. Az előfizetéshez küldj egy levelet erre a címre:

listserv@nki.no

A "Subject:" sort hagyd üresen. A levélbe ennyit kell írni:

SUBSCRIBE NORWAVES Saját_Név

8.2 Levelező listák

Az ESAPRESS a European Space Agency által kiadott űrkutatási témájú sajtóközlemények terjesztésére szolgáló lista. A feliratkozáshoz erre a címre írd:

listserv@esoc.bitnet

A "Subject:" sort hagyd üresen. A levélbe ennyit kell írni:

SUB ESAPRESS Saját_Név

A Bits and Bytes egy havonta megjelenő összeállítás a számítógépes iparral kapcsolatos hírekből és véleményekből, amit Jay Machado készít. Az előfizetéshez küldj egy levelet erre a címre:

listserv@acad1.dana.edu

A "Subject:" sort hagyd üresen. A levélbe ennyit kell írni:

SUBSCRIBE bits-n-bytes

8.3 World-Wide Web

Kína

<http://www.ihep.ac.cn:3000/ihep.html>

Ez a Kínai Népköztársaság első Internet kapcsolódási pontja, melyet a Beijingben levő Institute for High Energy Physics üzemeltet. A WWW rendszerük első lapján információk vannak erről a nagyenergiájú fizikával foglalkozó kutatóintézetéről és arról, hogy hogyan lehet a kínai tudósok e-mail címeit megtudni, meg hasonlókról. Ha lejjebb mégy, akkor megtalálod a China Home Page lapot, ahol például a kínai tartományokról találsz infókat (a "Chinese Regional Information" címszó alatt),

valamint a Beijingben működő külföldi cégek címeit és telefonszámait is megnézheted.

Étkezés

<http://www.osf.org:8001/boston-food/boston-food.html>

Ha éhes vagy és Bostonba indulsz éppen, akkor feltétlenül nézd át Ellis Cohen ismertetőit és híreit a Boston környékén működő mintegy 500 étteremről. Az ismertető a konyha típusa és földrajzi hely szerint is csoportosítva vannak.

<http://gsb.stanford.edu/goodlife/home.html>

A "Guide to the Good Life" című anyag egy hasonló összeállítás a San Francisco déli részén található vendéglátóipari helyekről.

Pénzügyek

<http://nearnnet.gnn.com/gnn/meta/finance/index.html>

Ez a Global Network Navigator nevű rendszer legújabb "meta" gyűjteménye a személyi pénzügyekkel kapcsolatos dokumentumokról és egyéb információkról.

Rotary Klub

<http://www.tecc.co.uk/public/PaulHarris/>

Itt több információt találsz erről a világméretű szervezetről, mint amire valaha is szükséged lesz.

8.4 Gopher

Színesbőrűekkel kapcsolatos tudományok

umslvma.umsl.edu

A főmenünél válaszd ki a "Library", majd a "Subjects" és a "Black Studies" menüpontokat. Itt mindenféle dokumentumokat és katalógusokat találsz a négerkérdésről az USA-ban, valamint mutatókat más, negrisztikával foglalkozó gopherekre.

Jog

wld.westlaw.com

A Westlaw's Legal Directory segítségével több ezer amerikai jogi szervezet, ügyvédi iroda és állami hivatal adatai között tudsz keresni.

8.5 Telnet

Kormányzati ügyek

cap.gwu.edu

A General Accounting Office, az USA Kongresszusának felügyelő szerve, újabban naponta tesz közzé információkat a jelentéseiről (a jelentések teljes szövegét is megrendelheted, de ezért már fizetni kell). Miután rákapcsolódtál erre a gépre, a belépési azonosítónak a "guest", a jelszónak pedig a "visitor" szót add meg. A főmenünél írd be: go gao

Zene

cdconnection.com

Itt CD-ket tudsz rendelni online.

8.6 FTP

Utazás

ftp.cc.umanitoba.ca

A rec-travel directory alatt van egy útibeszámolókból és utazási tanácsokból álló gyűjtemény, melyet földrajzi helyek szerint csoportosítottak. A Brian Lucas által aktualizált online-info nevű file további, utazással kapcsolatos információforrásokat sorol fel az Interneten.

9. Változások/hibajegyzék

Az Arthur McGee lista (ami a négerekkel és afrikaiakkal kapcsolatos információforrásokat sorolja fel) elérési útvonala hibás volt a Big Dummy Aktualizálás 2. részében (mert egy bizonyos Big Dummy Update szerkesztő rossz viszonyban van a billentyűzetével). A helyes ftp útvonal a következő: az ftp.netcom.com gépen a pub/amcgee/african/my_african_related_lists nevű állományt kell keresni.

Az eredeti kalauz 10. fejezetében szereplő Tico Times (Costa Rica) e-mail cím rossz. Ennek kellett volna lennie: ttimes@huracan.cr.

10. Infó a kapcsolatfelvételhez

Az Everybody's Internet Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki. A legfrissebb és a régebbi számok az ftp.eff.org nevű gép anonymous ftp archívumában érhetőek el a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates directory alatt. A gopherrel a gopher.eff.org címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd az "EFF Net Guide" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: http://www.eff.org/pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates/

Ha egy másolatot szeretnél az EFF Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel vagy az ncftp-vel kapcsolódj rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána az "EFF Net Guide" menüket. Itt különböző változatokat találsz az egyes számítógéptípusokhoz. A netguide.eff nevű file az általánosan használható ASCII verzió.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhető. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írd. Adam Gaffin az adamg@world.std.com címen érhető el.

Everybody's Internet Update is copyright 1994 by the Electronic Frontier Foundation, Washington, D.C.

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS

4. rész, 1994. július

Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa

Tartalom

1. Amerikai utazgatás egy virtuális Chevrolettel /209

1.1 Az út /210

1.2 SZT /216

2. Nyilvános Internet ellátók /216

3. Változások/hibajegyzék /217

4. Infó a kapcsolatfelvételhez /217

1. Amerikai utazgatás egy virtuális Chevrolettel

Most júliust írunk, Bostonban fűledt meleg van és az agyam felforrt. Szóval ebben a hónapban nem veszünk új anyagot gyerekek. Inkább ugorjunk be egy autóba, kurblizzuk be a motort és menjük egy kis kocsikázásra! A fenébe is, a kocsi a szervizben van (megint az a generátor)! Nos, szerencsére 1994-et írunk és el sem kell hagynod a barlangodat, ha utazni akarsz. Húzd magad elé a billentyűzeted, hívd fel a helyi hálózati szolgáltató gépet és lássuk csak mit tud ez a kis aranyos!

Először el kell döntenünk, hogy hová menjünk és mit csináljunk. Mondjuk száguldjunk el a wiretap.spies.com gopherhez, hogy felvegyünk egy példányt Hans L'Orange "Tourist Traps in the U.S." című prospektusából. Ez egy katalógus azokról a látnivalókról, melyek Amerikát híressé teszik; olyan turistacsalogató dolgokról, amik előtt csak állsz és bámulsz, s azt mondod: "Hé, Anya ezt nézd meg!" — mint például a világ legnagyobb spárgagombolyagja vagy a világ második legnagyobb külfejtéses kotrógépe. Miután rákapcsolódtál a gopherre, válaszd ki az "Online Library", az "Articles", a "Journeys and Travels" és végül a "Tourist Traps in the U.S." menüpontokat.

Nagyszerű dolog lenne Mike Wilkins, Ken Smith vagy Doug Kirby helyében lenni. Ezek az emberek abból élnek, hogy leírják, hogyan autózzák körbe az országot ilyen csodákat keresve. A "Roadside America" szerzői ismét úton vannak, egy "Hypertour '94" nevű körúton. A Wired magazinnak köszönhetően te is követheted őket a Hálózaton át, amint dicshimnuszokat zengenek olyan emberek kőépítményeiről, akik még azt hitték, hogy a Föld belül üres, és más hasonlókról. A World-Wide Web nézegetőddel a <http://wired.com/Hotwired/roadside/index.html> címre mutass rá. Ja, és a végén ne feledd el magaddal vinni emlékébe az ajándék zászlócskát.

A "Travels with Samantha" egy férfi és egy Powerbook gép története, közös utazásuk leírása keresztül Észak-Amerikán. Vigyük magunkkal Philip Greenspannak ezt a klasszikus online útikönyvét is. A WWW-val a <http://martigny.ai.mit.edu/samantha/travels-with-samantha.html> címen érhető el.

Beszállás!!! Rosszul leszel az autózástól? Mi lenne, ha vonattal mennél? Az Amtrak vasúti menetrendje a gopherrel a gwis.circ.gwu.edu gépen tanulmányozható. A főmenünél válaszd a "General", majd az "Information" és a "Train Schedules" menüpontokat.

Vagy, ha gyorsan szeretnél odajutni (bárhol is legyen a cél), akkor keresd ki a légitársaságok ingyenes telefonos információszolgálatait a gopherrel a cs4sun.cs.ttu.edu címen. A főmenünél válaszd ki a "Reference Shelf", majd az "Airlines" és a "Toll-free Numbers" menüket.

A "Route 66" is bejárható (végig Belgiumon). A Web klienssel mutass rá a <http://www.cs.kuleuven.ac.be/~swa/route66/main.html> címre.

Kanadát is bebarangolhatod Antigonishtól (Nova Scotia) Vancouverig anélkül, hogy fel kellene állnod az asztalodtól. A WWW programmal a <http://www.cs.cmu.edu:8001/afs/cs.cmu.edu/user/clamen/misc/Canadiana/Travelogue.html> címet kell hívni.

Végül, mielőtt nekiindulnánk, valószínűleg érdemes megnézni az időjárást. Gopherezzünk át tehát a wx.atmos.uiuc.edu gépre és a főmenünél válasszuk ki a "States" menüpontot az USA területére érvényes időjárásjelentésekhez és -térképekhez, vagy a "Canada" menüpontot a kanadai meteorológiai adatokhoz.

És most: VÁR A MESSZESÉG! (Aladár, hagyd abba a nővéred püfölését, nem érdekel, hogy ő kezdte!)

1.1 Az út

ALASKA

A University of Alaska egy csomó alaszakai témájú információs anyagot tárol a gopherén (többet, mint amire valaha is szükséged lesz), az alaszakai madaraktól kezdve a fagyhalálig. Hívd fel a gopherrel az info.alaska.edu címet és a főmenünél kérd az "Information about Alaska" menüpontot.

ARIZONA

Visszatértünk a wiretap.spies.com gépre, ezúttal Mark Leeper Arizona és New Mexico államokról szóló útleírásáért, amiben — mint sejthető — részletesen beszámol e két délnyugati államban tett utazásairól.

Frissebb információk az RDT Systems és a Network's Virtual Tourist Project anyagai között található. Itt mindenféle érdekesség van a látványos helyektől kezdve a Phoenixben való vásárlási lehetőségekig. Külön hangsúlyt kaptak az állam legnagyobb városainak idegenforgalmi látványosságai; pl. Phoenix, Tucson és Flagstaff (Yuma bemutatását a közeljövőre ígérik). A <http://www.rtd.com/arizona/textlist.html> címre kell mutatni a WWW klienssel.

Arne Henden "Grand Canyon Guide" összeállításából megtudhatod, hogy mire érdemes figyelni, ha erre a helyre tervezel egy kirándulást. Az útikalauz az ftp.cc.umanitoba.ca címről tölthető le anonymous ftp-vel, a [/rec-travel/north_america/usa/arizona/grand_canyon.henden](http://rec-travel/north_america/usa/arizona/grand_canyon.henden) állományt kell keresni.

CALIFORNIA

Itt a legfontosabb idegenforgalmi információs központ a "Virtual Tourist-California", ami pont ott van, ahol az információs "autópálya" átszeli az államhatárt. Kérhetőek jelentések a forgalomról és az utak állapotáról, térképek, fotók a világítótornyokról, listák az idegenforgalmi látnivalókról és tennivalókról, és egy egérkattintással egy sor kaliforniai múzeumba is be lehet nézni. A Web nézegetővel a <http://www.research.digital.com/SRC/virtual-tourist/California.html> címre kell mutatni.

Vitorlát fel, balfácánok! A SurfNet az egész világról szolgáltat információkat a szörfözéssel kapcsolatban, de jogosan van Kalifornia déli részén és foglalkozik elsősorban ezzel a partszakasszal. Itt mindent megtalálhatsz, klasszikus szállóvas képektől és a kaliforniai partokra vonatkozó hullám-előrejelzésektől kezdve a különböző szörf tippekig, sőt még a szörf-költészet alkotásait is elolvashatod. Menj az áramlattal a <http://sailfish.peregrine.com/surf/surf.html> bójáig a Web-en.

COLORADO

Az Internet Express segítségével naprakész lehetsz a Colorado Springs területén szervezett művészeti eseményekből. A gopherrel kapcsolódj rá a cns.cscns.com gépre. A főmenüből válaszd a "Gopher by Subject", majd az "Events in Colorado Springs/Denver" menüpontokat. Mozik, koncertek, színházak és más hasonló listáit találod itt.

A Colorado állammal kapcsolatos utazási tudnivalókéért szerezd be Ilana Stern útikönyvét, ami ftp-vel az ftp.cc.umanitoba.ca gépről tölthető le a [/rec-travel/north_america/usa/colorado/colorado](http://rec-travel/north_america/usa/colorado/colorado) útvonalon.

CONNECTICUT

Az Atlantic Computing Technology Corp. egy World-Wide Web rendszert üzemeltet erről az államról különböző turisztikai témájú információs anyagokkal a <http://maddie.atlantic.com/ct/intro.html> címen.

"Ha egy olyan tájra vágysz, ami nincs teleszórva felhőkarcolókkal és betonnal, akkor gyere el a Connecticut's Quiet Cornerbe." Ha esetleg nem is olyan erős benned ez a vágy, mint ahogyan azt Connecticut északkeleti részén a Kereskedelmi Kamara szeretné, akkor is érdemes valószínűleg körülnézned, hogy mit is lehet ezen a helyen csinálni. Mindenféle információt találhatsz erről a régióról a gopherrel a gopher.uconn.edu címen. A főmenünél válaszd az "Around and About UConn." és utána a "Quiet Corner – North-east Connecticut" nevű menüpontokat.

FLORIDA

Mit érne egy floridai utazás, ha nem állnánk meg egyszer-kétszer Disney bácsinál? Todd McCartney írt egy könyvnyi méretű útikönyvet "Very Unofficial Guide to Walt Disney World" címmel (egyébként, több online kiadás után azt mondja, hogy a következő változat már papíron jelenik meg). Anonymous ftp-vel az ftp.cc.umanitoba.ca gépen találd meg a [/rec-travel/north_america/usa/florida/disneyworld.mccartney](http://rec-travel/north_america/usa/florida/disneyworld.mccartney) útvonalon.

HAWAII

A "The Moon Travel Handbook" online verziója Hawaii látnivalóihoz kalauzol el és a Nagy Sziget hangjait is meghallgathatod. A Webbel a <http://bookweb.cwis.uci.edu:8042/Books/Moon/hawaii.html> címen érhető el.

Nem tehetsz egy rendes országjáró körutat anélkül, hogy legalább egy dinoszaursz kiállítást meg ne néznél. Szóval látogass el a "Honolulu Community College's Dinosaur Exhibit" című kiállításra a WWW-vel a <http://www.hcc.hawaii.edu/dinos/dinos.1.html> címen. És igen, itt van az információs autópálya előnye: úgy tudsz elautózni Hawaiiiba, hogy nem leszel közben vizes.

ILLINOIS

A University of Chicago gopherén a Hyde Park éttermeihez és a Szeles Város egzotikus vendéglőjéhez található útmutatók. Hívd fel a gopher.uchicago.edu gépet és kérd a "Chicago!" pontot a főmenüből.

A chicagói képtárakról és múzeumokról a gopherrel a nuinfo.nwu.edu címen kaphatsz egy listát. A főmenüből válaszd az "Entertainment" és utána a "Galleries" menüpontokat.

Chicago egy másik arcáról és éjszakai életéről a BiancaTroll's Smut Shack (nem, ez nem az, amire gondolsz) segítségével tájékozódhatsz. Elérhető a World-Wide Webbel a <http://www.psych.nwu.edu/biancaTroll/> címen.

INDIANA

Látogasd meg a könyvesboltokat, a színházakat és az éttermeket Bloomingtonban. Használd a Web kliensed az alábbi cím felhívására: <http://cs.indiana.edu/inds/localstuff.html>.

IOWA

Ha kíváncsi vagy Des Moines városára, akkor a WWW-vel megnézheted a <http://>

www.dsmnet.com/ címen. A város térképét is elrakhatod magadnak a virtuális kesztyűtartódba.

Mit lehet csinálni Iowa City-ben? Nos, hát vannak filmszínházak és megnézheted, hogy éppen mit adnak bennük és mikor, ha a gopherrel a chop.isca.uiowa.edu gépet felhívod. A főmenüből a "Local" és utána a "Movie Times" menüpontot kérd.

KENTUCKY

Egyeseknek a Kentucky Derby jelenti Kentucky-t. A legutóbbi verseny győzteseiről készült fotók a World-Wide Webbel ezen a címen nézhető meg: <http://guinness.inslab.uky.edu/~stevem/horses/pics/pics.html>.

LOUISIANA

A helybeliek ismerik igazán a legjobb – és a legrosszabb – helyeket a városban, nemde? Nézd meg, hogy New Orleans lakosai hogyan értékelik városuk nevezetes helyeit egy eredeti, "legjobb/legrosszabb" stílusú útikalauzban, ami ftp-vel az ftp.cc.umanitoba.ca gépen érhető el. A /rec-travel/north_america/usa/louisiana/new_orleans állományt kell keresni.

MARYLAND

Mark Steven baltimore-i útikönyve ftp-vel az ftp.cc.umanitoba.ca gépről szedhető le, a /rec-travel/north_america/usa/maryland/baltimore útvonalon át.

Penziók, szállodák és motelek listáját, valamint Chesterton/Kent County területére vonatkozó, a vadászati lehetőségeket bemutató anyagokat tudsz letölteni gopherrel a martha.washcoll.edu gépről. A főmenünél válaszd a "Selected Local, State, US & International Resources", majd a "Local" menüpontokat.

MASSACHUSETTS

Ellis Cohen "Boston Restaurant List" című összeállítása mintegy 500 étterem listáját és ismertetését tartalmazza Boston környékéről. A WWW-n a <http://www.osf.org:8001/boston-food.html> címen érhető el. Étterem ismertetőket a Boston Globe "Thursday Calendar" nevű rovatából e-mailen is kérhetsz. A drágább éttermeket bemutató cikkekről a request@globe.com címen kérhetsz egy listát. A "Subject:" sorba ezt írd: 555111. Az olcsó étkezőhelyek ismertetőiről is ezen a címen kapható lista, de ekkor az 555222 számot kell megadni.

Ha meg akarsz tudni, hogy mit lehet csinálni a jó öreg Cape Cod-on, akkor Cynthia Sellers "Cape Cod Travel Guide" című kalauzára van szükséged. Az anonymous ftp-vel hívd fel az ftp.cc.umanitoba.ca címet, majd hozd le a /rec-travel/north_america/usa/massachusetts/cape_cod útvonalon elérhető állományt.

MINNESOTA

Mielőtt északra fordulnál, előbb olvasd el a "Tízezer tó földjének" útvizszoenyairól szóló legfrissebb jelentést. A gopherrel kapcsolódj rá a wx.atmos.uiuc.edu gépre. A főmenüből kérd a "States", a "Minnesota", majd a "Road Conditions" menüpontokat.

NEBRASKA

Mit érdemes elmondani Nebraska államról? Azt, hogy lapos? Mi is ezt gondoltuk, amíg meg nem látogattuk a "Nebraska Travel and Tourism" gophert, ahol találtunk egy ügyes kis összeállítást "Nebraska Areas Where the Land Ain't Just Flat" címmel. Ennél a gophernél van az embernek leginkább olyan érzése, mintha kényelmesen gurulna az országúton egy 57-es évjáratú Chevróban. Még azoknak az útmenti emlékműveknek a részletes leírása is megtalálható itt, amiknél mindig meg szoktál állni, hogy megnézd őket, de persze kivétel nélkül olyan eseményekre emlékez-

tetnek, melyekről soha nem hallottál. De most nem kell kiszállnod az autódból — csak vedd el egy példányt a “Nebraska Historical Markers” című összeállítás 1. és 2. részéből, amik az államban található minden egyes útszéli jelzés teljes ismertető szövegét tartalmazzák.

Találsz még itt információkat a szálláslehetőségekről, az érdekes helyekről, valamint meghökkentő adatokat Nebraska idegenforgalmáról (a legtöbb turista Coloradóból érkezik Nebraska államba). Használd a gophert az unlv.mnml.edu gép felhívására. A főmenüből válaszd a “Selected Gopher Servers”, majd a “Nebraska Economic Development Gopher” és utána a “Nebraska Travel and Tourism Information” nevű menüpontokat.

Ja, és amikor mindent összeszedtél, ne felejtse el magadhoz venni és kitölteni a 110 (!) kvízkérdést tartalmazó “Nebraska Trivia Challenge” tesztlapot!

NEVADA

A University of Nevada segítségével tájékozott leszel a Reno és Las Vegas környékén történő eseményekről, bár utóbbi rendezvénytárában inkább jazz és más hasonló koncertek vannak, s nem annyira Wayne Newton. A Renoval kapcsolatos információk a gopherrel érhetőek el a gopher.scs.unr.edu gépen, az “Events” pontot kell kérni. Las Vegas hírei a WWW-vel nézegethetők a <http://www.unlv.edu/events/index.html> lapon.

Allergiában szenvedsz? Akkor érdemes megnézned a Clark County Health District “Pollution/Pollen Report” című anyagait, mielőtt útnak indulnál Las Vegasba. A World-Wide Web segítségével kapcsolj át a <http://www.unlv.edu/CCHD/> címre.

NEW HAMPSHIRE

Színházi műsorok és egyéb előadások időpontjait nézheted meg az Upper Connecticut Valley régió területén a gopherrel a gopher.dartmouth.edu címen. A főmenünél válaszd ki a “The Community”, majd az “Upper Valley Performing Arts Calendar” menüpontokat.

NEW JERSEY

Princeton, ez az érdekes kis város, az Egyetem köré épült. Ha a gopherrel felhívod a pucc.princeton.edu címet, megtudhatod, hogy mit lehet itt csinálni és hol lehet lakni. A főmenünél kérd a “Travel and Visitor Information” pontot.

NEW MEXICO

Ez az útikalauz nem a szüleidnek szól. De azért szerezz be egy példányt a “Strange but True Southwest - Weird Sights of Arizona and New Mexico” című összeállításból anonymous ftp-vel az <ftp://cc.umanitoba.ca> gépről. A [/rec-travel/north_america/usa/arizona/az-nm-sights](http://rec-travel/north_america/usa/arizona/az-nm-sights) file-t kell keresni.

NEW YORK

A “The NYC - Net Person’s Guide to NYC” című anyag pontosan az, amire a címe utal. Mindenféle útmutatókat találsz itt a bároktól a könyvesboltok és a színházak listájáig. Van például egy file a lezárt metróalagutakról és -vonalakról; vagy egy másik, ami a legfontosabb “túlélési” tudnivalókat tartalmazza New York városára vonatkozóan. A gopherrel kapcsolódj rá a quartz.rutgers.edu gépre (ami egyébként a folyó másik oldalán van New Jersey-ben) és a főmenünél válaszd a “NYC” menüpontot.

De New York nem ér véget Westchester vonalánál. Ha meg akarod tudni, hogy mi történik Albany körzetében, akkor gopherezz el az uacs2.albany.edu címre. A

főmenünél válaszd az "Albany/Tri-Cities Regional Information" menüpontot, ahol információk vannak a helyi nevezetességekről.

Az állam második legnagyobb városának, Buffalonak is szép sziluettje van messziről. A World-Wide Web programmal megnézheted a róla és New York állam nyugati részének egyéb épületeiről készült fotókat GIF formátumban az <ftp://wings.buffalo.edu/hh/wny/images> címen.

NORTH CAROLINA

Mindent megtudhatsz a North Carolina területére eső Smoky Mountains hegláncról a WWW-vel a <http://www.nando.net/smokies/smokies.html> lapon.

A University of North Carolina egy online múzeumot készített az amerikai Délről. A World-Wide Webbel tudsz eljutni ide, a http://sunsite.unc.edu/doug_m/pages/south/south.html címen.

A http://www.rti.org/local_info/lodging.html című Lodging WWW címen viszont a Research Triangle Park területére vonatkozóan találsz információkat a szállás, étkezési, vásárlási és szórakozási lehetőségekről.

Tájékozódj, mielőtt elindulsz! A Webbel megtudhatod, hogy mely utakat zárják le részlegesen vagy teljesen javítás miatt. Nézd meg a <http://itre.uncecs.edu/dot/projmap.html> lapot.

OREGON

Oregon állam egy gopheret üzemeltet, ahol például a helyi vadász és horgász lehetőségekről találsz információkat. A gopher.or.gov gépet hívd fel és a főmenüből válaszd a "Quality of Life", a "Recreation", majd a "Hunting" vagy a "Fishing" menüpontokat.

Oregonban egy csomó nagy fa van. És az ottaniak nagyon büszkéek is rájuk. Nyilván van valahol egy hivatalos "Országos Nagy Fa Nyilvántartás" és ez az állam biztos valahol a lista élén áll. A gopher.or.gov gépen ezekről a fából való oregoniakról is sok mindent megtudhatsz. A főmenüben kérj a "Government", a "Natural Resources", a "Department of Forestry" és végül a "Big Trees" menüpontokat.

RHODE ISLAND

A Brown University gopherén több tonnányi információs anyag van mind a helybéliek, mind a turisták számára, az eseménynaptártól kezdve a tengerparti fürdőhelyek, éttermek, szállodák, panziók és egyéb listájáig. A gopherrel mutass rá a gopher.brown.edu gépre és a főmenüből válaszd a "Providence Local and Regional Information" pontot.

Megtudhatod, hogy mi történik a Roger Williams Parkban és Állatkertben vagy a Cormack Planetáriumban Providence-ben, ha a Webbel meghívod a http://ids.net/~cormack_pl/rw.html címet.

Ha tippeket akarsz kapni a helyi lakosoktól (például: "Hogyan kell kávészörpöt csinálni?"), akkor hagyj egy üzenetet az [alt.rhode-island newsgroup](http://alt.rhode-island.newsgroup)-ban a Useneten.

SOUTH CAROLINA

A festői tájakon átvezető út, a Cherokee Foothills Scenic Highway érdekességeit mutatja be a <http://www.clemson.edu/~barryj/bunky.html> WWW oldal.

TENNESSEE

Beiratkozhat a "Smoky Mountain Field School 1994" szabadegyetemre a Webbel a <http://www.ce.utk.edu/smoky.html> címen.

TEXAS

A texasi konyhaművészet nemcsak grillező mártással leöntött bordát jelent. A "tudatos táplálkozást" hirdető éttermekről Dallas/Ft. Worth területén az alábbi címen találsz listát és ismertetőket a Webbel: <http://gopher.metronet.com:70/1/North-Texas-Free-Net/Directs/Rests>.

Texas történelme a Rice University gopherén olvasható. A gopherrel kapcsolódj rá a riceinfo.rice.edu gépre. A főmenüből válaszd a "Texas", majd a "Texas History" menüpontokat.

UTAH

A University of Utah gophere az a hely, ahová az ide induló turistának érdemes információkért fordulnia. Gopherezz át a gopher.cc.utah.edu nevű gépre. A főmenünél kérd az "Off Campus Info" pontot. Válaszd a "Recreation" menüt, ha a helyi sípályákról vagy a boltokról akarsz tájékozódni. Vagy kérd a "State of Utah" menüt, majd — figyelmen kívül hagyva a Salt Lake City rendőrséget (ha nem éppen rájuk van szükséged) — válaszd ki a "Utah Travel Council" menüpontot, ahol mindenféle egyéb dologról vannak információk, köztük Panoramalandról is, ami valójában az állam egy festői részének a neve és nem valami csöpögős turista látványosság, mint aminek a neve alapján esetleg gondolnád.

VERMONT

Miért temetkezett egy bálna éppen Vermontba? A University of Vermont online kiállításán mindent megtudhatsz Charlotte-ról, a vermonti bálnáról. Vannak itt rövid szövegek és képek, melyek Lake Champlain környékének földtani történetét is bemutatják. Elérhető a WWW-vel a <http://www.uvm.edu/whale/whalehome.html> címen.

WASHINGTON, DC

Az American University gopherén megtudhatod, hogy mi újság a Smithsonian Intézetben és a National Zoo állatai között. Kapcsolódj a gopher.american.edu gépre és a főmenüből kérd az "About Washington DC & the Area." menüpontot.

WASHINGTON STATE

A "grunge rock" mellett Seattle a kávéjáról is híres. Megtudhatod, hogy hová járnak a helybéliek egy duplát meginni, ha szerzel egy példányt a "MotherCity Coffee: Reviews of Seattle Coffeeshouses" c. összeállításból a <http://www.seas.upenn.edu/~cpage/mothercity.html> WWW címről.

Seattle-ben azért mást is lehet csinálni a kávé szürcsölésén kívül. A gopherrel kapcsolódj a gopher.seattle.wa.us gépre. A főmenünél válaszd a "Destination Seattle" pontot és étterem, szórakozási és kulturális ajánlatokat fogsz találni sok egyéb mellett.

A tél még ooooolyan messze van. De készülj fel és tanulmányozd a sifutásra alkalmas helyeket Washington államban. A WWW nézegetőd irányítsd a <http://eskinews.eskimo.com/nordic/> címre.

WEST VIRGINIA

Dave Peyton egy író, aki szereti leírni azokat a dolgokat, amik különlegessé teszik ezt az államot. A cikkeit tartalmazó rovatot a http://pcn.proline.com/Dave_Peyton/dpeyton.html lapon találod a Weben.

WISCONSIN

"Milwaukee, Wisconsin — A Great Place on a Great Lake" a címe annak az

útikalauznak, ami bemutatja, hogy mit lehet itt csinálni. Az anonymous ftp-vel az ftp.cc.umanitoba.ca gépen találsz meg a /rec-travel/north_america/usa/wisconsin/milwaukee file-ban.

Ha Milwaukee étkezőhelyeiről kell egy lista, akkor a gopherrel kapcsolj át az alpha1.csd.uwm.edu gépre. A főmenünél válaszd a "Milwaukee Information", majd a "Restaurant Guide" menüpontokat.

WYOMING

Mike O'Brien csinált egy ismertetőt a Yellowstone Nemzeti Parkról és környékéről. A jól ismert helyen, az ftp.cc.umanitoba.ca gépen találsz meg a /rec-travel/north_america/usa/wyoming/yellowstone_geysers útvonalon az ftp-vel.

1.2 SZT

Brian Lucas készített egy csodálatos utazási témájú információforrást a Hálózaton; a rec-travel archívumot az ftp.cc.umanitoba.ca gépen. (Ha eljutottál idáig a szövegben, akkor bizonyára feltűnt, hogy több ajánlott útikalauz is innen származik.) Részletes utazási javaslatokat találsz itt az USA államaira, a kanadai tartományokra és más országokra vonatkozóan; útvonal ajánlatokat; fontos tudnivalókat turistáknak; és sok minden egyebet. Az anonymous ftp vagy ncftp segítségével hívd fel ezt a gépet és utána kapcsolj át a rec-travel directory-ba. Ha tudod a Mosaic-ot, a Lynx-et, vagy valamelyik más WWW nézegetőt használni, akkor az ftp://ftp.cc.umanitoba.ca/rec-travel/rec-travel.html lapra kapcsolj át és így a Web kezelőfelületét használva tudod nézegetni az anyagokat.

Az O'Reilly and Associates kiadó Global Network Navigator rendszerében is van egy hatalmas és egyre növekvő "utazási iroda", ahol különböző helyekről szóló útikalauzok vannak, valamint eredeti útibeszámolók (jelenleg éppen Jeff Greenwald történetei olvashatók Ázsia távoli tájain tett utazásáról). Egy World-Wide Web klienssel kapcsolj át a http://gnn.com címre és ott kiválaszthatod a hozzád legközelebb eső GNN szolgáltatást. Ezután válaszd a "Travel Center" funkciót.

Ha már a WWW-ről beszélünk: a fenti virtuális utazás Web változatát a http://www.std.com/NE/usatour.html címen tudod elérni.

Igen, tisztában vagyok veled, hogy kihagytam néhány helyet. Sajnos, vagy nincs sok érdekes dolog Delaware-ban, vagy senki nem tett fel semmit erről a helyről a Hálózatra. Ha te tudsz olyesmiről, akkor szólj!

2. Nyilvános Internet ellátók

NÉMETORSZÁG

Erlangen-Nuernburg. Free-Net Erlangen-Nuernburg, 09131-85-8111. Belépéshez használható azonosító: guest. Helyi elektronikus konferenciák és információs anyagok, hozzáférési lehetőség sok Internet információforráshoz és más Free-Net gépekhez az USA-ban és Kanadában. Német és angol nyelvű menük. A teljeskörű hozzáféréshez egy nyomtatott regisztrációs kártya kitöltése szükséges. A belépési díj: 2 DM. Tel.: 09131-85-2693.

MISSOURI

Springfield. Ozarks Regional Information Online Network, (417) 864-6100. Belépéshez használható azonosító: guest. Helyi elektronikus konferenciák és információs anyagok, hozzáférési lehetőség sok Internet információforráshoz és más Free-Net gépekhez az USA-ban és Kanadában. A teljeskörű hozzáféréshez egy nyomtatott regisztrációs kártya kitöltése szükséges. Tel.: (417) 837-5050, 15 mellék.

NEW YORK

Buffalo. Buffalo Free-Net, (716) 645-3085. Belépéshez használható azonosító: visitor. Helyi elektronikus konferenciák és információs anyagok, hozzáférési lehetőség sok Internet információforráshoz és más Free-Net gépekhez az USA-ban és Kanadában. A teljeskörű hozzáféréshez egy nyomtatott regisztrációs kártya kitöltése szükséges. Ingyenes.

UTAH

Salt Lake City. XMission, (801) 539-0900. Menük és Unix. A CSLIP/PPP protokoll használatáért nem kell külön fizetni. Az első hónapra \$5; minden további hónap \$19; hat hónapra \$102. Tel.: (801) 539-0852.

WASHINGTON STATE

Seattle. Seattle Community Network, (206) 386-4140. Belépéshez használható azonosító: visitor. Helyi elektronikus konferenciák és információs anyagok, hozzáférési lehetőség sok Internet információforráshoz és más Free-Net gépekhez az USA-ban és Kanadában. A teljeskörű hozzáféréshez egy nyomtatott regisztrációs kártya kitöltése szükséges. Ingyenes.

3. Változások/hibajegyzék

A könyv 1. fejezetében a GENIE hálózat felhasználóinak elérésére vonatkozó információ hibás volt. Ha elektronikus levelet akarsz küldeni valakinek a GENIE rendszerre, akkor az általános címzési forma ez: `user@genie.geis.com`.

A 9.4 fejezetben az `index` parancs használatát ajánlottam az `ftpmail` esetében egy directory tartalmának lekéréséhez. A `dir` vagy az `ls` valószínűleg megbízhatóbban működik.

Az A függelékben írtak alapján úgy tűnhetett, mintha a Simtel nevű szoftver archívum többé már nem lenne elérhető. Valójában most is használható, több ftp gépen is. Csak az a gép nem érhető el többé nyilvánosan, ami eredetileg otthont adott ennek a gyűjteménynek.

4. Infó a kapcsolatfelvételhez

Az Everybody's Internet Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki. A legfrissebb és a régebbi számok az `ftp.eff.org` gép anonymous ftp archívumában érhetőek el a `/pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates` directory alatt. A gopherrel a `gopher.eff.org` címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd az "EFF Net Guide" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: `http://www.eff.org/pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates/`

Ha automatikusan szeretnéd kapni az Aktualizálásokat, akkor küldj egy levelet a netguide-request@eff.org címre. A levélbe csak ezt írd: add net-guide (a nevedet és a címedet nem kell megadni).

Ha egy másolatot szeretnél az EFF Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel vagy az ncftp-vel kapcsolódj rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána az "EFF Net Guide" menüket. Itt különböző változatokat találsz az egyes számítógéptípusokhoz. A netguide.eff nevű file az általánosan használható ASCII verzió.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhetők. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írd. Adam Gaffin, az "Everybody's Internet Update" szerkesztője az adamg@world.std.com címen érhető el.

Everybody's Internet Update is copyright 1994 by the Electronic Frontier Foundation, Washington, D.C.

2. Nyitott interneti zónákban 4. Info a kapcsolódáshoz

NÉMETORSZÁG

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS

5. rész, 1994. augusztus
Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa

Tartalom

1. Hogyan keressünk embereket, helyeket és dolgokat az Interneten? /220
 - 1.1 Emberek /220
 - 1.2 Helyek /221
 - 1.3 Dolgok /221
 - 1.4 SZT /222
2. A virtuális Chevrolet megáll még néhány helyen /222
 - 2.1 California /222
 - 2.2 Michigan /223
 - 2.3 South Dakota /223
3. A hónap információforrásai /223
 - 3.1 Fogyasztói érdekvédelem /223
 - 3.2 Bűnözés /223
 - 3.3 Oktatás /223
 - 3.4 Játék /224
 - 3.5 Kormányzat /224
 - 3.6 Természet /224
 - 3.7 Hírek /224
 - 3.8 Televízió /224
4. Nyilvános Internet ellátók /224
5. Változások/hibajegyzék /224
6. Infó a kapcsolatfelvételhez /225

1. Hogyan keressünk embereket, helyeket és dolgokat az Interneten?

Az olyan jellegű Usenet hírcsoportokban, mint amilyen például a news.newusers.questions, valószínűleg a leggyakrabban ezzel a kérdéssel lehet találkozni: Hogyan tudom megtalálni ezt-és-azt? Ellentétben mondjuk a CompuServe vagy az America Online rendszerekkel, az Interneten nincs egy központi nyilvántartás, amiben meg lehetne keresni valamit. A nagy EFF kalauzban azért ajánlok néhány módszert a dolgok megkereséséhez az Interneten (például a veronica használatáról szóló részben). És most itt van még néhány további információforrás a Hálózaton való bányászkodáshoz:

1.1 Emberek

Hogyan tudod megtalálni valakinek az e-mail címét? A mindenkori legjobb válasz most is ugyanaz: kérdezd meg az illetőtől telefonon vagy (postai) levélben!

De, ha régen eltűnt barátokat (vagy ellenségeket) keresel, s meg szeretnéd tudni, hogy rajta vannak-e a Hálózaton, akkor azért van néhány hely, ahol körül lehet nézni.

A legtöbb ilyen szolgáltatást a gopherrel is megtalálod. Kapcsolódj rá a ds.internic.net gépre. A főmenüből válaszd ki a "4 - InterNIC Directory and Database Services (AT&T)" menüpontot (ezen a helyen más érdekes lehetőségek is vannak, melyekre a "Dolgok" című fejezetben még visszatérünk).

Ja igen, az InterNIC az Internet Network Information Center rövidítése, ami több cég közös vállalkozása, köztük a jó öreg AT&T telefontársaságé.

Az ezután megjelenő menüből válaszd az "InterNIC Directory Services" funkciót és máris több, különböző lehetőséget láatsz, amelyekkel megkereshetsz valakit. Alapvetően mindegyiket úgy kell használni, mint a gophert — beírsz egy nevet és várod, hogy előjön-e valami — bár igazából mindegyik különböző "telefonkönyv" adatbázisokat néz végig és a keresést különböző módon hajtja végre. Szóval, ha az egyiknél nem kaptál semmi eredményt, akkor próbálkozz valamelyik másikkal.

Az egyik felkínált lehetőség a NetFind, ami nagyon népszerűvé vált a Hálózaton, de igazából csak akkor hatékony, ha van valami elképzelésed arról, hogy a keresett személy hol dolgozik vagy honnan szokott belépni a Hálózatba. A használatához először kérd a "NetFind" menüpontot és utána a keresési funkciót (amelyiknek a végén egy <?> jelzés van). Kapsz egy üres sort, ahová beírhatasz valamit. Gépeld be az illető vezetéknévét és minden olyan információt, amit még használhatónak gondolsz (pl. "smith ibm new york").

Az X.500 nevű nyilvántartás jelenleg még sokkal inkább kísérleti fázisban van, mint a többi rendszer, de mivel az X.500 egy nemzetközi szabvány a számítógépes katalógus szolgáltatásokhoz, ezért a jövőben várhatóan egyre több és több információt fognak tárolni ezekben a telefonkönyvekben. Ha egy X.500 keresést szeretnél csinálni, akkor döntened kell, hogy ország vagy intézmény szerint akarsz-e keresni.

Van az embereknek egy nagy csoportja, akiket valószínűleg nem fogsz megtalálni egyetlen ilyen szolgáltatásban sem: ezek az egyetemi hallgatók. Valójában az ő címeiket is meg tudod keresni, akárcsak a tanáraikét, de ez már egy kicsit több bányászkodást igényel.

Sok egyetemen van már valamiféle online nyilvántartás a dolgozókról és a diákokról, jellemzően valamilyen gopher formátumban. Amennyiben tudod, hogy hol dolgozik

vagy tanul a keresett személy, akkor így meg lehet találni az e-mail címét (és gyakran a telefonszámát és a postacímét is). Indítsd el a gopher-t. Válaszd az "Other Gophers and Information Servers" menüpontot, vagy valami funkciójában hasonlót. Kérd azt a kontinenst, ahol az illető egyeteme van, majd a megfelelő országot és (ha szükséges) államot vagy tartományt, s keress meg az adott intézményt. Itt kezd egy kicsit zavarossá válni a dolog, mert szinte mindegyik egyetem máshová dugja el a gopher-én a telefonkönyvet. Egyesek a kezdő menübe teszik; mások elrejtik valami "Campus Life" vagy "Student Affairs" menüpont alá, szóval egy kicsit keresgélni kell. Ha megtaláltad végül, akkor valószínűleg látsz egy olyan menüpontot is, ahol egy <?> jelzés van a sor végén. Ez azt jelenti, hogy itt egy kereshető adatbázis van, amelynél beírhatsz az illető vezetéknevét (egyes rendszerekben egy valóságos űrlapot kapsz ilyenkor).

1.2 Helyek

Ahogy már a múlt hónapban tett kis amerikai körutazásunk során is láttuk, egyre nagyobb számban vannak olyan információforrások, melyek egy-egy várossal vagy állammal foglalkoznak. De egy csomó külföldi országhoz is léteznek átjárók, ahol információkat lehet találni róluk vagy az ottani szolgáltatásokról. Itt egy kis válogatás azokból a World-Wide Web lapokból, melyek átkapcsolnak téged a világ más részeiről szóló információforrásokhoz:

Az International Centre for Antarctic Information and Research egy WWW rendszert üzemeltet a <http://icair.iac.org.nz/> címen.

Mutass rá a Web nézegetőddel a <http://mistral.enst.fr/~pioch/louvre/> címre a WebLouvre megtekintéséhez, ami egy online múzeum és ahol most éppen egy virtuális párizsi körutazást lehet tenni, valamint francia műalkotások reprodukcióit tudod letölteni.

A <http://edb518ea.edb.utexas.edu/html/LatinAmerica.html> WWW lapra mutatva átkapcsolhatsz a Latin-Amerikára és Spanyolországra vonatkozó információforrásokra.

A Slovakia Document Store segítségével több dolgot tudhatsz meg a hajdani Csehszlovákia keleti feléről, mint amiről valaha is azt hitted, hogy szükséged lehet rá. Vannak benne alapvető idegenforgalmi információk (mit, hogyan és hová), valuta árfolyamok, a bankjegykiadó automaták helyei, meg ilyesmik. Még egy rövid szlovák-angol szótár is van. Az eléréshez szükséges URL a következő: <http://www.eunet.sk>

1.3 Dolgok

Térjünk egy kicsit vissza a ds.internic.net címen lakó gopher barátunkhoz. Csakhogy ezúttal a főmenüből válasszuk az "InterNIC Information Services (General Atomics)" menüpontot!

Az InterNIC támogatásával két nagyszerű információforrás készül az Interneten felbukkanó új dolgok megtalálását segítő; mindkettőt el tudod érni innen. A Scout Report egy heti összefoglaló az érdekes új szolgáltatásokról. A Net-happenings is hasonló, de ez napi hírek sora azokról a hasznos és szórakoztató új dolgokról, amikre Gleason Sackman (a szerkesztő) rábukkan. Az InterNIC gopherével mindkét esetben kulcsszó segítségével is tudsz keresni és kapsz egy új gopher menüt a "találatokról". Ne ijedj meg ezektől a fura kinézetű menüpontoktól — a nagyobbik részük nyilvánvalóan az InterNIC gépén levő alkönyvtárak neveiből áll. Az egyes menüpontoknak csak az első néhány szavára koncentrálj és így válaszd ki az érdekesnek látszókat.

A CARL, Inc. egy igazán ügyes adatbázist üzemeltet UnCover néven, melynél kulcsszavak segítségével több ezer folyóirat és magazin tartalomjegyzékét tudod átnézni. Rendben, ez nem egy olyan eszköz, amivel az Internet információforrásai közt lehet keresgélni, de ez is egy jó lehetőség arra, hogy információkat találj a dolgokról, úgy általában. Maga az adatbázis ingyenes; ha azonban egy másolatot szeretnél valamelyik cikkről, akkor már fizetned kell egy 95 cent és 15 dollár közé eső összeget (amiért faxon küldik el a kért oldalakat és nem e-mail útján). De még így is meg tudsz vele takarítani egy utat a helyi könyvtárig vagy éppen jobban fel tudsz rá készülni. A feldolgozott anyagok jellege kissé az akadémiai irányba hajlik, de azért sok minden benne van, az "Arizona Highways"-tól kezdve a "New Republic"-ig.

A rendszert könnyű használni. A telnettel kapcsolódj rá a pac.carl.org gépre. A belépésnél a PAC azonosítót add meg és válassz egy terminál emulációt (a leggyakrabban ez az 5-ös számú, a VT100). A főmenünél kérd a "Current Article Indexes and Access" pontot (ami a 2-es számú) és azután az UnCover adatbázist (amikor ezt írom, akkor ez éppen az 50-es); a CARL időnként megváltoztatja a számokat a menüiben. A rendszer időnként felszólít, hogy csinálj egy "profil" magadnak (ami alapvetően egy file a hitelkártyád számával, ha gyakran rendelnél valamit ebből az adatbázisból). Ilyenkor csak nyomd le az Enter-t és előbb-utóbb a program megkérdezi, hogy milyen típusú keresést akarsz (pl. szavakra, címre stb.). Válassz egyet és azután írd be a keresett szavakat. A program közli, hogy hány találatod van és megkérdezi, hogy meg akarod-e nézni az eredményeket vagy inkább módosítod a kérdést. Amennyiben a találatok kiíratását választod, kapsz egy összefoglalót a cikkről, továbbá megjelenik a folyóirat címe, dátuma, az oldalszám stb. (valamint egy ajánlat, hogy rendeld meg a teljes cikket faxon).

1.4 SZT

David Lamb egy FAQ összeállítást szokott közzétenni arról, hogy hogyan lehet megtalálni valakinek az e-mail címét. Ezt az anyagot többek közt a news.newusers.questions, a news.answers és a soc.net-people Usenet hírcsoportokban olvashatod el.

A comp.sources.wanted vagy a news.answers anyagai között megtalálod Kent Landfield "How to find sources" című ismertetőjét (a "sources" hálózati nyelven a számítógépes programokat jelenti). E-mail útján is kérhetsz belőle egy példányt, ha írsz egy bármilyen tartalmú levelet a send-finding-sources-faq@sparky.sterling.com címre.

2. A virtuális Chevrolet megáll még néhány helyen

Azt hiszem, hogy a szerzőnek és néhány hűséges olvasójának még nem egészen múlt el a mehetnéke a múlt hónapban az USA-ban tett virtuális körutazás után, mert itt van néhány további célpont az autóstérképhez:

2.1 California

Egy bizonyos Phil Agre nevű hálózati.széllóvas egészen megdöbben, hogy a Virtuális Utazásnál elfelejtettem betenni egy utalást a San Diego területére vonatkozó "élő" közlekedési helyzetjelentésre. Ha éppen arrafelé mennél, akkor megtudhatod, hogy mely utakat kell elkerülni, amennyiben a World-Wide Web klienssel rámutatsz erre a címre: <http://www.scubed.com:8001/caltrans/transnet.html>

2.2 Michigan

Egy Gary Price nevű hálózati csavargó pedig arról tudósított, hogy a Michigan északi részére indulók felkészülhetnek mielőtt nekivágnak az útnak egy gopher segítségével, mely — érdekes módon — Huntsville-ben (Ala.) található. A gopherrel kapcsolódj a vespucci.iquest.com gépre. A főmenünél kérd az "Internet Services", majd a "Northern Michigan" menüpontokat, ahol információk vannak golfpályákról, üdülőhelyekről, borospincékről és más egyébekről (egy figyelemztetés: egyes területek még fejlesztés alatt állnak, így nincs alattuk semmilyen használható adat).

2.3 South Dakota

South Dakota államnak most már van egy teljesen saját World-Wide Web lapja, ahol idegenforgalmi információk találhatóak, valamint a helyi lakosok számára érdekes dolgok, mint például mutatók különböző törvényhozási témájú információforrásokra. Az eléréshez szükséges URL a következő: <http://www.state.sd.us>

3. A hónap információforrásai

Először is: itt most megpróbálom másfajta módon rendezni ezeket. A nagy kalauzban a szolgáltatásokat az elérésükhöz szükséges módok szerint csoportosítottam (pl. Gopher vagy FTP), de most már talán jogosan feltételezhetem, hogy ha eljutottál idáig, akkor már tudod, hogy hogyan használd a különböző hálózati eszközöket. Ha így van, akkor valószínűleg értelmesebb lesz, ha ezt a fejezetet témák szerint rendezem és nem a kommunikációs protokollok szerint. De, ha te nem így gondold, akkor alább megtalálod a címemet, ahol rendreutasíthatasz.

3.1 Fogyasztói érdekvédelem

Az U.S. Consumer Products Safety Commission beindított egy gophert, ahonnan megtudható, hogy mely termékek forgalmazását tiltották be. Vegyük mondjuk ezt a példát: "gyermek játszóruha-együttes egy nyakláncsal, melynek a végén kitömött baba lóg". A nevezett baba "beakadhat valamibe vagy megcsavarodhat, amikor a gyermek nyakán van és megfojthatja őt". A betiltás dátuma: augusztus 16. A gopherrel hívd fel a cpsc.gov gépet és nézz be a "Press Releases" menü alá.

3.2 Bűnözés

A Tulsa (Oklahoma) County Sheriff hivatala most már online is elérhető a gopherrel és letölthető vele a körözött bűnözők fényképei (GIF és JPEG formátumban), valamint megtudható, hogy hány ember van lecsukva a körözött börtöneiben és lekérhető az elárverezésre kerülő ingatlanok címei is. Sőt, még egy jelentkezési lapot is kérhetsz, ha be akarsz állni a seriff mellé dolgozni.

3.3 Oktatás

Az AP-L egy levelező lista az Advanced Placement továbbképzési program keretében dolgozó tanároknak. Ha fel akarsz kerülni a listára, küldj egy levelet az alábbi címre:

listserv@gitvm1.gatech.edu

A "Subject" sort hagyd üresen és a levélbe ezt írd:

subscribe ap-l Saját_Név

3.4 Játék

A Games Domain egy olyan World-Wide Web szolgáltatás, ahol mintegy 140 hivatkozás van különböző játék témájú Internet információforrásokra. Ezek között vannak "walkthrough" anyagok (számítógépes kalandjátékok végigjátzását segítő tippek), vagy például egy magazin az online játszható játékokról. Az URL: <http://wcl-rs.bham.ac.uk/GamesDomain>

3.5 Kormányzat

A FedWorld több tucat állami információs szolgáltatás felé kínál átjárót. Közülük egyesek ingyenesek, mások használatáért fizetni kell. Ez a rendszer most már WWW-val is elérhető a <http://www.fedworld.gov> címen.

3.6 Természet

Az U.S. Fish & Wildlife Service által üzemeltetett e-mail rendszer segítségével az USA területén élő veszélyeztetett állatfajokról kérhető információ; szöveges anyagok és térképek is a fajok elterjedtségéről. Ha írsz az r9irmlib@mail.fws.gov e-mail címre, akkor kapsz egy útmutatót arról, hogy hogyan tölthetők le ezek az állományok. A "Subject" sornál ezt add meg: SEND HELP. A levélbe nem kell semmit írni.

3.7 Hírek

John Higgins "Net-Letter Guide" című összeállítás egy kalauz és ismertető a Hálózaton elérhető "hírjellegű" kiadványokról. Ha meg akarod kapni ezt a listát, akkor írd a higgins@dorsai.dorsai.org címre, a levélbe a SUBSCRIBE NET-LETTER parancsot kell megadni. A szerző ezt az anyagot egyébként az alt.zines, az alt.etext, a misc.writing és más Usenet hírcsoportoknak is postázza időnként.

3.8 Televízió

Don FitzPatrick egy szabadúszó médiaszakértő, aki egy elektronikus hírlevelet is kiad a televíziós szakmában zajló eseményekről. Ha elő akarsz fizetni az újságra, akkor a shoptalk-request@gremlin.clark.net címre küldj egy levelet. A levélbe ezt kell írni:

subscribe Saját@Cím

ahol a "Saját@Cím" az e-mail postafiókod címe.

4. Nyilvános Internet ellátók

ONTARIO

Toronto. The Wire. Grafikus kezelőfelület. Az előfizetési díjakat és a modemmel hívható számokat a (416) 214-WIRE telefonszámon kell megkérdezni.

5. Változások/hibajegyzék

A Pine 3.89 és ennél újabb változatainál a "Save to Folder" funkcióval eltárolt levelek törlésre lesznek megjelölve, de az "Export to a file" funkciónál bejelöltek nem (Dean Martineau tájékoztatása szerint).

A CapAccess (Washington, D.C.) modemes hívószáma: (202) 785-1523.

A National Capital Free-Net (Ottawa) nemrég megváltoztatta a hívószámát: (613) 564-3600. A belépéskor használható azonosító: guest.

Ahogy Joseph Norton kiderítette, az Oregon State University Almanac nevű e-mail rendszerében már nem működik a híres "fortune cookie" szolgáltatás.

A FedWorld javított telnet címe: fedworld.gov.

6. Infó a kapcsolatfelvételhez

Az Everybody's Internet Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki. A legfrissebb és a régebbi számok az ftp.eff.org gép anonymous ftp archívumában érhetők el a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates directory alatt. A gopherrel a gopher.eff.org címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd az "EFF Net Guide" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: http://www.eff.org/pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates/

Ha automatikusan szeretnéd kapni az Aktualizálásokat, akkor küldj egy levelet a listserv@eff.org címre. A "Subject:" mezőt hagyd üresen, a levélbe pedig ezt írd: subscribe net-update

Ha egy másolatot szeretnél az EFF Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel vagy az ncftp-vel kapcsolódj rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána az "EFF Net Guide" menüket. Itt különböző változatokat találsz az egyes számítógéptípusokhoz. A netguide.eff nevű file az általánosan használható ASCII verzió.

Adam Gaffin, az "Everybody's Internet Update" szerkesztője az adamg@world.std.com címen érhető el.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhetők. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írd.

Everybody's Internet Update is copyright 1994 by the Electronic Frontier Foundation, Washington, D.C.

EVERYBODY'S INTERNET AKTUALIZÁLÁS

6. rész, 1994. szeptember

Az Electronic Frontier Foundation online kiadványa

Tartalom

1. Egy kis csúsztatás — az Internet SLIP protokoll /227
 - 1.1 Nézd mamí, megy a multitasking! /227
 - 1.2 Rákapcsolódás /229
 - 1.3 A SLIP csínja-bínja (nem valami csinos dolgok) /229
 - 1.4 Rakjuk össze az egészét! /231
 - 1.5 A TIA: segítség a SLIPelőknek /233
 - 1.6 Amikor valami elromlik /234
 - 1.7 SZT /234
2. Információbányászat a Usenet anyagokban /235
 - 2.1 A stanfordi aranybánya /235
 - 2.2 SZT /236
3. Nem vagy éhes? Ajánlott kiber-étkezdék /236
4. Nyilvános Internet ellátók /237
 - 4.1 Olaszország /237
 - 4.2 USA /237
 - 4.3 SZT /238
5. A hónap információforrásai /238
 - 5.1 Mezőgazdaság /238
 - 5.2 Csernobil /239
 - 5.3 Kormányzat/jog /239
 - 5.4 Írország /239
 - 5.5 Smilej /239
 - 5.6 Utazás /239
 - 5.7 Nők a számítástechnikában /239
6. Változások/hibajegyzék /239
7. Köszönetnyilvánítás /240
8. Infó a kapcsolatfelvételhez /240

1. Egy kis csúsztatás — az Internet SLIP protokoll

Ha egy nyilvános hálózati ellátó gépén keresztül kapcsolódsz az Internethez, nagy valószínűséggel ezt a hagyományos módszerrel teszed. Elindítasz egy kommunikációs programot, mint amilyen a Procomm, a Zterm vagy a Crosstalk, és felhívod a szolgáltató számítógépét, majd az ott található programok segítségével olvasod el a leveleid, böngészed a Usenet hírcsoportokat, és egyebek.

Ez azt jelenti, hogy meg kell tanulnod a Unix parancsait. S ha te egy Windows vagy Macintosh használó vagy, akkor ez azzal jár, hogy le kell mondanod a legtöbb olyan lehetőségről, ami megkönnyíti a számítógéped kezelését, mint például a kattintással (vagy kettős kattintással) kiadható parancsok, vagy a file-ok egérrel való mozgatása, stb.

Elvileg van már egy jobb módszer is — egy olyan szoftver, ami a Serial Line Internet Protocol (SLIP) nevű kommunikációs szabványt használja. Egy SLIP kapcsolattal visszanyered az összes kényelmes grafikus szolgáltatást. Arra is képes leszel, hogy egyszerre egynél több dolgot csinálj — olvashatod például a leveleidet, miközben egy nagy játékprogramot töltesz le. A SLIP grafikus felülete hozzáférést biztosít a Hálózat multimédia alkalmazásaihoz is, mint amilyen a World-Wide Web.

Természetesen van egy-két apró szépséghiba. Egy SLIP csatlakozás többet kerülhet neked, mint a hagyományos telefonos kapcsolódás, mert a szoftver ára és a kapcsolatért fizetendő díj is magasabb (bár mindkettő gyorsan csökken). Továbbá a rendszer beüzemelése is meglehetősen sok bosszúsággal járhat, ami után a fogorvosod széke egészen kellemes helynek fog tűnni.

És, ami elég gyakori manapság, az MS-DOS rendszert használók itt is hátrányban vannak. Bár van SLIP szoftver a DOS-hoz, de ennél a Unix rendszerekben megszokott parancsokhoz nagyon hasonló utasításokat kell használni. És egyelőre nincs grafikus MS-DOS felület a World-Wide Webhez.

Mindezeket szem előtt tartva, vessünk egy pillantást arra, hogy hogyan is működik a SLIP és hogyan tudod elkezdni a vele való munkát.

1.1 Nézd mami, megy a multitasking!

Azok a számítógépek, amelyeket közvetlenül rákötöttek az Internetre, egy Transmission Control Protocol/Internet Protocol (TCP/IP) nevű szabványt használva kommunikálnak egymással. Ez a szabvány lehetővé teszi, hogy a gépek közvetlenül kapcsolatba lépjenek egymással —vagyis, például, be tudsz lépni egy adatbázisba a világ másik végén a Hálózaton keresztül (ez a protokoll szabályozza továbbá azt is, hogy milyen útvonalon kell az A pontból a B pontba vinni az adatokat).

Ez NEM ugyanaz, mint amikor felhívsz egy nyilvános hálózati ellátó gépet, mondjuk a Procommal. Ekkor ugyanis, miután a számítógéped és a nagy gép felépítette a kapcsolatot, a te géped lényegében álomba merül és te valójában a központi gépen futó programokkal kommunikálsz. A terminál emuláció, amit sohasem szabad elfelejtened jól beállítani, csupán arra szolgál, hogy megmondja a kiszolgáló gépnek, hogy milyen fajta billentyűzetet és képernyőt használnál akkor, ha ténylegesen ott ülnél a központi gép mellett, annak valamelyik termináljánál. Az összes program, amire a Hálózattal való munkához szükséged van, a levelezéstől és a Usenet hírek olvasásától kezdve a Gopherig

és a Lynxig, igazából a kiszolgáló gépen (vagy más hálózati gépen) fut; a te saját számítógéped csak arra az időre "ébred fel", amikor le akarsz tölteni valamit, például egy file-t (és még ilyenkor sem valamilyen internetes programot használsz).

A SLIP megváltoztatja ezt a munkamegosztást azzal, hogy a te géped is aktív résztvevője lesz a Hálózatnak. Egy SLIP kapcsolatnál igazából a kiszolgáló nagy gép megy aludni, és csak egyfajta átjáróként szolgál a számítógéped és az Internet többi része között. Ilyenkor a te géped közvetlenül hozzáfér a TCP/IP adatsomagokhoz (ezek bármik lehetnek, e-mail levelektől kezdve World-Wide Web képekig). Megjegyzés: gyakran találkozhatasz utalásokkal a PPP, vagyis a Point-to-Point Protocol nevű megoldásra is. Ez alapvetően ugyanazt csinálja, mint a SLIP, csak kicsit másként. Gyakorlati szempontból azonban igazából nincs különbség a kettő között.

Ahhoz, hogy ezt ki tudd használni, saját programok kellene, amik begyűjtik és értelmezik ezeket a csomagokat — vagyis a pine, a gopher, a tin stb. programoknak megfelelő saját szoftverek. Ezeknek a szoftvereknek a Windows és Mac változatai lényegében ugyanúgy működnek, mint bármilyen más Windows és Macintosh program. Például egy ilyen FTP programmal megcsinálhatod azt, hogy egy anonyimous file archívumból egyszerűen "áthúzol" egy állományt a saját géped egyik alkönyvtárába (vagyis nem kell többé áthoznod a szolgáltató nagygépre és utána onnan még külön letölteni a saját számítógépedre). És miközben egy Windows felhasználó éppen egy nagy file-t tölt le a Hálózatról, az Alt/Tab gombbal átkapcsolhat egy másik alkalmazásra, mondjuk a Usenet hírek olvasására.

De, mielőtt rohannál és egy csomó időt és pénzt fektetnél be egy SLIP kapcsolatba, azért gondold végig, hogy van néhány határozott előnye annak is, ha az ember inkább a hagyományos módon csinálja a dolgokat. A már korábban is említett költségek mellett, a régmódi kapcsolódás esetében amiatt sem kell aggódnod, hogy telezsúfolod a merevlemez a sok programmal, ami a SLIP működtetéséhez kell — ezeket a hálózati ellátód tárolja helyetted. Ugyancsak az ő feladata, hogy biztosítsa a szoftverek helyes működését és időről-időre kicserélje őket az új verziókra. Az első eset olyan, mint amikor az embernek saját háza van, ahol bármit megtehet, amit akar; míg a másik egy bérlakáshoz hasonlít, ahol a főbérleti feladata az elromlott dolgok megcsináltatása.

Az egyik jelentős dolog, amit nem tudsz megtenni egy szokványos telefonos kapcsolódásnál, az a Mosaic használata (egy fontos kivételtől eltekintve; lásd alább a TIA című fejezetben). A SLIP segítségével viszont képes leszel használni ezt a World-Wide Webhez készült grafikus kezelőfelületet, melyről mostanában annyit beszélnek. Igen, a Mosaic nagyon elegáns és jól el lehet vele szórakozni. De vigyázat gyerekek! — még egy 14.4 Kbit-es modemmel is booorzasztó lassú tud lenni, a WWW-n található képek nagy száma és mérete miatt. Ha arra használod a WWW-t, hogy információkat találj és nem elsősorban a szép ikonok nézegetése a célod, akkor előbb-utóbb lekapcsolod az "inline images" funkciót (vagyis a szövegbe ágyazott ikonok, fényképek és iniciálék megjelenítését), amit a legtöbb Web nézegető programnál ma már meg lehet tenni. És ha még így is elunod magad, miközben arra vársz, hogy feltűnjön végre egy World-Wide Web oldal, a SLIP segítségével más dolgokat is csinálhatsz közben — olvashatsz a postádat, letölthetsz egy állományt, vagy felépíthetsz egy telnet kapcsolatot valahová máshová, sőt akár egyszerre mindhármát is megteheted. Persze, ezek mindegyike lassabb lesz, mintha egyenként csinálnád őket, de általában nem annyira, hogy észrevennéd.

Most már készen állsz, hogy elindulj lefelé az Interneten a SLIP-pel.

1.2 Rákapcsolódás

Egyes Internet hálózati ellátók ma már nagyon megkönnyítik az ember dolgát — egy komplett csomagot kapsz tőlük, melynél egy dobozban megtalálod az összes fontos internetes programot. Többnyire csak annyi a dolgod, hogy közöld a szoftverrel a modemed sebességét és a hitelkártyád számát, s már indulhatsz is. A Netcom cég, mely helyi hívás számokkal rendelkezik az egész országban, s a New York területén működő Pipeline, például két ilyen szolgáltató (a Pipeline szoftvere igazából nem a SLIP technikai megoldásait használja, de lényegében ugyanúgy működik, azzal a fontos különbséggel, hogy egyelőre még nem támogatja a World-Wide Web elérését).

A Spry, Inc. és az O'Reilly and Associates nemrég jelentette meg saját, Internet in a Box nevű programcsomagját Windowshoz, mely szintén nagyrészt ugyanilyen lehetőségeket biztosít, 149 dollárért. A NetManage, Inc. cég az élvonalbeli Chameleon szoftverét csaknem 300 dollárért árulja a Windows alá.

De mi van akkor, hogyha meg vagy elégedve a régebbi szolgáltatóddal? Kérdezd meg őket, hogy támogatják-e a SLIP kapcsolódást. Ma már sokan igen, jellemzően egy további, max. 30 dolláros belépési díjért és 10 vagy 20 dollárral magasabb havi díjért, mint amit jelenleg fizetsz (bár egyesek már ugyanannyiért adják a SLIP hozzáférést is, mint a hagyományos telefonvonalas kapcsolatot).

Előbb azonban szerezned kell egy szoftvert és üzembe kell helyezni. Az egyik lehetőség az Internet in a Box, a Chameleon, vagy valamely más hasonló szoftvergyűjtemény megvétele. A másik, hogy egyszerűen letöltöd a szükséges programokat az Internetről. Néhány ingyenes és olcsó szoftver begyűjtésével egy egész tisztességes SLIP csomagot tudsz összerakni a Windowshoz, kb. 40 dollárért. Ezzel már eléred a Webet, az e-mail és a Usenet szolgáltatásokat, tudod használni az ftp és a telnet parancsot. Vannak már SLIP-rendszerű Gopher programok is, de mivel a gophereket a WWW-n át is el lehet érni, ezek használata fölöslegesnek tűnik.

A Mac felhasználóktól megértést kérek. Nem arról van szó, hogy bármi kifogásom lenne a Macintoshok ellen, de mivel én nem használok egyet sem, ezért igazából nem tudok értelmes dolgokat mondani velük kapcsolatban. Szóval itt egy kérés: ha van olyan Mac tulajdonos, aki összeállított már SLIP rendszert és szeretné elmondani másoknak, hogy hogyan kell ezt csinálni, írjon nekem néhány sort! Addig is, lásd az SZT fejezetet alább, ahol megtalálhatók annak a World-Wide Web szervernek az adatai, melyen rengeteg információ van a SLIP kapcsolatok beüzemeléséről, Mac és más típusú gépek esetében egyaránt.

1.3 A SLIP csinja-binja (nem valami csinos dolgok)

És most jön — hmm, mondjuk így — a "szórakoztató" része a dolognak. Először is: hozd létre a saját SLIP csomópontodat. A hálózati ellátódtól egy sor adatot fogsz kapni, amikkel beállíthatod a SLIP szoftveredet:

- * Egy modemmel hívható telefonszám
- * Egy felhasználói név
- * Egy jelszó
- * Egy numerikus IP cím (ez lesz a te saját Internet hívószámod)
- * Egy név a gépednek (ez bármi lehet, pl. a saját vezetékneved)

- * Egy domain név vagy suffix (rendszerint az ellátód internetes címének vége, pl: tiac.net)
- * Egy POP/SMTP szerver cím vagy szám (néha "mail host" számnak is hívják. Ez annak a gépnek az Internet címe, amelyhez az e-mail programod fordul, hogy elhozza onnan a leveleid.)
- * Egy NNTP cím (a Usenet dolgokhoz)
- * A domain name szerver numerikus címe (a gépnevek feloldásához)
- * Egy alapértelmezett gateway (átjáró) címe
- * Információ arról, hogy a rendszered a "sima" SLIP vagy a tömörített SLIP kommunikációt támogatja-e.

Továbbá kell egy Windows 3.1 verzió és legalább 4 Megabyte RAM. Nem semmi! Szerencsére, ha egyszer már üzembe helyezted a rendszert, akkor soha többé nem kell foglalkoznod ezekkel a dolgokkal (de azért írd le őket valahova, arra az esetre, ha a merevlemezod összeomlana vagy valami hasonló katasztrófa történe). Most menjünk el beszerezni a szükséges szoftvereket:

A University of California (Santa Cruz) működtet egy gophert, melyről csaknem minden szoftvert kényelmesen le lehet tölteni, amire szükséged lehet. A gopherrel hívd fel a darkstar.ucsc.edu címet. A főmenünél válaszd a "Network information," majd a "UCSC public ftp service" és utána a "PC - various DOS-Windows utilities/programs" menüpontokat. Most kérd a "catsapps" és a "winsock" menüket. Innen érdemes előbb a twsk10a.zip nevű állományt lehozni, amiben a Trumpet Winsock szoftver van. Ez lesz a SLIP kapcsolatot biztosító programunk és van benne egy winsock.dll (a Windows Socket rövidítése) program, ami a SLIP rendszert összeköti a Windows felülettel. Ez a szoftver shareware, vagyis ha folyamatosan használni akarod, meg kell vened — ez most 40 dollár (miután a PKZIP-pel kicsomagoltad a file-t, megtalálod benne azt a címet, ahová a pénzt kell küldened).

Most lépünk vissza egyet a menürendszerben, hogy ismét a "catsapps" nevű menüben legyünk. Itt válaszd az "eudora" menüt. A letöltendő file az eudora14.exe. Ez lesz a levelezőprogramunk. Ha ez is megvan, akkor ismét lépünk visszafelé, ezúttal két szintet, a "PC" menüig. Kérd a "wintrump" menüpontot és hozd le a wtws10a.zip állományt. Ez lesz a Usenethez használandó szoftver.

Ezután kapcsolódj le innen és az anonymous ftp vagy ncftp segítségével hívd fel az ftp.netmanage.com címet. Ahogy már korábban említettem, a NetManage egy élvonalbeli SLIP csomagot árul, de ennek a szoftvernek egy korábbi verziója — ami a legtöbb célra egészen jól használhatónak tűnik — ingyenesen is hozzáférhető. Az elérési útvonal a következő: /pub/demos/sampler/sampler.exe. Ezt az ftp és a telnet hívásokhoz fogjuk használni (van benne levelező funkció is, de az Eudora néhány dologban ügyesebb).

És végül jöhet a World-Wide Web nézegető! Igen, természetesen most már használhatod a híres Mosaic programot, a National Center for Supercomputing Applications fejlesztését. De a Mosaic legújabb verziója csak a Windows 32 bites változatával működik, vagyis azzal a Windows verzióval, ami valószínűleg nincs meg neked. Ha mégis ezt akarod otthon használni, akkor egy újabb, meglehetősen nagy programra is szükséged van, aminek win32s a neve. Részben ezért, részben azért, mert a Mosaic gyorsan elérte nálam az "örületi küszöböt" (vagyis azt a pontot, amikor elkezdtem kiabálni, hogy "Ez örület!", mert olyan gyakran fagyott le tőle a számítógépem), inkább két másik WWW

nézegetőt ajánlok. Mindkettő ingyenes és elérhető az Interneten.

A WinWeb (az EInet programja) teljesen úgy néz ki, mint a Mosaic, még a háttere is ugyanolyan szürke, de ezt a normál Windows rendszerhez írták és nem okozott annyi zűrt az itteni gépeken. Az anonymous ftp vagy ncftp segítségével az ftp.einet.net gépről tudod leszedni ezen az útvonalon: /einet/pc/winweb/winweb.zip. A Cello, melyet Thomas Bruce (Cornell University's Legal Information Institute) tervezett, szintén egész szépen dolgozik. Ennek más a "hangulata", mint a WinWeb és a Mosaic programoknak, de átalakíthatod a kezelőfelületet, a betűk típusától kezdve a háttér színéig. Ez is anonymous ftp vagy ncftp útján érhető el az ftp.law.cornell.edu gép /pub/LII/Cello/cello.zip útvonalán.

1.4 Rakjuk össze az egészet!

Na most itt van ez a sok anyag, elfoglalva a merevlemez nagy részét. Zippeld ki a .ZIP állományokat és indítsd el az .EXE végűeket (ezek önmagukat kicsomagoló file-ok). A többségük így már használható is. Az egyik kivétel a sampler.exe, ahol szükséges a setup.exe lefuttatása, miután kicsomagoltad. Továbbá: a Trumpet Winsock-nál az elindítandó program a tcpman.exe. Kényelmi okokból érdemes az összes alkalmazást egyetlen programcsoport alá betenni a Program Manager segítségével.

Most be kell állítanod az összes programot. Kezdjük először a Trumpet Winsock szoftverrel. Amikor elindítod, egy konfigurációs képernyőnek kell megjelennie. Ha nem ez történne, akkor kérd a File menüt és abból a Set Up funkciót. Töltsd ki az egyes rovatokat. Kattints rá az Internal SLIP opcióra (vagy, ha a hálózati ellátód a Compressed SLIP változatot használja, akkor a Van Jacobson CSLIP Compression nevére). Amikor ezzel megvagy, a program kéri, hogy lépj ki a Trumpetből, hogy az újra elindulhasson. Tedd ezt és indítsd újra a programot. Ezúttal a Dialler és utána az Edit Scripts menüket kérd. Kattints kétszer a login.cmd sorra. Ez behozza a Notepad szerkesztőjét. Keresd meg az "output at&c1" tartalmú sort. Tegyéél egy "#" jelet a sor lefelejére, mert így a rendszer figyelmen kívül fogja hagyni ezt a parancssort (hacsak nem Ausztráliában vagy; mert egyébként a rendszer nem fog működni). Mentse el a file-t és lépj ki a Trumpet programból. Esetleg érdemes az autoexec.bat állományodban beírni a Trumpet alkönyvtárát a PATH parancsot tartalmazó sorba.

Most indítsd el az Eudora programot. Kattints a Special, majd a Configuration menükre. A program itt is megkér, hogy tölts ki egy sor adatmezőt, felhasználva ehhez a fent felsorolt információk egy részét. Ha gyakran vagy online és sok levelet kapsz, akkor érdemes a Check For Mail Every X Minutes nevű paramétert átállítani 0-ról valami más számra; mert egyébként "kézzel" kell megnézned, hogy jött-e leveled. Azt is megmondhatod a rendszernek, hogy hová tegye a levelekhez csatolt állományokat, amiket esetleg kapni fogsz —kattints rá az Auto Receive Attachment Directory opcióra, majd a mellette levő fura kinézetű kék vonalra, hogy kijelölhess egy alkönyvtárát. Amikor készen vagy, nyomd le az OK gombot.

Az utolsó beállítandó dolog a Trumpet News Reader. Indítsd el és ha nem jelenik meg azonnal a konfigurációs képernyő, akkor kattints rá a File, majd a Setup menükre, ami előhozza a beállításokhoz használható űrlapot. Az egyik beállítható opció a .signature file (aláírás blokk) elérési útvonala (amennyiben szeretnél egy ilyet hozzáragasztani minden kimenő Usenet üzenetedhez). Amikor ezzel megvagy, nyomd meg az OK gombot, és kérd a File, majd a Network Configuration menüket, hogy két újabb kérdésre

válaszolhass (igazából három beállítható dolog van itt, de ne törődj a Time Server megadásával, kivéve, ha a hálózati ellátód közölte veled ennek a címét is).

Meglepő módon a többi programnál — a WinWeb vagy a Cello, az ftp és a telnet esetében — semmit nem kell beállítani.

És most már útra készen állsz.

Indítsd be a Trumpet Winsock programot. Várj mintegy 20 másodpercig, amíg karsz egy "Script aborted" üzenetet. Most kattints a Dialler és utána a Manual Login funkciókra, majd írd be ezt:

atdt555-1234

illetve az igazi hívószámot, majd nyomd le az Entert (ha járatos vagy a kommunikációs parancsfile-ok írásában, később esetleg érdemes visszamenni és átírni a login.cmd állományt, hogy automatikusan hozza létre a kapcsolatot. Amikor sikerült hozzákapcsolódní a nagygéphez, jelentkezz be a felhasználói neveddel és a jelszavaddal. Ekkor valami ilyesmi üzenetnek kell megjeleníe: "SLIP access now starting...". Üsd le az Esc billentyűt, ami utasítja a Trumpet programot, hogy építse fel a SLIP kapcsolatot.

És már benn is vagy!

Az Alt/Tab gombot használva visszamehetsz az Internet programokat tartalmazó csoporthoz és kattints rá a Trumpet Newsreader ikonra. Ezzel tudjuk ellenőrizni, hogy nincs-e valami probléma. Ha valamilyen hibaüzenet jelenik meg arról, hogy a számítógéped nem tud az NNTP szerverhez kapcsolódní, akkor valószínűleg a konfigurációnál megadott adatok közül rossz valamelyik. Menj vissza a Newsreader konfigurációs részéhez és ellenőrizd még egyszer, amiket beírtál.

De legyünk optimisták és tételezzük fel, hogy minden működik. Az első dolog, ami történni fog az, hogy a számítógéped letölti az elérhető hírcsoportok nevének listáját. Ez eltarthat egy darabig, szóval, amíg ez folyik, nyomd le az Alt/Tab billentyűket újra és ezúttal hívd elő a WinWeb vagy a Cello programját (a WinWeb esetében is eltart egy jó darabig, amíg elindul, mert az alapbeállítás szerint az EInet Web szervert hívja fel, de ezt át lehet állítani). Mindkettőnél van egy sor előre beállított Web helyszín "kezdőknek", amikre egy kattintással át lehet ugrani. Próbáld ki ezeket. Nézd meg a szép képeket. Próbáld ki más WWW szolgáltatókat is. Ha van egy bizonyos URL címed, amit meg akarsz nézni, kattints rá a Jump menüpontra a Cello vagy a Navigate funkcióra a WinWeb esetében, majd kérd a Load vagy a Launch URL menüpontot.

Egy fontos megjegyzés: mindig el kell indítanod a Trumpet Winsock szoftvert, mielőtt futtatnál egy másik alkalmazást, legalábbis, ha le akarsz valamit tölteni az Internetről.

Néhány perc után az Alt/Tab nyomogatásával térj vissza a Newsreader ablakba. Itt már egy lista fog várni, amiben keresni is tudsz. Kattints kétszer azokra a hírcsoportokra, amikre elő szeretnél fizetni. Amikor készen vagy, nyomd meg az OK gombot. Egy új lista jelenik meg a képernyőd tetején azokról a csoportokról, amikre feliratkoztál. Kattints kétszer arra, amelyiket először szeretné elolvasni. Ha ez egy forgalmas newsgroup, akkor várni kell egy darabig — a géped először letölti az összes üzenetet. Szóval, amíg ez folyik, az Alt/Tab gombbal ismét menj vissza az internetes szoftverek csoportjához és indítsd el az Eudora programját.

Amit látsz, az leginkább egy nagyon egyszerű táblázatnak tűnik — ez valójában az a része a programnak, ahol a bejött levelek listája jelenik meg, amennyiben vannak ilyenek.

Ha írni akarsz valakinek, válaszd ki a Message menüt, majd a New Message funkciót. Innentől a dolog eléggé magától értetődő. Ha szeretnél egy állományt mellékelni a levélhez, választhatsz a BinHex és a Mime formátum közül, ha lenyomod a Ctrl/H gombot, amikor a kurzor a fejlécben van, s utána megadod a file elérési útját. Amikor készen vagy, nyomd le a Send gombot.

Ha ellenőrizni szeretnéd, hogy jött-e leveled, akkor a File és utána a Check Mail menükre kattints rá.

A NetManage telnet funkciójának használata meglehetősen egyértelmű. Az FTP megtanulása sem valami nehéz. Kattints a Connect funkcióra és írd be az elérni kívánt archívum címét, a saját felhasználói nevedet és a jelszavad (ez anonymous FTP esetében megegyezik az e-mail címeddel). Amikor a kapcsolat felépült, a távoli gépen a jobboldali ablakban tudsz keresgélni. Ha megtaláltad a keresett állományt, állítsd be azt az alkönyvtárat a saját gépeden, ahová el szeretnéd tenni és kattints a Copy gombra.

1.5 A TIA: segítség a SLIPpelőknek

A legújabb induló a versenyben a "The Internet Adapter", ami egy SLIP kapcsolatot szimulál és lehetővé teszi a Mosaic és más, SLIP-típusú alkalmazások futtatását egy hagyományos telefonvonalas kapcsolódáson keresztül is. A szoftver valójában a hálózati ellátód számítógépén van. Ez azt jelenti, hogy a TIA használatához "shell account" szintű hozzáférésre van szükséged. Ha a kiszolgáló gép felhívásakor egyenesen a Unix operációs rendszerbe szoktál kerülni, akkor ez általában azt jelzi, hogy van ilyen "shell" elérési jogod. Mivel a TIA programja a hálózati szolgáltatód gépéhez kötődik, ezért a nagygépen egy olyan Unix változatnak kell futnia, amit a TIA támogat. A Free-Net rendszerek használóinak például nincs ilyen hozzáférési joguk, míg más szolgáltatók külön díjat számítanak fel érte. Továbbá: ilyenkor is szükséged van egy Mosaic vagy valami más hasonló szoftverre, egy telnet programra stb., melyeket a saját gépeden futtathatsz.

A TIA szoftver letöltéséhez használd az anonymous ftp vagy ncftp programot a marketplace.com gép felhívásához. A /tia directory alatt megtalálod a különböző Unix verziókhoz írt változatokat. A /tia/docs alkönyvtárban vannak a dokumentációk, a válaszok a gyakran feltett kérdésekre és eyebeek.

Miután lehoztad a szoftvert és feltöltötted a saját ("home") alkönyvtáradba a nyilvános hálózati ellátód gépén, szükséged lesz egy "szoftver kulcsra", ami lehetővé teszi, hogy 14 napig használd a programot — azután a szoftver működésképtelenné válik mindaddig, amíg el nem küldesz egy 25 dollárról szóló csekket a szerzőknek. A kulcs megszerzéséhez szükséges információk a /tia/read.me file-ban vannak (a fent említett gépen).

Ha sikerült megszerezni a programot és üzembe helyezni, akkor innentől a dolog elég egyszerű. Hívd fel a szolgáltatód gépét a szokásos módon. A bejelentkezés után írd be a "tia" szót a parancssorban és nyomd meg az Entert. Ez elindítja a TIA-t. Most már futtathatod a saját számítógépeden levő internetes szoftvereket.

Két figyelmeztetés: Emlékszel még azokra az előbb felsorolt címekre és számokra, amiket a SLIP kapcsolódáshoz meg kellett adni? Ezek többségére itt is szükséged lesz, hogy beállítsd a programjaidat a TIA-val való együttműködéshez. A szoftverhez adott útmutatóból kiderül, hogy pontosan melyek kellene és hogyan lehet őket megtudni (ha nem kapnád meg őket a szolgáltatódtól). Továbbá: a TIA elég nagy vitát váltott ki a hálózati ellátók körében. Egyesek örömmel fogadták és megvették az összes felhasz-

nálójuk számára egy tételben, hogy azok élvezhessék az előnyeit. Mások viszont megtiltották a használatát a gépükön.

1.6 Amikor valami elromlik

Ha valami elromolhat a SLIP használata közben, az el is romlik. Az ember egy egész könyvet írhatna a SLIP kapcsolódás üzembehelyezéséről (és egész biztos, hogy valaki ír is), szóval a fenti útmutatás eléggé hiányos néhány helyen. Ha az egyik beállítás nem működik, próbálj egy másikat. Az alább megemlített Charm Net PPP Home Page kiváló hely arra, hogy további információkat gyűjts be a témáról. Azért itt van néhány jellemző példa arra, amikor valami elromlik:

* Elindítottál egy programot és egy "Undefined Dynalink" hibaüzenetet kaptál.

Ez valószínűleg azért van, mert úgy indítottad el a programot, hogy előtte nem csatlakoztál rá a SLIP kapcsolatot nyújtó géphez. Kattints az OK gombra és ellenőrizd, hogy a Trumpet Winsock kapcsolat működik-e.

* Egy hibaüzenet jelenik meg, amikor megpróbálsz az Eudora vagy a Trumpet Newsreader programot használni.

Ellenőrizd a konfiguráció beállításait, hogy valóban jó címeket adott-e meg.

* Működik a SLIP kapcsolat, de egy hibaüzenetet kapsz, amikor először próbálsz az Eudora programot elindítani.

Menj vissza a konfigurációs részhez és a szolgáltató gép hívószáma helyett inkább a nevét add meg (vagy fordítsa).

1.7 SZT

Frank Hecker "Personal Internet Access Using SLIP or PPP; How You Use It, How It Works" című összeállítása jó áttekintést ad ennek a két protokollnak a működéséről. Az ftp-vel érhető el az ftp.digex.net gépen, a /pub/access/hecker/internet/slip-ppp.txt útvonalon, vagy a World-Wide Web rendszeren át a <http://www.charm.net/ppp.html> címen.

Ezen az URL címen további dokumentumokat és programokat is találsz a SLIP/PPP hozzáféréssel kapcsolatban, köztük olyan információs anyagokat és szoftvereket, melyek a Macintosh gépeken használható SLIP kapcsolatra vonatkoznak.

Henry Kriz egy három részből álló sorozatot írt arról, hogy hogyan lehet a Windows rendszert használó számítógépekkel TCP/IP, SLIP stb. útján kapcsolódni az Internethez. Ezek jobban belemennek a technikai részletekbe, mint a fenti rövid ismertetés. Elérhető az anonymous ftp segítségével a nebula.lib.vt.edu gépen a /pub/windows/winsock directory alatt. Egy wtcpip05.asc nevű állományt keress (a név első felében szereplő két számjegy az aktuális verzió száma).

Nagy gyűjtemény van a Cello programmal kapcsolatos információs anyagokból a <http://www.law.cornell.edu/cello/cellofaq.html> WWW címen.

A Spry cég kínálatáról kaphatsz információkat, ha a Web nézegetőddel rámutatsz a <http://www.spry.com> címre. A Netcom NetCruiser nevű rendszeréről a <http://www.netcom.com/netcom/cruiser.html> WWW lapon lehet ismertetőt találni. A Pipe-

line szolgáltatás információs lapjának URL címe: <http://www.pipeline.com>.

S végül még néhány hasznos Usenet newsgroup ezekkel a témákkal kapcsolatban: a comp.infosystems.www, a comp.infosystems.www.users és a jó öreg comp.infosystems.

2. Információbányászat a Usenet anyagokban

Az őszülő Usenet veteránok (azonnal felismerhetők a kávéfoltos bördzsekijükről) ábrándozva emlegetik azokat a napokat, amikor az ember még el tudott olvasni minden egyes üzenetet, amit a hálózatra küldtek, s még dolgozni is maradt valamennyi ideje.

De most már, ahogy a hírcsoportok száma kezdi megközelíteni a 10 ezret, ez természetesen lehetetlen. Ezzel viszont egy új probléma keletkezett. Mi van akkor, ha folyik valahol egy vita, ami érdekelne téged? Na persze, a Usenet éppen azért van hierarchikusan szervezett hírcsoportokba rendezve, hogy segítsen az embereknek az egyes témákat megkeresni, de mivel olyan sok ember olyan sok levelet küld minden nap, van rá esély, hogy elmulasztasz valamit. És, ha elmegy nyaralni s amikor visszajössz 2,000 új üzenet vár a kedvenc hírcsoportodban, nagyon nagy a kísértés, hogy egyszerűen mindegyiket "elolvasott"-nak jelöld be.

2.1 A stanfordi aranybánya

Mi lenne, ha létezne egy szoftver odakünn, ami átnézné a Hálózatot olyan leveleket keresve, melyek a téged érdeklő kulcsszavakat tartalmazzák? Ezzel a megoldással csak azokat az anyagokat kapnád meg, melyek tényleg érdekesek és a többi szemetet nem.

Ismerkedj meg a Stanford University Netnews Filtering Server nevű szolgáltatásával. Valahol Stanfordban ül egy számítógép, mely minden nap készít egy indexet az összes Usenet üzenetről, ami átmegy rajta. Egyszerű, e-mail levélben elküldött parancsokkal tudod megkérni ezt a gépet arra, hogy szűrje át a cikkeket számodra és minden nap küldjön el egy összefoglalót azokról, amiket talált. Ha egy összefoglaló elég érdekesnek tűnik, akkor kérheted, hogy a teljes cikket postázza neked.

Az alapvető parancsok nagyon egyszerűek. Meg kell adnod a gépnek, hogy mit keressen neked és milyen gyakran szeretnéd megkapni az összefoglaló jelentéseit. Küldj egy levelet erre a címre:

`netnews@db.stanford.edu`

A "Subject:" sort hagyd üresen és a levélbe ezt írd:

`subscribe szó vagy kifejezés period 1`

Például:

`subscribe boston bruins period 1`

Ez arra utasítja a gépet, hogy keressen utalásokat a Bostoni Mackókra vonatkozóan és mindennap számoljon be az eredményről (ha a "period 2" parancsot írod be, akkor csak minden másnap jön a jelentés; a legmagasabb érték az 5 lehet). Van egy harmadik (opcionális) parancs is: az "expire", amivel megadhatod a számítógépnek, hogy hány

napig dolgozzon neked. Például:

```
expire 30
```

Ilyenkor a keresés 30 nap után abbamarad.

Most tegyük fel, hogy valamelyik cikkből többet szeretnél látni. Mindegyik üzenetnek van egy száma. Ha le akarod tölteni valamelyiket, írd vissza a `netnews@db.stanford.edu` címre és a levélben a "get" parancsot és számot add meg:

```
get news.group.#
```

Például:

```
get alt.sex.hamsters.duct-tape.4601
```

A Stanford adatbázisban a korábban beérkezett levelekben is tudsz keresni. Ismét csak a `netnews@db.stanford.edu` címre kell írnod. Most ezt a parancsot írd be:

```
search szó vagy kifejezés
```

Ekkor visszakapsz egy listát a valószínűleg a megadott témával foglalkozó cikkekről.

2.2 SZT

Ha egy sokkal alaposabb ismertetőt szeretnél erről a szolgáltatásról és tippeket arról, hogy hogyan lehet segíteni a számítógépnek a keresés menetének finomításában, akkor írd a `netnews@db.stanford.edu` címre. A levél témájának nem kell megadni semmit és a levélbe ezt írd:

```
help
```

3. Nem vagy éhes? Ajánlott kiber-étkezdék

A Pizza Hut hálózat nemrég országos feltűnést keltett, amikor megnyitotta az online pizza-rendelő szolgáltatását az Interneten. Sajnos, egyelőre csak a Santa Cruz városában (California) lakó szardella-zabáló tömegeket szolgálják ki, de ha beindul a dolog, akkor a Pizza Hut kiterjeszti az egész országra. (A Santa Cruz Operation, mely leginkább a Unix szoftveréről ismert, segített beindítani a szolgáltatást.)

Ha meg akarod ízlelni az online étkezde szolgáltatását, a World-Wide Web nézegetőddel mutass rá a <http://www.pizzahut.com> címre. Töltsd ki a megjelenő űrlapot. Ha nem egy Santa Cruzban levő telefonszámot írtál be, akkor a gép közli, hogy egyelőre nem használhatod ezt a szolgáltatást. De ezután még van arra lehetőséged, hogy a "demo" gombra mutass rá és feladj egy "ál" megrendelést. Ezután átélheted azt az örömet, amit csakis egy pizza saját kezű összeállítása tud okozni. Kicsit több sajtot kérsz? Nem probléma!

Valójában, a nagy hírverés ellenére, a Pizza Hut nem az első ezen a területen. Az érdem a Celia's Chinese Kitchen vendéglőé Boulderben (Colo.), ahol egy World-Wide Web űrlap kitöltésével vagy e-mail levélben is lehet rendelni. Persze jobb, ha valahol Boulder környékén laksz (a mooshi csirke elég rosszul tűri a postai szállítást). Ha meg akarod nézni Boulder egyetlen dimsum étkezdéjének étlapját, akkor a WWW programoddal mutass rá a <http://celias.com/celias/index.html> lapra, vagy küldj egy e-mailt a `menu@celias.com` címre (a rendeléseket az `orders@celias.com` postafiókba kell küldeni).

Ja igen, sajnos vasárnap zárva vannak.

Boston és Cambridge (Mass.) területén is több étterem érhető el a Web rendszerén át a <http://bighorn.terra.net/ResTERRAnt> címen (igen, jól látod; ez a Terra Net nevű vállalkozás egyik szolgáltatása). Ez valójában egy Internet-fax átjáró: ki kell töltened egy megrendelést és az elmegy az étterem fax készülékére. A fogyókúrázóknak érdemes megnézni a bostoni Potluck Cafe menüjét, ahol ilyen étvágy elvevő fogások vannak, mint a gyíkagy leves és a denevér máj.

4. Nyilvános Internet ellátók

Az alábbi listában olyan Internet ellátókat sorolunk fel, melyek nem szerepeltek korábban az "EFF Guide to the Internet" könyvben vagy a későbbi aktualizációkban. A menükkel működő rendszereket külön jelezzük, ezeknél az Internethez való hozzáférés a menüpontok közötti választással történik; a többinél a szokásos Unix parancssorba jut a felhasználó.

4.1 Olaszország

Milánó. Galactica, 02/29.00.60.58 (2400 bps-ig); 02/29.00.60.91 (14.4 Kbps-ig).
Díjak: 24.000 líra/hónap; 71.400/három hónap; 178.500/év. Tel.: 02/29.00.61.50

Róma. Agora, 06 69920412 (2400 bps-ig); 6990532 (9600 bps); 52271093 (14.4 Kbps).
Elérhető az ITAPAC hálózaton át is: NUA 26430303, 26420265 (1200 bps).
Tel.: 06 6991742/3

Róma. MC-link Technimedia Srl, 06 4180440 vagy 06 4180660 (US Robotics).
ITAPAC: NUA 26410420. Díjak: 216.000 líra évente vagy 72.000 líra egy negyedévre. Tel.: 06 418921.

4.2 USA

CALIFORNIA

Berkeley. Community ConneXion, (510) 549-1383. Belépéshez használható azonosító: guest. Havi díj: \$10. Tel.: (510) 841-2014.

CONNECTICUT

Middlefield. Connix, (203) 349-1176. Belépési díj: \$20; \$2 egy óra és a havi minimum \$10; vagy \$20 egy hónapra havi 20 óra használattal. SLIP kapcsolat: \$25 havi 20 órára plusz \$25 belépési díj. Tel.: (203) 349-7059.

FLORIDA

Broward County. SEFLIN Free-Net, (305) 357-7318. Menük. Ingyenes. Tel.: (305) 357-7318.

Deerfield Beach/Miami/Tampa/Orlando. CyberGate. Havi díj: \$17.50; \$29.50 egy hónap 25 órányi SLIP/PPP használattal (plusz \$50 belépési díj). Tel.: (305) 428-GATE vagy (800) NET GATE a 305-ös körzeten kívül.

Tallahassee. Symnet, (904) 385-8177. Menük vagy Unix. Havi díj: \$15, vagy \$75 hat hónapra; SLIP hozzáférés: \$30 belépési díj és \$30 havi 30 órányi használatért. Tel.: (904) 385-1061.

NEVADA

Las Vegas. Evergreen Internet Express. A modemmel hívható számokat az alábbi telefonszámon kell megkérdezni. \$240 egy évnyi korlátlan hozzáférés; \$360 egy évnyi korlátlan SLIP/PPP használat. Tel.: (702) 361-2258.

Las Vegas. @wizard.com, (702) 871-3102. Menük vagy Unix. Belépési díj: \$14.95; havi díj: \$25. Tel.: (702) 871-4461.

NEW JERSEY

Wyckoff. NIC. A modemmel hívható számokat az alábbi telefonszámon kell megkérdezni. Menük vagy Unix. Belépési díj: \$10; havi díj: \$10, 20 órányi használatért; vagy \$20 havi 60 óráért. Tel.: (201) 934-1445.

NEW YORK

New York. Interport Communications, (212) 989-1258. Belépéshez használható azonosító: newuser. Havi díj: \$25, havi 60 órányi használatért. Tel.: (212) 989-1128.

Rockland County. TZ-Link, (914) 353-4618, Menük vagy Unix. Belépéshez használható azonosító és jelszó: guest. \$36 egy negyedév. Tel.: (914) 353-5443.

Rye. WestNet Internet Services, (914) 967-7802. Belépéshez használható azonosító: new. \$45 egy negyedév; \$150 egy év. Tel.: (914) 967-7816.

White Plains. Cloud 9 Internet, (914) 682-0384. Menük vagy Unix. \$45 egy negyedév vagy \$180 egy év; SLIP: \$90 egy negyedév vagy \$360 egy év. Tel.: (914)682-0626.

UTAH

XMission, (801) 539-0900. Menük és Unix. \$5 az első hónap; \$19 a további hónapok havi díja. A SLIP/PPP kapcsolathoz nincs pótdíj. Tel.: (801) 539-0852.

VIRGINIA

Williamsburg. Global Connect. A modemmel hívható számokat az alábbi telefonszámon kell megkérdezni. Menük vagy Unix. \$15 egy hónap vagy \$150 egy év havi 40 órányi használatért; \$40 egy hónap vagy \$400 egy év havi 70 órányi SLIP/PPP használatért. Tel.: (804) 229-4484.

4.3 SZT

A Society for Electronic Access (New York) egy komplett listát állított össze a New York/Tri-State területen működő Internet ellátókról. A gopherrel szerezhetsz belőle egy példányt a gopher.panix.com címen. A főmenünél válaszd a SEA menüpontot.

A Network-USA egy World-Wide Web listát készített az internetes hálózat ellátókról szerte a világon, ami a <http://www.netusa.net/ISP> URL címen található meg.

5. A hónap információforrásai

5.1 Mezőgazdaság

Az Economic Research Service of the U.S. Department of Agriculture egy e-mail szerveret üzemeltet, ahonnan minden egyes államról lekérhető a falusi és tanyasi gazdálkodással kapcsolatos statisztikai adatok. Ha szükséged van rájuk, írd a listserv@ers.bitnet címre. A levélbe ezt kell írni:

GET OK DATA

ahol a kétbetűs kód, annak az államnak a rövidítése, melynek az adataira kíváncsi vagy.

5.2 Csernobil

A moszkvai Kurcsatov Atomenergiai Kutatóintézet néhány kutatója készített egy World-Wide Web anyagot a csernobili katasztrófáról. Az URL: <http://polyn.net.kiae.su/polyn/manifest.html>.

5.3 Kormányzat/jog

A Kanadai Legfelsőbb Bíróság határozatai egy Web/Gopher rendszeren át is elérhetők, melyet a Research Centre in Public Law és a University of Montreal's Faculty of Law üzemeltet. A Web eléréséhez szükséges URL: <http://www.droit.umontreal.ca/>, míg a Gopher szervert címe: <gopher.droit.umontreal.ca>.

Washington állam törvényhozásával kapcsolatos információk érhetők el anonymous ftp-vel a [leginfo.wa.gov](ftp://leginfo.wa.gov) gépen a /pub directory alatt.

5.4 Írország

Ki tudna többet a "pub"-okról az íreknél? A dublini kocsmák ismertetőit lapozhatod végig a World-Wide Web nézegetőddel a http://www.dsg.cs.tcd.ie:/dsg_people/czimmerm/pubs.html címen.

5.5 Smiley

A Smiley Catalog pontosan az, amire a címe utal — több száz ASCII arcocskagyűjteménye. A telnettel hívd a twinbrook.cis.uab.edu 3399 címet. A "help" szó beírásával (természetesen idézőjelek nélkül) kapsz egy ismertetést a rendszer használatáról.

5.6 Utazás

Egy további kitérő a virtuális Chevrolettel: New York város Web lapja a <http://www.cs.columbia.edu/nyc/> címen.

5.7 Nők a számítástechnikában

Az Ada Project (Yale University) egy gyűjtemény azokból a World-Wide Web anyagokból, melyek a számítástechnika területén híressé vált nőkről tartalmaznak információkat, a kutatásban betöltött szerepüktől kezdve a témához kapcsolódó különböző szervezetekig és egyesületekig. A <http://www.cs.yale.edu/HTML/YALE/CS/HyPlans/tap/tap.html> címen érhető el a WWW-n.

6. Változások/hibajegyzék

A 4. aktualizálásban szereplő "Travels with Samantha" szerzője Philip Greenspun.

Ne használd a könyv 2. fejezetében megadott fido.de gateway címet a Fidonetre való levélküldéshez Németországban. Helyette — a többi Fidonet címhez hasonlóan — a fidonet.org címet kell megadni.

7. Köszönetnyilvánítás

Köszönet az alábbi embereknek, mert információkkal hozzájárultak ahhoz, hogy az e havi aktualizálás elkészülhessen: Adam Atkinson, Philip Greenspun, Michael Holz, David Riggins, Gleason Sackman.

8. Infó a kapcsolatfelvételhez

Az Everybody's Internet Update anyagokat az Electronic Frontier Foundation havonta adja ki. A legfrissebb és a régebbi számok az ftp.eff.org gép anonymous ftp archívumában érhetők el a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates directory alatt. A gopherrel a gopher.eff.org címet kell hívni (válaszd ki a "Net Info", majd az "EFF Net Guide" és az "Updates" menüket). A WWW rendszerben ezt a címet add meg: http://www.eff.org/pub/Net_info/EFF_Net_Guide/Updates/

Ha egy másolatot szeretnél az EFF Guide to the Internet teljes szövegéből, akkor az anonymous ftp-vel vagy az ncftp-vel csatlakozhatsz rá az ftp.eff.org gépre és nézz be a /pub/Net_info/EFF_Net_Guide alkönyvtárba. Vagy használd a gophert a gopher.eff.org cím felhívására és válaszd ki a "Net Info" és utána az "EFF Net Guide" menüket. Itt különböző változatokat találsz az egyes számítógéptípusokhoz. A netguide.eff nevű file az általánosan használható ASCII verzió.

Adam Gaffin, az "Everybody's Internet Update" szerkesztője az adamg@world.std.com címen érhető el.

Általános információk az Electronic Frontier Foundation szervezetről az info@eff.org e-mail postafiókból kérhetők. Ha valami speciális kérdésed van, akkor az ask@eff.org címre írhatsz.

Everybody's Internet Update is copyright 1994 by the Electronic Frontier Foundation, Washington, D.C.

Egy kiadványsorozat elé....

Valamilyik remekbeszabott angol ismeretterjesztő filmben láttam a következő jelenetet: egy kislány sétál a pompás zöld réten, s a narrátor a fauna szempontjából kihaltak tűnő térség gazdagságát ecseteli. Ekkor hirtelen – trükkfilm segítségével – “megelevenedik” a kislány alatt a zöld rét, s átláthatóvá válik pár méter mélységben. Vakondok és járataik, ürgelyuk és hörcsöglakás, hangyaboly és ki tudja még mi minden tűnik elő, ijesztő gazdagságban. A narrátor remekül ki is használja megdöbbenésünket, s erre rájátszva kérdi: “Nos, hölgyeim és uraim, ugye nem is tudták, hogy mi mindenen járnak?”

Hölgyeim és uraim, bizony, nem is nagyon tudják, hogy mi minden van Önök alatt, mellett. Sok helyütt az elektromos hálózati kábelen túl egy újabb köldökzsinór indul a gépből kifelé, hogy összekössön a Hálózattal. A Hálózattal, amely most van kialakulóban, amely máris felfoghatatlanul hatalmas és amelyik itt van mellettünk (ha tetszik “alattunk”), de még nem ismerjük jól, még nem tanultuk meg, még nem igazán a miénk.

Nincs annál bosszantóbb dolog, mint mikor egy drága és nehezen beszerzett eszközrendszer azért nem működik, azért nem működtetik, mert a lehetséges felhasználók nincsenek birtokában a szükséges ismereteknek. Bizony, mindez pazarlásnak tűnhet, de mégis a dolgok jellegéből fakadóan talán természetesnek mondható. Ma még igen, talán még természetes, de holnap már nem lesz az.

Idéje elkezdienünk megtanulni együttélni a hatalmas információs tömeggel és kialakítani a hozzávaló helyes viszonyt. Hiszen mindez azért van, hogy hasznunkra legyen, meg kell hát tanulnunk használni. De nem csupán eszközök, programok kezeléséről van itt szó. Amibe így belecsöppenünk, az több millió ember “játéktere”, sajátosan kialakított szabályokkal, feloldódva valami furcsán demokratikus virtuális térben, ahol egyik felhasználót a “Clinton” username, egy másikat meg a “Smith” azonosít. Tehát mindennek sajátos légköre van, tanulmányok sora írja le vélt – vagy valós – szociálpszichológiáját, filozófiáját és még ki tudja mi mindenét. Teljesen új játékszabályok, valódi elektronikus KRESZ vesz minket körül, még az etikett is más, s mindeközben e világ körvonalai és benne helyünk nem megfogható, ráadásul a változás állandó, s egyre gyorsul. Mindezt megismerni, megtanulni persze csak a Hálózaton lehet, s minden – a valódi rákapcsolódás melletti – “egyéb” eszköz csak pótszer, mankó.

Miért éri meg mégis? Hillary azt mondta a Mount Everest megmászását firtató buta kérdésre, hogy: Miért, miért? Hát azért mert ott van. Nos, a Hálózat, az Internet nagyon is itt van, eléggé fölénk is “magasodik”, valóban kár lenne kikerülni. Vonzó benne persze mindaz, ami vonzó lehet egy új világ felfedezésében, de ma már haszna is kézenfekvő, hiszen részese lehet a napi munkánknak, miközben kiteljesítheti eddigi kapcsolatainkat, megújíthatja információ beszerzési módszereinket, megtöbbszörözheti kommunikációs lehetőségeinket... egyszóval az információs társadalom valódi polgáraiként újabb dimenziókat nyithat meg előttünk. Persze a befektetett munkáért cserébe mást is kapunk. Remek szórakozást, egyesek új hobbijt is talán. Tréfásan azt is mondhatnánk, hogy míg

korábban a házasságok az égben, ma már (legalábbis részben) a Hálózaton köttetnek... s ez nem is túlzás, magam is tudok rá példát.

Az IIF Operatív Bizottság 1994 április 22-i ülésén elfogadott egy négy alprojektet tartalmazó tervezetet "Felhasználói törekvések információs rendszerek összehangolására az IIF keretében" címmel, köztük egy, az "IIF és Internet kalauzok és más tájékoztató anyagok hazai kiadása" címkével illetett kezdeményezést is.

Hiszen (az előzőekben elmondottakkal összhangban) az IIF egyre szélesedő felhasználói tömegei számára ma már nem is feltétlenül az információforrások, ill. a hálózati eszközök "el nem érése" a fő probléma, hanem a használatukhoz szükséges ismeretek hiánya. Ezen tanfolyamok és kurzusok szervezésével, tartásával, vagy információs anyagok készítésével, kiadásával lehet segíteni.

Az Egyesült Államokban szerveződött Electronic Frontier Foundation (EFF) máris hatalmas karriert befutott Internet kalauzának hazai kiadásával az IIF egy sorozatot szeretne útjára bocsátani, hogy az alapvető információk magyar nyelven való közzétételével is segítse az ismeretek minél szélesebb körű elterjesztését. Az EFF Guide után egyelőre 10-15 további füzet megjelentetését tervezzük, amelyek két nagyobb csoportban tárgyalják majd a tudnivalókat. Az egyik "alsorozat" a felhasználóknak szólna, ismertetve/bemutatóva a különféle hálózati eszközöket, használati szabályokat és szokásokat. A másik sorozat inkább az üzemeltetőknek vagy a saját információs rendszer kialakításának gondolatával foglalkozóknak szeretne segíteni.

A sorozat első füzete – vagy inkább jelen esetben kötete – tehát már egy jól bevált munka fordítása, mely az Internet őshazájából nézve, amerikai szempontból mutatja be a Hálózatot. A többieket már mi magunk, gyakorló hálózatosok készítjük majd el, a hazai hálózati sajátosságokat is figyelembe véve. A sorozat-terv nyitott, reméljük sokáig folytatódhat, egyrészt megújított, aktualizált, többedik kiadásokkal, másrészt pedig az időközben felmerült újdonságok bemutatásával. Még az sem kizárt, hogy az e sorokat olvasó, magát most még roppantul kezdőnek érző "networker" egy későbbi füzet szerzője lehet...

Nem titkolt reményünk, hogy ezen kézikönyv, ill. a füzetek anyaga "önálló életre kel" és a magyar hálózati horizont egészén hasznosítható lesz, a hagyományos, de főként az elektronikus terjesztésű formájában. Mindazonáltal kérjük a sokféle felhasználót, akár az oktatás, akár a képzés és önképzés, vagy a tudományos munka bármely területén is használja fel e könyvecskék ismeretanyagát, emlékezzék meg megfelelően a szerzőkről, összeállítókról és fordítókról.

S most már illendő, hogy a terminál elé ülünk, s e könyv és hamarosan következő társai, valamint saját intuíciónk segítségével bátran megkezdjük a munkát....

Jó bekapcsolódást!

1994. december

Kokas Károly
IIF projektfelelős

